

Utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens budgetproposition för år 2004 med förslag till anslag på utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv. Ramen för utgiftsområde 13 uppgår till 61,9 miljarder kronor och ramen för utgiftsområde 14 till 1,1 miljarder kronor.

Utgiftsområde 13 omfattar politikområdet Arbetsmarknadspolitik. Anslagen inom utgiftsområdet hänför sig främst till kontantstödet vid arbetslöshet och deltagande i arbetsmarknadsprogram. Utgiftsområde 14 omfattar politikområdena Arbetsliv och Jämställdhetspolitik och anslag på dessa områden.

I betänkandet behandlas också ett antal motionsförslag, knappt 230, som väckts under allmänna motionstiden hösten 2003.

I betänkandets inledande avsnitt redovisar utskottet sin syn på inriktningen av arbetsmarknads- och arbetslivspolitik. I det sammanhanget godkänner utskottet ett av regeringen föreslaget *nytt mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik*. Målet föreslås bli att "arbetsmarknadspolitik ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad". Utskottet föreslår också att riksdagen godkänner ett *nytt mål för politikområdet Arbetslivspolitik* där målet föreslås vara "goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män".

Utskottet konstaterar att det råder osäkerhet om utvecklingen av ekonomin och därmed också om *utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden*. Tecken tyder på att arbetslösheten under 2004 ligger kvar på ungefär samma nivå som 2003 och att den reguljära sysselsättningen sjunker något. Målet om en sysselsättningsgrad på 80 % i åldern 20–64 år ligger fast. Att uppnå sysselsättningsmålet är en av de viktigaste uppgifterna eftersom det har betydelse för möjligheterna att klara både den tillväxtfrämjande och den fördelningspolitiska rollen hos arbetsmarknadspolitik. Utskottet delar regeringens uppfattning att arbetsmarknadspolitik bör ges en mer tillväxtorienterad inriktning. Åtgärder måste vidtas för att förbättra matchningen mellan arbetssökande och lediga arbeten och hålla uppe och öka arbetskraftsdeltagandet. Insatserna för att öka sysselsättningen bland de grupper som i dag står utanför arbetsmarknaden, t.ex. invandrare, är särskilt viktiga. Arbetskraftens rörlighet

måste öka, samtidigt som arbetet med att utjämna skillnaderna i arbetslöshet och sysselsättning mellan olika regioner och olika grupper av människor fortsätter. Arbetsmarknadsutbildningen måste anpassas bättre till kraven på arbetsmarknaden och arbetslöshetsförsäkringens legitimitet måste säkerställas.

Utskottet oroas av utvecklingen av *ohälsan i arbetslivet*. Att vända trenden med allt sämre hälsa i arbetslivet och få fler långtidssjukskrivna i arbete är av väsentlig betydelse för att öka sysselsättningen. Utskottet ställer sig positivt till det omfattande arbete som regeringen bedriver inom ramen för strategin för ökad hälsa i arbetslivet och det s.k. elvapunktprogrammet. Utskottet framhåller särskilt att det är arbetsplatsen och parterna som måste stå i fokus för arbetet mot ett hållbart arbetsliv. Arbetsgivarna måste ta ett större ansvar än i dag för att integrera det förebyggande och rehabiliterande arbetet i verksamheten. Utskottet understryker också vikten av att kvinnornas situation särskilt uppmärksammas i arbetet mot ohälsan.

När det gäller arbetskraftsinvandring och arbetskraftens rörlighet över gränserna betonar utskottet att det under alla omständigheter är viktigt att förhindra lönedumpning och annan social dumpning på arbetsmarknaden, och detta med eller utan arbetskraftsinvandring.

Utskottet tillstyrker ett avskaffande av det utökade förstärkte anställningsstödet och stödet till utbildning av anställda. Stöd till utbildning av anställda föreslås fr.o.m. den 1 januari 2004 ersättas av en möjlighet att anordna bristyrkesutbildning för anställda inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen.

Utskottet finner det oroande att så många arbetshandikappade personer fortfarande har svårt att få en förankring på arbetsmarknaden och upprepar sina tidigare uttalanden om önskvärdheten av att justera det s.k. lönebidragstaket.

På utgiftsområde 13 föreslås anslaget 22:4 *Särskilda insatser för arbetshandikappade* ökas med 119 miljoner kronor, vilket motsvarar omkring 1 000 fler lönebidragsplatser. Vidare skall försöket med friåret pågå även under 2004. Utgifterna för detta under utgiftsområdet beräknas till 65 miljoner kronor per år.

På utgiftsområde 14 föreslås att Arbetsmiljöverket tillförs medel bl.a. för den regionala skyddsombudsverksamheten och för förstärkning av tillsynsverksamheten. Det föreslås också att för 2004 skall 1 150 000 000 kr av inkomsterna på inkomsttitel 1428 Energiskatt föras till Riksgäldskontoret för tillfällig förvaltning. Beloppet skall användas för det system för *individuell kompetensutveckling* som riksdagen tidigare har fattat beslut om.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet regeringens förslag till anslagsfördelning på utgiftsområde 13 Arbetsmarknad. Också när det gäller utgiftsområde 14 Arbetsliv ställer sig utskottets bakom regeringens förslag till anslagsfördelning.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	7
Redogörelse för ärendet	17
Utskottets övervägande	18
1 Allmänna frågor	18
Propositionen	18
Motionerna	21
Arbetsmarknadsutskottets syn på den allmänna inriktningen av	
politiken m.m.	30
Arbetsmarknadsläget m.m.	30
Ohälsoläget.....	31
Det framtida arbetsutbudet	32
Mål- och resultatstyrning av politiken på utgiftsområdena 13	
och 14, styrningen av Arbetsmarknadsverket m.m.....	33
Andra frågor om mål m.m.	39
EU:s sysselsättningssamarbete	42
Arbetsmarknads- och arbetslivspolitikens fördelningspolitiska	
respektive tillväxtfrämjande roller m.m.	42
2 Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad	60
2.1 Särskilda grupper på arbetsmarknaden.....	60
Ungdomar.....	60
Invandrare	64
Äldre.....	69
Arbetshandikappade m.m.	72
Långtidssjukskrivna	76
Kulturarbetare	78
2.2 Arbetsmarknadspolitiska program.....	79
Lagen om arbetsmarknadspolitiska program m.m.....	80
Lönebidrag	80
Friåret	84
Samhall.....	85
Lärlingsutbildning	86
Stöd till start av näringsverksamhet m.m.	89
Aktivitetsgarantin	90
Anställningsstöd.....	91
Andra insatser för arbetslösa	92
2.3 Arbetsförmedling m.m.	94
Förmedlingsverksamhet	94
Arbetsmarknadsnämnder.....	95
Platsanmälningslagen	96
2.4 Arbetskraftens rörlighet över gränserna	97

3 Utgiftsområde 14 Arbetsliv	101
3.1 Individuell kompetensutveckling	101
3.2 Ändring i arbetsmiljölagen	103
4 Anslagsfrågor	104
4.1 Anslag på utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.....	104
Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	104
Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd.....	106
Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader.....	110
Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade	112
Anslaget 22:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	115
Anslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006	115
Anslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	117
Anslaget 22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet	118
Anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB	119
Anslaget 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten.....	120
Anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning	121
Anslaget 22:12 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	122
Föreslaget nytt anslag: Ny arbetsmarknadsmyndighet (m).....	123
Föreslaget nytt anslag: Jobb- och utvecklingsgaranti (fp)	123
Sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen m.m. på utgiftsområde 13 Arbetsmarknad	124
4.2 Anslag på utgiftsområde 14 Arbetsliv	125
Anslaget 23:1 Arbetsmiljöverket	125
Anslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet.....	127
Anslaget 23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m.	129
Anslaget 23:4 Arbetsdomstolen.....	131
Anslaget 23:5 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar.....	132
Anslaget 23:6 Internationella arbetsorganisationen (ILO).....	132
Anslaget 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)	133
Anslaget 23:8 Medlingsinstitutet	135
Anslaget 24:1 Jämställdhetsombudsmannen	136
Anslaget 24:2 Särskilda jämställdhetsåtgärder	137
Föreslaget nytt anslag: 23: Ombudsmannen mot diskriminering (m)	137
Sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen m.m. på utgiftsområde 14 Arbetsliv.....	138
Reservationer	140
1. Mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik (punkt 1) (m).....	140
2. Mål för politikområdet Arbetslivspolitik (punkt 2) (m).....	141
3. Mål för politikområdet Jämställdhetspolitik (punkt 3) (m).....	141
4. Allmän inriktning (punkt 4) (m, fp, kd, c)	142

5. Allmän inriktning (punkt 4) (mp).....	150
6. Ungdomar (punkt 5) (m)	150
7. Ungdomar (punkt 5) (kd)	151
8. Invandrare (punkt 6) (m, c)	153
9. Invandrare (punkt 6) (kd)	153
10. Invandrare (punkt 6) (mp).....	155
11. Äldre (punkt 7) (m)	156
12. Äldre (punkt 7) (fp).....	156
13. Äldre (punkt 7) (kd)	157
14. Äldre (punkt 7) (c).....	158
15. Arbetshandikappade m.m. (punkt 8) (m).....	159
16. Arbetshandikappade m.m. (punkt 8) (fp)	160
17. Arbetshandikappade m.m. (punkt 8) (c).....	161
18. Långtidssjukskrivna (punkt 9) (fp).....	162
19. Långtidssjukskrivna (punkt 9) (c)	162
20. Kulturarbetare (punkt 10) (m).....	163
21. Lönebidrag (punkt 14) (fp).....	163
22. Lönebidrag (punkt 14) (kd).....	164
23. Samhall (punkt 16) (fp, kd, c)	165
24. Lärlingsutbildning (punkt 17) (m).....	166
25. Lärlingsutbildning (punkt 17) (kd).....	166
26. Stöd till start av näringsverksamhet (punkt 18) (fp).....	167
27. Aktivitetsgarantin (punkt 19) (kd).....	168
28. Aktivitetsgarantin (punkt 19) (c).....	168
29. Anställningsstöd (punkt 20) (kd).....	169
30. Andra insatser för arbetslösa (punkt 21) (c)	170
31. Andra insatser för arbetslösa (punkt 21) (mp).....	171
32. Förmedlingsverksamhet (punkt 22) (m)	172
33. Förmedlingsverksamhet (punkt 22) (fp).....	172
34. Arbetsmarknadsnämnder (punkt 23) (c).....	173
35. Arbetskraftens rörlighet över gränserna (punkt 25) (m).....	174
36. Arbetskraftens rörlighet över gränserna (punkt 25) (v).....	175
37. System för individuell kompetensutveckling (punkt 27) (m, fp, kd, c).....	176
Särskilda yttranden.....	180
Friåret (punkt 15) (m, fp, c).....	180
Friåret (punkt 15) (kd).....	180
Moderaternas anslagsförslag för utgiftsområdena 13 och 14 (punkterna 29 och 30) (m).....	181
Folkpartiets anslagsförslag för utgiftsområdena 13 och 14 (punkterna 29 och 30) (fp).....	186
Kristdemokraternas anslagsförslag för utgiftsområdena 13 och 14 (punkterna 29 och 30) (kd).....	189
Centerpartiets anslagsförslag för utgiftsområdena 13 och 14 (punkterna 29 och 30) (c)	194

Förteckning över behandlade förslag.....	198
Proposition 2003/04:1	198
Motioner från allmänna motionstiden.....	199
Förslag till beslut om anslag inom utgiftsområdena 13 och 14	217
Regeringens lagförslag	219

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik

Riksdagen godkänner att målet för politikområdet Arbetsmarknadspolitik från och med 2004 skall vara ”Arbetsmarknadspolitiken skall bidra till en väl fungerande arbetsmarknad”. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 13 punkt 1 och avslår motion 2003/04:A339 yrkande 15.

Reservation 1 (m)

2. Mål för politikområdet Arbetslivspolitik

Riksdagen godkänner att målet för politikområdet Arbetslivspolitik från och med 2004 skall vara ”Goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män” och avslår därmed motion 2003/04:A339 yrkande 25.

Reservation 2 (m)

3. Mål för politikområdet Jämställdhetspolitik

Riksdagen avslår motion 2003/04:A339 yrkande 26.

Reservation 3 (m)

4. Allmän inriktning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A226 yrkandena 1–5, 2003/04:A243, 2003/04:A247 yrkandena 1, 2 och 13, 2003/04:A249, 2003/04:A257 yrkandena 1, 3 och 4, 2003/04:A263 yrkandena 1, 2, 4–8, 19, 21 och 22, 2003/04:A270, 2003/04:A276, 2003/04:A290, 2003/04:A305 yrkandena 1–4, 8, 9, 11 och 16, 2003/04:A309 yrkandena 2, 5, 8 och 9, 2003/04:A310 yrkandena 1, 2 i denna del, 3, 6 och 7, 2003/04:A326 yrkande 3, 2003/04:A329 yrkandena 1–4, 6, 12 i denna del, 13, 16, 17, 24 och 25 i denna del, 2003/04:A330 yrkandena 2 i denna del, 3 och 4, 2003/04:A336, 2003/04:A339 yrkandena 1 och 4, 2003/04:A340, 2003/04:A341 yrkandena 1, 3 och 4, 2003/04:A354, 2003/04:A370 yrkande 7 i denna del, 2003/04:A371 yrkande 12, 2003/04:Sf289 yrkande 18, 2003/04:Sf325 yrkande 6, 2003/04:Sf326 yrkandena 7 i denna del, 8, 9 och 11, 2003/04:Sf327 yrkande 13, 2003/04:Sf355 yrkandena 3 och 5, 2003/04:Sf400 yrkande 4, 2003/04:Sf402 yrkandena 10 och 11, 2003/04:Sf404 yrkandena 12 och 13, 2003/04:So409 yrkande 3, 2003/04:So569 yrkande 3, 2003/04:N412 yrkande 19 samt 2003/04:N416 yrkandena 2–4.

Reservation 4 (m, fp, kd, c)

Reservation 5 (mp)

5. Ungdomar

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A279, 2003/04:A329 yrkande 10, 2003/04:Kr232 yrkande 4 och 2003/04:Kr361 yrkande 8.

Reservation 6 (m)

Reservation 7 (kd)

6. Invandrare

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A235, 2003/04:A268, 2003/04:A281 yrkandena 1 och 2, 2003/04:A329 yrkande 12 i denna del, 2003/04:Sf402 yrkandena 5, 9, 13 och 15 samt 2003/04:N329 yrkande 7.

Reservation 8 (m, c)

Reservation 9 (kd)

Reservation 10 (mp)

7. Äldre

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A203, 2003/04:A257 yrkande 8, 2003/04:A308 yrkandena 4, 5 och 9, 2003/04:A329 yrkande 8 samt 2003/04:A370 yrkande 1.

Reservation 11 (m)

Reservation 12 (fp)

Reservation 13 (kd)

Reservation 14 (c)

8. Arbetshandikappade m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A241 yrkandena 1–7, 2003/04:A263 yrkandena 13 och 14, 2003/04:A305 yrkande 15, 2003/04:A310 yrkande 10 i denna del, 2003/04:A316, 2003/04:A331 och 2003/04:So569 yrkande 2.

Reservation 15 (m)

Reservation 16 (fp)

Reservation 17 (c)

9. Långtidssjukskrivna

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A247 yrkande 7, 2003/04:A352 och 2003/04:Sf358 yrkande 4.

Reservation 18 (fp)

Reservation 19 (c)

10. Kulturarbetare

Riksdagen avslår motion 2003/04:Kr254 yrkandena 1 och 13.

Reservation 20 (m)

11. Ändring i lagen om arbetsmarknadspolitiska program

Riksdagen antar regeringens förslag enligt bilaga 3 till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 13 punkt 2.

12. Avskaffande av det utökade förstärkta anställningsstödet

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att avskaffa det utökade förstärkta anställningsstödet. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 13 punkt 7.

13. Avskaffande av stöd till utbildning av anställda

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att avskaffa stödet till utbildning av anställda. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 13 punkt 8.

14. Lönebidrag

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A214, 2003/04:A215, 2003/04:A233, 2003/04:A245, 2003/04:A272, 2003/04:A289, 2003/04:A295, 2003/04:A310 yrkande 10 i denna del, 2003/04:A329 yrkande 28 i denna del, 2003/04:A333, 2003/04:A349 och 2003/04:So569 yrkande 1.

Reservation 21 (fp)

Reservation 22 (kd)

15. Friåret

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A216, 2003/04:A256 yrkande 1 och 2003/04:A309 yrkande 4.

16. Samhall

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A263 yrkande 15, 2003/04:A310 yrkande 11 och 2003/04:A329 yrkande 28 i denna del.

Reservation 23 (fp, kd, c)

17. Lärlingsutbildning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A305 yrkande 13, 2003/04:A329 yrkande 11, 2003/04:Kr232 yrkande 7 och 2003/04:Ub399 yrkande 2.

Reservation 24 (m)

Reservation 25 (kd)

18. Stöd till start av näringsverksamhet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A310 yrkande 9 samt 2003/04:A327 yrkandena 1 och 2.

Reservation 26 (fp)

19. Aktivitetsgarantin

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A263 yrkande 9, 2003/04:A301 och 2003/04:A329 yrkande 5.

Reservation 27 (kd)

Reservation 28 (c)

20. Anställningsstöd

Riksdagen avslår motion 2003/04:A329 yrkande 7.

Reservation 29 (kd)

21. Andra insatser för arbetslösa

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A223, 2003/04:A263 yrkande 11, 2003/04:A365 yrkandena 1 och 2 samt 2003/04:A369.

Reservation 30 (c)

Reservation 31 (mp)

22. Förmedlingsverksamhet

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A305 yrkande 10 och 2003/04:A310 yrkande 5.

Reservation 32 (m)

Reservation 33 (fp)

23. Arbetsmarknadsnämnder

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A221 och 2003/04:A263 yrkande 3 och 10.

Reservation 34 (c)

24. Platsanmälningslagen

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A201 och 2003/04:A222.

25. Arbetskraftens rörlighet över gränserna

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A240 yrkande 3, 2003/04:A259, 2003/04:Sf324 yrkandena 3 och 4 samt 2003/04:N225 yrkande 4.

Reservation 35 (m)

Reservation 36 (v)

26. Gemenskapsinitiativet Equal

Riksdagen avslår motion 2003/04:A337.

27. System för individuell kompetensutveckling

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:A227 yrkandena 1–4, 2003/04:A232, 2003/04:A263 yrkande 12, 2003/04:A305 yrkande 14, 2003/04:A307 yrkande 6, 2003/04:A308 yrkande 6, 2003/04:A309 yrkande 3, 2003/04:A329 yrkande 15 och 2003/04:Ub396 yrkande 11.

Reservation 37 (m, fp, kd, c)

28. Ändring i arbetsmiljölagen

Riksdagen antar regeringens förslag enligt bilaga 3 till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160). Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 14 punkt 1.

29. Anslag på utgiftsområde 13 för 2004*a) Bemyndigande beträffande anslaget 22:3*

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 3 000 000 000 kr under 2005–2007. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 13 punkt 3.

b) Bemyndigande beträffande anslaget 22:4

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 22:4 *Särskilda insatser för arbetshandikappade* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 6 000 000 000 kr under 2005–2007. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 13 punkt 4.

c) Bemyndigande beträffande anslaget 22:6

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 22:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 4 600 000 000 kr under 2005–2008. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 13 punkt 5.

d) Bemyndigande beträffande anslaget 22:7

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 22:7 *Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering* ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 7 000 000 kr under 2005–2007. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 13 punkt 6.

e) Anvisning av anslag under utgiftsområde 13

Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2004 under utgiftsområde 13 *Arbetsmarknad* enligt vad som framgår av bilaga 2. Därmed bifaller riks-

dagen proposition 2003/04:1 Utgiftsområde 13 punkt 9 och avslår motion 2003/04:A339 yrkande 7.

f) Motionsyrkanden om budgetförslagen för år 2004

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna i efterföljande förteckning.

30. Anslag på utgiftsområde 14 för 2004

a) Medel för individuell kompetensutveckling

Riksdagen godkänner att 1 150 000 000 kr från inkomsttitel 1428 Energiskatt förs till Riksgäldskontoret för tillfällig förvaltning. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 14 punkt 5.

b) Bemyndigande beträffande anslaget 23:1

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 23:1 *Arbetsmiljöverket* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 16 602 000 kronor under 2005. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 14 punkt 2.

c) Bemyndigande beträffande anslaget 23:2

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 23:2 *Arbetslivsinstitutet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 100 000 000 kronor under 2005–2008. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 14 punkt 3.

d) Bemyndigande beträffande anslaget 23:3

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 23:3 *Särskilda utbildningsinsatser m.m.* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 33 300 000 kronor under 2005. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 utgiftsområde 14 punkt 4.

e) Anvisning av anslag under utgiftsområde 14

Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2004 under utgiftsområde 14 *Arbetsliv* enligt vad som framgår av bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:1 Utgiftsområde 14 punkt 6 och avslår motion 2003/04:A339 yrkande 16.

f) Motionsyrkanden om budgetförslagen för år 2004

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna i efterföljande förteckning.

Stockholm den 20 november 2003

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Anders Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Karlsson (s), Laila Bjurling (s), Anders G Högmark (m)*, Erik Ullenhag (fp)*, Sonja Fransson (s), Camilla Sköld Jansson (v), Cinnika Beiming (s), Patrik Norinder (m)*, Lars Lilja (s), Berit Högman (s), Henrik Westman (m)*, Britta Lejon (s), Ulf Holm (mp), Luciano Astudillo (s), Annelie Enochson (kd)*, Claes Västerteg (c)* och Désirée Pethrus Engström (kd)*.

* Deltar inte i förslaget till riksdagsbeslut såvitt avser förslagspunkterna 29 och 30.

Förteckning över av utskottet i punkt 29 f) avstyrkta motionsyrkanden (UÖ13)

<i>Motion</i>	<i>Motionärer</i>	<i>Yrkande</i>
<i>Fördelning på utgiftsområden</i>		
<i>Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader</i>		
2003/04:Fi240	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	21 i denna del
2003/04:A310	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	2 i denna del och 14 i denna del
2003/04:A329	Stefan Attefall m.fl. (kd)	25 i denna del och 34 i denna del
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m)	3, 5 i denna del och 8
2003/04:A363	Margareta Andersson m.fl. (c)	i denna del
<i>Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd</i>		
2003/04:Fi240	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	21 i denna del
2003/04:A310	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	4 och 14 i denna del
2003/04:A329	Stefan Attefall m.fl. (kd)	34 i denna del
2003/04:A330	Annelie Enochson m.fl. (kd)	1 och 2 i denna del
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m)	2 och 9
2003/04:A363	Margareta Andersson m.fl. (c)	i denna del
2003/04:A370	Bo Könberg m.fl. (fp)	7 i denna del
2003/04:Sf326	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	10
<i>Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader</i>		
2003/04:A329	Stefan Attefall m.fl. (kd)	26 och 34 i denna del
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m)	10
2003/04:A363	Margareta Andersson m.fl. (c)	i denna del
<i>Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade</i>		
2003/04:Fi240	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	21 i denna del
2003/04:A263	Margareta Andersson m.fl. (c)	16
2003/04:A310	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	10 i denna del och 14 i denna del

2003/04:A329	Stefan Attefall m.fl. (kd)	27, 32 och 34 i denna del
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m)	11
2003/04:A363	Margareta Andersson m.fl. (c)	i denna del <i>Anslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006</i>
2003/04:A363	Margareta Andersson m.fl. (c)	i denna del <i>Anslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering</i>
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m)	6 och 12 <i>Anslaget 22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet</i>
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m)	13 <i>Anslaget 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten</i>
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m)	14 <i>Anslaget 22:12 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen</i>
2003/04:A329	Stefan Attefall m.fl. (kd)	31 och 34 i denna del <i>Föreslaget nytt anslag: Ny arbetsmarknadsmyndighet</i>
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m)	5 i denna del <i>Föreslaget nytt anslag: Jobb- och utvecklingsgaranti</i>
2003/04:Fi240	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	21 i denna del
2003/04:A310	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	8 och 14 i denna del
2003/04:Sf326	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	7 i denna del

Förteckning över av utskottet i punkt 30 f) avstyrkta motionsyrkanden (UO14)

<i>Motion</i>	<i>Motionärer</i>	<i>Yrkande</i>
	<i>Fördelning på utgiftsområden</i> <i>Anslaget 23:1 Arbetsmiljöverket</i>	
2003/04:Fi240	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	21 i denna del
2003/04:A310	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	14 i denna del
2003/04:A329	Stefan Attefall m.fl. (kd)	29 och 34 i denna del

2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m) <i>Anslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet</i>	17
2003/04:Fi240	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	21 i denna del
2003/04:A310	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	14 i denna del
2003/04:A329	Stefan Attefall m.fl. (kd)	30 och 34 i denna del
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m)	18
2003/04:A364	Margareta Andersson m.fl. (c) <i>Anslaget 23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m.</i>	
2003/04:Fi240	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	21 i denna del
2003/04:A310	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	14 i denna del
2003/04:A329	Stefan Attefall m.fl. (kd)	34 i denna del
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m) <i>Anslaget 23:4 Arbetsdomstolen</i>	19
2003/04:Fi240	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	21 i denna del
2003/04:A258	Anders G Högmark m.fl. (m)	10
2003/04:A310	Erik Ullenhag m.fl. (fp)	14 i denna del
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m) <i>Anslaget 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)</i>	20
2003/04:A258	Anders G Högmark m.fl. (m)	9 i denna del
2003/04:A329	Stefan Attefall m.fl. (kd)	33 och 34 i denna del
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m) <i>Anslaget 23:8 Medlingsinstitutet</i>	21
2003/04:A329	Stefan Attefall m.fl. (kd)	34 i denna del
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m) <i>Anslaget 24:1 Jämställdhetsombudsmannen</i>	22
2003/04:A258	Anders G Högmark m.fl. (m)	9 i denna del
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m) <i>Föreslaget nytt anslag: Ombudsmannen mot diskriminering</i>	23
2003/04:A258	Anders G Högmark m.fl. (m)	9 i denna del
2003/04:A339	Anders G Högmark m.fl. (m)	24

Redogörelse för ärendet

I detta ärende behandlas regeringens budgetproposition 2003/04:1 volym 7 avseende utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv samt 228 motionsyrkanden som är väckta under den allmänna motionstiden. Arbetsmarknadsutskottet har i årets budgetbetänkande valt att, vid sidan av rena budgetfrågor och frågor om inriktningen av politiken, behandla ett antal motioner som bl.a. rör arbetsförmedling, arbetskraftsinvandring, arbetsmarknadspolitiska program, särskilda grupper på arbetsmarknaden och individuellt kompetenssparande.

I flera delar av budgetpropositionen och under olika politikområden behandlas från skilda utgångspunkter frågor om ohälsa i arbetslivet som föranlett motioner. Sådana frågor kan alltså komma att behandlas även i andra utskott.

Frågor om jämställdhet har utskottet nyligen behandlat i betänkande AU2 Jämställdhetspolitik. Övriga motioner på arbetsmarknadsutskottets beredningsområde som väckts under den allmänna motionstiden och som tar upp frågor om t.ex. arbetslöshetsförsäkring, arbetsrätt, arbetsmiljö, diskriminering, arbetstid och ledighet kommer att tas upp i senare betänkanden.

I anslutning till beredningen av ärendet har information lämnats till utskottet av generaldirektören vid AMS, Anders L Johansson. Information har även lämnats av ordföranden i Samhallutredningen, Jan Rydh, och av ordföranden i Lönebidragsutredningen, Sonja Fransson, med anledning av utredningarnas betänkanden Inte bara Samhall (SOU 2003:56) respektive ArbetsKraft (SOU 2003:95).

Riksdagen biföll den 19 november 2003 finansutskottets betänkande 2003/04:FiU1 där propositionens förslag till utgiftsram för bl.a. utgiftsområdena 13 och 14 behandlas.

Samtliga motioner har väckts under riksmötet 2003/04. De anges i det följande utan årtal, 2003/04.

Utskottets övervägande

1 Allmänna frågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner den allmänna inriktningen av arbetsmarknads- och arbetslivspolitiken som regeringen redovisar i budgetpropositionen. Utskottet föreslår också att riksdagen godkänner regeringens förslag till mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik (utg.omr. 13 prop. punkt 1).

Budgetpropositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Utskottet avstyrker de förslag som förs fram i motionerna.

Jämför reservationerna 1 (m), 2 (m), 3 (m), 4 (m, fp, kd, c) och 5 (mp).

Propositionen

Full sysselsättning står högst på regeringens dagordning. Det är bara genom en uthålligt hög sysselsättning som en god välfärd, rättvis fördelning och jämställdhet kan värnas.

Regeringen står fast vid *målen om 80 % sysselsättning och halverat socialbidragsberoende*. Utsikterna att nå båda målen 2004 är dock små, detta trots att bl.a. BNP-tillväxten varit bättre än väntat 1998–2002 och att antalet helårspersoner med socialbidrag minskat 1999–2002. För att nå de båda målen behövs vissa angivna insatser för ungdomar, invandrare, arbetslösa, äldre och sjuka samt sänkt skatt för småföretagare, stärkt sysselsättningsstöd till kommuner och landsting, infrastrukturinvesteringar, bättre undervisning i svenska för invandrare, kortare arbetslöshetsstider, bättre styrning av arbetsmarknadspolitiken, möjligheter för äldre att fortsätta arbeta, kartläggning av avtalsförmåner och förkortad vidareutbildning för personal inom vård och omsorg.

De åtgärder som redan genomförts i syfte att minska ohälsan bidrar till att klara *målet om halvering av antalet sjukdagar*. Ytterligare åtgärder behövs dock. Bland annat skall arbetsgivarnas ekonomiska drivkrafter att minska ohälsan förstärkas under 2004, den enskildes ansvar för att medverka till återgång till arbetslivet ökas, åtgärder vidtas mot fusk och missbruk och förebyggande arbetsmiljöarbete stärkas.

Regeringens politik är inriktad på att åstadkomma en fortsatt ökning av *arbetskraftsutbudet*. Arbetskraftens *kompetens* skall fortsätta att utvecklas.

Diskriminering på grund av kön, etnisk och religiös tillhörighet, sexuell läggning, ålder, funktionshinder och andra orsaker måste motverkas.

En väl fungerande lönebildning är av avgörande betydelse för en god samhällsekonomisk utveckling.

Regeringen föreslår att *målet för politikområdet Arbetsmarknadspolitik* skall formuleras om och få en tydligare inriktning mot huvuduppgiften matchning (utg.omr. 13 prop. punkt 1): "Målet är att arbetsmarknadspolitiken skall bidra till en väl fungerande arbetsmarknad." Målstrukturen bör också förtydligas. Målstrukturen för arbetsmarknadspolitiken kommer att ha tre nivåer fr.o.m. 2004: ett övergripande mål, mål för vart och ett av tre verksamhetsområden respektive verksamhetsgrenar med åtföljande mål. De båda sistnämnda formerna av mål fastställs i regleringsbrev. Kvantifierbara indikatorer skall utvecklas. Målsättningarna inom EU:s sysselsättningsstrategi fungerar som komplement till den nationella målstrukturen.

De tre verksamhetsområdena avser förmedlingsverksamhet, programverksamhet och tillsyn, kontroll och uppföljning av det arbetsmarknadspolitiska regelverket.

Regeringen bedömer att det nuvarande målet för arbetsmarknadspolitiken, en väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god ekonomisk tillväxt, liksom de mål som regeringen satt upp för AMV till stora delar har uppnåtts under 2002.

Huvuduppgiften för arbetsmarknadspolitiken är att bidra till en effektiv matchning på arbetsmarknaden. Trots svårigheterna är det önskvärt att utveckla en metod för att övervaka matchningseffektiviteten. Arbetsmarknadspolitiken måste än tydligare inriktas mot huvuduppgifterna platsförmedling, insatser för att motverka brist på arbetskraft och åtgärder för de personer som har särskilda svårigheter att få ett arbete. Samtidigt måste arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring säkerställas. Arbetsmarknadspolitiken måste bli mer individinriktad samtidigt som den leder till förbättrad sökaktivitet bland de arbetslösa och arbetsutbudet stimuleras. Arbetslinjen skall upprätthållas.

Regeringen erinrar i budgetpropositionen om att arbetet med att ge arbetsmarknadspolitiken en mer tillväxtorienterad inriktning koncentreras på sju områden, vilket tidigare redovisats i betänkande 2002/03:AU8:

- Fortsatt effektivisering och förbättring av styrningen av arbetsmarknadspolitiken.
- Åtgärder för att hålla uppe och öka arbetskraftsutbudet.
- Förbättrad integration för invandrare på arbetsmarknaden.
- Insatser för att få långtidssjukskrivna i arbete.
- Anpassning av arbetsmarknadsutbildningen till kraven på arbetsmarknaden.
- Åtgärder för att främja arbetskraftens rörlighet.
- Säkerställande av arbetslöshetsförsäkringens legitimitet.

Det är enligt regeringen viktigt att AMS tar till sig och vidtar åtgärder till följd av den kritik som Riksdagens revisorer riktat mot styrningen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten i sitt förslag 2002/03:RR10. Regeringen kommer att följa AMS förändringsarbete och hur detta förbättrar resultaten. Under 2003 har åtgärder vidtagits för att få en mer strategisk och analyserande uppföljningsdialog mellan AMS och Regeringskansliet. Regeringen utgår från att AMS kommer att vidta ytterligare åtgärder som stärker uppföljningen och analysen av de arbetsmarknadspolitiska insatserna, inklusive bättre analyser av resultaten utifrån de olika förutsättningar som finns i landets regioner.

Den svenska arbetsmarknadspolitiken ligger väl i linje med *EU:s sysselsättningsstrategi*. Målen i sysselsättningsstrategin kan inte ersätta de nationella målen – i flera fall är den svenska ambitionen högre. I de två årliga uppföljningar av EU:s sysselsättningsarbete som hittills har gjorts har Sverige nått topplaceringar och i flera avseenden lyfts fram som föredöme, bl.a. när det gäller ekonomiska reformer, sysselsättning, forskning och innovation.

Regeringen anser att *målet för politikområdet Arbetslivspolitik* inom utgiftsområde 14 skall omformuleras till följande lydelse: ”Goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män.” Omformuleringen innebär enligt regeringen inte att innebörden ändras. Målet blir därmed tydligare och lättare att följa upp. Nya verksamhetsområden och mål för dessa skall införas från 2004.

I sin resultatbedömning för arbetslivsområdet konstaterar regeringen att den negativa utvecklingen av hälsan i arbetslivet fortsätter såvitt gäller långtidssjukskrivningarna. Förhållandena i arbetslivet förklarar en stor del av denna utveckling. Regeringen redovisar en rad åtgärder som vidtagits inom ramen för strategin för ökad hälsa i arbetslivet. Grunden för de fortsatta insatserna mot ohälsa är en utveckling på de lokala arbetsplatserna. Ett systematiskt arbetsmiljöarbete måste integreras i planering, ledning och drift.

Målet för politikområdet Jämställdhetspolitik, ”Kvinnor och män skall ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden”, kvarstår oförändrat.

Regeringen har i skrivelse 2002/03:140 Jämt och ständigt redovisat jämställdhetspolitikens resultat under senare år. I budgetpropositionen konstateras att jämställdhetspolitiken är en sektorsövergripande verksamhet, dvs. ett politikområde vars måluppfyllelse är beroende av beslut och aktiviteter inom andra politikområden. Det innebär att den direkta kopplingen mellan mål, resurser och resultat ofta kan vara svag och svårbedömd. Ett sätt att tydliggöra denna koppling är enligt regeringen att specificera jämställdhetsmål för övriga politikområden.

För att *friår* skall kunna genomföras i hela landet fr.o.m. den 1 januari 2005 måste ansvariga myndigheter nu påbörja planeringen och förberedelserna för detta. Försök med arbetstidsförkortning skall genomföras och uppdrag skall lämnas till ansvarig myndighet att planera dessa så att de kan påbörjas under 2004.

Motionerna

Oppositionspartiernas alternativ till inriktningen av arbetsmarknads- och arbetslivspolitik

Det växande utanförskapet måste brytas, betonar *Moderaterna* i motion A257 (yrk. 1, 3 och 4). Officiell statistik visar enligt partiet i motion A305 (yrk. 1–4, 8, 9, 11 och 16) att uppemot 700 000 personer är helt eller i denna del arbetslösa. Det motsvarar mer än 14 % total arbetslöshet snarare än de 7 % som redovisades i officiell statistik i augusti 2003.

Arbetsmarknaden måste öppnas för de människor som i dag stängs ute från denna. Stelheten och regleringarna på arbetsmarknaden drabbar framför allt dem som är nya där, framhåller partiet i motion Sf325 (yrk. 6). En rad åtgärder måste till för att man skall komma till rätta med dagens problem. Det gäller exempelvis förbättrad svenskundervisning och validering av utländsk utbildning, moderniserad arbetsrätt, en öppen tjänstesektor och reformering av arbetsmarknadspolitiken.

Också i motion A257 kritiserar partiet nuvarande arbetsmarknadspolitik och förespråkar reformer. Arbetslösa som är beroende av arbetsförmedlingen får inte den service de har rätt att kräva. Arbetsmarknadspolitiken har lett till minskad och inte ökad rörlighet på arbetsmarknaden, de mest utsatta har inte fått hjälp, subventionerad sysselsättning slår ut ordinarie arbetstillfällen – undanträngningen är betydande. *Moderaterna* är också kritiska mot arbetsmarknadspolitiska insatser för kvinnor med invandrarbakgrund och ungdomar, där rapporter från IFAU visar på brister. Även i motion Sf289 (yrk. 18) pekar partiet på behovet av att reformera arbetsmarknaden för att underlätta rörligheten och för att den skall bli tillgänglig för alla som vill arbeta.

Frågan om hur arbetet påverkar hälsan och hur hälsan påverkar arbetet tas upp i *Moderaternas* motion So409 (yrk. 3). Samhällets regelverk har inverkan på människors förutsättningar för ett bra liv. Det finns också ett samband mellan å ena sidan hälsa och å andra sidan risker i arbetslivet liksom styrning, ledarskap och inflytande. För att klarlägga förhållanden som kan bidra till ohälsa måste också arbetsrättsliga regler och arbetsmarknadsåtgärder analyseras, menar partiet. Hinder som försvårar en flexibel och trygg arbetsmarknad bör identifieras och undanröjas.

En ny arbetsmarknadspolitik måste skapas, framhåller *Moderaterna* i motion A339 (yrk. 1, 4, 15, 25 och 26). Med utgångspunkt i förslagen i motionerna A227 (m, fp, kd och c) samt A241, A257, A258, A305 och Sf289 (samtliga från *Moderaterna*) bör regeringens förslag till mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik avslås. Också målen för politikområdena Arbetslivspolitik respektive Jämställdhetspolitik ifrågasätts av partiet med hänvisning till motionerna A305 (m) och A258 (m).

Regeringen, som bär ansvaret för dagens missförhållanden på arbetsmarknaden, bör i större utsträckning inrikta arbetsmarknadsinsatserna på att underlätta företagens rekrytering i stället för att satsa på volymåtgärder, betonar

partiet i motion A257. En arbetsmarknad för alla måste skapas, vilket partiet framhåller också i motion A305. Det finns ett akut behov av yrkesutbildade personer och av högutbildade unga akademiker, hävdar Moderaterna.

Moderaterna understryker lönebildningens betydelse för fler och växande företag. Lönebildningen måste förbättras och ske lokalt med utgångspunkt i de anställdas kunskaper och arbetsresultat.

En allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring bör införas, enligt Moderaterna i motion A339 (yrk. 1). Den skall utgöra en tydlig omställningsförsäkring med maximalt 300 ersättningsdagar. Huvuddelen av dagens regel-, kontroll och sanktionssystem kring försäkringen kan därmed slopas, hävdar Moderaterna. Egenfinansieringen i försäkringen bör enligt partiet öka dels för att finansiera försäkringen, dels för att understödja en sund lönebildning. Detta sker enligt motion A305 genom att orimliga lönekrav som leder till arbetslöshet inte längre kommer att betalas via skatterna utan i högre grad av dem som drivit fram kostnadsökningen eftersom egenavgifterna till arbetslöshetsförsäkringen höjs.

På en arbetsmarknad för alla skall alla ges rimliga möjligheter att försörja sig själva, i stället för att uppbära bidrag. Därför måste arbetsmarknadspolitiken läggas om så att den arbetslöse sätts i centrum och själv kan ha ett avgörande inflytande över vilka arbetsmarknadspolitiska åtgärder hon eller han behöver för att få ett reguljärt arbete.

Politiken måste präglas av mångfald, valfrihet och trygghet. Moderaterna är övertygade om att konkurrens och mångfald inom arbetsförmedling och utförande av arbetsmarknadspolitiska åtgärder medför att arbetslösa snabbare kommer ut på arbetsmarknaden.

Flera av de nuvarande arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, exempelvis aktivitetsgaranti, bör slopas och ersättas av mer individuellt inriktade insatser där utbildning utgör ett dominerande inslag. Allt stöd från arbetsförmedlingen till konkreta åtgärder skall ha som enda syfte att ge den arbetslösa maximal möjlighet att finna ett nytt arbete.

En ny effektiv myndighet bör ersätta AMS. Den skall ansvara för att godtagbara förmedlingstjänster erbjuds över hela landet, administrera schabloniserade arbetsmarknadspolitiska stöd som flyttbidrag och starta-eget-bidrag samt bedriva den myndighetsutövning som erfordras.

Folkpartiet föreslår i motionerna A310 (yrk. 1, 2 i denna del, 3, 6 och 7) och Sf326 (yrk. 7 i denna del, 8, 9 och 11) en reformering av arbetsmarknadspolitiken. Denna måste utgå från ett underifrånperspektiv där den enskilda människan står i centrum. Arbetsmarknadspolitiken skall bygga på en tilltro till den enskilda individen samtidigt som den skall omfatta alla arbetslösa som söker arbete. Staten skall vara ansvarig för arbetsmarknadspolitiken.

Det sysselsättningsmål som regeringen satt upp är otillräckligt. I dag finns stora områden där sysselsättningen är väsentligt lägre. Det gäller både kommuner och bostadsområden. Folkpartiet förordar i de båda ovannämnda motionerna ett nytt sysselsättningsmål som innebär att minst 60 % av alla i ar-

betsför ålder i varje kommun respektive större bostadsområde skall ha ett arbete.

Enligt partiet bör AMS i sin nuvarande form läggas ned och ersättas av en förhållandevis liten organisation för rena myndighetsuppgifter och tillsyn. Genom denna reform bereder man möjlighet för en rad andra aktörer – såväl privata som ideella – att utföra sådana uppgifter som i dag åligger AMS. Enligt Folkpartiet avses service, arbetsförmedling och arbetsmarknadsåtgärder.

Genom en individuell omställningspeng flyttas makt från byråkratin inom AMS till den enskilde. När den arbetslösa personen vänder sig till arbetsförmedlingen för att få hjälp diskuteras vilka insatser vederbörande behöver. Den arbetssökande ansöker då också om omställningspeng. Storleken på denna avgörs av den enskildes behov av åtgärder. Med hjälp av omställningspengen skall den arbetssökande köpa den utbildning eller åtgärd som han eller hon behöver.

Tillkomsten av en omställningspeng kommer enligt partiet att stimulera framväxten av en rad nya aktörer som privata arbetsförmedlingar, branschvisa arbetsförmedlingar, privata utbildningsföretag, ideella föreningar, kooperativ, nätverk och bemanningsföretag. Olika aktörer skall också komplettera och konkurrera med den statliga arbetsförmedlingen. Det offentliga skall dock ha det yttersta ansvaret för förmedlingsverksamheten. I vissa delar av Sverige finns det inte underlag för privata aktörer och där måste det offentliga träda in.

Ingen som är arbetsför skall behöva leva på socialbidrag. Arbetssökande som inte har rätt till arbetslöshetsersättning bör få en dagpenning som är något högre än socialbidraget, förutsatt att hon eller han deltar i någon form av åtgärd. Dessa frågor bör skyndsamt utredas.

Långtidsarbetslösa och invandrare som fått uppehållstillstånd bör enligt Folkpartiet i motion Sf326 (yrk. 7 i denna del) omfattas av en jobb- och utvecklingsgaranti. Denna skall upphandlas av bemannings- och uthyrningsföretag som startar bemanningspooler liksom av frivilligorganisationer. Jobb- och utvecklingsgarantin är en form av övergångssysselsättning och skall bestå av två delar som kombineras med utgångspunkt i individens behov. Den ena delen utgörs av samhällsnyttigt arbete och den andra avser utvecklingsinsatser, exempelvis språkutbildning, informationsförmedling och yrkesorienterade kurser. För den som deltar i jobb- och utvecklingsgarantin skall ersättningen ligga något högre än socialbidraget. Den som utan godtagbar anledning avböjer deltagande skall inte kunna räkna med att få bidrag på socialbidragsnivå utan skall få en lägre ersättning för sitt uppehälle.

Ledighetsförmåner som utan rimliga skäl premierar förkortad tid i arbetslivet bör avskaffas, betonar Folkpartiet i motion A370 (yrk. 7 i denna del). Det måste finnas en hållbar social grund för förmåner som innebär betald frånvaro från arbetet, exempelvis föräldraledighet eller sjukpenning. Någon sådan grund finns inte för vad man benämner som friårsförmånen. Denna går enligt Folkpartiet ut på att friska, arbetsföra och annars arbetande människor får

betalt av staten för en lång tjänstledighet eller 47 extra semesterveckor. Partiet finner det stötande att ersättning under friår utges i form av aktivitetsstöd. Friåret undergräver arbetslinjen och Folkpartiet anser att denna ledighetsförmån omedelbart måste upphöra.

Kristdemokraterna konstaterar i motion A329 (yrk. 1–4, 6, 12 i denna del, 13, 16, 17, 24 och 25 i denna del) att arbetslösheten är ett slöseri med mänskliga resurser. Full sysselsättning är ett viktigt politiskt mål. En förutsättning för detta är att konkurrenskraften gentemot omvärlden kan upprätthållas genom en långsiktig och tillväxtorienterad ekonomisk politik och näringspolitik i samspel med en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Att ha ett arbete är för de allra flesta nära förbundet med god livskvalitet, anser Kristdemokraterna. Det ger individen mer makt över sitt liv. Samtidigt leder hög sysselsättning till att välfärden bättre kan värnas. Mot denna bakgrund är tillkomsten av nya arbetstillfällen den i särklass viktigaste fördelningpolitiska frågan.

Subsidiaritetsprincipen måste enligt Kristdemokraterna vara en grund för arbetsmarknadspolitiken. Aktiva arbetsmarknadsåtgärder skall prioriteras före kontantstöd. Långtidsarbetslöshet skall bekämpas kraftfullt och ett utvecklat lärlingssystem främjas. Arbetsförmedling skall kunna bedrivas i både offentlig och privat regi och den skall ske i nära kontakt med näringslivet. Arbetslöshetsförsäkringen skall vara obligatorisk och finansieras med egenavgifter och arbetsgivaravgifter.

I arbetslivet bör både kapital- och arbetsinsatser medföra inflytande och medbestämmande. Den könsuppdelade arbetsmarknaden skall motverkas och likalöneprincipen hävdas. Diskriminering i arbetslivet skall motarbetas med väl fungerande lagar. Arbetsmiljön skall beaktas redan på planeringsstadiet.

För att nå Kristdemokraternas övergripande mål för den ekonomiska politiken om 3 % tillväxt per år måste ekonomisk politik och arbetsmarknadspolitik inriktas på att öka antalet arbetade timmar i ekonomin. Det räcker inte enligt partiet att, som regeringen gör, endast se till öppen arbetslöshet och sysselsättningsgrad samtidigt som sjuktalen är höga och antalet förtidspensioneringar ökar. Det gällande målet för arbetsmarknadspolitiken, vilket riksdagen ställt sig bakom, måste kompletteras med ett mål som mäter antalet arbetade timmar omvandlat till heltidstjänster som andel av den arbetsföra befolkningen. Då får man ett bra mått på den verkliga sysselsättningen.

Kristdemokraterna framhåller att individen skall stå i centrum för arbetsmarknadspolitiken och att denna skall innebära valfrihet. Invandrades kompetens bör tas till vara. För invandrare som saknar socialt nätverk och erfarenheter av att söka arbete i Sverige bör det inom den förmedlingsverksamhet som bedrivs i offentlig eller privat regi finnas jobbguider med invandrarbakgrund. Jobbguiderna skall stödja, entusiasmera eller lotsa en arbetssökande till ett arbete. Också i motion Sf402 (yrk. 10 och 11) lägger partiet fram förslag om jobbguider. Där föreslås också att man skall utreda de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland invandrare. Erfarenheterna från kommuner med hög sysselsättningsgrad måste tas till vara.

Arbetsmarknadsverket bör enligt motion A329 ersättas med en ny myndighet som skall vara expertorgan till regeringen, svara för drift av och anslagsfördelning till servicekontor runt om i landet och auktorisation och kvalitetsgranskning av en mångfald av aktörer som bedriver förmedlings- och utbildningsverksamhet för arbetslösa som fått omställningspeng. Den nya myndigheten skall också svara för att alla arbetssökande får erforderlig information och stöd.

En övergångsarbetsmarknad bör skapas för personer som under överskådlig tid har små möjligheter att komma in på den reguljära arbetsmarknaden eller att börja studera. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med förslag till regler för en sådan verksamhet.

I motion A309 (yrk. 2) framhåller Kristdemokraterna vikten av att på olika sätt underlätta rörligheten på arbetsmarknaden, bl.a. genom bättre möjlighet till tjänstledighet för den som har ett fast arbete men som vill prova en annan anställning liksom genom skapande av s.k. arbetsgivarringar, en form av nätverk mellan företag som syftar till att samordna rehabiliteringsinsatser och underlätta för anställda att komma tillbaka till arbete.

När det gäller arbetskraftsinvandring från de nya EU-medlemsstaterna framhåller partiet i motion A329 att rörligheten bör vara fri för alla EU-medborgare från medlemskapets första dag. I fråga om arbetskraftsinvandring i övrigt har regeringen ett alltför statiskt synsätt när den hävdar att de som står utanför arbetsmarknaden först skall få arbete innan arbetskraftsinvandring medges, anser Kristdemokraterna. De befävar att framtida arbetskraftsbrist kan leda till lägre tillväxt och därmed högre arbetslöshet. I april 2003 beslutade riksdagen att en parlamentarisk utredning skall tillsättas för att ta fram ett regelverk för en vidgad arbetskraftsinvandring från länder utanför EU. Regeringen bör snarast verkställa detta riksdagsbeslut.

Arbetslöshetsförsäkringen bör reformeras enligt den modell som Kristdemokraterna beskriver i motion A330 (yrk. 2 i denna del, 3 och 4). En allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring bör införas från den 1 januari 2004. Detta skulle vara en av de angelägna åtgärderna för att komma till rätta med bristerna i lönebildningen. I den nya försäkringen skulle egenfinansieringen vara högre än i dag och uppgå till en tredjedel men med kompensation genom generellt sänkt inkomstskatt. Med detta system tydliggörs sambandet mellan en dåligt fungerande lönebildning, höjd arbetslöshet och kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen. Arbetsvillkorets utformning bör utredas för att klargöra om det går att införa ett mildare arbetskrav för den som gör anspråk på försäkringens grundbelopp och ett något hårdare arbetsvillkor för den som begär inkomstrelaterad ersättning.

Kristdemokraterna förespråkar i motionerna A329 och N412 (yrk. 19) en strategi för en fungerande lönebildning. Strategin innefattar en rad komponenter, bl.a. stabila ekonomisk-politiska ramar för lönebildningen, skattereformer, en reformerad arbetslöshetsförsäkring där den försäkrades avgift stiger vid högre arbetslöshet, vinstdelningssystem för anställda och arbetsrättsreformer.

Bland Medlingsinstitutets uppgifter bör ingå att analysera och publicera uppgifter om löneutvecklingen ur ett jämställdhetsperspektiv och att arbeta med frågor rörande könsdiskriminering och annan diskriminering med anknytning till lönebildningen. Vissa rationaliseringar av institutets verksamhet bör kunna ske.

Inom ramen för EU:s sysselsättningssamarbete har Sverige fått rekommendationer från ministerrådet om bl.a. regelförenklingar, åtgärder mot svart arbete och insatser mot ohälsa. Kristdemokraterna anser att en handlingsplan bör utarbetas för att genomföra de åtgärder som förordas i sysselsättningsrekommendationerna.

Möjligheterna att kombinera föräldraskap och arbetsliv måste underlättas, betonar Kristdemokraterna i motionerna A309 (yrk. 8), A371 (yrk. 12), Sf400 (yrk. 4) och Sf404 (yrk. 12 och 13). I ett par av motionerna föreslås en nationell kampanj för ett barnvänligare arbetsliv. Flexitid och möjligheter att arbeta hemifrån är exempel på åtgärder för ett barnvänligare arbetsliv, enligt partiet i motion Sf404. Arbetet bör kunna organiseras så att frivillig arbetsdelning och/eller tjänstledighet underlättas. I ett barnvänligt arbetsliv ses föräldraledighet för att vårda och fostra egna barn som en kompetenshöjning och merit för både män och kvinnor, framhåller Kristdemokraterna. Detta betonas också i motionerna A309 och Sf400 där man även poängterar vikten av att föräldrarna själva får välja barnomsorgsform och att de ekonomiska villkoren för att ta hand om egna barn är goda.

Det gemensamma ansvaret för hälsa åligger den enskilde, arbetsgivaren och den offentliga sektorn, enligt Kristdemokraterna i motion A309 (yrk. 5 och 9). Arbetsmiljöverkets roll är att aktivt motverka såväl fysisk som psykisk ohälsa. Verket bör fungera som en samarbetspartner för företag, organisationer och offentliga förvaltningar som vill ha råd och stöd i samband med sådana insatser. Det förebyggande arbetets betydelse i sammanhanget kan inte överskattas, understryker partiet och menar att Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete måste genomföras på varje arbetsplats.

Centerpartiet poängterar i motion A263 (yrk. 1, 2, 4–8, 19, 21 och 22) att arbetsmarknadspolitiken skall ses i ett helhetsperspektiv. Det behövs inte bara en åtgärd för att komma till rätta med den ökade arbetslösheten utan en rad olika: ökad lokal makt över arbetsmarknadspolitiken, ett reformerat utbildningssystem som inkluderar möjligheter till livslångt lärande och ett förändrat inkomstskattesystem.

Centerpartiet konstaterar i motionen att arbetsmarknaden genomgått stora förändringar och att den präglas av ökad rörlighet och individualisering. Detta ställer krav på politiken att forma goda spelregler för arbetslivet och att ange ramar för en arbetsmarknad med balans inom och mellan olika regioner.

Flertalet lediga platser tillsätts i dag via informella kanaler. Därför behövs lokal kännedom om efterfrågan på arbetsmarknaden. Makt och resurser behöver decentraliseras till länsarbetsnämnder, arbetsförmedlingar och ytterst till varje person som är arbetslös, alltså från central och regional nivå till lokal nivå. Det behövs en stark lokal förankring av arbetsmarknadspolitiken. Cen-

terpartiet anser att centrala regleringar kan verka hämmande och därför bör arbetsförmedlare tillåtas att arbeta på ett friare sätt efter de förutsättningar som finns i närområdet.

Enligt partiet är det viktigt att stärka de arbetslösas självbestämmande över åtgärder och utbildningar. Förutsättningarna för att öka den enskildes självbestämmande skall förbättras genom att det skall finnas många åtgärder att välja mellan och olika aktörer som erbjuder dessa. Ett system med omställningspeng bör införas, och varje person som riskerar arbetslöshet under en längre period skall tilldelas en sådan peng för att sedan själv kunna välja mellan olika åtgärdsprogram. Arbetsförmedlingens roll skall vara att erbjuda service och stöd i sammanhanget. Omställningspengens storlek bestäms utifrån behovet och exempelvis ålder, utbildning och arbetslivserfarenhet.

Valfriheten för den enskilda person som är arbetslös ökar genom att flera olika aktörer är utförare av arbetsmarknadsåtgärder och genom att den enskilde själv kan välja aktör bland utbildnings- och rekryteringsföretag, bemanningsföretag och ideella organisationer som auktoriserats som utförare. Aktörer som medverkar till att arbetslösa får arbete skall kunna få bonus.

Arbetslösas rättigheter och skyldigheter måste tydliggöras, betonar Centerpartiet.

Personer som riskerar att bli långtidsarbetslösa måste erbjudas särskilda insatser i form av anställningsstöd, s.k. övergångsarbetsmarknader. Dessa skall organiseras i form av regionala partnerskap, bildade av arbetsgivare, där arbetslösa kan prova på olika arbeten på olika arbetsplatser. Genom att man på detta sätt underlättar kontakter mellan arbetsgivare och arbetslösa ökar möjligheterna för arbetslösa att finna arbete. En arbetsgivare som tar emot en arbetslös skall få arbetsgivaravgiften nedsatt för en anställd.

Den arbetsmarknadspolitik som Centerpartiet föreslår medför att Arbetsmarknadsverket skall reformeras kraftigt och minska i storlek. Det behövs en central myndighet för att bl.a. samla in statistik, göra kvalitetsbedömningar, utöva tillsyn, förmedla omställningspengar, auktorisera aktörer och utvärdera åtgärder och utbildningar men i övrigt bör så mycket som möjligt beslutas på en lägre nivå, anser Centerpartiet.

Framtidens välfärd kan enligt partiet utvecklas från ett underifrånperspektiv genom den sociala ekonomin. I denna reduceras inte medborgaren till klient eller kund utan får möjlighet att själv ta ansvar. Det behövs en utredning om förutsättningarna för att ge ett nationellt uppdrag åt ett lärosäte att forska om social ekonomi. Det behövs ökad forskning om personalkooperativ och deras inverkan på hälsa i arbetslivet, trivsel och lönsamhet.

Centerpartiet betonar i motion Sf327 (yrk. 13) att arbetsmarknadens parter måste involveras i arbetet för att minska sjukfrånvaron. Löntagares incitament att använda socialförsäkringarna påverkas starkt av avtalade tilläggsförsäkringar mot inkomstbortfall vid exempelvis sjukdom, anser partiet.

Arbetsmarknadens parter bör involveras också i ansträngningarna att få till stånd ett barnvänligt arbetsliv, enligt Centerpartiet i motion A247 (yrk. 1, 2 och 13). Regeringen bör i överläggningar med parterna ta upp frågor om hur

hög flexibilitet och tillåtande attityder skall kunna prägla arbetslivet liksom lika villkor för kvinnor och män att förena karriär med familjebildning.

Med hänvisning till Riksförsäkringsverkets rapport ”Regionala skillnader i sjukskrivning – hur ser de ut och vad beror de på?” efterlyser Centerpartiet en kartläggning av vilka faktorer som bidrar till skillnader i sjukfrånvaro i olika regioner. Ökad uppmärksamhet bör ägnas ”friskhetsfaktorerna” i de yrkesgrupper och regioner som under lång tid haft låg sjukfrånvaro. En undersökning bör göras av vilka faktorer som bidrar till att vissa yrkesgrupper och regioner är mer långtidsfriska än andra.

Övriga motioner om inriktningen av arbetsmarknads- och arbetslivspolitik

Vänsterpartiet vill i motion So569 (yrk. 3) öka möjligheterna att stanna kvar i lönebidragsanställning. Arbetstagare har lagstadgad rätt att stanna kvar i sin anställning till 67 års ålder. Partiet motsätter sig denna regel eftersom den upphäver gällande kollektivavtal. Om lagstiftningen ändå kvarstår anser partiet att utredningen om arbetsmarknadspolitiska program för personer med nedsatt arbetsförmåga (dir. 2002:22) bör få i uppdrag att lägga fram förslag som innebär att anställda med lönebidrag får samma rätt som andra anställda att kvarstanna på arbetsmarknaden till 67 års ålder.

Margareta Sandgren m.fl. (s) framhåller i motion A249 allas rätt till arbete och tar upp målen för Samhalls verksamhet. Motionärerna anser att mål som avser de anställda skall prioriteras framför de ekonomiska målen. Seriösa alternativ till Samhalls verksamhet skall kunna erbjudas.

Inger Jarl Beck och Anita Jönsson (båda s) framhåller i motion A326 (yrk. 3) vikten av forskning om samband mellan återhämtning, näring, stress och ohälsa på arbetsplatserna.

Eva Arvidsson och Inger Nordlander (båda s) befarar enligt motion A336 att personer med funktionshinder försvinner ur arbetslöshetsstatistiken genom att arbetslösa personer med funktionshinder räknas som sjuka eller förtidspensionerade i stället för arbetslösa.

Enligt *Monica Green m.fl. (s)* i motion A340 finns det särskilt inom vissa branscher tydliga tecken på en utveckling mot social dumpning i Sverige. Det sker exempelvis genom mycket korta visstidsanställningar, anlitan av oseriösa bemanningsföretag och genom att enskilda tvingas att skaffa sig s.k. F-skattsedel för att på så vis framstå som egenföretagare. Arbetstagare som kommer från andra länder är sårbara och blir lätt exploaterade.

Carina Ohlsson m.fl. (s) tar i motion A341 (yrk. 1, 3 och 4) upp sysselsättning och arbetsmarknad i Västsverige. Motionärerna pekar på åtgärder för att efterfrågan på arbetskraft skall kunna tillgodoses under kommande år. Användningen av offentliga resurser för att främja sysselsättning och tillväxt bör ses över och samordnas. Det krävs både kort- och långsiktiga insatser för att klara rekryteringsbehoven inom den offentliga sektorn. Insatser måste göras

för att ta till vara arbetskraften inom grupper som i dag står utanför arbetsmarknaden. Likaså behöver antalet utbildnings- och praktikplatser öka, anser motionärerna.

Agneta Gille m.fl. pläderar i motion A354 för ett mänskligare arbetsliv. Åtgärder har satts in för att minska sjukfrånvaron, men det finns fortfarande mycket kvar att göra för att öka hälsan i arbetslivet.

Per Erik Granström m.fl. (s) behandlar i motion N416 (yrk. 2–4) frågor om regional utveckling i Dalarna. I sammanhanget pekar motionärerna på att behovet av arbetskraft och kompetensutveckling måste kunna tillgodoses i framtiden. De personer som i dag står utanför arbetsmarknaden måste få ökade möjligheter till arbete. I en annan motion, A243, av *Per Erik Granström m.fl. (s)* förs det fram förslag om särskilda åtgärder för personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Göran Lindblad (m) kritiserar i motion A226 (yrk. 1–5) dagens arbetsmarknadspolitik och föreslår en rad reformer. AMS bör läggas ned, kommunerna bör åläggas att införa en jobbgaranti för arbetslösa samtidigt som merparten av AMS anslag skulle överföras till kommunerna för att användas för jobbgarantin. Garantin skulle i huvudsak skötas av privata entreprenörer. Den enskilda arbetslösa personen skulle med en kompetensutvecklingspeng själv kunna välja utbildning eller praktikplats i syfte att få ett reguljärt arbete.

Mia Franzén (fp) tar i motion Sf355 (yrk. 3 och 5) upp ohälsofrågor och hävdar att det viktiga nu är att vi inte omorganiserar fram fler långtidssjuk-skrivna. Motionären anser också att många anställda i socialtjänst, räddningstjänst, rättsväsende och vård utsätts för emotionell belastning i sina arbeten och att detta kan motverkas.

Owe Hellberg (v) föreslår i motion A290 regionala mål för arbetslösheten. Enligt motionären måste sådana mål medföra ökade statliga insatser inom andra områden än arbetsmarknadspolitik, exempelvis infrastruktursatsningar.

Birgitta Sellén (c) begär i motion A276 en utredning av möjligheterna till att föra över medel från utgiftsområde 13 Arbetsmarknadspolitik till det kulturpolitiska området och anslaget 28:22 Bidrag till regional arkivverksamhet.

Ingegerd Saarinen (mp) vill enligt motion A270 få till stånd en utredning om företagsanpassat arbetsmarknadsstöd där man skall se över möjligheterna att arbetsmarknadsmedel kan omdisponeras och ställas till förfogande för företagsförlagd utbildning i situationer när anställda annars skulle bli arbetslösa på grund av klimatförhållanden.

Arbetsmarknadsutskottets syn på den allmänna inriktningen av politiken m.m.

Arbetsmarknadsläget m.m.

Utskottet kommenterade nyligen arbetsmarknadsläget i sitt yttrande den 23 oktober 2003 till finansutskottet om ramar för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv. I anslutning till kommentarerna redovisade utskottet aktuell månadsstatistik från AMS, SCB och Konjunkturinstitutet.

AMS månadsstatistik för oktober visar att arbetslösheten ökade både jämfört med månaden innan och jämfört med förra året. Ökningen är störst bland ungdomarna. Sammanlagt var 223 000 personer inskrivna som arbetslösa vid landets arbetsförmedlingar. Den relativa arbetslösheten var 5 % av arbetskraften. Samtidigt ökade antalet varsel, framför allt inom transport- och kommunikationssektorn.

Antalet långtidsinskrivna minskade med drygt 4 000 eller 10 % jämfört med samma period förra året på grund av att många börjar ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Färre lediga platser anmäls till arbetsförmedlingen. Minskningstakten har dock avtagit något under hösten. Offentlig verksamhet stod för hälften av minskningen i antalet anmälda lediga platser.

AMS kommer den 24 november att publicera en arbetsmarknadsprognos för 2004. Prognosen avser såväl riket som länen.

Enligt *SCB arbetskraftsundersökningar (AKU)* för oktober 2003 var antalet arbetslösa 226 000 eller 5,1 % av arbetskraften, vilket är 66 000 fler än i oktober 2002. Ökningen är markant både bland kvinnor och män. Arbetslösheten bland ungdomar i åldern 16–24 år uppgick till 11,7 % och är därmed nästan tre gånger så hög som arbetslösheten för den övriga befolkningen. I oktober 2003 uppgick antalet sysselsatta till 4 222 000. Förändringen av det genomsnittliga antalet utförda arbetstimmar per vecka jämfört med motsvarande period förra året låg inom den statistiska felmarginalen.

Konkursstatistiken från Institutet för tillväxtpolitiska studier (Itps) visar att nära 5 500 företag försattes i konkurs under årets första sex månader. Jämfört med samma period förra året är detta en ökning med 10 %. Antalet anställda i företag i konkurs uppgick till drygt 14 500, en uppgång med ungefär 4 % jämfört med motsvarande period förra året (rapporten *Konkurser januari–juni 2003*).

Konjunkturinstitutets senaste konjunkturbarometer (kvartal) som presenterades den 30 oktober visar att optimismen inom industrin har ökat de senaste månaderna. Inför fjärde kvartalet väntas efterfrågan ta fart och då framför allt på exportmarknaden. Läget inom handeln är relativt gott. Där räknar man med fortsatt tillväxt under fjärde kvartalet.

Orderläget inom tjänstenäringarna är fortfarande svagt. Det finns dock tecken på en återhämtning inom delar av sektorn. Såväl uppdragsverksamhet som datakonsulter rapporterar ökad efterfrågan för tredje kvartalet och förväntningarna inför fjärde kvartalet pekar mot en betydande tillväxt. Bygg-

verksamheten har försvagats ytterligare, men andelen företag som redovisar försämring är något lägre än tidigare.

Småföretagsbarometern som publicerades den 4 november 2003 av Föreningsparbanken och Företagarna visar att landets företagare bedömer konjunkturen som fortsatt svag resten av året. Inför 2004 är småföretagen försiktigt optimistiska om att en konjunkturuppgång är i antågande. De flesta företagare (sex av tio) ser goda expansionsmöjligheter för sitt företag. Samtidigt riskerar bristen på arbetskraft att stoppa återhämtningen.

Sammanfattningsvis anser utskottet, i likhet med vad som nyligen anfördes i utskottets yttrande AU1y, att tecken tyder på att vändningen i ekonomin dröjer, att arbetslösheten nästa år ligger kvar på ungefär samma nivå som i år och att den reguljära sysselsättningsgraden sjunker något.

Om arbetslösheten fortsätter att ligga på en hög nivå – tecken i dag tyder på att den stiger ytterligare – är det enligt utskottets uppfattning angeläget att regeringen har beredskap för att vidta åtgärder i syfte att hålla nere den öppna arbetslösheten, t.ex. genom att pröva möjligheten att genom omfördelning ställa medel till förfogande för aktiva insatser.

Även om arbetsmarknadsläget fortfarande försämras i flera avseenden är det dock positivt att långtidsinskrivningarna minskar till följd av att många i denna grupp får arbete på den reguljära arbetsmarknaden.

Konjunkturen är fortsatt svag, vilket tydligt visar sig i att både arbetslösheten och antalet varsel ökade i oktober, men det är ett gott tecken att det skett en oväntat kraftig tillväxtökning i USA på senare tid. En amerikansk återhämtning får på sikt positiva effekter på den svenska arbetsmarknaden.

Ohälsoläget

I förra årets budgetproposition (prop. 2002/03:1) fastställde regeringen ett mål för minskad ohälsa som innebär att frånvaro från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall halveras fram till 2008 i förhållande till nivån 2002. I årets budgetproposition (bilaga till utg.omr. 10) lämnar regeringen en första avstämning av målet. Där framgår bl.a. följande.

Efter flera års uppgång vände utvecklingen för sjukskrivningar under hösten 2002. Hittills i år (jan–juli 2003) har antalet ersatta nettodagar minskat med 2,5 % jämfört med motsvarande period 2002. Kvinnors sjukfrånvaro har minskat med 2,7 % och mäns med 2,1 %. Regeringen räknar med en viss fortsatt nedgång under hösten och även under nästa år.

Det totala antalet pågående sjukfall uppgick till ca 291 000 i maj 2003. Det var 900 sjukfall färre än i maj 2002. Antalet sjukfall under ett år har minskat. Cirka 102 000 kvinnor och 60 000 män hade haft sjukpenning en kortare tid än ett år i maj 2003, vilket var en minskning med 10 000 kvinnor och 7 000 män jämfört med maj 2002. Procentuellt sett var minskningen ungefär densamma både för kvinnor och för män.

Antalet nettodagar för sjukfall som överstiger ett år har dock fortsatt att öka under 2003. Framför allt har antalet sjukfall som har pågått två år eller längre ökat. Antalet ersatta nettodagar för sådana sjukfall steg med 26 % för

kvinnor och 23 % för män mellan första halvåret 2002 och motsvarande period 2003.

Kvinnor är fortfarande överrepresenterade bland de sjukskrivna och svarar för cirka två tredjedelar av alla sjukskrivningsdagar. Dagens sjukskrivningsnivå för män är inte särskilt hög i ett långt tidsperspektiv, medan skillnaderna mellan kvinnor och män tenderar att öka. Kvinnor är mer sjukskrivna än män även om man tar hänsyn till ålder, utbildning, familjetyp eller bransch.

Olika sektorer, branscher och yrken skiljer sig åt när det gäller sjukskrivningar. Även mellan olika regioner finns det skillnader.

Det framtida arbetsutbudet

I budgetpropositionen betonas att arbetsutbudet måste öka framöver. Utskottet, som återkommer till detta i sitt ställningstagande nedan, vill här peka på några centrala faktorer som påverkar lönebildningen och vår levnadsstandard på sikt.

I Konjunkturinstitutets rapport *Lönebildningen. Samhällsekonomiska förutsättningar i Sverige 2003* (oktober 2003) redovisar institutet bl.a. ett huvudscenario för lönebildningen 2003–2010. Institutet hävdar att möjligheten till en hållbar ökning av den materiella levnadsstandarden, mätt exempelvis som summan av offentlig och privat konsumtion per invånare, bestäms av en låg arbetslöshet, jämn inkomstfördelning, antalet arbetade timmar per invånare och produktiviteten, dvs. produktionen per timme.

Fler arbetade timmar liksom högre produktivitet innebär att mer produceras och att den sammantagna konsumtionen då kan bli motsvarande högre. Dessutom, framhåller KI, förstärks de offentliga finanserna genom att underlagen för arbetsgivaravgifter, inkomstskatt och mervärdesskatt blir större men även genom att utgifterna för bl.a. arbetslöshetsförsäkring och sjukersättning kan bli lägre. De samhällsekonomiska vinsterna av fler arbetade timmar förs ut till befolkningen i form av högre disponibla inkomster eller bättre standard när det gäller exempelvis vård, skola och omsorg.

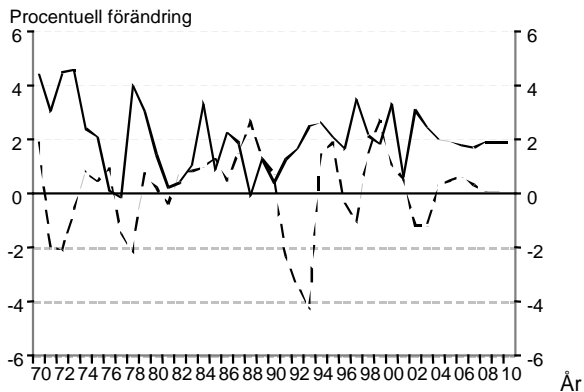
Arbetsutbudet beror enligt KI i hög grad på den demografiska utvecklingen. Det är också beroende av i vilken utsträckning personer i arbetsför ålder är utanför arbetskraften, t.ex. på grund av utbildning eller sjukdom.

Antalet arbetade timmar per person i befolkningen har trendmässigt minskat sedan 1970. Det beror på flera faktorer: en åldrande befolkning, oförändrad sysselsättningsgrad i arbetsföra åldrar och minskad medelarbetstid per sysselsatt. En rad faktorer har påverkat sysselsättningsgraden i positiv respektive negativ riktning: kvinnornas förvärvsfrekvens har ökat, vilket bidragit till en höjd sysselsättningsgrad, medan ekonomisk kris under 1990-talet, tilltagande ohälsa och minskad förvärvsfrekvens bland unga motverkat detta. Sammantaget har utvecklingen lett till att sysselsättningsgraden är i stort sett oförändrad.

Arbetsutbudet, mätt som totala antalet arbetade timmar per år, har varit relativt stabilt ända sedan 1970 (streckad linje i diagrammet nedan). Den ökning

som skett av BNP har i huvudsak åstadkommit av produktivitetsökningen (heldragen linje i diagrammet nedan).

Produktivitet och arbetade timmar

Källa: Konjunkturinstitutet, november 2003

Utvecklingen av arbetsmarknaden på lite längre sikt leder enligt utskottet till att åtgärder behöver vidtas på en rad områden för att öka arbetsutbudet.

Mål- och resultatstyrning av politiken på utgiftsområdena 13 och 14, styrningen av Arbetsmarknadsverket m.m.

Regeringen har som framgått föreslagit en *omformulering av målet för politikområdet Arbetsmarknadspolitik* för att detta skall få en tydligare inriktning på huvuduppgiften matchning.

Som framgått anser Moderaterna i motion A339 att regeringens förslag till mål för arbetsmarknadspolitik skall avslås. Någon närmare motivering till avslagsyrkandet finns inte i motionen utan partiet hänvisar endast till sina samlade ställningstaganden i sex relativt omfattande motioner om en rad olika delfrågor rörande arbetshandikappade, yrkesutbildning, jämställdhetspolitik, arbetsmarknad, kompetensutveckling och hälsofrågor. Det är mot denna bakgrund ogörligt för utskottet att avgöra hur en sammanfattande formulering av det moderata alternativet till mål för arbetsmarknadspolitik skulle se ut.

Moderaterna avvisar på ett likartat sätt målen för politikområdena Arbetslivspolitik respektive Jämställdhetspolitik. Inte heller här lägger Moderaterna fram något konkret alternativ.

Mot denna bakgrund ansluter sig utskottet inte till Moderaternas uppfattning om målen för politikområdena Arbetsmarknadspolitik, Arbetslivspolitik respektive Jämställdhetspolitik. Utskottet avstyrker därmed motion A339 yrkandena 15, 25 och 26 (m).

Frågor om styrning av Arbetsmarknadsverket och mål- och resultatstyrningen på det arbetsmarknadspolitiska området behandlades våren 2003 av

2 Riksdagen 2003/04. 18 saml. AU1

Rättelse: S. 48 rad 15, S. 59 rad 5

arbetsmarknadsutskottet i betänkande 2002/03:AU8. Ställningstagandena avsåg Riksdagens revisorers förslag 2002/03:RR10 om styrningen av AMS och länsarbetsnämnderna men också regeringens proposition 2002/03:44 Arbetsmarknadspolitiken förstärks där vissa frågor med anknytning till styrningen av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten behandlades. I betänkande AU8 tog utskottet också ställning till motionsförslag i mål- och styrningsfrågor.

När det gäller *målet för arbetsmarknadspolitiken* ansåg utskottet att det fanns anledning att överväga en ändring av detta så att det tydligare framgår att det skall bidra till målet för den ekonomiska politiken, vilket är full sysselsättning genom en god och uthållig ekonomisk tillväxt. Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund regeringens förslag i budgetpropositionen för 2004 (utg.omr. 13 prop. punkt 1) om att formulera om målet för arbetsmarknadspolitiken så att detta får en tydligare inriktning mot huvuduppgiften matchning av lediga arbeten och arbetssökande. Målet för arbetsmarknadspolitiken skall således vara att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad.

Regeringen har, som framgått ovan, även föreslagit *en omformulering av målet för arbetslivspolitiken* för att detta skall bli lättare att följa upp. Målet föreslås bli: "Goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetet för både kvinnor och män." Den nuvarande målformuleringen är: "Ett bra arbetsliv med väl fungerande arbetsvillkor."

Utskottet har tidigare (se t.ex. bet. 2002/03:AU2) påpekat vikten av att regeringen så långt som möjligt bör eftersträva mät- och uppföljningsbara mål. Det nu framlagda förslaget till målformulering kan sägas innebära en förbättring i förhållande till den formulering som gäller i dag.

Utskottet noterar dock att regeringen valt att inte underställa riksdagen det nya målet för godkännande. Som skäl anför regeringen att målet omformulerats utan att själva innebörden ändrats på något avgörande sätt. Det nya målet är, enligt regeringen, endast avsett att vara mer preciserat än tidigare och därmed lättare att följa upp. Regeringens bedömning är därför att riksdagen inte behöver ta ställning till den nya målformuleringen.

Utskottet kan konstatera att regeringen själv beskriver saken som att ett nytt mål formulerats och att innebörden ändrats, om än inte på något avgörande sätt. För utskottet är det av stor betydelse att det inte råder någon oklarhet om vilket det övergripande målet för respektive politikområde är. Detta är av intresse inte minst med tanke på att det skall vara möjligt att följa upp och mäta måluppfyllelsen. Förändringar av mål och målformuleringar kan försvåra detta. Även möjligheterna att göra jämförelser över tid kan försämrats om målen ändras eller omformuleras. Detta talar för att varje förslag om förändring som inte är helt obetydlig bör underställas riksdagen.

Här kan också noteras att regeringen när det nuvarande målet för politikområdet fastställdes begärde att riksdagen skulle godkänna det nya målet och att det tidigare godkända målet skulle upphöra att gälla. I samband därmed uttalade regeringen bl.a. att: "Förslaget till mål för politikområdet innebär inga förändringar i arbetslivspolitikens inriktning. Det nya målet utgör en

sammanfattning av de arbetsuppgifter som tidigare fanns för arbetslivspolitikern.” (Prop. 2000/01:1 volym 7, utg.omr. 14).

Utskottet har med de reservationer som nyss framförts inte något att invända mot den nya formuleringen av målet. Målet för arbetslivspolitikern, som enligt utskottet alltså bör godkännas av riksdagen, skall således vara: ”Goda arbetsvillkor och möjlighet till utveckling i arbetslivet för både kvinnor och män.”

I detta sammanhang vill utskottet också något beröra det som redovisas i propositionen om nya verksamhetsområden på politikområdet Arbetsliv och mål för dessa från 2004. Bland annat framgår det att regeringen avser att redovisa ALI:s verksamhet under flera verksamhets- och politikområden. Det gäller verksamhetsområdet Kunskap och kompetens. Förutom under utgiftsområdena 13 och 14 kommer en del av verksamheten att redovisas under utgiftsområde 8 (Integrationspolitik och Storstadspolitik) och en annan del under utgiftsområde 19 (Regional utvecklingspolitik), vilket innebär att åtminstone tre utskott kan beröras. Avsikten är att tydligare spegla vilka insatser som ALI tillsammans med andra myndigheter gör inom olika politikområden. – Utskottet har förståelse för de syften som ligger bakom det beskrivna sättet att redovisa verksamheten, men vill samtidigt erinra om att politikområdesindelningen avser att möjliggöra en bättre koppling mellan mål, kostnader och resultat. Detta tillgodoses enligt utskottets mening i allmänhet bäst om en verksamhet så långt som möjligt redovisas fullt ut under det utgiftsområde där anknytande anslag finns. På det sättet ges också de bästa praktiska förutsättningarna för dialogen mellan riksdagen och regeringen i mål- och resultatstyrningsfrågor. Utskottet förutsätter att detta beaktas i kommande redovisningar från regeringen.

När det gäller regeringens *resultatredovisning för arbetslivsområdet* vill utskottet, liksom tidigare, framhålla att en del av de verksamhetsmål som anges under politikområdet Arbetsliv inte direkt kan relateras till kostnader på statsbudgeten, det gäller t.ex. verksamhetsområdena Arbetsrätt respektive Lönebildning. Detta har skett i anslutning till ett resonemang om vikten av att målen är sådana att det är meningsfullt att ställa dem mot kostnader på området.

Även när det gäller politikområdet Jämställdhet kan utskottet konstatera att kopplingen är svag och svårbedömd mellan de totala insatserna på området, t.ex. i form av lagstiftning, tillsyn och opinionsarbete, och de anslag som hänförs dit. Till det kommer att måluppfyllelsen är beroende av beslut m.m. inom andra politikområden. Ett sätt att tydliggöra kopplingen är enligt regeringen att specificera jämställdhetsdelmål för övriga politikområden. I budgetpropositionen framhåller regeringen att de jämställdhetspolitiska mål som gäller i dag är alltför allmänt formulerade för att användas som ett instrument för mål- och resultatstyrning. Samhället har utvecklats och förändrats sedan de jämställdhetspolitiska målen formulerades i början av 1990-talet.

Utskottet har helt nyligen i betänkande 2003/04:AU2 Jämställdhetspolitik behandlat frågor som rör mål och inriktning av jämställdhetspolitiken. Betän-

kandet utgår från regeringens skrivelse Jämt och ständigt – Regeringens jämställdhetspolitik med handlingsplan för mandatperioden (skr. 2002/03: 140). I betänkandet konstateras att regeringen avser att tillsätta en utredning som skall utvärdera jämställdhetspolitikens mål, inriktning, organisation och effektivitet. Utredningen skall lämna förslag om mål och resultatindikatorer för jämställdhetspolitiken och analysera det offentliga roll och uppgifter inom området. Utredningen skall också lämna förslag om den framtida organisationen och inriktningen av jämställdhetsarbetet.

Utskottet vill avslutningsvis i detta avsnitt framföra följande. Att kopplingen mellan kostnaderna på statsbudgeten och de totala insatserna på ett visst område är mer eller mindre stark är ofrånkomligt. Inte minst på områden där denna koppling är svag är det angeläget att finna relevanta resultatindikatorer. Genom sådana indikatorer blir det möjligt att följa utvecklingen inom ett visst politik- eller verksamhetsområde. Möjligheterna ökar också att kunna bedöma insatserna på det sätt som förutsätts i en fungerande mål- och resultatstyrning. Utskottet värdesätter därför de ambitioner att finna relevanta indikatorer som redovisats av regeringen.

Frågor om inriktningen på jämställdhetspolitiken har nyligen behandlats i utskottets betänkande 2003/04:AU2 Jämställdhetspolitik. Utskottet avstyrkte där ett antal motioner med förslag om inriktning av den framtida jämställdhetspolitiken. Detta gjordes bl.a. med hänvisning till att regeringen avser att tillsätta en utredning med uppdrag att bl.a. utvärdera jämställdhetspolitikens mål och inriktning.

Utskottet övergår här till att göra vissa kommentarer till den *resultatbedömning för 2002* avseende politikområdet Arbetsmarknadspolitik som redovisas i budgetpropositionen.

Den målstruktur för AMV som gällde 2002 och som gäller även under 2003 består enligt regleringsbrevet av ett *övergripande mål* för politikområdet Arbetsmarknadspolitik och ett antal *verksamhetsgrenar*, var och en med ett eller flera tillhörande *mål*.

I budgetpropositionen och i förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten talas också om arbetsmarknadspolitikens *uppgifter*. I budgetpropositionen (volym 7, utg.omr. 13) finns två olika redovisningar av arbetsmarknadspolitikens uppgifter (avsnitten 4.3 respektive 4.6.1). Ingen av dessa är identisk med vad som anges i den nyss nämnda förordningen. Utskottet finner det önskvärt att uppgifterna för arbetsmarknadspolitiken redovisas på ett enhetligt och klargörande sätt.

Resultatredovisningen och -bedömningen i budgetpropositionen utgår från arbetsmarknadspolitikens uppgifter enligt den uppräknings som görs i avsnitt 4.6.1 i propositionen, nämligen att:

- medverka till en effektiv matchningsprocess med korta vakans- och söktider,
- öka de arbetslösas kunskaper,
- stödja dem som har det svårast på arbetsmarknaden,

- underlätta och stimulera omställning på arbetsmarknaden med arbetslöshetsförsäkringen.

Utskottet har med intresse tagit del av resultatredovisningen avseende 2002 i budgetpropositionen. Utskottet instämmer i regeringens sammanfattande bedömning om arbetsmarknadspolitikens målpuppfyllelse, att målet om en väl fungerande arbetsmarknad med full sysselsättning och god ekonomisk tillväxt till stora delar har uppnåtts under 2002.

Utskottet konstaterar att förberedelser görs i Regeringskansliet för att ytterligare förbättra underlaget för *framtida resultatredovisning och analys* på det arbetsmarknadspolitiska området.

I budgetpropositionen anger regeringen att åtgärder vidtagits under 2003 för att få till stånd en mer strategisk och analyserande uppföljningsdialog mellan AMS och Regeringskansliet. Regeringen utgår från att AMS kommer att vidta ytterligare åtgärder som stärker uppföljningen och analysen av de arbetsmarknadspolitiska insatserna, inklusive bättre analyser av resultaten utifrån de olika förutsättningar som finns i landets regioner.

Utskottet har i betänkande 2002/03:AU8 redovisat huvuddragen i en ny form av strategisk uppföljningsdialog eller avrapportering från AMS till regeringen som inletts under 2003. Utskottet förutsatte därvid att riksdagen får ta del av relevanta delar av avrapporteringen, exempelvis i form av en resultat-skrivelse från regeringen. Vid fyra tillfällen – i februari, juni och oktober 2003 samt i februari 2004 – skall AMS inom ramen för denna dialog avrapportera till regeringen.

När det gäller resultatredovisningen i kommande budgetproposition förutsätter utskottet att denna utgår från den nya struktur för mål- och resultatstyrningen från 2004 som redovisas översiktligt i budgetpropositionen (utg.omr. 13 avsnitt 4.3). Som framgått innefattar den övergripande mål, verksamhetsområden med åtföljande mål och verksamhetsgrenar, också de med fastslagna mål.

I den nu aktuella budgetpropositionen konstaterar regeringen att målet för arbetsmarknadspolitikerna är mångdimensionellt och att resultaten inte låter sig mätas med en eller ett fåtal indikatorer. Trots mätproblemen har man valt att som en del av uppföljningen specificera kvantifierbara indikatorer. Målpuppfyllelsen när det gäller det föreslagna nya övergripande målet för arbetsmarknadspolitikerna – att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad – skall enligt regeringen mätas med bl.a. följande indikatorer:

- Matchningsfunktioner, andel arbetsgivare som fått tillräckligt med sökande inom önskad tid samt tillsatta och icke tillsatta vakanser (SCB:s vakansstatistik).
- Arbetslöshet.
- Sysselsättningsgrad bland invandrare respektive arbetshandikappade.
- Långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna (antal och andel av total arbetslöshet).

- Rörlighet på arbetsmarknaden.
- Sökaktivitet hos de arbetsökande.

Könsuppdelade uppgifter skall redovisas för samtliga indikatorer.

Utskottet anser för sin del att det är viktigt att måluppfyllelsen mäts med relevanta mått och har inget att erinra mot att ovan angivna indikatorer används. Det kan också vara önskvärt att mäta andra indikatorer, inte minst med tanke på att målet för arbetsmarknadspolitiken kan sägas ha många dimensioner. Enligt utskottets uppfattning borde det vara intressant att också mäta t.ex. hur *arbetsutbudet* utvecklas.

På en rad områden behövs bättre analyser av hur arbetsutbudet kan ökas och efterfrågan stimuleras också på sikt. Det är av största vikt att öka arbetskraftsutbudet på sikt, med hänsyn till den demografiska utveckling vi står inför. Utskottet återkommer nedan till den betydelse förhållandena i arbetslivet har för att detta skall kunna åstadkommas.

Arbetsutbudet påverkas som framgått dels av demografiska faktorer, dels av i vilken utsträckning de personer som är i arbetsför ålder är i eller utanför arbetskraften, exempelvis på grund av ohälsa eller utbildning.

I arbetskraftsundersökningarna (AKU) används begreppet ”ej utnyttjat arbetskraftsutbud” som består av tre komponenter:

- arbetslösa,
- personer som inte ingår i arbetskraften men som velat och kunnat arbeta (latent arbetsökande) samt
- sysselsatta som arbetar mindre än de skulle vilja göra.

Utskottet anser att det av de grundläggande styringsdokumenten för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten tydligt bör framgå att en av uppgifterna för arbetsmarknadspolitiken är att öka arbetsutbudet. Utskottet har noterat att regeringen i sin uppräknings i budgetpropositionen av uppgifterna för arbetsmarknadspolitiken (utg.omr. 13 s. 13) ordagrant följer 3 § förordningen (2000:628) om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, dock med ett tillägg i förhållande till förordningen. I budgetpropositionen anger regeringen att en av uppgifterna för arbetsmarknadspolitiken är att öka arbetsutbudet, vilket inte anges i förordningen.

Kristdemokraterna förespråkar i likhet med regeringen och utskottet ett ökat arbetsutbud. Det kristdemokratiska förslaget är som framgått att dagens mål för arbetsmarknadspolitiken skall kompletteras med ett mål som mäter antalet arbetade timmar i ekonomin satt i relation till storleken på den arbetsföra befolkningen.

Utskottet delar Kristdemokraternas uppfattning i motion A329 yrkande 2 att utvecklingen av arbetsutbudet bör mätas men anser att det bör ankomma på regeringen att finna närmare former för hur detta skall gå till.

Andra frågor om mål m.m.

Den reguljära sysselsättningen beräknas enligt finansplanen uppgå till 77,7 % i år och till 77,3 % nästa år. Som framgått står regeringen fast vid sitt mål om 80 % reguljär sysselsättning 2004 i åldersgruppen 16–64 år (sysselsättningsmålet) även om man bedömer att målet inte kommer att kunna nås. En viktig förklaring är att antalet studerande ökat sedan målet fastställdes. En ytterligare förklaring är att nettoinvandringen ökat.

Arbetsmarknadsutskottet har nyligen i sitt yttrande till finansutskottet om ramar för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv framhållit att det, trots svårigheterna att nå sysselsättningsmålet, ändå är angeläget att stå fast vid detta och att ansträngningar görs för att nå dit. Utskottet erinrade om att sysselsättningsmålet är ett uttryck för en högre ambitionsnivå än det s.k. halveringsmålet om 4 % arbetslöshet som uppnåddes i slutet av 2000. En hög sysselsättningsnivå i kombination med låg arbetslöshet innebär stärkta statsfinanser som kan användas för satsningar på välfärden. Sysselsättningsmålet rör inte bara samhällsekonomin i stort och förutsättningarna för ekonomisk tillväxt. Lika viktigt är att en ökad sysselsättning innebär att personer som i dag försörjs genom socialbidrag och andra ersättningar kan bli självförsörjande. Ett arbete stärker individens självkänsla. Fler i arbete innebär minskade sociala klyftor.

Strävan att nå sysselsättningsmålet har alltså betydelse för möjligheterna att klara både den tillväxtfrämjande och den fördelningspolitiska rollen hos arbetsmarknadspolitiken.

Om målet om full sysselsättning skall kunna nås måste det utnyttjade arbetskraftsutbudet tas till vara. Detta gäller inte minst kvinnor och invandrare. Målsättningen måste vara att människor som vill arbeta också skall kunna göra detta och att detta skall kunna ske i den omfattning de önskar och kan. Det gäller alltså att forma politiken så att arbetslösa kommer i arbete, att personer som vill och kan arbeta också får möjlighet att göra det och att deltidarbetslösa kan arbeta i den omfattning de själva önskar.

Enligt AKU för oktober 2003 motsvarade arbetsutbudet bland de arbetslösa 8,6 miljoner arbetstimmar som alltså inte utnyttjades. Genom att främja en väl fungerande arbetsmarknad skall arbetsmarknadspolitiken medverka till att det utnyttjade arbetskraftsutbudet tas till vara.

En annan viktig förutsättning för att klara målen för sysselsättning och tillväxt är att ohälsan i arbetslivet kan fås att minska. Att vända trenden under senare år, med kraftigt försämrat hälsoläge i arbetslivet och alltfler sjukskrivna, är en av nyckelfrågorna för att få fler i arbete.

De senaste årens dystra utveckling av ohälsan i arbetslivet fortsätter emellertid, vilket framgått av redovisningen ovan. Även om de kortare sjukfallen har minskat något fortsätter sjukfallen över ett år att öka, särskilt de över två år. Ökningen av kvinnors ohälsa är särskilt oroväckande.

Utskottet delar regeringens bedömning att det arbete som inleddes för två år sedan inom ramen för regeringens strategi för ökad hälsa i arbetslivet och det s.k. elvapunktsprogrammet bör fortsätta (se bet. 2001/02:AU1 och

2002/03:AU2). I förra årets budgetproposition fastställde regeringen ett mål för minskad ohälsa som innebär att frånvaro från arbetslivet på grund av sjukskrivning skall halveras fram till 2008. I årets budgetproposition lämnar regeringen – som angetts ovan – en avstämning av detta mål (bilaga till utg.omr. 10). Där redovisar regeringen ett antal åtgärder som vidtagits för att minska ohälsan och kostnadsutvecklingen. Åtgärderna berör t.ex. sjukskrivningsprocessen, rehabiliteringsområdet och sjukförsäkringens administration. En rad åtgärder har också genomförts för att förstärka det förebyggande arbetet (utskottet återkommer till en del av dessa nedan).

Som utskottet konstaterade redan förra året (bet. 2002/03:AU2) går det inte att i dag få någon klar bild av vilka orsaker som ligger bakom den pågående utvecklingen av ohälsan. Problembilden är mycket komplex. Utskottet kan hålla med om vad några av motionärerna anför om att orsakerna måste sökas även utanför arbetslivet och om betydelsen av att kunna förena arbetslivet med privatlivet. Som regeringen anför är emellertid förhållandena i arbetslivet av stor betydelse.

När det gäller inriktningen av arbetslivspolitikens måste, som utskottet framhållit tidigare (se bet. 2002/03:AU2), det fortsatta arbetet med att utveckla arbetslivet innebära att individen sätts i centrum. Bara genom att utforma arbetsmiljöarbetet utifrån de behov som finns i det enskilda fallet kan de bästa och mest kostnadseffektiva åtgärderna vidtas. Detta innebär att det kommer att ställas ökade krav på såväl enskilda arbetsgivare som arbetstagare och deras organisationer att aktivt delta i arbetet med att utveckla en god och utvecklande arbetsmiljö. Det är utskottets förhoppning att omsorgen om arbetskraftens hälsa, ork och uthållighet skall vara vägledande i detta arbete. Utskottet vill här även påminna särskilt om vikten av att kvinnornas situation uppmärksammas.

Det finns här skäl, som regeringen också anför, att vara medveten om den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning. Detta tillsammans med en ökande ohälsa innebär en uppenbar risk att i framtiden allt färre måste försörja alltfler.

För att möta denna utmaning måste vi bereda plats för de grupper som i dag står utanför arbetsmarknaden. Lika viktigt är emellertid att se till att de som redan finns i arbetskraften inte slits ut eller drabbas av skador eller ohälsa till följd av arbete. Målet måste vara att alla skall erbjudas ett utvecklande arbetsliv där människor inte bara orkar arbeta fram till ålderspensioneringen utan också kan leva ett aktivt liv därefter.

Något som uppmärksammas alltmer under senare år är att ohälsan skiljer sig åt mellan olika regioner i landet. Bland de tänkbara förklaringarna finns t.ex. skillnader avseende kön, åldersstruktur och näringslivsstruktur. Skillnader i sjukskrivningspraxis har också förts fram som en tänkbar delorsak. Utskottet anser att dessa orsaker varken var för sig eller tillsammans ger någon tillfredsställande förklaring till skillnaderna. Problembilden är, på samma sätt som ohälsan i stort, mycket komplex. Utskottet återkommer nedan, i avsnittet Arbetsmarknads- och arbetslivspolitikens fördelningspolitiska

respektive tillväxtfrämjande roller m.m., till frågan om forskning om orsakerna bakom ohälsan.

De regionala skillnaderna är stora inte bara i fråga om ohälsa utan också i fråga om sysselsättning och arbetslöshet, vilket tas upp i flera motioner. I motioner från Folkpartiet föreslås som framgång ett mål om att minst 60 % av alla i arbetsför ålder i varje kommun respektive större bostadsområde skall ha ett arbete. I motion A290 (v) föreslås regionala mål för arbetslösheten.

I förra årets budgetbetänkande, bet. 2002/03:AU1, framhöll utskottet att det är en stor utmaning att skapa förutsättningar för att alla delar av landet och hela den potentiella arbetskraften skall få del av den positiva utvecklingen framöver. Utskottet framhöll att det är viktigt att uppmärksamma de inomregionala skillnader som är mycket stora, bl.a. i storstadsregionerna. Den yrkesmässiga och geografiska rörligheten måste öka för att motverka flaskhalsar och samtidigt utjämna skillnader i arbetslöshet och sysselsättning mellan olika regioner och olika grupper av människor. Utskottet återkommer också nedan till frågor om rörlighet på arbetsmarknaden men vill i detta sammanhang betona vikten av att främja såväl arbetspendling som skapande av större arbetsmarknadsregioner.

I EU:s sysselsättningsriktlinjer för de närmaste åren betonas vikten av att ta itu med regionala skillnader i sysselsättningsnivå. En av de tio specifika riktlinjer som ingår där anger att medlemsstaterna skall genomföra en bred strategi för att minska skillnaderna vad gäller sysselsättningsnivå och arbetslöshet mellan olika regioner. Möjligheterna till nya lokala arbetstillfällen, även inom den sociala ekonomin, bör stödjas och partnerskap mellan alla berörda aktörer uppmuntras.

Regeringen anger i Sveriges handlingsplan för sysselsättning 2003 att den har höga ambitioner att utjämna regionala skillnader (PM 2003-09-23 från Finans- och Näringsdepartementen). Sysselsättningen i Sverige varierar relativt mycket mellan olika regioner. Orsakerna till de regionala skillnaderna är många och komplexa och förutsättningarna att lösa problemen varierar mellan regionerna. Generella förutsättningar, som infrastruktur, kommunernas ekonomi och utbildning, är avgörande för alla regioners möjligheter att utvecklas.

Regeringen framhåller i handlingsplanen att de regionala obalanserna på arbetsmarknaden framför allt skall motverkas genom att man främjar ökad rörlighet och bättre matchning. Även de regionala tillväxtavtalen och partnerskap på regional nivå lyfts fram samt Arbetsmarknadsverkets regionala och lokala organisation och en medelsfördelning som grundar sig på regionala och lokala förhållanden. Dessutom redovisas transportpolitikens övergripande mål som är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.

Arbetsmarknadspolitiken skall bidra till att uppfylla målen för den regionala utvecklingspolitiken. Även om det finns anledning att hysa oro för de regionala och inomregionala klyftorna i landet avstyrker utskottet motionsförslagen om regionala mål för arbetslöshet eller sysselsättning. I stället förordar

utskottet ett tillvägagångssätt i linje med vad regeringen förordar i budgetpropositionen och i Sveriges handlingsplan för sysselsättning.

Med hänvisning till det anförda ansluter sig utskottet inte till förslagen i motionerna A290 (v), A310 yrkande 1 (fp) och Sf326 yrkande 8 (fp).

EU:s sysselsättningsamarbete

Som framgått begär Kristdemokraterna att en handlingsplan skall utarbetas med anledning av EU:s sysselsättningsrekommendationer till Sverige.

Utskottet delar regeringens uppfattning att den svenska arbetsmarknadspolitiken ligger väl i linje med EU:s sysselsättningsstrategi. I rådets sysselsättningsrekommendationer till Sverige för 2003 anges att svensk arbetsmarknad karakteriseras av mycket höga sysselsättningsnivåer, även för kvinnor och äldre, och att alla de gemensamma sysselsättningsmålen har nåtts.

Med tanke på den åldrande befolkningen har rådet 2003 riktat följande rekommendationer till Sverige (kommissionens förslag i KOM (2003) 177 respektive beslut vid rådsmöte den 3 juni 2003).

1. Förstärka de insatser som syftar till att upprätthålla utbudet av arbetskraft på lång sikt genom att utnyttja alla potentiella källor till arbetskraft, särskilt genom ett högre deltagande av invandrare.
2. Minska antalet långtidssjukskrivna personer genom att förbättra arbetsförhållandena och anpassa lagstiftningen för att främja en effektiv återintegrering på arbetsmarknaden.
3. Arbeta vidare med reformerna av skatte- och bidragssystemen i syfte att öka incitamentet att arbeta, i synnerhet för grupper för vilka samspelet mellan skatter och bidrag har de mest negativa effekterna på utbudet av arbetskraft, och fullfölja reformen av skatterna på arbetsinkomst.

Samtliga medlemsstater har fått sysselsättningsrekommendationer från rådet.

I Sveriges handlingsplan för sysselsättning 2003 redovisar regeringen vilka rekommendationer som rådet lämnat till Sverige och vilka åtgärder som vidtagits eller kommer att vidtas på respektive område. Rekommendationerna behandlas explicit under riktlinje 5 och riktlinje 8 i handlingsplanen. Indikatorer redovisas i bilaga 1 till handlingsplanen.

Detta innebär enligt utskottets mening att Kristdemokraternas begäran om utarbetande av en handlingsplan med anledning av sysselsättningsrekommendationerna redan är tillgodosedd. Företrädare för regeringen har informerat utskottet respektive haft samråd med EU-nämnden under utarbetandet av handlingsplanen. Utskottet ser inte skäl för något tillkännagivande med anledning av motion A329 yrkande 24 (kd).

Arbetsmarknads- och arbetslivspolitikens fördelningspolitiska respektive tillväxtfrämjande roller m.m.

Såväl arbetsmarknadspolitiken som arbetslivspolitikerna har både fördelningspolitiska och tillväxtfrämjande roller. I detta avsnitt redovisar utskottet,

främst med utgångspunkt i motionsförslag, sin syn på hur dessa roller skall utformas och balanseras mot varandra. Ambitionen är dock inte att här ge någon fullständig bild av utskottets syn på de fördelningspolitiska respektive tillväxtfrämjande aspekterna på dessa båda politikområden.

Vissa frågor om arbetsmarknadspolitikens fördelningspolitiska roll

Arbetsmarknadspolitikens fördelningspolitiska roll, arbetets värde för individen och vikten av att motverka utanförskap framhålls i flera motioner. Utskottet finner all anledning att instämma i vikten av dessa frågor.

Full sysselsättning står högst på regeringens dagordning, vilket framhålls i bl.a. finansplanen. Det är bara genom en uthålligt hög sysselsättning som god välfärd, rättvis fördelning och jämställdhet kan värnas. Det är bl.a. mot bakgrund av denna höga politiska ambition som målen om 80 % sysselsättning, halverat socialbidragsberoende och minskad ohälsa satts upp. En rad insatser görs också inom ett antal andra politikområden för att främja sysselsättning, stärka utsatta gruppers ställning på arbetsmarknaden och motverka utanförskap. I finansplanens bilaga 3 Avstämning av målet om en halvering av antalet socialbidragsberoende mellan åren 1999 och 2004 finns en utförlig redovisning av sådana insatser. En motsvarande avstämning av ohälsomålet redovisas i budgetpropositionen för 2004 (bilaga under utg.omr. 10).

Om målen skall nås måste sysselsättningen öka i alla grupper. Därför krävs det, som utskottet nyligen framhållit i sitt yttrande (yttr. 2003/04:AU1y) till finansutskottet om ramar för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv, ytterligare insatser även för invandrare, äldre och sjuka liksom för arbetslösa.

Utskottet betonade i yttrandet att fler invandrare måste komma ut i arbete, fler äldre måste kunna arbeta längre och sjukfrånvaron måste minska. Arbetsmarknadsutskottet värdesätter att regeringen har uttalade målsättningar i förhållande till dessa grupper. Detta är dock inte tillräckligt. Arbetsmarknadspolitikerna måste också bli effektivare. Det är viktigt att den tydligare inriktas mot huvuduppgifterna att förmedla arbete och motverka arbetskraftsbrist. Insatserna måste också inriktas mot de personer som står längst bort från arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutskottet framhåller i likhet med regeringen vikten av att korta ned arbetslöshetstiderna, betona handlingsplanernas betydelse och att förbättra styrningen av arbetsmarknadspolitikerna. Av stor vikt är också att antalet arbetade timmar kan öka, t.ex. bland deltidsarbetande kvinnor, men insatser måste till också på andra områden. I budgetpropositionen redovisas sådana åtgärder.

Lönebidragsutredningen (dir. 2002:22) överlämnade den 11 november 2003 slutbetänkandet *ArbetsKraft* (SOU 2003:95). Den särskilda utredaren Sonja Fransson, tillika ledamot i arbetsmarknadsutskottet, menar att med ökad rörlighet, utvecklingsinsatser och mer individuellt stöd skall fler människor med nedsatt arbetsförmåga komma i arbete.

I slutbetänkandet från utredningen, som avser de arbetsmarknadspolitiska programmen för personer med nedsatt arbetsförmåga, föreslås bl.a. att

- AMV skall utveckla formerna för kartläggning och vägledning, så att det blir lättare för enskilda arbetssökande att få de arbetsmarknadspolitiska insatser de behöver,
- lönebidrag inte skall få lämnas under längre tid än fyra år,
- ett särskilt lönebidrag skall kunna betalas ut för vissa personer som behöver ett bidrag även efter fyra år,
- antalet anställda med särskilt lönebidrag skall begränsas, och särskilt lönebidrag skall endast beviljas om arbetsförmågan är så nedsatt att en anställning utan lönesubvention inte kan bli aktuell,
- stödformen skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) avvecklas och ersätts av en ny insats – trygghetsanställning – som skall kunna beviljas för anställning hos alla slag av arbetsgivare och inte som i dag enbart avse anställning hos kommuner och myndigheter,
- för dem som behöver särskilt mycket stöd för att komma i arbete införs en helt ny form av skyddat arbete, kallad utvecklingsanställning, som skall kunna pågå under högst två år,
- allmännyttiga organisationer skall inte kunna få högre lönebidrag än övriga arbetsgivare.

Utredaren betonar att informationsinsatser från arbetsmarknadens parter, handikapporganisationerna och från arbetsförmedlingarna kommer att krävas för att människor med nedsatt arbetsförmåga lättare skall komma ut i arbetslivet.

Lönebidragsutredningens förslag remissbehandlas för närvarande. Samhallutredningen (dir. 2002:34) har haft till uppgift att lägga fram förslag om styrningen och inriktningen av Samhall. Remissbehandlingen av utredningens slutbetänkande Inte bara Samhall (SOU 2003:56) har just avslutats.

Frågan om mål och inriktning rörande Samhall, vilken tas upp i en motion, i likhet med mål och inriktning för andra verksamheter för personer med nedsatt arbetsförmåga kommer att behandlas i det fortsatta beredningsarbetet i Regeringskansliet. Utskottet återkommer senare i betänkandet till frågor som rör Samhall.

Med hänvisning till det anförda ansluter sig utskottet inte till motionerna A243 (s), A249 (s), A257 yrkande 4 (m), A263 yrkandena 5-7 (c), A305 yrkandena 1, 2, 4 och 8 (m), A329 yrkande 6 (kd), A336 (s) och N416 yrkande 4 (s).

När det gäller Vänsterpartiets förslag i motion So569 om att regeringen skall ge tilläggsdirektiv till Lönebidragsutredningen om att överväga om anställda med lönebidrag skall kunna stanna i arbete till 67 år, kan utskottet konstatera att utredningens arbete är slutfört. Utskottet har i betänkanden, senast i betänkande 2002/03:AU1, konstaterat att det inte finns något formellt hinder mot att en anställd med lönebidrag stannar i arbete efter att han eller hon fyllt 65 år. Utskottet förutsätter att regeringen överväger den nu aktuella frågeställ-

ningen i anslutning till beredningen av förslagen i Lönebidragsutredningens slutbetänkande.

I en motion, A226 (m), föreslås att kommunerna skall åläggas att införa en jobbgaranti som innebär att kommunen skall ordna arbete till den arbetsökande och att resurserna inom AMS samordnas med kommunernas system för socialbidrag. Utskottet anser inte att kommunerna skall åläggas någon obligatorisk skyldighet att ordna arbete åt arbetsökande. Staten skall även i fortsättningen ha huvudansvar för arbetsmarknadspolitiken och arbetsförmedlingen.

Folkpartiet föreslår som framgång att det skall utredas om den som är arbetsför och söker arbete men inte har rätt till arbetslöshetsersättning i stället skall få dagpenning med ett något högre belopp än socialbidraget, förutsatt att han eller hon deltar i någon form av åtgärd. Förslaget, som endast är schematiskt beskrivet i motionen, läggs fram parallellt med förslag från partiet om att anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd skall minskas med drygt 9 miljarder kronor jämfört med vad regeringen föreslagit i budgetpropositionen. Utskottet finner inte skäl till något tillkännagivande i den nu aktuella frågan.

Vissa frågor om arbetsmarknaden för invandrare

Utskottet vill här något närmare beröra frågor om *arbetsmarknaden för invandrare*. Senare i betänkandet återkommer utskottet till denna fråga.

I regeringsförklaringen 2003 betonade statsministern att sysselsättningen bland de utrikes födda måste öka. Staten skall vara ett föredöme som arbetsgivare. Mottagandet av nyanlända invandrare och stödet för deras etablering i samhället reformeras med inriktning på snabbare inträde på arbetsmarknaden. Svenskundervisning, yrkesinriktad praktik, validering av kompetens och andra insatser skall kunna ske parallellt. Arbetsmarknadsverkets och andra myndigheters ansvar förtydligas. En valideringsdelegation tillsätts och utbildningen i svenska för invandrare skall också reformeras, framhöll statsministern i regeringsförklaringen.

Arbetsmarknadsutskottet tillstyrkte våren 2003 regeringens förslag i proposition 2002/03:44 om finansiering av arbetsplatsintroduktion för vissa invandrare. Utskottet, och sedermera riksdagen (bet. 2002/03:AU8, rskr. 2002/03:200), ställde sig därmed bakom en försöksverksamhet vid arbetsförmedlingen med arbetsplatsintroduktion för vissa invandrare.

Utskottet konstaterar att det i förordningen (2003:623) om arbetsplatsintroduktion som träder i kraft den 1 december 2003 anges att försöksverksamheten innebär att en specialutbildad arbetsförmedlare fungerar som stödperson åt en invandrare eller flykting inför anställning eller under arbetspraktik som föregår en anställning. Arbetsplatsintroduktionen skall vara arbetsmarknadspolitiskt motiverad. I förordningen klargörs att detta betyder att insatsen skall lämnas endast om det är lämpligt både för den enskilde och ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv. Insatsen skall också vara lämplig ur ett integrationspolitiskt perspektiv.

Enligt utskottet kan försöksverksamheten väntas innebära god individuell service till såväl den arbetssökande som arbetsgivaren under arbetspraktik.

Utskottet ser också positivt på att regeringen givit Statens kvalitets- och kompetensråd i uppdrag att förbereda en preparandutbildning för i första hand invandrade akademiker. Syftet är att underlätta för utlandsfödda akademiker att få arbete och för statliga arbetsgivare att öka den etniska och kulturella mångfalden bland sina anställda. Senast den 30 november 2005 skall resultatet och erfarenheterna av försöksomgången redovisas till regeringen.

För att främja ett snabbt tillträde till arbetsmarknaden för flyktingar och andra invandrare måste samverkan fungera mellan flera myndigheter liksom med kommunerna. Arbetsmarknadsverket, Integrationsverket, Migrationsverket, Skolverket och Svenska Kommunförbundet slöt 2001 en central överenskommelse om utveckling av introduktionen för flyktingar och andra invandrare.

I det pågående arbetet med att utveckla introduktionen har en mängd goda idéer och exempel på förbättringar kommit fram. I skriften "En god början" som publicerats i november 2003 beskriver myndigheterna en rad idéer och goda exempel på hur regionala och lokala introduktionsinsatser för nyanlända invandrare har utformats. Skriftens utgångspunkt är fem enskilda individers erfarenheter från asyl- och introduktionsprocessen. Genom berättelserna beskrivs hur samverkan utvecklats i asylmottagningen, kommunala flyktingmottagningen och svenskundervisningen för invandrare.

Utredningen om översyn av mottagande av och introduktion för flyktingar överlämnade i september sitt betänkande *Etablering i Sverige – möjligheter och ansvar för individ och samhälle* (SOU 2003:75). Förslaget bereds för närvarande i Justitiedepartementet.

Överensstämmelsen är enligt utskottets uppfattning stor mellan de åtgärder och förslag som redovisas här och de som förs fram i vissa motionsförslag om arbetsmarknaden för invandrare. Utskottet återkommer senare i betänkandet till andra förslag om arbetsmarknaden för denna grupp.

Utskottet ansluter sig inte mot bakgrund av det ovanstående till motionerna A329 yrkande 12 i denna del (kd), Sf326 yrkande 7 i denna del (fp), samt Sf402 yrkandena 10 och 11 (kd).

Rehabilitering och rörlighet på arbetsmarknaden

I likhet med Kristdemokraterna ser utskottet positivt på att arbetsgivare beviljar tjänstledighet när en anställd vill prova på ett annat arbete liksom att arbetsgivare i nätverk samordnar och utbyter erfarenheter kring rehabiliteringsinsatser.

Att rörligheten på arbetsmarknaden måste öka liksom möjligheterna till rehabilitering i arbetslivet är en uppfattning som utskottet fört fram såväl ovan som vid ett flertal tillfällen tidigare. I dagsläget, när matchningen på arbetsmarknaden betonas alltmer, är detta av allra största vikt.

Det är därför glädjande att regeringen i oktober 2003 beslutat att ge Verket för innovationssystem (Vinnova) i uppdrag att utveckla metoder och modeller

för samverkan mellan flera arbetsgivare när det gäller rehabilitering av långtidssjuka. Syfte är att åstadkomma ökad hälsa på de deltagande arbetsplatserna genom förebyggande och rehabiliterande åtgärder. Insatserna skall genomföras i form av ett forsknings- och utvecklingsprogram mellan 2003 och 2006. I Vinnovas uppdrag ingår också att följa upp och utvärdera projekten samt att se till att kunskapen och erfarenheterna sprids.

Geografisk rörlighet bidrar till att förkorta arbetslöshetstider och medför att lediga platser kan tillsättas snabbare. Ökad rörlighet på arbetsmarknaden är också ett av de sju områden där regeringen pekat ut att arbetsmarknadspolitikens tillväxtorienterade inriktning skall förstärkas.

Utredningen om rörlighetsstimulanser har våren 2003 avlämnat betänkandet Geografisk rörlighet för sysselsättning och tillväxt (SOU 2003:37). Utskottet, som i betänkande 2002/03:AU8 redovisat huvuddragen i utredningens förslag, har erfarit att arbetet med att sammanställa remissynpunkterna för närvarande pågår i Regeringskansliet.

Utskottet anser inte att något tillkännagivande bör riktas till regeringen med anledning av motion A309 yrkande 2 (kd).

Kompetensförsörjning m.m.

I flera motioner betonas vikten av kompetensförsörjning och av att tillgodose behovet av arbetskraft framöver, såväl på regional nivå som för riket i helhet.

Arbetsmarknadsutskottet behandlade vid ett par tillfällen under föregående riksmöte, senast våren 2003 i betänkande 2002/03:AU8, förslag med liknande innebörd. I likhet med i tidigare betänkanden framhöll utskottet att frågor om det framtida arbetskraftsutbudet och kompetensutvecklingen har hög prioritet. Utskottet betonade också de regionala kompetensrådets roll i bedömningar och prioriteringar på området.

När det gäller arbetskraftsutbudet tillstyrkte utskottet i det nyssnämnda betänkandet ett förslag om att arbetsmarknadsutbildning inom bristyrkesområden får beviljas anställda på försök under perioden den 1 juli 2003–den 31 december 2005. Utskottet återkommer i avsnitt 3.1 till motionsförslag om ett system för individuell kompetensutveckling.

Moderaterna tar i flera motioner upp frågor om kompetensförsörjning. Bland annat vill partiet slopa flera arbetsmarknadspolitiska program till förmån för insatser dominerade av utbildning. Utskottet har för sin del svårt att förstå hur detta skulle kunna förverkligas om partiets krav på omfattande anslagsnedskärningar på motsvarande områden skulle genomföras. Arbetsmarknadsutbildning är den programform som har högsta styckkostnaden, 22 600 kr per deltagare och månad under 2002 vilket kan jämföras med styckkostnader på exempelvis 6 900 kr för allmänt anställningsstöd, 10 700 kr för arbetspraktik och 11 600 kr för start av näringsverksamhet (AMS rapport Ure 2003:2).

I fråga om arbetsmarknadsutbildning har regeringen i regleringsbrevet till AMS fastställt ett mål om att andelen deltagare som fått arbete 90 dagar efter avslutad arbetsmarknadsutbildning skall uppgå till minst 70 %. Målet är inte

nytt utan har funnits några år. Det har visat sig svårt att nå målet, vilket utskottet tidigare berört i betänkande 2001/02:AU5. Utskottet finner det mot denna bakgrund glädjande att målet ser ut att kunna nås under 2003, enligt statistik från AMS. Effektiviteten i arbetsmarknadsutbildningen har således successivt ökat.

En av slutsatserna i en nyligen publicerad IFAU-studie, Vikten av arbetsgivarkontakter: en studie av den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen i ljuset av 70-procentsmålet (Rapport 2003:10), är att utbildningar där detta mål i hög grad blivit uppnått karakteriseras av att arbetsgivare med behov av arbetskraft finns med på idéstadiet, i uttagningen av elever och under kursens gång. Också andra resultat i studien pekar på vikten av nära kontakter mellan förmedling, anordnare, utförare och potentiella arbetsgivare.

Utskottet ser inte skäl till att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionerna A226 yrkandena 4 och 5 (m), A257 yrkande 3 (m), A305 yrkande 11 (m), A341 yrkandena 1, 3 och 4 (s) samt N416 yrkandena 2 och 3 (s).

I motion A270 (mp) förespråkas som framgått att arbetsmarknadspolitiska medel beviljas till företagsutbildning när klimatförhållanden annars skulle göra anställda arbetslösa. Utskottet har i tidigare sammanhang, senast i betänkande 2001/02:AU5, redovisat sin principiella inställning till användande av arbetslöshetsförsäkringen eller arbetsmarknadspolitiska insatser för att jämna ut tillfälliga nedgångar i företagets verksamhet. Enligt utskottets uppfattning måste, med hänsyn till konkurrensneutraliteten, stor restriktivitet gälla i fråga om sådan användning.

När det gäller Kristdemokraternas begäran i motion A329 om att regeringen snarast skall verkställa ett riksdagsbeslutet från den 11 april 2003 om att tillsätta en parlamentarisk utredning om arbetskraftsinvandring har utskottet erfarit från Regeringskansliet att beredningsarbetet ännu inte är avslutat.

Åtgärder för att minska ohälsan och göra arbetslivet mer barnvänligt

För att minska stressen och ohälsan efterlyses i en motion åtgärder för att identifiera och åtgärda hinder som försvårar en flexibel och trygg arbetsmarknad. I flera motioner förs det också fram önskemål om olika insatser för att göra arbetslivet mer barnvänligt.

Utskottet kan inledningsvis instämma i vad några av motionärerna anför om värdet för den enskilde av individuella och flexibla arbetstider för att minska stressen och konflikten mellan arbetslivet och de krav som bl.a. föräldrarollen innebär. Ökat inflytande över arbetstiden för den enskilde är en viktig fråga.

Frågan om flexibel arbetstid har också varit föremål för översyn, dels inom ramen för de s.k. trepartssamtalen, dels av Kommittén för nya arbetstids- och semesterregler (Knas). Bland annat presenterade kommittén i juni 2002 delbetänkandet TID – för arbete och ledighet (SOU 2002:58) som innehåller förslag om en ny lag om flexibel ledighet. I juni i år avlämnade kommittén sitt

slutbetänkande Semesterlagen och övriga ledighetslagar – överväganden och förslag (SOU 2003:54). I budgetpropositionen anger regeringen att den, efter samråd med arbetsmarknadens parter, avser att ta ställning till förslagen från kommittén under 2004. Regeringen anger även att den avser att föreslå ändringar som ger den enskilda arbetstagaren ett ökat inflytande över arbetstidens förläggning.

När det gäller inflytande och trygghet i arbetslivet i övrigt har Arbetslivsinstitutet (ALI) haft i uppdrag att se över den arbetsrättsliga lagstiftningen så att den uppfyller kraven på trygghet och inflytande för de anställda inom ramen för en flexibel och effektiv arbetsmarknad. Uppdraget redovisades den 31 oktober 2002 i promemorian Hållfast arbetsrätt – för ett föränderligt arbetsliv (Ds 2002:56). Utredningens förslag har varit ute på remiss, och enligt vad utskottet inhämtat överväger regeringen för närvarande förslag som syftar till att stärka anställningsskyddet för föräldralediga arbetstagare.

Nämnas kan också att regeringen i budgetpropositionen har aviserat att en särskild utredare skall tillsättas för att se över behovet av en bättre samordning mellan inflytanderegler i medbestämmandelagen (MBL) och ett antal andra frågor som hänger samman med utvecklingen i arbetslivet.

I fråga om möjligheterna att förena föräldraskap med förvärvsarbetet vill utskottet även påminna om den betydelse som *föräldraförsäkringen* har. Enligt vad utskottet inhämtat kommer regeringen att tillsätta en utredning med uppgift att se över hur föräldraförsäkringen kan göras mera flexibel och hur den bättre kan bidra till att ge barnen tillgång till båda sina föräldrar.

När det gäller Centerpartiets önskemål om att involvera arbetsmarknadens parter i arbetet för ett barnvänligt arbetsliv kan nämnas den kampanj som JämO bedriver om föräldraskap och föräldraledighet. Kampanjen kallas ”barn OCH jobb: föräldraskap”. Syftet med kampanjen är *dels* att det hos arbetsgivare, fackliga representanter, föräldrar och blivande föräldrar skall framstå som en självklarhet att det på föräldraskap följer föräldraledighet, *dels* att förmå arbetsgivare att underlätta för både kvinnor och män att förena förvärvsarbete med föräldraskap, *dels* att informera allmänheten om vilka regler i arbetslivet som gäller vid föräldraskap och påverka attityden mot en jämnare fördelning av föräldraledigheten. Tidigare i år avslutade JämO en nio månader lång kampanj mot diskriminering av gravida kvinnor i arbetslivet under rubriken ”barn OCH jobb: nio månader”.

Med anledning av vad Kristdemokraterna anför om alternativa former av barnomsorg som ett sätt att minska stressen i arbetslivet vill utskottet fästa uppmärksamheten på att olika reformer på förskoleområdet som genomförts av regeringen har ökat föräldrarnas möjligheter att efterfråga den barnomsorg de önskar.

Lokalt arbetsmiljöarbete – arbetsmarknadsparternas ansvar m.m.

I några motioner efterfrågas bl.a. ett ökat engagemang från arbetsmarknadens parter i arbetet mot ohälsan och insatser för att ta fram goda exempel på friska arbetsplatser.

Som utskottet framhållit tidigare är det lokala arbetsmiljöarbetet centralt i det framtida arbetet för bättre hälsa. Detta innebär i sin tur att ökade krav kommer att ställas på såväl enskilda arbetsgivare som arbetstagare och deras organisationer att aktivt delta i arbetet med att utveckla en god och utvecklande arbetsmiljö. Det är utskottets förhoppning att omsorgen om arbetskraftens hälsa, ork och uthållighet skall vara vägledande i detta arbete. Utskottet vill här även påminna särskilt om vikten av att kvinnornas situation uppmärksammas.

På det nationella planet har arbetsmarknadens parter deltagit i de s.k. trepartssamtalen som hölls från hösten 2001 t.o.m. hösten 2002 som ett led i regeringens strategi för ökad hälsa i arbetslivet. Resultatet av dessa möten presenterades den 19 februari 2003 i rapporten "Ett arbetsliv för alla". Tanken med trepartssamtalen har varit att skapa samsyn, men också att få till stånd åtaganden från samtliga parter i en utvidgad handlingsplan. Trepartssamtalen har omfattat såväl förebyggande arbete som rehabilitering. Övriga frågor som regeringen tagit upp inom strategin för ökad hälsa i arbetslivet har även diskuterats med parterna inom ramen för trepartssamtalen.

Nyligen hölls också s.k. tillväxtsamtal mellan regeringen och arbetsmarknadens parter. En av huvudfrågorna i dessa samtal var ohälsan i arbetslivet.

Arbetsmarknadens parter har som nämnts ovan en särskilt viktig roll i det lokala arbetsmiljöarbete. Parterna har också engagerat sig i detta på olika sätt. Två exempel på mer övergripande initiativ är projekten "Bättre arbetsmiljö och hälsa" och "Sunt liv.nu" som AFA bedriver i samarbete med Karolinska Institutet. "Bättre arbetsmiljö och hälsa" riktar sig till den privata sektorn och genomförs på uppdrag av Svenskt Näringsliv, LO och PTK. "Sunt liv.nu" riktar sig till dem som arbetar i kommuner och landsting och genomförs på uppdrag av Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet och de fackliga organisationerna Kommunalarbetsareförbundet, OFR (Offentliganställdas Förhandlingsråd) och SACO.

Som ett led i arbetet mot ohälsan beslutade regeringen i juni 2003 om en särskild informationssatsning för ökad hälsa i arbetslivet. Det övergripande målet är att aktiviteterna skall stimulera till samtal på arbetsplatserna och öka samverkan mellan bl.a. arbetsgivare, chefer, skyddsombud och andra arbetstagarrepresentanter samt läkare om frågor som rör hälsan i arbetslivet och hur den kan öka. För satsningen avsattes 20 miljoner kronor. Informationssatsningen är ett samverkansprojekt mellan Regeringskansliet (Näringsdepartementet, Socialdepartementet och Finansdepartementet), Arbetsmiljöverket (AV), Riksförsäkringsverket (RFV) samt Arbetsmiljöforum.

Regeringen har även, som nämnts ovan, uppdragit åt Vinnova att genomföra insatser med syfte att stärka och utveckla metoder och modeller för samverkan mellan flera arbetsgivare. Samverkan skall avse förebyggande och rehabiliterande åtgärder med syfte att åstadkomma ökad hälsa vid de samverkande arbetsplatserna. För ändamålet har avsatts 14 miljoner kronor.

Här kan även nämnas det arbete som pågår inom Folkhälsoinstitutet (FHI). Bland annat bedrivs projektet *Hälsofrämjande arbetsplatser* – litteraturge-

nomgång och svenska exempel där målsättningen är att inventera, analysera och sammanställa svenska och internationella studier. Särskild tonvikt läggs på studier som kombinerat arbetsorganisations- och arbetsmiljöförbättringar med livsstilsförbättringar. Projektets slutrapport beräknas bli färdig under våren 2004.

FHI planerar dessutom att tillsammans med ALL, AV och RFV utveckla och stärka ett svenskt nätverk om hälsofrämjande arbetsplatser.

När det gäller det lokala arbetsmiljöarbetet spelar även AV:s tillsynsarbete och det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) en central roll. Utskottet återkommer till detta nedan.

För att motverka och förebygga *ohälsa i offentlig sektor* har regeringen vidtagit olika åtgärder. Bland annat avsattes under 2001 och 2002 sammanlagt 70 miljoner kronor för att bedriva särskilda försök hos några av de stora offentliga arbetsgivarna i syfte att förebygga och minska sjukfrånvaron. Medlen har fördelats till 19 projekt inom kommuner och landsting och i ett fall en statlig myndighet (Rikspolisstyrelsen). Projekten har karaktären av metodutveckling. Bland annat ingår försök med redovisning av de anställdas hälsoläge hos den enskilda arbetsgivaren, s.k. Hälsobokslut. Regeringen har uppdragit åt Vinnova att följa och utvärdera den pågående försöksverksamheten. Syftet med uppdraget är att samlat kunna dra slutsatser från projekten, få en effektiv spridning av resultaten och att ge ett underlag för fortsatt forskning. Vinnova skall slutredovisa uppdraget 2006.

I juni 2003 beslutade regeringen också att inrätta ett forum – ”Hälsa i Staten”. Utgångspunkten är att myndigheter skall lära av varandras erfarenheter och få inspiration till att skapa attraktiva och effektiva arbetsplatser med god arbetsmiljö och låg sjukfrånvaro. Forum ”Hälsa i Staten” kommer bland annat att arrangera konferenser och seminarier, förmedla information och ta initiativ till samarbete med myndigheter.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns anledning att föreslå några ytterligare åtgärder med anledning av motionerna.

I en motion tar Kristdemokraterna upp *AV:s roll i det förebyggande arbetsmiljöarbetet*. Motionärerna anser bl.a. att verket skall vara mer aktivt i fråga om tillsyn av och information till de lokala arbetsplatserna.

Som utskottet understrukt ovan är det den lokala arbetsplatsen och parterna på arbetsmarknaden som måste stå i fokus för arbetet för ett hållbart arbetsliv. De enskilda arbetsgivarna måste ta ett större ansvar för att integrera det förebyggande och rehabiliterande arbetet i verksamheten.

Det finns samtidigt anledning att påminna om att det redan enligt dagens arbetsmiljölagen åligger arbetsgivaren och arbetstagaren att samverka för att arbetsmiljön skall anpassas efter enskilda människors förutsättningar. Till exempel anges i lagens 2 kap. 1 § att arbetsförhållandena skall anpassas efter människors olika förutsättningar i fysiskt och psykiskt avseende. I arbetsmiljölagen betonas också vikten av förebyggande insatser, för vilka det är arbetsgivarna som har huvudansvaret. En bärande tanke i arbetsmiljölagen är dock att arbetsgivare och arbetstagare skall samverka för att åstadkomma en god

arbetsmiljö (3 kap. 1 a §). En god utgångspunkt för en sådan samverkan finns också i Arbetsmiljöverkets föreskrift Systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1) som ger arbetsgivare och arbetstagare en metod att identifiera risker i arbetsmiljön, åtgärda och följa upp dem. Det är viktigt att parterna tillämpar denna metod och att de håller sig välinformerade om vilka faktorer eller arbetsvillkor som kan påverka människor negativt i fysiskt och psykiskt hänseende.

I juni 2003 lämnade regeringen ett uppdrag åt Statskontoret att utvärdera AV:s insatser vad gäller införande av systematiskt arbetsmiljöarbete. Uppdraget skall redovisas senast den 15 april 2004.

Här bör också nämnas det stöd för det lokala arbetsmiljöarbetet som de *regionala skyddsombudens* arbete innebär. I syfte att stärka deras arbete har t.ex. 50 miljoner kronor satsats under perioden 2001–2003. Under samma period har 25 miljoner kronor satsats på utbildning inom företagshälsovården.

Som ett led i strategin för bättre hälsa i arbetslivet har regeringen för 2004 bl.a. föreslagit att AV tillförs en permanent resursförstärkning på 29 miljoner kronor för att stärka arbetsmiljötillsynen och att 30 miljoner kronor går till den regionala skyddsombudsverksamheten.

Utskottet vill också betona företagshälsovårdens betydelse för det lokala arbetet mot ohälsa. Tillgång till företagshälsovård är viktigt främst för att tillgodose arbetsplatsernas behov av kunskaper och sakkunnig hjälp i arbetsmiljö- och rehabiliteringsarbetet. De senaste årens negativa utveckling av hälsan inom arbetslivet visar att det finns ett ökat behov av en kompetent resurs i det förebyggande och rehabiliterande arbetet med bred tillgänglighet och förtroende på både arbetsgivar- och arbetstagsarsidan. Det är därför välkommet att regeringen föreslår att ytterligare 3 miljoner kronor tillförs metodutveckling av företagshälsovården för 2004.

Utskottet noterar också att regeringen nyligen tillsatt en särskild utredare för att utreda vissa frågor inom företagshälsovården (dir. 2003:87). Utredaren skall bl.a. överväga om det behövs förändringar av de legala förutsättningarna för arbetsgivarens skyldighet att utnyttja företagshälsovård, hur utbildningen skall organiseras och dimensioneras samt hur den särskilda kompetens som finns inom företagshälsovård bättre skall kunna utnyttjas i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen. Utredaren skall redovisa uppdraget dels genom ett delbetänkande om företagshälsovårdsutbildningen senast den 1 januari 2004, dels genom ett slutbetänkande senast den 1 juli 2004.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns anledning att föreslå några ytterligare åtgärder med anledning av motionen.

Forskning m.m. om orsakerna bakom ohälsan

I några motioner efterlyses kunskapsinhämtning av olika slag för att belysa problem förknippade med ohälsa i arbetslivet. De frågor motionärerna vill ha svar på är bl.a. om arbetets förhållande till hälsa, betydelsen av arbetsorganisationsfrågor samt orsakerna bakom de regionala skillnaderna.

Som framgått ovan går det inte att i dag få någon klar bild av vilka orsaker som ligger bakom den pågående utvecklingen av ohälsan. Forskningen har lyft fram flera tänkbara förklaringar, men dessa kan varken var för sig eller tillsammans ge någon tillfredsställande förklaring till skillnaderna. Problembilden är således mycket komplex.

Utskottet behandlade liknande yrkanden i samband med förra årets budgetproposition (bet. 2002/03:AU2) och vill inledningsvis hänvisa till den genomgång av pågående och avslutade utredningar som gjordes där.

Därutöver vill utskottet framhålla att flera olika myndigheter och andra organ forskar om hälsa och ohälsa i arbetslivet. Arbetslivsinstitutet (ALI), som bedriver forsknings- och utvecklingsverksamhet inom arbetsmiljö, arbetsliv och arbetsmarknad, är ett exempel. Bland annat presenterade ALI den 15 augusti i år rapporten "Låsningar och lösningar i arbetslivet". I rapporten lämnas en beskrivning och analys av viktiga utvecklingstendenser som institutet menar kommer att vara framträdande de närmaste åren. Rapporten behandlar trender i arbetslivet ur ekonomiskt, psykologiskt, sociologiskt, pedagogiskt och arbetsmedicinskt perspektiv. Exempel på andra viktiga aktörer är Institutet för psykosocial medicin (IPM), Statens folkhälsoinstitut (FHI), universitet och högskolor.

Med anledning av vad Centerpartiet tar upp i sin motion om en kartläggning av regionala skillnader m.m. kan utskottet till att börja med konstatera att RFV haft i uppdrag av regeringen att studera detta. I sin avrapportering av uppdraget har RFV presenterat en rad studier. En sammanfattning av resultaten görs i rapporten *Regionala skillnader i sjukskrivning – hur ser de ut och vad beror de på?* (RFV analyserar 2003:12).

Utskottet vill också påminna om att den s.k. HPH-utredningen¹ i sitt betänkande Handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet (SOU 2002:5) konstaterar att skillnaderna är så stora mellan olika kommuner att den verkliga sjukfrånvaron varierar med relationen 1 till 7 i förhållande till den förväntade sjukfrånvaron. Utredningen finner dessa skillnader anmärkningsvärda då de inte enbart kan förklaras genom skillnader vare sig i kön, åldersstruktur eller näringslivsstruktur. Även i AHA-utredningens² delbetänkande Kunskapsläge sjukförsäkringen (SOU 2002:62) gjordes en genomgång av de regionala skillnaderna. Slutsatsen blev där att befolkningssammansättningen i olika län endast kan förklara en mindre del av skillnaderna i ohälsotal.

Enligt budgetpropositionen planerar FHI att tillsammans med ALI och IPM uppdatera den kunskapssammanställning som gjordes i samband med AHA-utredningen 2002. Sådana sammanställningar planeras dessutom om framgångsrikt regionalt/lokalt folkhälsoarbete inom arbetslivsområdet.

Den 2 april 2003 överlämnade den nyss nämnda AHA-utredningen sitt slutbetänkande, "AHA – utredningsinstitut och mötesplats" (SOU 2003:13) till regeringen. Utredningen ger där förslag på hur en mer effektiv och användbar statistik på området skall kunna tas fram, bl.a. genom ett nytt kvalifi-

¹ Utredningen om en handlingsplan för ökad hälsa i arbetslivet (HPH-utredningen)

² Utredningen om Analys av Hälsa och arbete (AHA-utredningen)

cerat utredningsinstitut som löpande skall följa kunskapsutvecklingen inom området arbete, hälsa och arbetslinjen. Dessutom föreslår utredningen en ny databas med relevanta, aktuella och tillgängliga uppgifter som gör det möjligt att forska inom området arbete och hälsa och löpande följa utvecklingen inom samma område. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet vill också, med anledning av Centerpartiets önskemål om en undersökning av "friskhetsfaktorer", hänvisa till vad som anförts ovan under rubriken "Lokalt arbetsmiljöarbete, arbetsmarknadsparternas ansvar m.m."

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det inte finns anledning att föreslå några ytterligare åtgärder med anledning av motionerna.

Omställningspeng och alternativa aktörer

Utskottet konstaterar att Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet återkommer med förslag om att arbetslösa som inte får ett nytt arbete snabbt skall kunna få en s.k. omställningspeng för att finansiera arbetsmarknadsåtgärder. Åtgärderna skall enligt motionärerna utföras av en mångfald aktörer, exempelvis privata arbetsförmedlingar, privata utbildningsföretag, ideella föreningar, bemanningsföretag, nätverk och kooperativ, och de arbetslösa sökandena skall få ökat ansvar och självbestämmande. Detta framhålls också av Moderaterna.

I förra årets budgetbetänkande (bet. 2002/03:AU1) behandlade utskottet motsvarande motionsförslag relativt utförligt och har inte ändrat uppfattning om dessa. Därför avstår utskottet från att nu gå närmare in på förslagen. Utskottet vill dock framhålla vikten av att individen står i centrum för arbetsförmedlingens verksamhet.

Utskottet ansluter sig med det ovan anförda inte till motionerna A263 yrkande 4 (c), A310 yrkandena 6 och 7 (fp), A329 yrkandena 3 och 4 (kd), A263 yrkande 8 (c) och A305 yrkande 9 (m).

Centerpartiet tar, som framgått, i sin arbetsmarknadspolitiska motion upp frågor som rör social ekonomi och då bl.a. kooperativ verksamhet.

I budgetpropositionen (utg.omr. 17) definieras social ekonomi som organiserad verksamhet som primärt har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. Sådan verksamhet bedrivs i första hand i föreningar, stiftelser och kooperativ. Verksamheterna har allmännytta eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som främsta drivkraft. Grundläggande för större delen av verksamheterna inom den sociala ekonomin är människors vilja till ideella insatser. Regeringen framhåller i budgetpropositionen att folkrörelsepolitiken syftar till att stödja och stärka den sociala ekonomin i samhället.

Vetenskapsrådet har på regeringens uppdrag genomfört en kartläggning av forskningen om demokrati, offentlig förvaltning och folkrörelser under perioden 1990–2003. Kartläggningen innefattar bl.a. forskning om det civila samhället, ideell sektor, sociala rörelser och social ekonomi. I kartläggningen, som redovisades i oktober 2003, föreslås ett strategiskt grundforskningspro-

gram för att stärka forskningen om demokrati, offentlig förvaltning och folkörelser. Förslaget bereds nu i Regeringskansliet.

Utskottet har en positiv syn på verksamheter som omfattas av begreppet social ekonomi. Det djupa engagemang som ofta kännetecknar aktörerna inom den sociala ekonomin kommer många gånger till nytta såväl för enskilda medborgare som för samhället i stort.

Enligt utskottet bör inte motion A263 yrkandena 19 och 21 (c) föranleda något tillkännagivande från riksdagen.

I motion A276 (c) föreslås en utredning om att föra över medel från det arbetsmarknadspolitiska till det kulturpolitiska området. På förslag från utskottet i betänkande 2002/03:AU1 avslög riksdagen ett liknande förslag. Utskottet avvisar även det nu aktuella förslaget.

Arbetslöshetsersättning, lönebildning, friår m.m.

När det gäller de motioner som tar upp frågor om *arbetslöshetsersättning* och *lönebildning* hänvisar utskottet till sitt yttrande den 23 oktober 2003 till finansutskottet (ytr. 2002/03:AU1y). I yttrandet kommenterade utskottet relativt utförligt de olika borgerliga alternativen till reformering av arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet redovisade där sin även tidigare framförda kritik mot de borgerliga förslagen om kraftigt ökad egenfinansiering i arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet såg det också som helt orealistiskt att de förslag som lagts fram om en ny arbetslöshetsförsäkring skulle kunna genomföras så snabbt att de får genomslag på budgeten redan under nästa år. Det är frågan om genomgripande systemförändringar som skulle kräva lagändringar och administrativa anpassningar, framhöll utskottet.

Det kan i detta sammanhang nämnas att Riksrevisionen enligt sin granskningsplan för andra halvåret 2003 påbörjar en granskning av arbetslöshetskassornas medelshantering och regeltillämpning.

Vikten av åtgärder för att främja en god lönebildning betonas i motionsförslag. I sitt nyligen avlämnade yttrande AU1y till finansutskottet tog utskottet upp lönebildningen och anförde då följande:

En väl fungerande lönebildning är också av avgörande betydelse. Med löneökningar inom de samhällsekonomiska ramarna blir det möjligt med lägre arbetslöshet, högre sysselsättning och högre produktion. Regeringen framhåller att sysselsättningsmålet förutsätter måttliga nominella löneökningar. Vikten av en väl fungerande lönebildning betonas också av KI i den förutnämnda rapporten om lönebildningen (anm. Lönebildningen – samhällsekonomiska förutsättningar i Sverige 2003). En något långsammare löneökningstakt än vad som är den mest troliga skulle bidra till en snabbare återhämtning av konjunkturen och sysselsättningen enligt KI. Om regering och riksdag genomför strukturella reformer som ökar arbetsutbudet kan arbetsmarknadens parter och medlare genom återhållsamma löneökningar bidra till att sysselsättningen anpassas snabbare mot det högre utbudet. Enligt KI skulle arbetslösheten kunna sänkas varaktigt om parterna och medlare tar ännu större hänsyn till de samhällsekonomiska fördelarna med hög sysselsättning och låg arbetslöshet. Arbetsmarknadsutskottet instämmer i detta men vill samtidigt betona att lönebildningen i första hand är ett ansvar för parterna.

Utskottet ansluter sig mot ovanstående bakgrund inte till motionerna A305 yrkande 3 (m), A329 yrkande 16 (kd), A330 yrkandena 2 i denna del, 3 och 4 (kd), A339 yrkande 1 (m) och N412 yrkande 19 (kd).

Medlingsinstitutets arbetsuppgifter och roll i lönebildningen behandlas i motion A329 från Kristdemokraterna. Utskottet erinrar om att Kristdemokraterna, Folkpartiet och Centerpartiet accepterade inrättandet av institutet om än med vissa förbehåll (bet. 1999/2000:AU5).

De uppgifter för institutet som Kristdemokraterna pekar på i sin nu aktuella motion motsvarar såvitt utskottet kan se i allt väsentligt uppgifter som tilldelades institutet redan när detta skapades. Som ett par exempel kan nämnas att ge stöd till och samråda med arbetsmarknadens parter om en samhälls-ekonomiskt sund lönebildning och att svara för lönestatistik och analysera löneutvecklingen från bl.a. ett jämställdhetsperspektiv. Det råder också överensstämmelse i uppfattningen att Medlingsinstitutets verksamhet inte skall leda till statlig inkomstpolic. Detta slogs tydligt fast när institutet tillkom, och utskottet står även i dag fast vid detta.

När det däremot gäller motionärernas förslag om att i besparingssyfte överväga samverkan eller samlokalisering mellan Medlingsinstitutet och någon annan befintlig myndighet ställer sig utskottet avvisande till detta. Utskottet är inte berett att föreslå ett tillkännagivande till regeringen med anledning av den nu aktuella motionen.

När det gäller frågan om social dumpning som tas upp i motion A340 (s) instämmer utskottet till fullo i motionärernas uppfattning att det är angeläget att motverka denna företeelse. I avsnitt 2.4 som tar upp flera olika frågor om arbetskraftens rörlighet över gränserna behandlar utskottet frågan om social dumpning i samband med att arbetskraft från andra länder kommer till Sverige. Något tillkännagivande i den aktuella frågan är enligt utskottet inte motiverat.

Folkpartiet uttrycker som framgått kraftig kritik mot *friåret*. Utskottet kan för sin del konstatera att införande av ett friår är en av de 121 punkter som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet enades om i en överenskommelse den 4 oktober 2002. Om friåret skall kunna genomföras i hela landet från 2005 måste förberedelserna nu påbörjas, vilket regeringen också konstaterar i budgetpropositionen.

I betänkande 2002/03:AU1 framhöll utskottet att riksdagen bör informeras om erfarenheterna av det försök med friår som pågår i tolv kommuner t.o.m. 2004 och som utvärderats av IFAU. Utskottet utgick också från att riksdagen informeras om vilka villkor som skall gälla för friåret när det införs i hela landet.

Utskottet delar inte den uppfattning som framkommer i motion A370 yrkande 7 i denna del (fp). Senare i betänkandet återkommer utskottet till frågan om hur villkoren för friåret bör utformas m.m.

AMV:s roll och decentralisering av arbetsmarknadspolitiken

Folkpartiet framhåller i motionerna A310 och Sf326 statens ansvar för arbetsmarknadspolitiken. Utskottet delar denna uppfattning. Däremot instämmer inte utskottet i motionskraven om att lägga ned eller kraftigt banta AMV.

Det bör enligt utskottets uppfattning finnas en statlig arbetsförmedling över hela landet. Arbetsförmedlingens verksamhet skall kännetecknas av enhetlighet, rättssäkerhet och effektivitet.

Utskottet anser att arbetssökande och arbetsgivare i sina kontakter med förmedlingen skall garanteras ett likartat tjänste- och serviceutbud i alla delar av landet. För att uppnå detta måste verket ha en tydlig mål- och resultatstyrning, vilket utskottet framhållit såväl ovan som i tidigare betänkanden, senast i betänkande 2002/03:AU8. Detta ställer stora krav på verkets ledning och styrning.

Att tjänste- och serviceutbudet skall vara likartat innebär självfallet inte att det skall vara likadant överallt. Tvärtom ställs stora krav på anpassning till regionala och lokala förhållanden. Målen för verksamhetsområden och verksamhetsgrenar liksom de resurser som står till förfogande måste kunna omvandlas till konkreta aktiviteter i den dagliga lokala verksamheten.

Detta kräver såväl en dialog mellan och inom olika nivåer och enheter i verket som en dialog med omvärlden. Förmåga att samverka på ett konstruktivt sätt med externa intressenter är av största vikt. Det gäller såväl med andra myndigheter som med organisationer, kommuner, partsföreträdare m.fl.

Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet upprepar sina tidigare framförda förslag om *nedläggning respektive stora förändringar av Arbetsmarknadsverket*.

Betydande förändringar av AMV:s organisation och verksamhet har skett på senare år. I budgetbetänkande 2001/02:AU1 behandlade utskottet utförligt en rad frågor om verkets organisation och ledningsform. Detta skedde mot bakgrund av en skrivelse från regeringen, 2000/01:142 Arbetsmarknadsverkets organisation, och motionsförslag. I skrivelsen deklarerade regeringen att den avsåg att noggrant följa utvecklingen och låta utvärdera resultatet av de företagna ändringarna efter två år. Därefter skulle regeringen ta ställning till hur den fortsatta styrningen av AMV lämpligen bör ske.

I slutet av 2001 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att följa upp resultaten av AMV:s nya ledningsform. En delrapport lämnades i början av detta år "Styrningen av länsarbetsnämndernas verksamhet – en första uppföljning av den förändrade ledningsformen" (Statskontoret 2003:2) där man valt att främst belysa det lokala och regionala perspektivet. Statskontorets slutrapport kommer enligt myndigheten att omfatta såväl det centrala som det regionala och lokala perspektivet inom AMV. I slutrapporten, som skall lämnas till regeringen senast den 15 januari 2004, kommer Statskontoret att lägga fram förslag om hur den fortsatta styrningen av AMV bör utformas.

När utvärderingen av AMV:s ledningsform är avslutad och regeringen tagit ställning i frågan enligt ovan förutsätter utskottet att regeringen till riksd-

gen redovisar sitt ställningstagande till hur styrningen av AMV bör utformas framgent.

I behandlingen av regeringens skrivelse om AMV:s organisation framhöll utskottet att det bör finnas en regional organisation som både säkerställer den nationella politiken och har möjlighet att göra prioriteringar utifrån lokala och regionala förutsättningar. I en ny instruktion (2001:623) för AMV som trädde i kraft den 1 januari 2002 regleras bl.a. befogenheterna för AMS styrelse respektive länsarbetsnämndernas styrelser. En del av det ansvar och de uppgifter som tidigare låg på länsarbetsnämndernas styrelser flyttades därmed till länsarbetsdirektörerna. Styrelsen skall dock avgöra de arbetsmarknadspolitiska frågor inom länet som AMS bestämt i sin arbetsordning eller i särskilda beslut.

En väl fungerande arbetsmarknad och kompetensutveckling kan sägas vara en förutsättning för regional tillväxt och utveckling. I de regionala tillväxtavtal som tagits fram sedan slutet av 1990-talet har länsarbetsnämnderna och arbetsmarknadspolitiska medel spelat en stor roll. Så mycket som 54 % av den statliga finansieringen av tillväxtavtalen 2002 kom från länsarbetsnämnderna. Den totala statliga finansieringen uppgick till 5,3 miljarder kronor (Rapport om tillväxtavtalen. Tredje året. Ds 2003:43).

Arbetsmarknadsnämnderna har en viktig funktion när det gäller att medverka till att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utformas utifrån lokala förutsättningar och behov. I nämnden skall ingå företrädare för länsarbetsnämnden, arbetsförmedlingen, den eller de kommuner som berörs och lokala arbetsmarknadsparter. Utskottet behandlar i avsnitt 2.3 ytterligare ett antal motionsförslag om arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsnämnderna.

Bestämmelser om nämndernas verksamhet finns i förordningen (2001:623) med instruktion för den arbetsmarknadspolitiska verksamheten. Där sägs att nämnden särskilt skall medverka till att nå målen för den nationella arbetsmarknadspolitiken, att skapa former och utrymme för aktivitetsgarantin, att svara för god kvalitet i ungdomsinsatserna och skapa samsyn mellan olika aktörer för att främja att varje individs arbetsförmåga tas till vara så att det blir möjligt för den enskilde att försörja sig genom eget arbete. I förordningen sägs också att nämnden skall mobilisera det lokala arbetsmarknadsutbudet.

Utskottet kan mot denna bakgrund konstatera att det finns ett stort mått av lokal och regional samverkan kring och inflytande över arbetsmarknadspolitiken. Självfallet måste ambitionen vara att vidareutveckla detta. Utskottet ansluter sig därmed inte till motionerna A226 yrkandena 1 och 3 (m), A263 yrkandena 1 och 2 (c), A305 yrkande 16 (m), A310 yrkande 2 i denna del (fp), A329 yrkande 25 i denna del (kd) och Sf326 yrkande 9 (fp).

Slutsats

Med hänvisning till vad som anförts finner utskottet inte skäl till något uttalande från riksdagens sida med anledning av de behandlade motionerna. Utskottet avstyrker därför motionerna A226 yrkandena 1–5 (m), A243 (s), A247 yrkandena 1, 2 och 13 (c), A249 (s), A257 yrkandena 1, 3 och 4 (m), A263 yrkandena 1, 2, 4–8, 19, 21 och 22 (c), A270 (mp), A276 (c), A290 (v), A305

yrkandena 1–4, 8, 9, 11 och 16 (m), A309 yrkandena 2, 5, 8 och 9 (kd), A310 yrkandena 1, 2 i denna del, 3, 6 och 7 (fp), A326 yrkande 3 (s), A329 yrkandena 1–4, 6, 12 i denna del, 13, 16, 17, 24 och 25 i denna del (kd), A330 yrkandena 2 i denna del, 3 och 4 (kd), A336 (s), A339 yrkandena 1 och 4 (m), A340 (s), A341 yrkandena 1, 3 och 4 (s), A354 (s), A370 yrkande 7 i denna del (fp), A371 yrkande 12 (kd), Sf289 yrkande 18 (m), Sf325 yrkande 6 (m), Sf326 yrkandena 7 i denna del, 8, 9 och 11 (fp), Sf327 yrkande 13 (c), Sf355 yrkandena 3 och 5 (fp), Sf400 yrkande 4 (kd), Sf402 yrkandena 10 och 11 (kd) Sf404 yrkandena 12 och 13 (kd), So409 yrkande 3 (m), So569 yrkande 3 (v), N412 yrkande 19 (kd) samt N416 yrkandena 2-4 (s).

2 Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

I avsnitten 2.1–3.1 behandlas motionsförslag med anknytning till arbetsmarknadspolitiken men som saknar direkt anknytning till anslagen på utgiftsområdet, vilka behandlas i avsnitt 4.1– 4.2.

2.1 Särskilda grupper på arbetsmarknaden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet behandlar i detta avsnitt motioner från den allmänna motionstiden som avser särskilda grupper på arbetsmarknaden. Motionerna rör ungdomar, äldre, invandrare, arbetshandikappade, långtids-sjukskrivna och kulturarbetare. Utskottet avstyrker samtliga motioner främst med hänvisning till pågående utredningar eller beredning av utredningar.

Jämför reservationerna 6 (m), 7 (kd), 8 (m, c), 9 (kd), 10 (mp), 11 (m), 12 (fp), 13 (kd), 14 (c), 15 (m), 16 (fp), 17 (c), 18 (fp), 19 (c) och 20 (m).

Ungdomar

Motionerna

Den höga arbetslösheten och den dåliga rörligheten på arbetsmarknaden är ett hot mot ungdomars möjlighet till självständighet och inflytande, menar *Moderaterna* i kommittémotion Kr232 (yrk. 4). Kampen mot ungdomsarbetslösheten måste prioriteras. För att få fram riktiga arbeten krävs lägre arbetsgivaravgifter, flexibla regler på arbetsmarknaden samt kvalificerade utbildningar och lärlingsplatser. Regelverk som syftar till att ge anställda trygghet får för ungdomar motsatt verkan. Problemet med all arbetslöshet, inte bara för ungdomar, har sin grund i ett dåligt näringslivsklimat. Många svenska ungdomar kan tänka sig en framtid som egenföretagare. I Sverige startas dock för få företag och alltför få företag överlever. Moderaterna har sedan lång tid lagt förslag på bl.a. sänkta skatter för att främja den privata företagsamheten. Den skattepolitik som förs i Sverige har självklart betydelse även för unga människor. Unga människor har i regel lägre inkomster än äldre. En höjning av grundavdraget för inkomstskatten ökar möjligheten att försörja sig själv, även på en relativt låg lön.

En av *Kristdemokraternas* målsättningar enligt kommittémotion A329 (yrk. 10) är att alla ungdomar mellan 18 och 24 år skall erbjudas jobb i det reguljära arbetslivet eller meningsfulla studier. Utbildning skall uppmuntras och

premieras eftersom det i framtiden kommer att ställas allt större krav på formell kompetens. Olika former av lärlings- och praktikersystem skall utgöra en del av utbildningssystemet. De ungdomar upp till 20 år som inte går i gymnasieskolan bör ges möjlighet att få någon form av kommunal praktikplats anordnad av kommunen. Praktikplatsen skall ge reell arbetslivserfarenhet och ersättningen skall benämnas prakticklön. Inga ungdomar skall behöva leva på socialbidrag. Det finns risk för att ungdomar fastnar i ett evigt kretslopp av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och ersättningsperioder i öppen arbetslöshet. Det är viktigt att de problem som ligger till grund för arbetslösheten åtgärdas på ett tidigt stadium så att ungdomarna inte riskerar att hamna i ett utanförskap där de känner att de inte är en del av samhället och att de inte fyller någon funktion i vardagen. Satsningen på att lösa ungdomsarbetslösheten är därför inte bara en ekonomisk fråga utan det handlar även om ungdomars möjlighet att komma in och etablera sig i vuxenlivet.

Även *Charline Pålsson* (kd) belyser i motion A279 särskilt ungdomsarbetslösheten och dess problem och vill att regeringen skall överväga ett initiativ för arbetslösa ungdomar.

Kristdemokraterna vill i sin kommittémotion Kr361 (yrk. 8) att ungdomar uppmuntras att starta eget företag. Det är viktigt att samhället förmedlar en bredare syn på arbete än att det alltid innebär anställning hos annan. *Kristdemokraterna* har föreslagit att ett nationellt program med speciell inriktning på företagande och entreprenörskap införs i gymnasieskolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser det mycket angeläget att ta till vara de ungas vilja att arbeta. Att ungdomar studerar längre är en positiv utveckling, men det är viktigt att inte i onödan försena de ungas inträde på arbetsmarknaden. Sysselsättningen bland ungdomar har fallit under de senaste tio åren. Antalet arbetslösa ungdomar i åldern 18–24 år var i slutet av augusti 2003 närmare 56 000. Det är en ökning med 11 000 jämfört med motsvarande tid förra året. Antalet långtidsarbetslösa ungdomar i samma åldersgrupp har mer än fördubblats under samma period, från 3 400 till 7 500. Bland de långtidsarbetslösa ungdomarna är 62 % män och 38 % kvinnor. Unga kvinnor är dock kraftigt överrepresenterade bland deltids- och timanställda ungdomar. Av de långtidsarbetslösa ungdomarna är vidare 7 % arbetshandikappade och knappt 5 % utomnordiska medborgare. Av de långtidsarbetslösa ungdomarna saknar en fjärdedel gymnasieskola.

Enligt EU:s sysselsättningsriktlinjer skall alla arbetslösa ungdomar erbjudas en ny start när de närmar sig sex månaders arbetslöshet. Nystarten skall ske i form av utbildning, arbetspraktik, anställning eller andra åtgärder som främjar anställbarheten och när det är lämpligt kombinerat med fortlöpande stöd i sökandet efter arbete. I Sverige är kommunerna enligt ungdomsgarantin och det kommunala ungdomsprogrammet skyldiga att inom 100 dagar erbjuda en åtgärd till arbetslösa ungdomar.

Arbets- och kompetenslinjen är grunden för den svenska arbetsmarknadspolitiken. Arbetsmarknadspolitikerna måste inriktas på dem som står långt bort från arbetsmarknaden, vilket de flesta arbetslösa ungdomar gör.

Ungdomar har rätt att fram tills de fyllt 20 år påbörja en utbildning i gymnasieskolan. I gymnasieskolan finns i dag 17 nationella program med 44 nationella fastställda inriktningar. Utbudet av program varierar från kommun till kommun. Det individuella programmet är till för ungdomar som saknar behörighet att söka till gymnasieskolans andra program. Programmet syftar till att förbereda de ungas övergång till övriga gymnasieprogram. Inom det individuella programmet finns också introduktionskurser för invandrare och lärlingsutbildningar.

Det finns också olika former av arbetsmarknadspolitiska åtgärder som är riktade mot ungdomar, bl.a. det kommunala ungdomsprogrammet och ungdomsgarantin. Inom både garantin och det kommunala programmet finns det möjlighet att delta i utbildning eller praktik hos privat eller offentlig arbetsgivare. I budgetpropositionen för budgetåret 2002 aviserade regeringen att det kommunala ungdomsprogrammet och ungdomsgarantin skulle omprövas under 2002 med intentionen att avveckla båda programmen till den 1 januari 2003. I den senaste utvärderingen av ungdomsgarantin hade det inte framkommit några bevis för att åtgärden förbättrade ungdomarnas utsikter på arbetsmarknaden.

Slutbetänkandet från gymnasiekommitté 2000 (SOU 2002:120) *Åtta vägar till kunskap – en ny struktur för gymnasieskolan* presenterades i december 2002. Där föreslås en hel rad förändringar, bl.a. att kommunens ansvar för uppföljningen av ungdomar under 20 år som inte går ut gymnasieskolan skall förtydligas. Enligt vad utskottet under hand erfarit från Utbildningsdepartementet kommer regeringen till våren 2004 att överlämna en proposition i frågan.

AMS har under året presenterat rapporten *Arbetsmarknaden för personer som avbrutit sina gymnasiestudier* (Ura 2003:8). Resultatet av rapporten visar att ungefär 20 000 elever i varje årskull avbryter gymnasiestudierna i förtid eller påbörjar aldrig gymnasieskolan. I denna krets är vissa grupper överrepresenterade, t.ex. invandrare, elever med arbetarbakgrund och barn till ensamföräldrar. De elever som avbrutit studierna har i genomsnitt 60 % längre inskrivningstider på arbetsförmedlingen än de som fullföljt sina studier. Dessutom är sysselsättningsgraden nästan 20 % lägre än för dem som fullföljer. Handikappet med avbrutna studier är i många fall livslångt. En stor del av dem som avbrutit gymnasiet avlägger senare gymnasiekompetens via vuxenstudier, men också dessa personer har svårare att finna sysselsättning.

En jämförelse mellan olika utbildningsmodeller för grundläggande yrkesutbildning och övergången skola–arbetsliv har nyligen presenterats av IFAU (Rapport 2003:8). Fram till 1990-talet var den svenska yrkesutbildningen huvudsakligen skolbaserad, med stora inslag av branschrelaterad utbildning. Denna utbildningsmodell hävdade sig, enligt IFAU, väl gentemot både det tyska lärlingssystemet och de brittiska och amerikanska systemen med en mer

generell, akademisk inriktning. Under 1990-talet har de allmänsteoretiska ämnena betonats allt starkare. Ambitionen har varit att även en yrkesinriktad utbildning skall ge behörighet för högre studier. Samtidigt har branschanknytningen blivit svagare. De yrkesförberedande utbildningarnas andel av eleverna har sjunkit och var vid utgången av 1990-talet nere på en tredjedel. Andelen som inte avslutar gymnasieskolan har också ökat markant. Det individuella programmet som samlar elever som saknar behörighet till de ordinarie programmen omfattar ungefär en sjättedel av förstaårseleverna. Denna utveckling kan, enligt IFAU, ha bidragit till att Sveriges relativa position i fråga om ungdomsarbetslöshet har försämrats och att andelen inaktiva inte har minskat efter konjunkturuppgången i slutet av 1990-talet.

I september i år presenterade AMS för regeringen sitt förslag på hur långtidsarbetslösheten bland ungdomar 18 och 24 år skall halveras inom ett år. Bland förslagen på åtgärder kan nämnas att AMS och länsarbetsnämnderna kommer att öka insatserna för ungdomar så att de är individuellt anpassade för att öka möjligheterna till arbete. Insatserna skall vara fokuserade mot jobbsökaraktiviteter på den reguljära arbetsmarknaden. Det skall också ställas tydliga krav redan från början att den unge själv aktivt skall söka arbete och delta i aktiviteter för att förbättra sina möjligheter att få arbete. Matchningen mot lediga arbeten är det viktigaste. I syfte att stimulera arbetsgivare och underlätta för ungdomarna att få anställning föreslår AMS att ett allmänt anställningsstöd skall kunna ges till långtidsarbetslösa ungdomar mellan 18–24 år i tre månader.

Arbetslivsinstitutet överlämnade tidigare i höst en s.k. trendrapportering till regeringen. Till denna rapport bidrog ALI-forskaren i ungdomsarbetslöshet Ulla Arnell Gustafsson med uppsatsen *Ungdomars inträde i arbetslivet – följer för individen och arbetsmarknaden*. I uppsatsen konstateras att ungdomars etablering i arbetet kommer allt senare i deras liv. Detta beror dels på frivilliga val som de kostar på sig, dels på en ofrivillig utsatthet för arbetslöshet och tillfälliga arbeten. Författaren hänvisar till att nästan 10 % av ungdomarna mellan 16 och 24 år är inaktiva på arbetsmarknaden enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar. De varken arbetar eller studerar. De är inte heller registrerade som arbetslösa, föräldralediga eller värnpliktiga. Det är enligt rapporten oklart vilka dessa ungdomar är och var de finns. Ett sent inträde i arbetslivet får konsekvenser för bl.a. familjebildningen, vilket i sin tur påverkar hela samhället genom att arbetskraftsutbudet minskar i framtiden.

Utredningen om samhällets insatser för att stödja ungdomar som varken studerar, arbetar eller söker arbete överlämnade i mitten av november 2003 sitt betänkande *Unga utanför* (SOU 2003:92) till regeringen. Utredningen analyserar samhällets insatser för att stödja de ungdomar som är i behov av särskilt stöd för att utbilda sig eller etablera sig på arbetsmarknaden. Utredningen lämnar förslag på konkreta åtgärder och föreslår bl.a. att varje kommun skall ha en lagstadgad skyldighet att skapa en organisation som ansvarar för att aktivt söka upp och ge stöd till alla *unga utanför* under 20 år. Stödet skall syfta till att ge kompetens för vidare studier och arbete. Utredningen

menar vidare att det behövs en fortsatt pedagogisk utveckling av såväl grund- som gymnasieskolan. Möjligheten till individuellt anpassad undervisning måste behållas och utvecklas. Gymnasieskolan föreslås få större möjligheter att upphandla tjänster från andra aktörer såsom studieförbund och folkhögskolor. För att öka antalet lärlingsplatser föreslår utredningen att en särskild förhandlare utses som skall arbeta för att arbetsmarknadens parter skall träffa avtal även inom icke traditionella lärlingsområden. Förslag lämnas också om en förändrad roll för arbetsförmedlingen när det gäller unga arbetslösa. Dessutom menar utredningen att vissa arbetsmarknadsutbildningar skall kunna erbjudas 18-åringar liksom möjligheten till anställningsstöd.

Utskottet anser att det måste vara samhällets ambition att alla ungdomar erbjuds arbete eller meningsfulla studier. Vissa ungdomar har behov av särskilt stöd i sammanhanget.

Det är angeläget att förslag om insatser för att rusta och förbereda ungdomar för en etablering på arbetsmarknaden utgår från en helhetssyn där ansvarsförhållandena skall vara klarlagda och där inga ungdomar skall riskera att ofrivilligt och långvarigt hamna utanför arbetslivet. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna som är riktade mot ungdomar måste beakta förändringar inom flera områden i samhället, inte minst inom utbildningssystemet. Utskottet kan konstatera att gymnasiekommittén lämnade sitt betänkande i januari 2003 och att proposition i frågan väntas under våren 2004. Betänkandet *Unga utanför* kommer att bli föremål för remissbehandling. Till detta kommer översynen av de arbetsmarknadspolitiska programmen för ungdomar och AMS förslag om arbetslösa ungdomar. Enligt utskottets uppfattning bör man invänta resultatet av regeringens beredning av dessa förslag innan några ytterligare initiativ tas i frågan. Utskottet avstyrker de nu behandlade motionerna A279 (kd), A329 yrkande 10 (kd), Kr232 yrkande 4 (m) och Kr361 yrkande 8 (kd).

Invandrare

Motionerna

Invandrades kompetens skall valideras, och invandrarnas chanser på arbetsmarknaden skall jämföras med infödda svenskers menar *Centerpartiet* i partimotion N329 (yrk. 7)

Kristdemokraterna hävdar i kommittémotion Sf402 att snabb tillgång till arbetsmarknaden är den viktigaste integrationsåtgärden för invandrare (yrk. 5). Undersökningar visar att den som inte snabbt hamnar i arbetslivet ofta fastnar i långt bidragsberoende. Insatser för att komma i kontakt med svenskt arbetsliv måste börja tidigt, redan vid asylansökningstillfället, oavsett om uppehållstillstånd kommer att ges eller inte. Att ha ett arbete kan också vara ett sätt att lära sig svenska språket. Av dem som är födda i utlandet är färre sysselsatta i arbete än svenskfödda. Det finns flera orsaker till detta förhållande. Några av orsakerna är brister i arbetsmarknadspolitiken, dålig svensk-

undervisning, diskriminering och onödigt byråkratiska regler. Det är viktigt att göra en inventering av invandrarkvinnors specifika kompetens när det t.ex. gäller språkkunskaper och kännedom om andra länders kultur (yrk. 13). Många av dessa kvinnor har svårt att få arbete, trots sin kompetens. Slutligen krävs det i motionen att en utredning tillsätts med uppgift att se över orsakerna till att ungdomar med utländsk bakgrund i högre grad än andra ungdomar är arbetslösa (yrk. 15). Det är viktigt att ta till vara invandrares kompetens menar *Kristdemokraterna* i kommittémotion A329 (yrk. 12 i denna del). Genom en arbetsmarknad som är öppen för alla skapas en god grund för integration. *Kristdemokraterna* hävdar i Sf402 (yrk. 9) att det är av stor vikt att kunna stå till arbetsmarknadens förfogande hos arbetsförmedlingen, även om sfi-utbildningen inte fullgjorts. Ett sätt att underlätta inträdet på arbetsmarknaden är att språkundervisning kombineras med arbete och arbetspraktik.

Mona Jönsson m.fl. (mp) betonar i motion A281 (yrk. 1) vikten av att arbetsförmedlingen ger service även till personer som inte godkänts i sfi-utbildningen. AMS, Integrationsverket m.fl. skall uppmanas att tillvarata den unika hantverkskompetens som i dag finns bland arbetslösa invandrare men som inte används (yrk. 2).

Det borde införas ett rekryteringsprogram inom AMS, enligt *Tone Tingsgård och Agneta Gille* (båda s) i motion A235, för att ge utomnordiska invandrare med svensk högskoleexamen möjlighet att praktisera inom sina utbildnings- och yrkesområden vid statliga och kommunala myndigheter. Även *Barbro Hietala Nordlund m.fl.* (s) menar i motion A268 att invandrares möjligheter till kvalificerat arbete måste förbättras.

Utskottets ställningstagande

Att öka de svenska invandrarnas tillträde till arbetsmarknaden är en central uppgift för arbetsmarknadspolitiken. Det är av stor betydelse att ta till vara allas vilja att arbeta. Detta är också en viktig del av att skapa en integrerad arbetsmarknad för alla. Alla skall ha samma rätt att försörja sig med eget arbete.

Efter 1996 då arbetslösheten var som högst och 18 % av de utrikes födda var utan arbete, har arbetslösheten minskat kraftigt också för denna grupp, även om en viss ökning skett det senaste året. Under första halvåret 2003 låg den på 10,6 %. Arbetslösheten är högre bland män (11,8 %) än bland kvinnor (9,2 %). Invandrares sysselsättningsgrad är lägre än för befolkningen i övrigt. Förhållandena varierar dock inom denna grupp, bl.a. beroende på ursprungsland och vistelsetid i Sverige. Strävan är att sysselsättningsgraden bland utrikes födda skall öka och närma sig den för hela befolkningen.

Stödet för etablering av de utrikes födda måste reformeras med inriktning på snabbare inträde på arbetsmarknaden. De generella arbetsmarknadspolitiska verksamheterna måste anpassas till alla, oavsett etnisk eller kulturell bakgrund. För dem som har det särskilt svårt att få arbete måste arbetsmarknadspolitiken inriktas på platsförmedling och individanpassade åtgärder. I

Sveriges handlingsplan för sysselsättning 2003 anges att det är viktigt att fördjupa kunskaperna om invandrade kvinnors villkor på arbetsmarknaden och studera vilka faktorer som ligger bakom att dessa kvinnor har ett lägre arbetskraftsdeltagande än invandrade män. Även för utrikes födda ungdomar är det svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. AMS har under 2003 tagit fram styrdokumentet *Arbetsförmedlingen i Sverige (Af Sverige)*. Dokumentet genomsyras av att arbetsförmedlingens arbetssätt skall vara enhetligt, rättssäkert och effektivt. Det betonas också att arbetsförmedlingens kärnverksamhet skall vara att matcha, utbilda och aktivera. Förmedlingens främsta uppgift är att medverka till att arbetsmarknaden fungerar effektivt genom att sökande får arbete och att lediga arbeten snabbt blir tillsatta. AMS presenterade i september i år åtgärdsprogrammet *Förmedlingsansvar för förbättrad sökaktivitet*. Kärnverksamheten att utbilda är en stöduppgift till uppgiften att matcha. I uppdraget att aktivera omfattas insatser som stärker, utvecklar och motiverar den arbetssökande. De aktiva insatserna skall öka chanserna till jobb för dem som har svagast ställning på arbetsmarknaden.

Tillräckliga personalresurser måste tillförsäkras arbetsförmedlingarna i de mest utsatta storstadsområdena där det bor många invandrare och sysselsättningen ligger på låga nivåer. Regeringen anger i budgetpropositionen för 2004 att de förstärkningar som har skett för att särskilt stärka ställningen på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund kommer att finnas kvar.

Satsningen på försöksverksamheten *arbetsplatsintroduktion för vissa invandrare* som äger rum i 20 kommuner pågår t.o.m. utgången av år 2005. Arbetsplatsintroduktion är ett individuellt stöd till arbetsgivare och arbetssökande med utländsk bakgrund under inledningsskedet av en anställning. Den arbetssökande kan få en egen arbetsförmedlare som hjälper till med kontakterna med arbetsgivare och som också kan hjälpa personen till rätta på en ny arbetsplats. Den inledande kontakten med en arbetsgivare kan vara i form av en kort praktik som går över i en anställning när personen klarar sina arbetsuppgifter.

Under år 2002 har 2 230 personer omfattats av den särskilda satsningen på *bristyrkesutbildning för redan anställda* som är en kompletterande utbildning för personer med utländsk högskoleexamen i något bristyrke. Utbildningen har i huvudsak varit inriktad på vårdyrken, som läkare, sjuksköterskor och apotekspersonal. Målet för 2004 är att nå 3 300 personer med utländsk högskoleutbildning i något bristyrke och som i dag har arbetsuppgifter som de är överkvalificerade för.

I *regeringsförklaringen* den 16 september 2003 angav statsminister Göran Persson att mottagandet av nyanlända invandrare och stödet för deras etablering i samhället skall reformeras med inriktning på snabbare inträde på arbetsmarknaden. Svenskundervisning, yrkesinriktad praktik, validering av kompetens och andra insatser skall kunna ske parallellt. Arbetsmarknadsverkets och andra myndigheters ansvar skall förtydligas.

Forskaren Fredrik Hertzberg från Arbetslivsinstitutet har i en studie (Arbetsliv i omvandling 2003:07) konstaterat att det bland arbetsförmedlare finns en rad negativa värderingar om ungdomar av utländsk härkomst. Arbetsförmedlarna såg fördomar i samhället och problem i ungdomarnas beteende. Arbetsförmedlarna fokuserade också i högre grad på problemen än på de möjligheter som kan finnas hos denna grupp. De negativa värderingarna omfattade bara vissa nationaliteter och inte personer från t.ex. Finland, Tyskland och USA. Utskottet har tagit del av resultatet av studien och tar avstånd från den syn på ungdomar av utländsk härkomst som framkommer. Utskottet anser att det är angeläget att komma till rätta med denna typ av negativa värderingar bland arbetsförmedlarna. Samverkan under den nyinvandrades första tid i Sverige behöver utvecklas. Utredningen om flyktingmottagande och introduktion har nyligen lämnat sitt betänkande *Etablering i Sverige – möjligheter och ansvar för individ och samhälle* (SOU 2003:75). Även samverkan mellan olika offentliga aktörer och det privata näringslivet behöver utvecklas i arbetet för integration av invandrare på arbetsmarknaden. En arbetsgrupp med företrädare för Regeringskansliet och Svenskt Näringsliv har etablerats med uppgift att föreslå bl.a. åtgärder med detta syfte. Arbetsgruppen skall avrapportera sitt uppdrag i december 2003.

När det gäller utbildningen i *svenska för invandrare* (sfi) har den frågan nyligen varit föremål för utredning och resulterat i betänkandet *Vidare vägar och vägen vidare* (SOU 2003:77). I betänkandet har även sfi och arbetsmarknadsinsatserna behandlats. Utredningens förslag är att AMV:s arbetsmarknadsutbildningar på ett flexibelt sätt bör bygga på en individuell kartläggning och validering samt kunna kombineras med sfi och yrkesspecifik svenska. Tillträde till utbildningen bör bygga på en samlad bedömning av individens kompetens och inte begränsas av en generell fastställd nivå på svensk-kunskaper. För arbetsmarknadsprogrammet *arbetspraktik* bör det enligt betänkandet i förordningen tydligt framgå att denna skall kunna erbjudas på deltid för dem som kombinerar denna med sfi-utbildning. Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling.

Utskottet vill betona att det är angeläget att samarbete mellan arbetsförmedlingar och kommuner kommer till stånd och att fler deltagare i sfi-undervisningen skall få möjlighet till praktik i arbetslivet som en integrerad del av svenskundervisningen. I budgetpropositionen föreslår regeringen som en förbättring av sfi-undervisningen en riktad kompetensutveckling för sfi-lärare.

Kristdemokraterna liksom Mona Jönsson (mp) hävdar i sina motioner att arbetsförmedlingarna har utvecklat en policy som innebär att personer som inte uppnått godkänt i sfi-undervisningen inte kan anses stå till arbetsmarknadens förfogande och alltså inte anses vara arbetssökande vid förmedlingen. Utskottet vill med anledning av dessa motioner framhålla att det naturligtvis i det enskilda fallet för en specifik arbetsmarknadspolitisk insats kan vara berättigat från arbetsförmedlingens sida att ställa relevanta krav på kunskaper i det svenska språket. Utskottet vill i sammanhanget peka på att lagen

(2003:307) om förbud mot diskriminering som trädde i kraft den 1 juli 2003 även gäller i arbetsförmedlingens verksamhet. Det innebär att om en enskild person missgynnas genom att behandlas sämre än en annan i en jämförbar situation, och missgynnandet har samband med etnisk tillhörighet, kan arbetsförmedlingen bli skadeståndsskyldig mot den drabbade personen.

I Riksrevisionsverkets (RRV) granskning *Att etablera sig i Sverige. En granskning av introduktionsverksamheten för flyktingar och deras anhöriga* (2002) anges att det hör till undantagen att arbetsförmedlingen formellt kräver sfi-godkänt för att skrivas in. Ofta känner sig dock inte arbetsförmedlingarna skyldiga att aktivt hjälpa dem som inte har ett intyg på sfi-godkänt. I de kommuner (20 kommuner) som RRV besökte erbjöds sfi och praktik medan varvningen av de två verksamheterna varierade något. Ofta handlade det om att ta en sak i taget, sfi först och sedan praktik.

Här kan också nämnas att den nya myndigheten Riksrevisionen inom kort kommer att presentera en granskning som har arbetsnamnet *Invandrare och arbetsförmedlingen* om arbetsförmedlingens effektivitet i arbetet med att invandrare skall komma ut på den reguljära arbetsmarknaden.

Centerpartiet tar i motion N329 (yrk. 7) upp frågan om validering av invandrades kunskap och kompetens. Frågan utvecklas inte närmare i motionen. Utskottet kan konstatera att validering inte har någon formell definition men kan sägas innebära dels att identifiera reell kompetens, dels att beskriva den på ett sådant sätt att beskrivningen kan accepteras av avnämaren, t.ex. vid en rekrytering till ett arbete eller antagning till utbildning. Validering kan vara en process som kan leda till att förkorta vägen till arbete för invandrare och flyktingar. Frågan om validering har varit föremål för flera utredningar och är senast behandlad i betänkandena *Etablering i Sverige – möjligheter och ansvar för individ och samhälle* och *Vidare vägar och vägen vidare*.

I den arbetsgrupp som regeringen har tillsatt med uppgift att samverka med näringslivet i syfte att åstadkomma en bättre integration av invandrare på arbetsmarknaden har också frågan om validering varit aktuell. En av arbetsgruppens uppgifter är att se hur det privata näringslivet med ett system med validering kan medverka vid arbetsförlagd bedömning av invandrare med utbildning och yrkeskompetens från utlandet.

Regeringen avsätter i budgetpropositionen under utgiftsområde 16 *Utbildning och universitetsforskning* 60 miljoner kronor fördelat på fyra år för att inrätta en delegation för validering. Regeringen betonar att validering är betydelsefullt inte minst för flyktingar och andra invandrare, som skaffat sina formella och informella kunskaper i andra länder och andra skolsystem och ofta har svårt att bli bedömda och värderade efter sin verkliga kompetens. Arbetet med validering måste inriktas mer på systematisk bedömning och dokumentation. För att säkerställa en nationell likvärdighet, hög kvalitet och rättssäkerhet för den enskilde skall en statlig delegation ha ett tidsbegränsat uppdrag från 2004 att främja och stödja nya metoder och system för validering. Enligt uppgift under hand från Utbildningsdepartementet avser uppdraget validering av främst yrkeskompetens. De åtgärder som vidtagits av rege-

ringen är enligt utskottet steg på väg mot det som Centerpartiet efterlyser i sin motion.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna A235 (s), A268 (s), A281 yrkandena 1 och 2 (mp), A329 yrkande 12 i denna del (kd), Sf402 yrkandena 5, 9, 13 och 15 (kd) och N329 yrkande 7 (c).

Äldre

Motionerna

Moderaterna vill i kommittémotion A257 (yrk. 8) skapa möjligheter för äldre arbetslösa att genomgå kortare och mer specifikt inriktade yrkesutbildningar. Utbildningarna kan arrangeras såväl av yrkeshögskolor som inom ramen för en företagsinriktad lärlingsutbildning. De äldres erfarenhet och kunnande måste bättre tas till vara på arbetsmarknaden.

För att på sikt säkra välfärden måste sysselsättningen bland äldre stimuleras. Den äldre arbetskraftens kunnande och erfarenhet måste tas till vara, framhåller *Folkpartiet* i motion A370 (yrk. 1). Det är angeläget att avskaffa hinder för äldres deltagande på arbetsmarknaden. I motionen kritiserar partiet bristen på förslag och initiativ från regeringens sida i syfte att främja arbetskraftsdeltagande bland äldre. *Folkpartiet* föreslår att riksdagen skall ange en tydlig inriktning i denna fråga.

Kristdemokraterna betonar betydelsen av äldre i arbetslivet. I motion A329 (yrk. 8) krävs bättre möjligheter för de äldre på arbetsmarknaden. De äldre är en stor resurs med kompetens och erfarenhet som svenskt arbetsliv måste ta till vara på ett bättre sätt. Det skall skapas möjlighet för fler äldre att delta längre tid i arbetslivet. Det finns numera en rätt att arbeta till 67 års ålder. För att denna rätt skall bli ett verkligt alternativ måste ett arbetsliv skapas som gör att människor orkar, vill och upplever det meningsfullt att arbeta längre än i dag. Förändringar kan göras på flera områden. De diskrimineringslagar som finns på arbetsmarknaden bör utökas till att också omfatta förbud mot diskriminering på grund av ålder. En informationskampanj bör sättas i gång om vinsten av äldre i arbetslivet. Ett kompetenscentrum bör inrättas för utveckling av en god seniorpolitik i slutet av arbetslivet. Slutligen bör rätten att gå ned i arbetstid efter 61 års ålder lagstadgas. *Kristdemokraterna* påpekar i motion A308 att det finns behov av en informationskampanj om vinsten av äldre i arbetslivet (yrk. 4) och föreslår att regeringen lägger fram förslag om att inrätta ett seniorkompetenscentrum (yrk. 5) och vidtar åtgärder i syfte att minska skillnaderna i kostnader som arbetsgivarna har för yngre och äldre arbetskraft (yrk. 9). Forskning som tydligt visar att äldres erfarenhet och förvärvad kompetens gör dem till skickliga yrkesutövare och att deras lojalitet och engagemang skapar stabilitet på arbetsplatsen bör marknadsföras. Det är viktigt att de fackliga organisationerna också involveras i kampanjen. Vidare bör ett kompetenscentrum för utveckling av en god seniorpolitik i arbetslivet inrättas och som också har kontakter med arbetsgivare. Även *Lars-Ivar Eric-*

son (c) menar i motion A203 att man skall ta vara på de äldre på arbetsmarknaden. Ett sätt att minska den framtida bristen på arbetskraft är att stimulera fler äldre att stanna kvar längre i arbetslivet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis slå fast att äldre behövs i arbetslivet. Det gäller både dem som är yngre än 65 år men som av olika skäl inte längre arbetar och dem som är äldre än 65 år. Om 30 år kommer en fjärdedel av Sveriges befolkning att vara över 65 år. Det ser ut på liknande sätt i stora delar av Europa. Med en alltmer åldrande befolkning blir det svårt att klara välfärden i samhället. Sverige och många andra länder står inför en stor utmaning. Oavsett andra tänkbara delösningar på problemet måste även frågan om att ta till vara de äldres kompetens tas på största allvar. Att stärka de äldres ställning i arbetslivet överensstämmer också väl med den arbets- och kompetenslinje som den svenska arbetsmarknadspolitiken vilar på. Utskottet har i det inledande avsnittet ställt sig bakom dessa ambitioner.

Andelen förvärvsarbetande är som högst för både kvinnor och män runt 50 års ålder. Från 55-årsåldern minskar andelen sysselsatta snabbt. År 2002 var 82 % av 55-åringarna sysselsatta. För 60-åringarna hade andelen sysselsatta sjunkit till 69 % och för 64-åringarna till 34 %. Regeringen har – som framgått av det inledande avsnittet – fastslagit delmålet att andelen reguljärt sysselsatta av befolkningen i åldern 20–64 år skall öka från 74 % 1997 till 80 % år 2004. Regeringen uppger att den samlade politiken inriktas mot detta mål som är den första etappen mot full sysselsättning.

Stora delar av arbetsmarknaden står inför en generationsväxling. Närmare 50 % av personalen inom vissa yrkesområden förväntas gå i pension fram till år 2015, enligt AMS bedömning. Äldreavgångarna kommer att vara störst inom gymnasie- och grundskolan, inom offentlig förvaltning och inom vård och omsorg. Generationsväxlingen kan leda till allvarliga kompetensförluster om inte generationsväxlingen planeras på ett sådant sätt att erfarenheten och kunskapen kan föras vidare till dem som träder in i arbetslivet.

För att möta utmaningen med den åldrande befolkningen måste kraftfulla åtgärder vidtas för att öka sysselsättningen för båda könen inte bara bland äldre utan även bland ungdomar, invandrare, personer med funktionshinder och arbetslösa och för att öka möjligheterna för långtidssjukskrivna att återgå till arbete. Flera utredningar har visat på betydelsen av ekonomiska drivkrafter för de äldres intresse att stanna kvar i arbetslivet. Regeringen skall därför enligt budgetpropositionen se över möjligheterna till förändringar i regler för att öka de äldres drivkrafter och möjligheter att fortsätta att förvärvsarbeta. De avtalsgrundade förmånerna ger en kompletterande ekonomisk trygghet för äldre men kan också påverka de äldres intresse för att fortsätta att arbeta. Regeringen kommer därför att kartlägga de avtalsbaserade ersättningssystemen och analysera deras påverkan på arbetsutbudet.

Utskottet vill också hänvisa till att frågan om förbud mot åldersdiskriminering är föremål för utredning i den s.k. diskrimineringskommittén (dir. 2002:11 och 2003:69). Utredningen skall vara klar senast den 1 juli 2005.

En parlamentariskt sammansatt utredning, Senior 2005, har nyligen lagt fram förslag i betänkandet *Äldrepolitik för framtiden* (SOU 2003:91) med ”100 steg till trygghet och utveckling med en åldrande befolkning”. Många av förslagen syftar till att förbättra kunskapsunderlaget inför framtiden. Beredningen konstaterar i sitt betänkande att det i dag inte går att lägga fram förslag på genomgripande förändringar då det finns stora brister i underlag, statistik och kunskap om effekterna av olika insatser inom äldrepolitiken. Därför föreslår beredningen att ett antal större projekt och utredningar skall tillsättas inom flera områden. Ett avgränsat område som identifierats rör frågan om att öka människors vilja och möjlighet att förvärvsarbeta fram till pensioneringen och därefter. Beredningens förslag omfattar tio punkter enligt följande.

- Regeringen bör etablera ett femårigt nationellt projekt med syfte att stärka de äldres (50+) ställning i arbetslivet och öka arbetskraftsdeltagandet bland personer som är 50 år och äldre.
- Regeringen bör främja ytterligare forskning för att kunna möta de frågor som kommer att bli aktuella på den framtida arbetsmarknaden med en åldrande arbetskraft och generationsskiften.
- Regeringen bör ta initiativ till forskning om effekterna på arbetskraftsutbudet om fler ges möjlighet till deltidslösningar i samband med pensioneringen.
- Arbetsmiljötillsynen bör utvecklas.
- Mått och metoder för att beskriva och följa förändringar av arbetskraftsdeltagandet för personer som är femtio år och äldre bör utvecklas.
- Utredningen uppmanar parterna på arbetsmarknaden att granska och överväga förändringar av pensionsavtalen så att dessa avtal ger större möjlighet till flexibilitet vid utträdet från arbetslivet, inte motverkar rörlighet på arbetsmarknaden och ger ekonomiskt utbyte för den som vill arbeta efter 65 års ålder.
- Informationen om det förväntade sammanlagda pensionsutfallet från både det allmänna pensionssystemet och tjänstepensionssystemet till enskilda individer bör förbättras.
- Regeringen bör ta initiativ till att utveckla nya system för studiefinansiering för vuxna.
- Regeringen bör i de förslag om hur validering skall genomföras och organiseras beakta värdet av validering för den del av befolkningen som är över 50 år och äldre och som vill skaffa sig ny yrkeskompetens.
- Regeringen bör ge Nutek i uppdrag att sammanställa fakta om äldres företagande och utifrån internationella exempel bedöma värdet av riktade insatser för äldre.

Utskottet har erfarit att utredningen kommer att bli föremål för en bred remiss under våren 2004.

I det närmaste likalydande yrkanden som i A257 (yrk. 8) och A329 (yrk. 8) har redan tidigare behandlats av utskottet, och utskottet hänvisar till bet. 2002/03:AU8 i relevanta delar.

Utskottet som inte vill föregripa resultatet av regeringens beredning av betänkandet *Äldrepolitiken för framtiden* avstyrker i avvaktan på detta motionerna A203 (c), A257 yrkande 8 (m), A308 yrkandena 4, 5 och 9 (kd), A329 yrkande 8 (kd) och A370 yrkande 1 (fp).

Arbetshandikappade m.m.

Motionerna

Moderaterna betonar i kommittémotion A305 (yrk. 15) att alla människor skall få möjlighet att uppleva arbetsgemenskap och tillhörighet. Arbetshandikappade måste få rimliga möjligheter till valfrihet och rätt till ett liv i värdighet och de som kan och vill ett aktivt arbetsliv. De arbetshandikappade måste få makten över sina liv. *Moderaterna* för i kommittémotion A241 (yrk. 1–7) fram frågor som berör handikappades rätt till ett aktivt arbetsliv. RRV genomförde under slutet av 1990-talet ett antal utvärderingar inom det arbetsmarknadspolitiska området och fann en rad brister. I motionen betonas vikten av att arbetshandikappade behandlas med respekt (yrk. 1) och att det ges ökade möjligheter till valfrihet (yrk. 2). Det framhålls också att det krävs tydligare regelverk och föreskrifter avseende stöden till de arbetshandikappade (yrk. 3), att de arbetshandikappades möjligheter till rehabilitering och arbete på den reguljära arbetsmarknaden stärks (yrk. 4), att incitamenten måste ändras för rehabilitering och nyanställningar (yrk. 5), att stödet till arbetshandikappade kontinuerligt skall utvärderas och offentligt redovisas (yrk. 6) och att riksdagen bör tillkännage för regeringen de grundläggande riktlinjer för stödet till arbetshandikappade som anförs i motionen (yrk. 7). Syftet med Samhall AB är att bolaget skall se till att de allra mest utsatta individerna är de som först blir aktuella vid anställning. Verksamheter som Samhall AB bedriver bör inte konkurrera med privat näringsverksamhet. Det skall klart framgå om verksamheten bedrivs i vinstsyfte eller om syftet är av annan art. Gravt handikappade skall inte behöva riskera att någon annan får deras rättmätiga plats, därför att verksamheten drivs i syfte att sälja produkterna på den privata marknaden. Regelverk och föreskrifter måste tydliggöras med avseende på vem som kan anses vara arbetshandikappad och därmed i behov av stöd. Den som inte har något arbetshandikapp skall heller inte komma i fråga för anställning inom verksamheter som t.ex. Samhall AB. Incitamenten måste ändras så att viss ekonomisk belöning kan utgå för varje genomförd åtgärd som avser rehabilitering och för individer som har blivit anställda inom den reguljära arbetsmarknaden.

Även *Folkpartiet* vill i kommittémotion A310 (yrk. 10 i denna del) stärka de arbetshandikappades ställning. De handikappade har en svår situation på arbetsmarknaden. Insatserna för att stärka de handikappades ställning måste alltid prioriteras. Arbetslinjen skall gälla även för handikappade. Så långt möjligt skall efterfrågan på arbete för dem med nedsatt arbetsförmåga mötas på den reguljära arbetsmarknaden. Förtidspensionering skall undvikas i största möjliga utsträckning. Lönebidragsanställningar och anställningar vid Samhall AB är mycket billiga om man jämför med alternativerna arbetslöshetsersättning eller förtidspensionering. Lönebidragsanställningarna måste öka och skall i huvudsak vara en åtgärd för arbetshandikappade. Det måste finnas större möjligheter att inte trappa ned eller upphöra med bidraget om detta i praktiken medför att anställningen upphör. En permanent lönebidragsanställning är ofta ett bättre alternativ än förtidspensionering. Samhall AB:s verksamhet måste renodlas så att den enbart inriktas på personer med funktionshinder som inte kan få plats på den reguljära arbetsmarknaden.

Centerpartiet anser i kommittémotion A263 att regeringen skall lägga fram förslag för att minska arbetslösheten bland personer med funktionshinder (yrk. 13) och att arbetslivets tillgänglighet måste öka för dessa personer (yrk. 14). För personer med funktionshinder som innebär nedsatt arbetsförmåga och dessutom utgör ett arbetshandikapp skall alternativ som Samhall och lönebidrag ges. En arbetsgivare har ansvar för att arbetsplatsen till fullo är tillgänglig och anpassad för anställda med funktionshinder. Situationen i dag är inte tillfredsställande när det t.ex. gäller arbetshjälpmedel. Arbetslösheten är dubbelt så stor bland personer med funktionshinder jämfört med befolkningen i sin helhet.

Vänsterpartiet vill i partimotion So569 (yrk. 2) att den arbetsmarknadspolitiska utredningen skall få tilläggsdirektiv avseende taket för bidrag till arbetsbiträde. Lagstiftningen innehåller begränsningsregler för att erhålla bidrag till arbetsbiträde. Dessa bör avskaffas. Det måste vara möjligt att få sådant bidrag även om arbetstagaren får lönebidrag, utbildning i företaget eller har skyddat arbete. En annan begränsningsregel innebär att lönebidraget och bidraget till arbetsbiträde inte får överstiga den totala lönesumman. Det måste vara en saklig bedömning av behovet som är avgörande för bidragens storlek. Taket för bidrag till arbetsbiträde bör knytas till utvecklingen av prisbasbeloppet.

Eva Arvidsson och *Inger Nordlander* (båda s) anser i motion A316 att det måste ske en samordning av medel till personer med funktionsnedsättningar. I statens budget finns det tre olika anslagposter som reglerar olika former av stöd. Dessa stödformer är inte harmoniserade med varandra och leder till att de enskilda individerna inte kan utnyttja de möjligheter som stödformerna tillsammans och var för sig är avsedda att ge. Saken bör undersökas. *Eva Arvidsson* och *Inger Nordlander* (båda s) menar i motion A331 att man bör undersöka konsekvenserna av aktivitetsgarantins konstruktion för arbetslösa med funktionshinder och möjligheterna för denna kategori att delta i försäkringskassans och AMS samverkansprojekt, trots att de inte är sjukskrivna.

Utskottets ställningstagande

I arbetsmarknadspolitikens fördelningspolitiska roll ingår åtgärder för att främja arbetsmarknaden för arbetshandikappade. Utskottet delar Folkpartiets uppfattning att arbetslinjen måste innefatta även personer med arbetshandikapp. Arbetet har ett värde för alla. Likaså delar utskottet Moderaternas syn att personer med funktionshinder skall behandlas med respekt och att man måste se till individens speciella behov och önskemål. Regelverket måste också tillämpas på ett enhetligt sätt. Att arbetslivet skall bli mer tillgängligt för personer med funktionshinder är en uppfattning som förs fram av Centerpartiet och som utskottet självfallet står bakom.

Mer än en miljon människor mellan 16 och 64 år i Sverige har något funktionshinder. Var tionde individ mellan 16 och 64 år i Sverige bedömer att de har något funktionshinder som också innebär att deras arbetsförmåga är nedsatt. Av dem med funktionshinder deltar 68 % i arbetskraften, vilket skall jämföras med 77 % av befolkningen totalt. Lägst deltagande i arbetskraften har de med nedsatt arbetsförmåga där andelen är 57 %.

Första halvåret 2003 fanns det 62 300 anställda med lönebidrag eller OSA. AMS har kraftigt ökat antalet platser. En förutsättning för att den givna medelsramen inte skall överskridas är att styckkostnaden för bidragen hålls på en rimlig nivå. Antalet arbetslösa med arbetshandikapp som är anmälda till arbetsförmedlingen har åter börjat öka efter en minskning under 2002. Under första halvåret 2003 uppgår siffran till 18 000 arbetslösa. Antalet långtidsinskrivna bland dem med funktionshinder har fortsatt att minska under 2003 men något mindre än för övriga långtidsinskrivna.

AMS har ett sektorsansvar inom handikappområdet. Regeringen har som ett led i detta ansvar gett AMS i uppdrag att tre gånger om året redovisa hur andelen långtidsinskrivna arbetssökande med arbetshandikapp utvecklas, andelen arbetshandikappades deltagande i arbetsmarknadsutbildning och förberedande utbildning samt deras andel av samtliga arbetslösa. AMS skall också redogöra för vilka insatser som vidtagits för att öka andelen arbetsgivare som är beredda att anställa personer med funktionshinder.

AMS prioriterar personer med arbetshandikapp bland de sökande till arbetsmarknadsutbildning. AMS har genomfört en del insatser för att öka andelen arbetsgivare som är beredda att anställa personer med funktionshinder. Inriktningen har varit att åstadkomma anställningar med lönebidrag.

Med anledning av Moderaternas krav på bl.a. offentlig redovisning av arbetsmarknadspolitiska stöd till arbetshandikappade kan nämnas att en rad statistiska och andra uppgifter om sådana stöd publiceras i rapporter från AMS. Det gäller såväl i löpande statistik över programdeltagande som i årsredovisning och kvartalsrapporter samt exempelvis i anslutning till särskilda uppföljningsrapporter som regeringen begärt i regleringsbrev. Också i budgetpropositionen redovisas uppgifter om sådana stöd.

Lönebidrag och skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA) är två särskilda insatser för personer med arbetshandikapp. Under 2002 hade 60 800 personer anställning med lönebidrag eller OSA i genomsnitt per månad. Re-

geringens mål var att minst 59 000 personer skulle vara anställda med lönebidrag. Flera skäl till den kraftiga ökningen går att finna; ett skäl är en medveten satsning på att skapa och utveckla goda arbetsgivarkontakter. Andelen övergår från anställning med lönebidrag till osubventionerat arbete uppgick till 2,7 % under 2000.

Lönebidragsutredningen överlämnade helt nyligen sitt betänkande *Arbetskraft* (SOU 2003:95). Utredningens direktiv var att analysera lönebidrag, OSA och särskilt stöd vid start av näringsverksamhet. Bland utredningens förslag kan följande nämnas.

- AMV måste utveckla formerna för kartläggning och vägledning så att det blir lättare för enskilda arbetssökande att få de arbetsmarknadspolitiska insatser de behöver.
- Lönebidrag skall inte få lämnas under längre tid än fyra år.
- Ett särskilt lönebidrag skall betalas ut för vissa som behöver ett bidrag även efter fyra år. Antalet anställda med särskilt lönebidrag skall begränsas, och lönebidrag skall endast beviljas om arbetsförmågan är så nedsatt att en anställning utan lönesubvention inte kan bli aktuell.
- OSA avvecklas och ersätts av en ny insats, trygghetsanställning, som skall vara öppen för alla arbetsgivare och inte som i dag bara kommuner och andra myndigheter.
- För dem som behöver särskilt mycket stöd för att komma i arbete införs en helt ny form av skyddat arbete, kallad utvecklingsanställning. En utvecklingsanställning skall pågå under högst två år.
- Allmännyttiga organisationer skall inte kunna få högre lönebidrag än övriga arbetsgivare.
- Informationsinsatser från arbetsmarknadens parter, handikapporganisationer och arbetsförmedlingar kommer att krävas för att människor med nedsatt arbetsförmåga lättare skall komma ut i arbetslivet.

En annan arbetsmarknadspolitisk insats är skyddat arbete hos Samhall. Även Samhall har varit föremål för utredning. Betänkandet *Inte bara Samhall* (SOU 2003:56), som överlämnades till regeringen i juni 2003, föreslår en rad åtgärder för att man skall komma till rätta med de problem som är förenade med styrning och inriktning av Samhall AB. Frågor om rekryteringsprocessen i Samhall AB liksom alternativa insatser inom och utom Samhall för de arbetshandikappade som inte kan erbjudas sysselsättning inom bolaget avhandlas också i utredningen. Utredningen konstaterar i likhet med flera studier och andra utredningar att det råder en uppenbar målkonflikt mellan kraven på lönsamhet och kravet på att erbjuda personer med arbetshandikapp meningsfullt och utvecklande arbete där behoven finns. Utgångspunkten är att personer med arbetshandikapp i första hand skall ha möjlighet att arbeta på den reguljära arbetsmarknaden. Bland annat föreslår utredningen att en ny arbetsmarknadspolitisk insats "allmänt skyddat arbete" skall ersätta "skyddat

arbete hos Samhall". Denna insats skall vara öppen för fler aktörer än Samhall AB.

Stöd till *personligt biträde* (tidigare kallat arbetsbiträde) regleras i förordningen (2000:630) om särskilda insatser för personer med arbetshandikapp. Stödet är ekonomiskt och betalas till arbetsgivare eller annan som har kostnader för ett personligt biträde åt en person med arbetshandikapp som har behov av ett biträde. Stödet lämnas med högst 50 000 kr per år till den som har kostnaden för biträdet. Medför arbetshandikapp stora kommunikationssvårigheter får stöd lämnas med 100 000 kr per år. Det tak, som man i motionen vill avskaffa, för ersättning vid en kombination av lönebidrag och stöd till arbetsbiträde, är redan avskaffat. Förordningen reglerar också vilka insatser för personer med handikapp som får kombineras. Stöd till personligt biträde får kombineras med stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen, särskilt stöd vid start av näringsverksamhet, och om fråga är om en person med gravt arbetshandikapp, lönebidrag. Att inte stödet kan beviljas i kombination med skyddat arbete förklaras av att det i ett skyddat arbete redan ligger en kompensation till arbetsgivare för merkostnader på grund av arbetshandikapp. Insatsen *utbildning i företag* som också berörs i motionen avskaffades den 1 september 2001. Utskottets bedömning är att förordningen bygger på en rimlig avvägning mellan de olika insatserna och deras kostnadsfördelning.

I lönebidragsutredningens nyssnämnda betänkande *ArbetsKraft* har frågan om arbetsmarknadspolitiska program för personer med nedsatt arbetsförmåga och olika finansieringsmodeller för dessa behandlats. Utskottet förutsätter att regeringen i det fortsatta beredningsarbetet kommer att uppmärksamma frågor om samordning av medel till stöd för personer med funktionshinder och andra närliggande medelsfrågor som tas upp i motionerna A316 och A331.

Utskottet som vid en uppvaktning i november 2003 fått en presentation av båda utredningarna – *Inte bara Samhall* och *ArbetsKraft* – anser att det inte finns anledning att föregripa resultatet av regeringens beredning av betänkanterna och avstyrker motionerna A241 yrkandena 1–7 (m), A263 yrkandena 13 och 14 (c), A305 yrkande 15 (m), A310 yrkande 10 i denna del (fp), A316 (s), A331 (s) och So569 yrkande 2 (v).

Långtidssjukskrivna

I några motioner har frågan om hur man kan underlätta för långtidssjukskrivna och långtidsarbetslösa att återgå till arbetslivet rests.

Motionerna

Folkpartiet vill i partimotion Sf358 (yrk. 4) att de som på grund av ohälsa är i behov av att byta yrke skall ha tillträde till arbetsmarknadspolitiska program. Siktet måste vara inställt på att de sjukskrivna skall få en återställd arbetsförmåga och återgå i arbete. Detta kan ibland kräva att den sjukskrivne behöver byta arbetsplats och yrke. Det är anmärkningsvärt att den som för sin hälsas skull behöver byta yrke inte ansetts välkommen till de arbetsmarknadspoli-

tiska programmen. Regeringen har möjlighet att genom ändring av regleringen se till att återgång i arbete inte i onödan försvåras av tillträdesregler för omskolning m.m.

Centerpartiet föreslår i kommittémotion A247 (yrk. 7) att det skall finnas särskilda lotsar som stöd för att hjälpa sjuka eller arbetslösa personer att komma tillbaka in i arbetslivet. Personer som så önskar skall ha möjlighet att få hjälp av en person som tillsammans med arbetsgivaren och försäkringskassan m.fl. hjälper den enskilde tillbaka till arbetet.

Lennart Axelsson (s) menar i motion A352 att man skall prova nya former för att underlätta långtidssjukskrivnas återinträde på arbetsmarknaden. Ett förslag är att lönebidrag skulle kunna beviljas en långtidssjukskriven för att kunna prova ett arbete hos en annan arbetsgivare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inleda med att betona betydelsen av att få långtidssjukskrivna tillbaka i arbete och att få ned ohälsotalet. Detta är viktigt även för att kunna öka arbetsutbudet i Sverige. Stödet för att människor skall komma tillbaka i arbetslivet måste stärkas och den enskildes rätt till rehabilitering förbättras. Över huvud taget är det en viktig del i arbetet med att bekämpa ohälsan att ge den enskilde snabb och effektiv hjälp. En mera komplett beskrivning av regeringens åtgärder för att minska ohälsan finns under utskottets ställningstagande i avsnitt 1 Allmänna frågor.

När det gäller sjukskrivna arbetslösa och de personer som inte kan återgå till sina tidigare arbetsgivare har regeringen vidtagit särskilda åtgärder. Riksförsäkringsverket (RFV), AMS, Socialstyrelsen och Arbetsmiljöverket (AV) fick redan i sina regleringsbrev 2001 i uppdrag att inkomma till regeringen med en gemensam handlingsplan för hur samverkan skall utformas för effektiv användning av befintliga rehabiliteringsresurser. Förutom en konkretisering av det formella samarbetet mellan myndigheterna innehöll den senare framlagda handlingsplanen en rad åtaganden om olika insatser för att förbättra och effektivisera samverkan. Under åren 2002–2004 har regeringen avsatt 70 miljoner per år för tre projekt för att förnya den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Dessa skall slutredovisas i februari 2005.

I början av 2003 fick AMS och RFV i uppdrag att lämna förslag till en effektivare arbetslivsinriktad rehabilitering. Syftet var att stärka arbetslinjen i sjukförsäkringen så att fler sjukskrivna fortare skall kunna återfå sin arbetsförmåga. Detta gäller både arbetslösa och dem som har en anställning som de inte bedöms kunna återgå till. Utgångspunkten bör vara att arbetsförmedlingen efter överenskommelse med försäkringskassan får ansvaret för insatser för dem som behöver nytt arbete medan försäkringskassan behåller samordningsansvaret för rehabiliteringen och ansvaret för dem som skall återgå till sin anställning. Uppdraget har redovisats till regeringen i juni i år, och ärendet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringen kommer från årsskiftet att införa möjligheten till finansiell samordning mellan försäkringskassan, länsarbetsnämnden, kommun och

landsting för att förbättra rehabiliteringen för dem som är i behov av samman-satta insatser (prop. 2002/03:132). Riksdagen väntas fatta beslut om detta i mitten av december.

Slutligen har det i 2003 års ekonomiska vårproposition föreslagits att en temporär form av anställningsstöd skall införas för att underlätta för långtids-sjukskrivna att återgå i arbete. Regeringen har avsatt 200 miljoner kronor 2003 och 600 miljoner kronor för 2004 för anställningsstödet.

Utskottet kan allmänt sett instämma i den goda tanken i Centerpartiets förslag att det skall finnas särskilda lotsar som stöd för att hjälpa sjuka och arbetslösa tillbaka i arbetslivet. Det är lätt att underskatta medmänskligt stöd i ett sammanhang där många traditionella förslag till lösningar är av mera teknisk art. Motionen ger dock inte underlag för att se hur verksamheten är tänkt att praktiskt genomföras.

Med hänsyn till vad som ovan sagts och i avvaktan på resultatet av regeringens beredning av vilka åtgärder som skall vidtas för att frågan med de långtidssjuka skall kunna föras framåt avstyrker utskottet motionerna A247 yrkande 7 (c), A352 (s) och Sf358 yrkande 4 (fp).

Kulturarbetare

Motionen

Moderaterna hävdar i kommittémotion Kr254 (yrk. 1) att kulturarbetsmarknaden är problematisk och att försörjningssituationen för många konstnärer försämras. Antalet utbildningsplatser har ökat och därmed också konkurrensen om de få uppdragen. Den brist på samstämmighet som råder mellan de konstnärliga högskolorna och arbetsmarknaden måste ses över och förändras. Konstnärerna måste få bättre kunskap om hur marknaden fungerar och en bättre grund att stå på. Dagens arbetsmarknadspolitik är oftast ett hinder för utvecklingen eftersom den inte i tillräckligt hög grad tar hänsyn till kulturskaparnas särskilda villkor. Arbetsmarknadsstödet i form av arbetslöshetsförsäkringen är inte anpassat till konstnärens arbete utan till ett mera traditionellt förvärvsarbete och passar inte in i dennes verklighet (yrk. 13). I stället för att öka mängden arbetsmarknadsåtgärder måste de konstnärliga utövarna ges bra villkor som gör det möjligt för dem att leva på sitt arbete i stället för att vara bidragsberoende. Det offentliga samhällets satsningar på konst skall ske genom direkt arbete till konstnärerna och inte genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Utskottets ställningstagande

Kulturarbetarna och arbetsmarknadspolitiken samt arbetslöshetsförsäkringen har varit föremål för utskottets behandling vid ett flertal tillfällen. Kulturarbetsmarknadens struktur skiljer sig i viktiga hänseenden från vad som är normalt på arbetsmarknaden. Till exempel är antalet tillsvidareanställningar begränsat. Kännetecknande är i stället för de konstnärliga yrkesutövarna

tidsbegränsade anställningar och kortare uppdrag. Utskottet kan konstatera att utformningen av arbetsmarknadspolitiken har stor betydelse för kulturen eftersom många kulturutövare för sitt uppehälle är beroende av arbetslöshetsförsäkring och arbetsmarknadspolitiska insatser. Detta förhållande innebär att stora delar av kulturområdet är starkt beroende av hur arbetsmarknadspolitiken utformas. AMV har utarbetat speciella riktlinjer för arbetsförmedlingens tillämpning på kulturarbetsmarknaden av reglerna i arbetslöshetsförsäkringen. En speciell arbetsförmedling, Kultur Media, med särskild kompetens har inrättats för att tillgodose de *etablerade kulturarbetarnas* och deras uppdragsgivares behov av arbetsförmedling. Arbetsförmedlingen har fastslagit kriterier för begreppet etablerad kulturarbetare för att kunna avgöra vilka som skall få tillgång till den speciella arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen Kultur Media är också internkonsult till övriga arbetsförmedlingar i handläggningen av frågor som rör kulturarbetare. Samverkan med parterna sker dels i AMS Kulturarbetsdelegation, dels i de regionala samrådsgrupperna för kultur- och medieområdet. En rätt tillämpad arbetsmarknadspolitik motverkar en överetablering av konstnärer och därmed också ett kulturutbud som inte svarar mot det kulturpolitiskt motiverade. De kulturpolitiska och arbetsmarknadspolitiska målen skall därför inte behöva ställas mot varandra. Utskottet har ansett att de arbetsmarknadspolitiska resurserna skall fördelas efter de mål som styr arbetsmarknadspolitiken. Utskottet, som står fast vid detta, avstyrker mot denna bakgrund motion Kr254 yrkandena 1 och 13 (m).

2.2 Arbetsmarknadspolitiska program

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program. Utskottet föreslår också att riksdagen godkänner förslagen om att avskaffa det utökade förstärkta anställningsstödet och stödformen utbildning av anställda.

I avsnittet behandlas också ett stort antal motioner som gäller arbetsmarknadspolitiska program. Samtliga motioner avstyrks, delvis med hänvisning till kommande beredningsarbete i Regeringskansliet. Utskottet upprepar sitt tidigare uttalande om önskvärdheten att justera det s.k. lönebidragstaket.

Jämför reservationerna 21 (fp), 22 (kd), 23 (fp, kd, c), 24 (m), 25 (kd), 26 (fp), 27 (kd), 28 (c), 29 (kd), 30 (c) och 31 (mp).

Lagen om arbetsmarknadspolitiska program m.m.

Propositionen

Ändring i lagen om arbetsmarknadspolitiska program

Propositionen innehåller förslag till lag om ändring i 7 § lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program. Som huvudregel gäller att den som tar del av ett arbetsmarknadspolitiskt program inte anses vara arbetstagare. Detta gäller dock inte om programmet avser lönebidrag eller skyddat arbete. Avsikten med ändringen är att det klart skall framgå att som arbetstagare anses även den som har reguljär anställning medan han eller hon är anvisad det arbetsmarknadspolitiska programmet aktivitetsgarantin och den som under en anställning tar del av insatsen särskild stödperson för introduktion och uppföljning (SIUS). Ändringen föreslås träda i kraft fr.o.m. den 1 februari 2004.

Avskaffande av det utökade förstärkta anställningsstödet

Propositionen innehåller förslag om att det utökade förstärkta anställningsstödet skall avskaffas. Behovet av denna form av anställningsstöd bedöms ha förändrats i och med att målgruppen för det särskilda anställningsstödet vidgats till att även omfatta personer under 57 år. Förändringen bedöms inte ha budgetverkan.

Avskaffande av stöd till utbildning av anställda

Propositionen innehåller förslag om att avskaffa stöd till utbildning av anställda. Omfattningen av stödet har minskat betydligt de senaste åren. AMS har föreslagit att stödet ersätts med möjlighet att anordna bristyrkesutbildning för anställda inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen. Förändringen bör gälla från den 1 februari 2004. Förslaget innebär att utgifterna under anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* beräknas minska med 59 miljoner kronor.

Utskottets ställningstagande

Inga motioner har väckts med anledning av regeringens förslag i dessa delar. Utskottet tillstyrker regeringens förslag i propositionen under utgiftsområde 13 punkterna 2, 7 och 8. Utskottet föreslår att riksdagen antar den lagändring som framgår av *bilaga 3*.

Lönebidrag

Motionerna

Vänsterpartiet anser i partimotion So569 (yrk. 1) att det flexibla lönebidraget är ett bra och nödvändigt system för att arbetshandikappade skall kunna delta på arbetsmarknaden. Alternativen till lönebidragsanställning är sämre och kan bestå av förtidspensionering eller försörjning via sjukförsäkring eller arbetslöshetsförsäkring. Möjligheterna till lönebidragsanställning skall utvidgas.

Det är viktigt att fastställandet av lönebidragsnivån är flexibelt. En särskild översyn behövs för att åstadkomma ett ännu mera flexibelt system. Inga automatiska nedskrivningar av lönebidraget får ske. Detta är ofta en viktig förutsättning för att lönebidragsanställda skall ha en fortsatt möjlighet till anställning. Ändringarna i regelverket som genomfördes under 1990-talet har varken inneburit att arbetsmarknaden breddats för de arbetshandikappade eller att en större andel personer gått över till icke-subsventionerade anställningar. Personer med arbetshandikapp är i stort hänvisade till anställningar i yrken med begränsade utbildningskrav och låga löner. Det motverkar ambitionerna att utjämna orättvisa skillnader och att tillförsäkra arbetshandikappade likvärdiga villkor. En viktig orsak är det nuvarande låga lönetaket på 13 700 kr per månad som varit oförändrat sedan 1992. De arbetshandikappade är allt oftare hänvisade till låglöneyrken eftersom lönebidragsanställningarna successivt fördras i takt med den allmänna löneutveckling. Lönebidragsanställningarna har också en stor betydelse för målsättningen att klara övergångar från Samhall till annat arbete. En särskild kvot eller ett särskilt lönebidrag bör införas som stöd vid sådana övergångar.

Folkpartiet menar i kommittémotion A310 (yrk. 10 i denna del) att de arbetshandikappades ställning måste stärkas. Partiet anser att taket för lönebidraget skall höjas. Att nivån har varit oförändrad i många år har gjort det svårare för personer med funktionshinder med kvalificerad utbildning att få lämpliga arbeten.

Kristdemokraterna menar i kommittémotion A329 (yrk. 28 i denna del) att lönebidrag är ett effektivt instrument att slussa arbetshandikappade ut på arbetsmarknaden. Regeringen har haft en ryckig politik på området. Det bör på nytt införas en bestämmelse som innebär att om risk för uppsägning föreligger skall en sänkning av lönebidraget inte genomföras. Möjligheten till ersättning med 90 % vid anställning i ideell organisation skall gälla såväl för dem som nyanställs som för dem som innehade anställning efter den 1 juli 1995. *Annelie Enochson* och *Stefan Attefall* (båda kd) vill i motion A214 att rätten till lönebidrag skall förlängs till 67 år. Arbetstagare har numera rätt att stanna kvar i anställning till utgången av den månad han eller hon fyller 67 år. Lönebidrag bör kunna ges till arbetshandikappade t.o.m. 67 års ålder. Reglerna bör överensstämma med övriga regleringar på arbetsmarknaden.

Solveig Hellquist (fp) anser i motion A245 att det är bra om föreningar och organisationer får tillgång till personal med lönebidrag.

Frågan om att höja lönebidragstaket tas upp i ett antal enskilda s-motioner. *Lars Wegedal* och *Carina Adolfsson Elgestam* (båda s) anser i motion A215 att regeringen när ekonomiskt utrymme ges bör prioritera möjligheten att höja lönebidragstaket. De arbetshandikappade personernas ställning på arbetsmarknaden är mycket utsatt. I över tio år har lönebidragstaket på 13 700 kr legat stilla. Denna nivå på takbeloppet har inverkat menligt på möjligheten till både nya arbetsplaceringar och rimlig löneutveckling för redan lönebidragsanställda. Också *Rezene Tesfazion* och *Tone Tingsgård* (båda s) menar i mot-

ion A233 att lönebidragstaket är för lågt och att denna rättvisefråga blir alltmer akut. *Britta Rådström* och *Carin Lundberg* (båda s) i motion A333 och *Göte Wahlström m.fl.* (s) i motion A349 anser att lönebidragssystemet skall ses över.

Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s) i motion A272 och *Lars U Granberg* (s) i motion A295 anser att lönebidraget bör ses över i syfte att förbättra situationen och tryggheten för de anställda.

Peter Pedersen (v) anser i motion A289 att en höjning av lönebidragstaket bör övervägas.

Utskottets ställningstagande

Utskottets utgångspunkt är att alla arbetshandikappade som vill och kan skall ges en möjlighet att arbeta. Antalet lönebidrag och OSA fortsätter att öka. Under första halvåret 2003 närmade sig antalet 62 300. Samhall AB har för sin del svårigheter att sysselsätta lika många personer med funktionshinder som tidigare, och andra stödinsatser blir då viktiga och nödvändiga komplement. I statsbudgeten för 2004 tillförs extra medel så att omkring 1 000 fler lönebidragsplatser kan skapas.

Regeringen tillsatte under våren 2002 en utredning som tog sig namnet Lönebidragsutredningen. Lönebidragsutredningen avlämnade som tidigare nämnts sitt betänkande *ArbetsKraft* (SOU 2003:95) den 11 november 2003. Uppdraget var bl.a. att analysera de arbetsmarknadspolitiska programmen anställning med lönebidrag, OSA och särskilt stöd till start av näringsverksamhet. Utredningen har som utgångspunkt haft att fler med nedsatt arbetsförmåga skall komma i arbete och att arbets- och kompetenslinjen skall lyftas fram. Utredningen föreslår bl.a. att det flexibla lönebidraget skall finnas kvar med ett förändrat regelverk och att OSA avvecklas och ersätts med en ny arbetsmarknadspolitisk insats som kallas trygghetsanställning. Trygghetsanställningen skall vara öppen för alla arbetsgivare. Utredningen är föremål för remissbehandling som avslutas i början av 2004.

När det gäller motionsförslag om att anställda med lönebidrag skall ha rätt att *kvarstå i arbete till 67 års ålder* vill utskottet anföra följande. Efter riksdagsbeslut infördes från den 1 september 2001 en ny tvingande regel i lagen om anställningsskydd (LAS) som ger en arbetstagare rätt, men inte skyldighet, att stanna kvar i anställningen till 67 års ålder.

I det utskottsbetänkande (bet. 2000/01:AU10) som låg till grund för riksdagsbeslutet avstyrkte arbetsmarknadsutskottet motionsförslag om att personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program skall kunna delta fram till 67 års ålder. Utskottets motivering var följande.

Enligt 6 § förordningen (2000:634) om arbetsmarknadspolitiska program skall en anvisning vara arbetsmarknadspolitiskt motiverad. Det betyder att den skall framstå som lämplig både för den enskilde och ur ett övergripande arbetsmarknadspolitiskt perspektiv. Motsvarande gäller enligt 9 § förordningen (2000:630) om särskilda insatser för personer med arbetshandikapp.

Enligt utskottets mening kan den höjda åldern för rätt att stå kvar i anställningen till 67 års ålder inte få medföra att personer i olika arbetsmarknadspolitiska program eller i olika former av subventionerade anställningar generellt skall ha motsvarande rätt att delta till den högre åldern. Skäligheten måste prövas mot de allmänna förutsättningarna som gäller för de olika programmen, vilket i allmänhet bör leda till slutsatsen att en insats inte är arbetsmarknadspolitiskt motiverad ur ett övergripande perspektiv. Med tanke på att den som fyllt 65 år har sin försörjning tryggad genom garantipension är en anvisning i regel inte heller motiverad av hänsyn till individen. Utskottet vill emellertid inte utesluta att bedömningen i något fall kan bli den motsatta. Till exempel skall man kunna låta en lönebidragsanställning för en funktionshindrad person fortsätta även om han eller hon fyllt 65 år om detta är befogat. Detta kräver inte någon ändring i nu gällande regler.

Utskottet delade därmed regeringens bedömning i proposition 2000/01:78 att några ändringar inte bör göras vad gäller möjligheten att delta i arbetsmarknadspolitiska program, men ansåg att detta inte får innebära något absolut hinder mot att en person som är över 65 år deltar. Som en ytterligare kommentar till Kristdemokraternas krav att förlänga rätten till lönebidrag till 67 års ålder kan sägas att någon formell begränsning till 65 år för att få uppbära lönebidrag inte föreligger.

Utskottet vill i och för sig inte föregripa regeringens beredning av lönebidragsfrågan men vill ändå åter igen uppmärksamma att riksdagen för tre år sedan på utskottets förslag (bet. 2000/01:AU1) gjorde ett tillkännagivande till regeringen om justering av det s.k. lönebidragstaket. Utskottet ansåg, mot bakgrund av den positiva utvecklingen för svensk ekonomi, att regeringen, när utrymme ges, och lämpligen i samband med att nivån i arbetslöshetsförsäkringen tas upp nästa gång, prövar möjligheten att justera nivån på den maximala inkomst som får läggas till grund för bidraget. Någon justering har ännu inte gjorts. Även Lönebidragsutredningen har uppehållit sig kring frågan om en höjning av taket och pekat på att maxbeloppet måste höjas. Utredningen lägger inte något konkret förslag eftersom utredningen måste hålla sig inom ramen för tilldelade resurser. Förslagen skall dessutom leda till att fler personer med nedsatt arbetsförmåga kan erbjudas anställning med lönebidrag.

Utskottet vill hänvisa till sitt uttalande för ett par år sedan om justering av lönebidragstaket. Utskottet står fast vid att en justering är önskvärd. Vad gäller övriga frågor om lönebidraget är det utskottets uppfattning att man bör invänta resultatet av regeringens beredning av utredningsbetänkandet. Utskottet avstyrker motionerna A214 (kd), A215 (s), A233 (s), A245 (fp), A272 (s), A289 (v), A295 (s), A310 yrkande 10 i denna del (fp), A329 yrkande 28 i denna del (kd), A333 (s), A349 (s) och So569 yrkande 1 (v) i de delar som de inte kan anses tillgodosedda genom det som utskottet anfört.

Friåret

Motionerna

Kristdemokraterna förordar i kommittémotion A309 (yrk. 4) att friårsförsöket fortsätter, gärna i utvidgad form, för att sedan grundligt utvärderas. Ett friår kan användas till mycket, t.ex. att bygga på sin kompetens eller till att starta eget företag. Friåret innebär också att den arbetstagare som utnyttjar friåret återkommer mer stimulerad till sin gamla arbetsplats och många kan på så sätt undvika utbrändhet. Arbetslöshetskassemedel skall kunna användas till arbetstagare som under ett år ersätts av en arbetslös person. Även *Tuve Skånberg* och *Holger Gustafsson* (kd) anser i motion A216 att det skall införas en möjlighet till ett friår. Det skulle öka livskvaliteten för de människor som vill ta en paus i sitt yrkesverksamma liv. Ett friår skulle också minska trycket på arbetsmarknaden och ge tillfälle för arbetslösa att få ett års vikariat och därmed praktik.

Sten Tolgfors (m) argumenterar i motion A256 (yrk. 1) mot friåret. Friåret framställs, enligt honom, närmast som en solidaritetsfråga, när det egentligen handlar om uppgivenhet. I stället för att skapa förutsättningar för fler riktiga arbeten skall människor gå ur yrkeslivet för att bereda plats åt andra.

Utskottets ställningstagande

Försöksverksamheten med friår är reglerad i förordningen (2001:1300) om friåret. Försöksverksamhet pågår i tolv kommuner och avslutas i och med utgången av år 2004. Med friåret avses att en arbetstagare under en period av 3–12 månader får ledigt från sin anställning för personlig utveckling eller kompetensutveckling och att en arbetslös person som är inskriven som arbetsökande vid den offentliga arbetsförmedlingen i stället anställs hos arbetsgivaren. Den friårsledige uppbär aktivitetsstöd enligt förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd.

IFAU har i rapporten *Friåret ur ett arbetsmarknadsperspektiv – delrapport 1* (Rapport 2003:7) gjort en uppföljning av försökets tio första månader. Resultatet visar att kvinnor, offentliganställda och personer utan högskoleutbildning är överrepresenterade bland de friårslediga, medan personer inom bristyrken sällan tycks ta friårsledigt. Efterfrågan på friårsledighet har varit stor, vilket tyder på ett stort behov av reformen för vissa grupper på arbetsmarknaden. Det har dock också lett till att arbetsförmedlingarnas arbetsbelastning har ökat. Vikarierna tycks ha en relativt stark position på arbetsmarknaden redan innan de påbörjade vikariatet. Om vikarierna inte hade påbörjat ett vikariat skulle de uppskattningsvis ha varit arbetslösa hälften av den tid som en friårsledighet i genomsnitt varar. Detta tyder på att kostnaderna för de ledigas ersättning överstiger det man sparar på vikariernas uteblivna arbetslöshetsersättning.

I den överenskommelse om bl.a. friåret som träffades den 4 oktober 2002 mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet ingår att friåret

senast den 1 januari 2005 skall införas i hela landet med lägst samma villkor, ersättningsnivå och omfattning per kommun som i den pågående försöksverksamheten. I budgetpropositionen för 2004 anger regeringen att ansvariga myndigheter nu måste påbörja planeringen och förberedelsearbetet för att friåret skall kunna genomföras i hela landet fr.o.m. den 1 januari 2005.

Utskottet stöder ambitionen att utvidga friårsverksamheten och förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen i frågan.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motionerna A216 (kd), A256 yrkande 1 (m) och A309 yrkande 4 (kd) i de delar som de inte kan anses tillgodosedda genom det som utskottet anför.

Samhall

Motionerna

Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet har alla kommittémotioner om Samhall och dess verksamhet. *Folkpartiet* menar i kommittémotion A310 (yrk. 11) att Samhalls vinstkrav bör ses över. För personer som inte kan beredas arbete på den reguljära arbetsmarknaden måste det finnas alternativ. Samhall är ett sådant alternativ vars verksamhet är avgörande för arbetshandikappade. Verksamheten måste renodlas så att den bara inriktas på arbetshandikappade. Det är inte lyckat att Samhall konkurrerar på den öppna marknaden. Det finns risk för att konkurrensförhållandena snedvrids, och det leder också till att många anställda känner sig stressade. Vinstkravet på Samhall bör därför ses över. *Kristdemokraterna* gör i kommittémotion A329 (yrk. 28 i denna del) gällande att Samhall har genomgått stora förändringar. Samhall har blivit bättre på affärsmässighet och kundfokus och bl.a. satsat inom servicetjänster. Kraven inom den sektorn är höga både när det gäller stresstålighet och flexibilitet, vilket inte många arbetshandikappade förmår att leva upp till. Frågan är om inte Samhalls volym bör minska något och en ökad tonvikt läggas på lönebidrag som instrument för att hjälpa arbetshandikappade. Mycket talar också för att Samhalls roll i arbetsmarknadspolitiken bör tonas ned i förhållande till andra instrument. *Centerpartiet* ger i kommittémotion A263 (yrk. 15) uttryck för att Samhalls verksamhetsmål skall gå före Samhalls lönsamhetsmål. Samhalls prioritering måste vara att ge meningsfulla arbeten till de arbetshandikappade i stället för att nå rimligt ekonomiskt resultat, vilket krävs enligt de nuvarande verksamhetsmålen.

Utskottets ställningstagande

Syftet med Samhalls verksamhet är att producera efterfrågade varor och tjänster och genom detta skapa meningsfulla och utvecklande arbeten med god arbetsmiljö åt personer med arbetshandikapp där behoven finns. Verksamheten skall anpassas till de förutsättningar personer med arbetshandikapp har och bedrivs enligt affärsmässiga principer samt på marknads villkor. Övrigt näringsliv får dock inte utsättas för osund konkurrens. Samhall AB har, enligt

budgetpropositionen, en minskande försäljning av sina varor och tjänster och har svårigheter att sysselsätta lika många personer med funktionshinder som tidigare. IFAU har i en rapport (Working paper 2003:11) konstaterat att de mål som staten formulerat – t.ex. att personer med intellektuella, psykiska och multipla handikapp skall prioriteras vid anställning, att företaget skall vara lönsamt och att en viss andel av personalen skall övergå till sysselsättning utanför Samhall – kan leda till målkonflikter. Målen rörande lönsamhet och personalomsättning kan medföra att Samhall AB väljer att anställa personer med små eller inga handikapp.

Utredningen *Inte bara Samhall* (SOU 2003:56), som överlämnades till regeringen i juni 2003, föreslår en rad åtgärder för att komma till rätta med de problem som är förenade med styrning och inriktning av Samhall AB, vilket utskottet har redovisat ovan. Frågor om rekryteringsprocessen i Samhall liksom alternativa insatser inom och utom Samhall för de arbetshandikappade som inte kan erbjudas sysselsättning inom bolaget avhandlas också i utredningen. Utredningen konstaterar i likhet med flera studier och utredningar att det råder en uppenbar målkonflikt mellan kraven på lönsamhet och kravet på att erbjuda personer med arbetshandikapp meningsfullt och utvecklande arbete där behoven finns. Utredningens utgångspunkt är att personer med arbetshandikapp i första hand skall ha möjlighet att arbeta på den reguljära arbetsmarknaden. Bland annat föreslås att en ny arbetsmarknadspolitisk insats ”allmänt skyddat arbete” skall ersätta ”skyddat arbete hos Samhall”. Denna insats skall vara öppen för fler aktörer än Samhall AB.

Mot bakgrund av den ovan givna problembeskrivningen och med hänvisning till regeringens beredning av utredningen *Inte bara Samhall* och dess remissutfall avvaktar utskottet regeringens vidare åtgärder i fråga om verksamheten inom Samhall. Utskottet avstyrker med anledning av det anförda motionerna A263 yrkande 15 (c), A310 yrkande 11 (fp) och A329 yrkande 28 i denna del (kd).

Lärlingsutbildning

Motionerna

Moderaterna menar i kommittémotionerna Kr232 (yrk. 7) och A305 (yrk. 13) att en av arbetsmarknadspolitikens främsta uppgifter är att underlätta ungdomars möjlighet till arbete och egen försörjning. Moderaterna vill ersätta de traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna för ungdomar under 25 år med en företagsinriktad lärlingsutbildning. Utbildningen kan bedrivas av olika aktörer, såsom gymnasieskolor, friskolor och utbildningsföretag. Alla arbetslösa ungdomar mellan 20 och 25 år skall erbjudas lärlingsutbildning. Systemet bör byggas upp tillsammans med företagen och vara tillgängligt efter 100 dagars arbetslöshet. Det skall införas s.k. matchning, dvs. att en arbetsmarknadsutbildning för specifika yrkesområden inrättas i kombination med kompletterande kompetensutveckling för arbetslösa (Kr232 yrk. 7).

Kristdemokraterna anger i kommittémotion A329 (yrk. 11) att lärlingssystem kan utvecklas både inom den svenska gymnasieskolans ram och som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd för arbetslösa. *Kristdemokraterna* utvecklar i kommittémotion Ub399 (yrk. 2) frågan om att införa en lärlingsutbildning som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Flera förhållanden talar, enligt partiet, för ett fungerande lärlingssystem. Skola och samhälle visar inte de praktiska färdigheterna den uppmärksamhet som är rimlig. Ungdomsarbetslösheten i Sverige är betydligt högre än den genomsnittliga arbetslösheten. Kraftiga insatser måste vidtas för att sänka trösklarna för ungdomars inträde i arbetslivet. Många hantverksyrken håller på att dö ut. Det finns behov av kompetenta yrkesarbetare på områden som det reguljära utbildningssystemet har svårt att tillfredsställa. För att kunna svara upp till företagens olika behov av yrkeskunnande behövs en mängd olika utbildningsvägar. Det finns inte någon centralt sammanställd information om lärlingsutbildningar som bedrivs i projektform runt om i landet i form av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. En kartläggning på central, regional och lokal nivå och en samordning mellan länsarbetsnämnderna och kommunerna behövs. På olika platser i landet har projekt med lärlingsutbildning som arbetsmarknadspolitisk åtgärd slagit mycket väl ut. Med en väl fungerande lärlingsutbildning inom gymnasieskolans ram kommer på sikt behovet av lärlingsutbildning som arbetsmarknadspolitisk åtgärd att minska. I dagsläget föreligger det dock ett stort behov.

Utskottets ställningstagande

Det måste vara samhällets ambition att alla ungdomar erbjuds arbete eller meningsfulla studier. Vissa ungdomar har behov av särskilt stöd i sammanhanget. Utskottet finner det angeläget att förslag om insatser för att rusta och förbereda ungdomar för en etablering på arbetsmarknaden utgår från en helhetssyn där ansvarsförhållandena skall vara klarlagda och där inga ungdomar skall riskera att ofrivilligt och långvarigt hamna utanför arbetslivet.

Utbildning, både teoretisk och yrkesmässig, är något som generellt förbättrar en arbetslös chansen att få ett arbete. Utskottet har våren 2003 i bet. 2002/03:AU8 redovisat en del befintliga möjligheter till lärlingsutbildning och annan yrkesutbildning. Bland annat pekade utskottet på att cirka 30 % av arbetsmarknadsutbildningen sker genom praktik på arbetsplatser. Lärlingsutbildning förekommer också i gymnasieskolan – en genomgång av gällande bestämmelser avseende lärlingsutbildningen har gjorts i utbildningsutskottets betänkande 2001/02:UbU9.

IFAU har gjort en jämförelse mellan olika utbildningsmodeller för grundläggande yrkesutbildning och övergången skola–arbetsliv (Rapport 2003:8). En huvudfråga i rapporten är hur olika utbildningsmodeller påverkar förutsättningar för ungdomars övergång från skola till arbetsliv. En jämförelse har gjorts mellan de svenska, tyska, brittiska och amerikanska modellerna. Slutsatserna som kan dras av den svenska modellen, som kännetecknas av en offentligt organiserad yrkesutbildning, är att den fram till 1990-talet gett relativt gynnsamma förutsättningar för ungdomars övergång från skola till

arbetsliv, i betydelsen låg arbetslöshet och begränsad inaktivitet, särskilt i jämförelse med de brittiska och amerikanska systemen. Under 1990-talet har dock problemen tilltagit. Tendenser till ökade problem med genomströmning i gymnasieskolan, en växande andel elever utan slutbetyg och en ökad elevvolym inom det individuella programmet kan noteras och ses som allvarliga varningssignaler.

Gymnasiekommittén presenterade i december 2002 sitt slutbetänkande *Åtta vägar till kunskap – en ny struktur för gymnasieskolan* (SOU 2002:120). En av utgångspunkterna för kommitténs överväganden har varit en analys och bedömning av den framtida arbetsmarknaden och vilka krav denna ställer på gymnasieskolans utbildningar och deras innehåll. En allmän bedömning är enligt kommittén att tillväxten av jobb sannolikt kommer att ske i tjänstesektorn eller genom en förening av industriproduktion och tjänsteverksamhet. Strukturen på den föreslagna gymnasieskolan är uppbyggd av block som innehåller yrkeskurser som helt eller delvis skall kunna arbetsplatsförläggas. Alla i gymnasieskolan skall få möjlighet att lära i arbetslivet, i olika omfattning beroende på vilken inriktning övriga studier har. Utredningen föreslår också att kommunens ansvar för uppföljningen av ungdomar under 20 år som inte går ut gymnasieskolan skall förtydligas. Enligt uppgift under hand från Regeringskansliet kan en proposition i frågan förväntas komma under våren 2004.

Utredningen om samhällets insatser för att stödja ungdomar som varken studerar, arbetar eller söker arbete överlämnade sitt betänkande *Unga utanför* (SOU 2003:92) i mitten av november 2003 till regeringen, vilket utskottet berört ovan. Utredningen analyserar samhällets insatser för att stödja de ungdomar som är i behov av särskilt stöd för att utbilda sig eller etablera sig på arbetsmarknaden. Utredningen lämnar förslag på konkreta åtgärder och föreslår bl.a. att varje kommun skall ha en lagstadgad skyldighet att skapa en organisation som ansvarar för att aktivt söka upp och ge stöd till alla *unga utanför* under 20 år. Stödet skall syfta till att ge kompetens för vidare studier och arbete. Möjligheten till individuellt anpassad undervisning måste behållas och utvecklas. Gymnasieskolan föreslås få större möjligheter att upphandla tjänster från andra aktörer såsom studieförbund och folkhögskolor. För att öka antalet lärlingsplatser föreslår utredningen att en särskild förhandlare utses som skall arbeta för att arbetsmarknadens parter träffar avtal även inom icke traditionella lärlingsområden. Förslag lämnas också om en förändrad roll för arbetsförmedlingen när det gäller unga arbetslösa. Dessutom menar utredningen att vissa arbetsmarknadsutbildningar skall kunna erbjudas 18-åringar liksom möjligheten till anställningsstöd.

Mot denna bakgrund och i avvaktan på resultatet av regeringens beredning av betänkandena avstyrks motionerna A305 yrkande 13 (m), A329 yrkande 11 (kd), Ub399 yrkande 2 (kd) samt Kr232 yrkande 7 (m).

Stöd till start av näringsverksamhet m.m.

Motionerna

Folkpartiet vill i kommittémotion A310 (yrk. 9) att de s.k. mikrokrediterna utvecklas och att starta-eget-bidraget avskaffas. Det är viktigt att det finns någon form av stöd till dem som har en idé och vill starta ett eget företag men som inte har något kapital att sätta in. Det system med mikrokrediter som riksdagen hösten 2001 beslutade om måste utvecklas. Det är ett bättre alternativ än starta-eget-bidraget som skapar falsk illusion av att det går att få i gång ett företag på mycket kort tid. Starta-eget-bidraget bör därför avskaffas.

Christer Adelsbo och *Göran Persson i Simrishamn* (båda s) vill i motion A327 ha ett flexibla starta-eget-bidrag som även kan uppbäras av icke arbetslösa personer (yrk. 1). I ett projekt i Bromölla kommun som syftade till att radikalt öka nyföretagandet ingick bl.a. att även anställda hade möjlighet att få tjänstledighet och starta-eget-bidrag (yrk. 2).

Utskottets ställningstagande

Syftet med stöd till start av näringsverksamhet är att ge arbetslösa eller sådana personer som riskerar att bli arbetslösa bidrag till försörjningen under inledningskedet av verksamheten. Det krävs att de aktuella personerna inte kan få ett arbete och har förutsättningar för att starta egen verksamhet. Stöd kan också ges till personer som är bosatta inom vissa stödområden även om de inte är arbetslösa. Den som är berättigad till ersättning från arbetslöshetskassa får aktivitetsstöd motsvarande arbetslöshetsersättningen, dock lägst 320 kr per dag. Den som inte uppfyller villkoren i arbetslöshetsförsäkringen får aktivitetsstöd med 223 kr per dag.

Stödet är alltså enbart ett bidrag till den enskildes försörjning under sex månader. För den egne företagaren kan det också finnas behov av medel till investeringar m.m. i verksamheten. Några sådana kostnader täcks inte av stödformen.

Institutet för tillväxtpolitiska studier (Itps) har gjort en uppföljning av de företag som nystartade 1998 (S2003:005). Antalet nystartade företag i Sverige 1998 var omkring 34 000. Av dessa var 55 % fortfarande verksamma tre år efter start. Överlevnadsgraden bland företag där företagaren fått starta-eget-bidrag var 52 %, alltså något sämre.

IFAU har i sin rapport *Starta-eget-bidrag – en studie av framgångar och misslyckanden* (forskningsrapport 2001:8) analyserat olika framgångs- och misslyckandefaktorer som berör starta-eget-bidraget. En framgångsfaktor som anges är den mjukstart ett bidrag ger den enskilde och att denne kommer i sysselsättning. En problemfaktor som nämns är den korta period som bidraget lämnas. Den enskilde individen kan oftast inte redan efter sex månader avgöra om det finns någon bärighet i företaget.

Utskottet vill i detta sammanhang tillägga att det finns vissa möjligheter att förlänga bidraget, vilket dock sällan kommer i fråga. I ett sådant läge kan den

enskilde behöva ta lån för att fortsätta sin verksamhet. Ett lån enligt förordningen (1994:1100) om statlig finansiering genom regionala utvecklingsbolag, som har likheter med de mikrokrediter som Folkpartiet förespråkar i sin motion, skulle då kunna vara ett alternativ för den enskilde.

Utskottet anser att stödet till start av näringsverksamhet har en lämplig utformning för den kategori människor som det avser. De i och för sig begränsade undersökningar som gjorts ger stöd för att bidraget på ett tillfredsställande sätt fyller sin funktion. Med hänvisning till vad som framförts ovan avstyrker utskottet motionerna A310 yrkande 9 (fp) och A327 yrkandena 1 och 2 (s).

Aktivitetsgarantin

Motionerna

Kristdemokraterna menar i kommittémotion A329 (yrk. 5) om långtidsarbetslösa och aktivitetsgarantin att den insikt som måste prägla arbetsmarknadspolitiken är att det är nödvändigt att på ett tidigt stadium vidta relevanta åtgärder för att stödja den arbetslöse att snabbt få rätt utbildning, praktik och annan hjälp. En arbetslöshetsförsäkring och ett system bör införas som ger starka incitament för den arbetslöse att aktivt söka arbete. Systemet måste avvägas så att alla människor får en rimlig grundläggande försörjning och att inte åtgärder på detta område leder till att människor bara skickas över till kommunernas socialbidragssystem. Grundidén med aktivitetsgarantin är riktig, dvs. att de långtidsinskrivna kommer in i ett mer aktivt och nära samarbete med arbetsförmedlingens personal och att varje individs särskilda behov beaktas i utformningen av en individuell handlingsplan. Aktivitetsgarantin står dock och faller med den praktiska tillämpningen. Det räcker således inte med jobsökaraktiviteter. Det behövs tydliga krav som går att leva upp till, stöd och hjälp att bryta arbetslöshetsmönstret och aktiva insatser att möta den enskilda personens konkreta behov och problem. Det är också viktigt med nära samverkan med föreningsliv, näringsliv, privata bemanningsföretag och förmedlare.

Den svenska arbetsmarknadspolitiken har visat sig misslyckad hävdar *Centerpartiet* i kommittémotion A263 (yrk. 9). De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har inte lett till att fler fått nya arbeten. Ett av de största programmen är aktivitetsgarantin. I AMS egen utvärdering sägs att åtgärden inte ökar deltagarnas chanser att få ett reguljärt arbete, däremot ökar chanserna att få ett arbete med stöd. Många äldre arbetslösa uppfattar aktivitetsgarantin som kränkande och meningslös. Aktivitetsgarantin bör därför begränsas till två år och i stället skall en möjlighet införas för arbetslösa över 60 år att få en anställning med lönebidrag.

Jan Björkman och *Kerstin Andersson* (båda s) anser i motion A301 att de som har deltagit i aktivitetsgarantin i minst ett år skall ha rätt till fem veckors ledighet med bibehållen ersättning i enlighet med semesterlagen.

Utskottets ställningstagande

Aktivitetsgarantin syftar till att minska långtidsarbetslösheten och minska andelen långtidsinskrivna vid arbetsförmedlingarna som utskottet har betonat några gånger tidigare. Som utskottet betonat många gånger tidigare måste långtidsarbetslösheten motverkas på ett så tidigt stadium i arbetslösheten som möjligt. Det är viktigt att det finns ett brett spektrum av arbetsmarknadspolitiska insatser att använda i detta arbete. Utskottet har i bet. 2002/03:AU8 behandlat motionsyrkanden från Kristdemokraterna (A329 yrk. 5) och Centerpartiet (A263 yrk. 9) som är mycket snarlika de som utskottet nu har att behandla. Utskottet instämde redan då i Kristdemokraternas uppfattning att den praktiska tillämpningen av regelsystemen och utformningen av aktivitetsgarantin är av avgörande betydelse för kvaliteten i verksamheten. I betänkandet har lämnats en beskrivning av det arbete med kvalitetsfrågorna som pågår inom AMS. Detta arbete fortgår alltjämt, vilket utskottet värdesätter.

När det gäller möjligheten att få aktivitetsstöd vid frånvaro regleras denna fråga i förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd. Av förordningen framgår att betald ledighet kan beviljas bl.a. under förutsättning att uppehållet bedöms lämpligt utifrån den enskildes individuella handlingsplan. Han eller hon skall också under uppehållet vara beredd att efter överenskommelse i handlingsplanen ta aktiv del av arbetsförmedlingens service i fråga om platsförmedling. Utgångspunkten är att den som uppbär aktivitetsstöd skall stå till arbetsmarknadens förfogande. Det är alltså inte fråga om en rätt till ledighet. Någon självklar analogi kan därför inte göras med semesterlagens rätt till 25 semesterdagar.

Utskottet avstyrker med hänvisning till vad som ovan anförts motionerna A263 yrkande 9 (c), A301 (s) och A329 yrkande 5 (kd).

Anställningsstöd*Motionen*

Kristdemokraterna kräver i kommittémotion A329 (yrk. 7) att alla regelförändringar som gäller anställningsstödet underställs riksdagens avvägande och beslut. Anställningsstödet skall hjälpa alla som varit arbetslösa i minst tolv månader. Det är orimligt att regeringen själv beslutar om regeländringar när det gäller åtgärder som beräknas belasta statens finanser med 2,3 miljarder kronor 2004. Regelverket har sedan de senaste åren varit föremål för ett stort antal ändringar och tillägg. Det är viktigt att en åtgärd får verka fullt ut och inte störs av ständiga regeländringar som minskar överskådligheten och byråkratin. Anställningsstödet borde begränsas till ett allmänt anställningsstöd och ett förstärkt anställningsstöd.

Utskottets ställningstagande

Kristdemokraterna framför kritik som riktas dels mot anställningsstöden i sig, dels mot regeringens sätt att själv besluta om förändringar i förordningen om

anställningsstöd. Det förekommer i stor utsträckning på arbetsmarknadsområdet att reglering sker i förordning som beslutas av regeringen. Regleringsformen ger regeringen möjlighet att snabbt anpassa bestämmelser till nya situationer som plötsligt kan uppstå på arbetsmarknaden, utan den fördröjning det innebär att underställa riksdagen frågan. Utgångspunkten bör dock vara att större förändringar i sak skall underställas riksdagen för beslut, såsom det i allmänhet har skett. Utskottet kan konstatera att av de elva gånger förordningen (1997:1275) om anställningsstöd har varit föremål för ändring sedan dess tillkomst den 1 januari 1998 har förändringarna av stödet underställts riksdagen sju gånger. Ett ytterligare exempel är att regeringen i årets budgetproposition underställer riksdagen frågan om avskaffande av det utökade förstärkte anställningsstödet.

Regeringen har vid flera tillfällen, nu senast i budgetpropositionen, aviserat att en översyn av regleringen av anställningsstöden skall äga rum. Utskottet har i sitt betänkande 2002/03:AU8 utvecklat bakgrunden till varför också utskottet anser att det finns ett sådant behov. Till detta kommer att den ökade förekomsten av undantagstillämpning enligt förordningen ger anledning till översyn. I samband med översynen kommer regeringen, som framgår av budgetpropositionen, att göra en nödvändig uppstramning av villkoren och tillämpningsbestämmelserna för anställningsstöden.

Utskottet instämmer med regeringen att förordningen om anställningsstöd är i behov av en översyn. Utskottet avstyrker med hänvisning till ovanstående motion A329 yrkande 7 (kd).

Andra insatser för arbetslösa

Motionerna

Centerpartiet anser i kommittémotion A263 (yrk. 11) att alla arbetslösa som har en kort utbildning skall erbjudas en kompletterande *utbildning motsvarande gymnasienivå*. Kravet på hög utbildningsnivå hos både individer och befolkningen i stort är större i dag än någonsin tidigare. Det blir allt svårare att klara arbetslivet utan en god utbildning. Under hela 1990-talet var det personer med kort utbildning som först blev arbetslösa och sist fick nytt arbete när konjunkturen vände.

Alf Eriksson och *Ann-Kristine Johansson* (båda s) pekar i motion A223 på att *naturvårdsarbeten* för att skydda naturområden på grund av ändrade regler inom arbetsmarknadspolitiken har minskat kraftigt. Det är nödvändigt att reglerna för arbetsmarknadspolitiken ändras så att de arbetslösa även i framtiden får möjlighet att utföra dessa meningsfulla arbetsuppgifter.

Lennart Kollmats (fp) kräver i motion A369 åtgärder så att den s.k. *Halandsmodellen*, som är ett byggvårds- och arbetsmarknadsprojekt, kan fortsätta. Projektet går nu mot sin undergång, sägs det i motionen. Projektmedel dras ned och regelverket blir allt svårare att leva upp till.

Barbro Feltzing (mp) anser i motion A365 att frågan om kooperatörsbidrag bör utges vid arbete i *sociala arbetskooperativ* skall utredas (yrk. 1) liksom möjligheten till ett stimulansbidrag för handledarlöner i sociala arbetskooperativ (yrk. 2).

Utskottets ställningstagande

Kommunerna är skyldiga att erbjuda alla *gymnasieutbildning* tills de fyller 20 år, men inte därefter. När det gäller arbetsmarknadsutbildningen är syftet att den skall leda till arbete, vilket är skälet till att den är yrkesinriktad. Det kan förekomma att arbetsmarknadsutbildning ges i form av en plats i det reguljära utbildningsväsendet, dvs. vid komvux, folkhögskola eller högskola. På gymnasienivå får arbetsmarknadsutbildning endast ges till arbetshandikappade och till långtidsinskrivna invandrare. Övriga arbetslösa är hänvisade till den kommunala vuxenutbildningen. Deltagare inom aktivitetsgarantin har getts utökade möjligheter att med bibehållet aktivitetsstöd delta i utbildning inom det reguljära utbildningsväsendet. Att det finns sådana möjligheter är viktigt med tanke på att många deltagare inom aktivitetsgarantin saknar kvalifikationer för de arbeten som finns eller väntas tillkomma framöver. Utbildning inom det reguljära utbildningssystemet för deltagare i aktivitetsgarantin får avse förberedande insatser på grundskole- eller gymnasienivå och får motsvara längst sex månaders heltidsstudier. De som är över 50 år får studera upp till tolv månader. För deltagare i aktivitetsgarantin kan detta innebära bättre möjligheter att inhämta kunskap i kärnämnen men också att delta i korta orienterande utbildningar som syftar till att stimulera till vidare studier inom aktivitetsgarantin eller det reguljära utbildningsväsendet. Utskottet är inte berett att generellt förorda en möjlighet till gymnasieutbildning, i varje fall inte om den skall erbjudas inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motion A263 yrkande 11 (c).

I motion A223 förespråkas *naturvårdsarbete* och i motion A369 *byggnadsvårdsarbete (Hallandsmodellen)*, båda inom arbetsmarknadspolitikens ram. Utskottet konstaterar att medel under budgetåret 2003 får användas för förhöjda dagsverkskostnader i samband med anställningsstöd som medför investeringar i bl.a. skogligt arbete och arbete inom miljö-, natur-, byggnads- och fornvård. Av AMV:s regleringsbrev för 2003 framgår att stöd för sådana arbeten får lämnas med högst 2 500 kr per dag i stödområden och med högst 1 500 kr per dag i övriga landet. Enligt vad utskottet erfarit under hand från Näringsdepartementet kommer motsvarande möjlighet även att finnas under budgetåret 2004. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna A223 (s) och A369 (fp).

Lönebidragsutredningen som nyligen lämnat sin betänkande *ArbetsKraft* (SOU 2003:95) har undersökt möjligheterna till och lämpligheten av ett bidrag till s.k. *sociala arbetskooperativ* inom ramen för de arbetsmarknadspolitiska insatserna för personer med funktionshinder. Betänkandet är föremål för remissbehandling. Utskottet vill inte föregripa regeringens beredning av frågan och avstyrker motion A365 yrkandena 1 och 2 (mp).

2.3 Arbetsförmedling m.m.

Utskottets förslag i korthet

Ett antal motioner om arbetsförmedling och arbetsmarknadsnämnder behandlas i avsnittet. Samtliga motioner avstyrks bl.a. med hänvisning till pågående arbete inom AMV. I avsnittet behandlas också en motion om avskaffande av den s.k. platsanmälningslagen. Utskottet, som anser att systemet med platsanmälan fyller en viktig funktion, avstyrker motionen.

Jämför reservationerna 32 (m), 33 (fp) och 34 (c).

Förmedlingsverksamhet

Motionerna

Moderaterna anser i kommittémotionen A305 (yrk. 10) att en individuell arbetsförmedling skall skapas. Alla arbetslösa skall ha rätt till kostnadsfri och valfri arbetsförmedling och en individuell behandling. Arbetsförmedlingstjänsten kan utföras av olika huvudmän, t.ex. bemanningsföretag. Konkurrens och mångfald inom arbetsförmedlingen leder till högre kvalitet och effektivare resultat. Staten har dock det yttersta ansvaret för att alla arbetslösa får den service som de har rätt att kräva. Verksamheten skall utformas utifrån de lokala förhållandena. Allt stöd från arbetsförmedlingen skall ha som enda syfte att ge den arbetslösa maximal möjlighet att kunna finna ett arbete, och åtgärderna måste därför utformas efter den enskildes behov.

Platsförmedlingen skall reformeras för att stärka den arbetslöses ställning, menar *Folkpartiet* i kommittémotion A310 (yrk. 5). Arbetsförmedlingen måste få konkurrens, verksamheten kan utföras av en rad olika aktörer. Privata arbetsförmedlingar, branschvisa arbetsförmedlingar, privata utbildningsföretag, bemanningsföretag etc. skall kunna komplettera den statliga arbetsförmedlingen. Fristående organisationer, som aktivitetscentrum och förmedlare av kunskaps tjänster m.fl., har bidragit till att minska arbetslösheten och segregationen och att höja låga kvinnolöner bl.a. inom vården. Ytterst har det offentliga ansvaret för arbetsförmedlingsverksamheten; i vissa delar av Sverige finns det inte underlag för privata aktörer och där måste det offentliga träda in. Hanteringen av arbetslöshetsförsäkringen bör dessutom lyftas bort från platsförmedlingsverksamheten.

Utskottets ställningstagande

Moderaterna och Folkpartiet är i sina motioner om arbetsförmedlingsverksamheten relativt samstämmiga. Utgångspunkten tycks vara att arbetsförmedling sker bäst i annan än statlig regi. Det statliga ansvaret begränsas enligt dessa partier till en sorts garanti att täcka upp geografiskt på de platser där de privata aktörerna inte etablerat sig.

Utskottet vill med anledning av detta slå fast att den offentliga arbetsförmedlingen även i framtiden skall vara anslagsfinansierad, heltäckande och avgiftsfri. Den bör bedriva en sammanhållen och effektiv arbetsmarknadspolitik och förfoga över de arbetsmarknadspolitiska programmen. Det senare hindrar naturligtvis inte att samverkan sker med andra aktörer i utförandet av programmen. Utan samverkan med andra parter klarar arbetsförmedlingen inte hela sin uppgift på det arbetsmarknadspolitiska området. AMS har som tidigare omnämnts under 2003 tagit fram styrdokumentet *Af Sverige*. Dokumentet genomsyras av att arbetsförmedlingens arbetssätt skall vara enhetligt, rättssäkert och effektivt. På detta sätt kan den offentliga förmedlingen ytterligare förbättra sin verksamhet.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna A305 yrkande 10 (m) och A310 yrkande 5 (fp).

Arbetsmarknadsnämnder

Motionerna

Centerpartiet vill i kommittémotion A263 (yrk. 3 och 10) att regelverket för och organisationen av arbetsförmedlingsnämnderna skall utvärderas. För att arbetsmarknadspolitiken skall bli mer dynamisk behövs lokal förankring och idéer från alla parter. Arbetsförmedlingsnämnderna har inte makt över resurserna och har inte fått någon större betydelse för den lokala delaktigheten. Det skall finnas lagstiftning som gör det möjligt för arbetsmarknadsnämnderna att i samråd med kommuner och landsting införa anställningsstöd såsom offentligt skyddat arbete och offentligt tillfälligt arbete.

Linnéa Darell (fp) betonar i motion A221 vikten av ökad samverkan mellan akademiskt utbildade personer och små och medelstora företag. Det borde finnas utrymme för lokala och regionala insatser för arbetslösa med akademisk utbildning i samverkan med arbetsförmedling/länsarbetsnämnd och intresserade företag.

Utskottets ställningstagande

Ett viktigt forum för lokal samverkan är de arbetsmarknadsnämnder som finns i merparten av landets kommuner. Arbetsmarknadsnämnderna är ett samarbetsorgan med uppgift att medverka till att den arbetsmarknadspolitiska verksamheten utformas utifrån lokala förutsättningar och behov. Enligt förordningen (2001:623) med instruktion för Arbetsmarknadsverket skall länsarbetsnämnden överlåta åt arbetsmarknadsnämnden att besluta i frågor som det är lämpligt att arbetsmarknadsnämnden prövar. En sådan överlåtelse skall framför allt avse frågor där ett utökat ansvar för arbetsmarknadsnämnden ökar förutsättningarna för en lokal anpassning av verksamheten. Det kan t.ex. innebära att nämnden skall medverka till att finna former och skapa utrymme för aktivitetsgarantin, ansvara för kvaliteten i ungdomsinsatserna, mobilisera det lokala arbetsmarknadsutbudet och skapa samsyn mellan olika aktörer för

att främja att varje individs arbetsförmåga tas till vara. Nämnderna består av representanter från kommunen, det lokala näringslivet och arbetstagarorganisationer. Statskontoret har av regeringen fått i uppdrag att följa upp resultatet av Arbetsmarknadsverkets nya ledningsform. I en delrapport som kom i januari 2003 har uppföljning skett av styrningen av länsarbetsnämndernas verksamhet. En del i denna uppföljning berör arbetsmarknadsnämnderna och deras roll. Det som framkom i delrapporten är att, även om arbetsmarknadsnämnderna ofta har en rådgivande roll, det inte är ovanligt att länsarbetsnämnderna delegerar beslutsbefogenheter till arbetsmarknadsnämnderna. Delegerade beslut kan t.ex. gälla övergripande fördelning av medel för arbetsmarknadsprogram, arbetsmarknadsutbildningens inriktning, upphandling av arbetsmarknadsutbildning och beslut om arbetsgivarstöd till företag som saknar kollektivavtal. Statskontorets uppdrag skall slutrapporteras i januari 2004.

När det gäller motion A221 om samverkan mellan arbetslösa med akademisk utbildning och små och medelstora företag kan utskottet konstatera att ett etablerat forum för sådan samverkan skulle kunna vara arbetsmarknadsnämnderna som bör ha en passande sammansättning för sådan verksamhet.

Med hänvisning till vad som framförts ovan och till att Statskontorets uppföljning pågår och med beaktande av att arbetsmarknadsnämnderna, om delegering sker, redan i dag kan förfoga över arbetsmarknadspolitiska program, avstyrker utskottet motionerna A221 (fp) och A263 yrkandena 3 och 10 (c).

Platsanmälningslagen

Motionerna

I två m-motioner hävdas att lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen avskaffas. *Anita Sidén* och *Cecilia Magnusson* (båda m) anser i motion A222 att lagen inte fyller någon funktion och att den är otidsenlig. *Magdalena Andersson* och *Bengt-Anders Johansson* (båda m) menar i motion A201 av liknande skäl att lagen utan olägenhet kan avskaffas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att den offentliga arbetsförmedlingen även i fortsättningen skall vara heltäckande. Den skall liksom hittills också vara anslagsfinansierad och avgiftsfri. Om arbetsmarknaden skall fungera väl krävs en effektiv spridning av informationen om lediga platser över hela landet. Genom allmän platsanmälan ges möjlighet till sådan informationsspridning. Den kan därigenom sägas befrämja rörligheten på arbetsmarknaden. Vidare kan den enskilda arbetssökanden få bättre överblick över lediga arbeten, ett behov som kanske gör sig än mer gällande i dag än när lagen infördes. Troligen är det fler grupper av sökande som anser att det kan finnas skäl att vända sig till förmedlingen om det finns krav på obligatorisk platsanmälan. Arbetsgivarna har i regel

fördel av att få ett större antal sökande att välja mellan, vilket lagen bör leda till. Användningen av AMS tjänster på Af Internet har fått en allt större betydelse. Tjänsten ”Annonsera direkt” svarar för 40 % av alla lediga arbeten som anmäls till arbetsförmedlingen. Utskottet, som anser att systemet med platsanmälan fyller en viktig funktion, kan därför inte dela uppfattningen att den obligatoriska platsanmälan bör slopas. Motionerna A201 (m) och A222 (m) avstyrks.

2.4 Arbetskraftens rörlighet över gränserna

Utskottets förslag i korthet

Motioner om arbetskraftens rörlighet över gränserna behandlas i avsnittet och avstyrks av utskottet.
Jämför reservationerna 35 (m) och 36 (v).

Motionerna

Vänsterpartiet avvisar i motion A259 *övergångsbestämmelser rörande arbetskraftens fria rörlighet* i samband med utvidgningen med motiveringen att detta vore diskriminerande och skulle medföra en risk för att EU delas in i A- och B-lag.

Redan i dag, innan EU:s utvidgning ägt rum, finns exempel på att arbetskraft från andra länder utsätts för lönedumpning och social dumpning och får sämre arbetsvillkor än inhemsk arbetskraft. Detta måste undvikas, och regeringen måste följa upp att kollektivavtal och rättigheter för löntagarna inte urholkas till följd av den fria rörligheten.

En översyn bör göras av bemanningsföretag där lönedumpning kan förekomma liksom av oklara ansvarsförhållanden mellan huvud- och underentreprenörer och oseriös användning av F-skattsedlar.

Regler om arbetskraftens fria rörlighet och arbetskraftsinvandring måste utformas utifrån ett klass- och könsperspektiv och syfta till att alla grupper på arbetsmarknaden skall omfattas av ett skydd.

Tobias Billström m.fl. (m) begär i motion SF324 (yrk. 3 och 4) att hindren mot *arbetskraftens rörlighet i Öresundsregionen* undanröjs. Systemen för arbetslöshetsersättning och för arbetsförmedling och arbetsmarknadspolitiska program är i dag utformade på ett sätt som motverkar regional integrering och arbetspendling. När det gäller arbetslöshetsförsäkringen exemplifierar motionärerna med de problem som uppstår för personer som exempelvis arbetar i båda länderna eller som uppbär ersättning för deltidsarbetslöshet i det ena landet och arbetar deltid i det andra.

Christer Nylander m.fl. (fp) förespråkar i motion N225 (yrk. 4) regeländringar för att öka *integreringen av arbetsmarknaderna i Öresundsregionen*. Kostnaderna för arbetspendling bör bli avdragsgilla, de regler som gäller för tillsvidareanställningar bör gälla också för bemanningsföretag och skillnader i

skatter, pensions-, försäkrings- och arbetsgivaravgifter bör minska och tydliggöras.

Viviann Gerdin (c) anser i motion A240 (yrk. 3) att interregprojektet *GränseTjänsten i Morokulien* bör finansieras med statliga medel. Projektet syftar till att underlätta integreringen mellan Norge och Sverige. GränseTjänsten är en informationscentral dit privatpersoner, organisationer och företag kan vända sig.

Utskottets ställningstagande

Vänsterpartiet tar i sin motion upp frågan om hur tryggheten skall kunna säkerställas på arbetsmarknaden, och då särskilt i samband med EU:s förestående utvidgning.

Arbetsmarknadsutskottet har under 2003 särskilt uppmärksammat frågor om arbetskraftens rörlighet över gränserna. I maj i år anordnade utskottet en offentlig utfrågning om arbetskraftsinvandring. Syftet var bl.a. att belysa arbetskraftssituationen i Sverige i framtiden och villkoren för den invandrade arbetskraften. I oktober 2003 har företrädare i utskottet för samtliga riksdagspartier deltagit i en konferens i Malmö om utländska byggnadsarbetares verksamhet i Sverige.

Enligt många bedömare är det inte troligt att en öppen arbetsmarknad i Sverige för de nya EU-medborgarna skulle leda till några omfattande arbetskraftsströmmar till Sverige. Erfarenheterna från tidigare utvidgningar, exempelvis då Grekland, Spanien och Portugal blev medlemmar, tyder inte på några omfattande arbetskraftsströmmar från fattigare till rikare länder. Det är dock förknippat med osäkerhet att bygga sina antaganden på historiska erfarenheter.

Under alla omständigheter är det enligt utskottet viktigt att förhindra lönedumpning och annan social dumpning på arbetsmarknaden, och detta med eller utan arbetskraftsinvandring. Här har de fackliga organisationerna en central roll. Kollektivavtal har fundamental betydelse för att arbetstagare skall kunna tillförsäkras goda och likvärdiga villkor. Det är i första hand genom en väl fungerande facklig verksamhet som man kan motverka social dumpning och förhindra diskriminering av invandrad arbetskraft. Utskottet ser mot denna bakgrund positivt på att regeringen enligt budgetpropositionen anslår ytterligare 30 miljoner kronor för finansiering av den regionala skyddsombudsverksamheten fr.o.m. 2004. Också Arbetsmiljöverket får medelstillskott för att förstärka tillsynsverksamheten.

En rad myndigheter måste medverka och samverka med varandra när det gäller att ta fram information om gällande regler och i fråga om olika former av kontroll, exempelvis av skyddsarbete och skattefrågor. En fråga som måste uppmärksammas i detta sammanhang är gränsdragningen mellan arbetstagare, uppdragstagare och självständiga företagare.

Vid ett sammanträffande mellan utskottet och arbetsmarknadsminister Hans Karlsson med medarbetare den 15 oktober 2003 framgick att regeringen är medveten om de problem som tas upp i Vänsterpartiets motion. Utskottet

anser därför inte att det finns anledning att rikta något tillkännagivande till regeringen i denna fråga.

Vad beträffar förslagen i motionerna Sf324 (m) och N225 (fp) om arbetskraftens rörlighet i Öresundsregionen konstaterar utskottet att Sverige under sitt ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2003 intensivt verkat för att undanröja gränshinder i förhållande till de övriga nordiska länderna.

Gränshindren i Norden har påtalats under många år, och i flera rapporter har bristerna uppmärksammats. Arbetet med att undanröja gränshindren har dock gått trögt. I syfte att skynda på processen med att riva gränshindren i Norden utsågs i januari 2003 den före danske statsministern Poul Schlüter till särskild representant med uppdrag underlätta rörligheten för de nordiska medborgarna.

Schlüter har en pådrivande roll och har under året arbetat i nära samråd med det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet och rådets sekretariat i Köpenhamn. Han har också deltagit i en rad fackministermöten och samarbetat direkt med de olika regeringskanslierna och företrädare för gränsregionerna i Norden. Arbetet med att undanröja gränshinder fortsätter när Island vid årsskiftet tar över ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. Schlüter blir kvar som särskild gränshindersrepresentant åtminstone fram till sommaren 2004. Ministerrådets sekretariat i Köpenhamn skall vidare förstärkas med ett gränspolitiskt sekretariat.

När det gäller de frågor om arbetslöshetsförsäkringen som tas upp i motion Sf324 (m) konstaterar utskottet att ett intensivt nordiskt arbete pågår för att de skilda ersättningssystemen i Norden skall komma i bättre samklang.

Under hösten har en juridisk analys gjorts av möjligheten för gränsarbetare att välja att behålla sitt medlemskap i arbetslöshetskassan i sitt hemland när han eller hon tillfälligt arbetar i ett annat nordiskt land. Analysen har gjorts med utgångspunkt i gällande avtal mellan de nordiska länderna respektive EG-lagstiftningen. Analysen har överlämnats till Nordiska ministerrådet (arbetsmarknads- och arbetsmiljöministrarna) och dessa antog utredningens förslag på ett möte i september 2003. Nu är det upp till vart och ett av de nordiska länderna att se över sin lagstiftning om arbetslöshetsförsäkringen så hindren avseende inträdes- och sammanläggningsvillkor försvinner.

Vad gäller möjligheterna att delta i arbetsmarknadspolitiska program utanför Sverige vill utskottet peka på att denna fråga regleras i 33 § förordningen (2000:624) om arbetsmarknadspolitiska program. Där sägs att ett program eller del därav får förläggas till Sveriges närområde om det finns särskilda skäl till att förlägga verksamhet utanför Sverige. Den som anordnar arbetspraktik utanför Sverige måste dock vara en svensk juridisk person. För att stöd till start av näringsverksamhet skall lämnas måste verksamheten vara registrerad i och till viss del bedrivs i Sverige.

Frågan om flyttstöd för att söka arbete i annat nordiskt har behandlats i överläggningar mellan de nordiska länderna vid ett antal tillfällen. Sverige har därvid varit pådrivande. Eftersom det samlade intresset från övriga nordiska

länder enligt uppgift från Näringsdepartementet varit svalt har Sverige inte prioriterat denna fråga under det svenska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2003.

Utskottet kan också nämna att Nordiska ministerrådet hösten 2003 beslutat tillsätta en nordisk arbetsgrupp för erkännande av yrkesutbildning. Gruppens arbete skall slutföras våren 2004.

GränseTjänsten i Morokulien, som tas upp i motion A240 (c), drivs i form av ett projekt inom EU:s gemenskapsinitiativ Interreg. I GränseTjänstens verksamhet ingår bl.a. förmedlingsfrågor. Länsarbetsnämnden i Värmland är en av de nationella medfinansiärerna. Utskottet är inte berett att ta ställning i frågan om statlig finansiering av verksamheten utan anser att det bör ankomma på AMV att avgöra om och i vilken utsträckning de arbetsmarknadspolitiska medel som verket förfogar över skall användas till förmedlingsverksamhet i GränseTjänstens regi eller för ordinarie förmedlingsverksamhet vid arbetsförmedlingarna.

Utskottet avstyrker motionerna A240 yrkande 3 (c), A259 (v), Sf324 yrkandena 3 och 4 (m) samt N225 yrkande 4 (fp).

3 Utgiftsområde 14 Arbetsliv

3.1 Individuell kompetensutveckling

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om att för ett system för individuell kompetensutveckling överföra 1 150 000 000 kr från inkomsttitel 1428 Energiskatt till Riksgäldskontoret för tillfällig förvaltning (utg.omr. 14 prop. punkt 5).

Motioner om individuell kompetensutveckling behandlas i avsnittet och avstyrks av utskottet.

Jämför reservation 37 (m, fp, kd, c).

Propositionen

För ett system för individuell kompetensutveckling har riksdagen tidigare bemyndigat regeringen att av inkomsterna på inkomsttitel 1428 Energiskatt föra över medel till Riksgäldskontoret för tillfällig förvaltning. Bemyndigandena har avsett åren 2000–2003. Den sammanlagda överföringen uppgår till 4 800 000 000 kr. I 2003 års ekonomiska vårproposition uttalade regeringen att man avser att under mandatperioden återkomma med förslag om kompetensutveckling. Det behövs nu ett bemyndigande för 2004 att av inkomsterna 2004 på inkomsttitel 1428 Energiskatt föra 1 150 000 000 kr till Riksgäldskontoret för tillfällig förvaltning. Medlen placeras på ett räntefritt konto i avvaktan på ett beslut om hur de skall användas för kompetensutveckling. Överföringen skall redovisas mot inkomsttitel 1428 Energiskatt (utg.omr. 14 prop. punkt 5).

Motionerna

Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet drar i motion A227 (yrk. 1–4) upp riktlinjerna för ett system för individuell kompetensutveckling.

Enligt partierna är det viktigt att Sverige återfår sin forna ställning i toppen av den s.k. välståndsligan. Dagens situation är bekymmersam. I många kommuner är en tredjedel av den arbetsföra befolkningen antingen arbetslös, föremål för någon arbetsmarknadspolitisk insats eller förtidspensionerad.

Arbetslivet genomgår en snabb förändring. Globalisering och teknikintensifiering leder till ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Det blir allt vanligare att en person har varit anställd hos flera olika arbetsgivare och att man växlar mellan utbildning och arbete. Utbildningen är en färskvara, och många gamla yrken är på tillbakagång samtidigt som nya tillkommer.

Det är viktigt att man understöder det livslånga lärandet och ökar människors möjligheter att förkovra sig och utvecklas. Utbildning och kompetens är nyckelord för framtidens arbetsmarknad. Därför skall ett system införas för sparande till kompetensutveckling. Systemet skall vara individuellt och frivilligt. Kompetenssparande främjar möjligheterna för individen att utbilda sig vidare. När kompetensen stärks ökar den enskildes trygghet på arbetsmarknaden liksom benägenheten att pröva utmaningar i arbetslivet. Ökade möjligheter till kompetenssparande är därför en viktig komponent i en strategi för långsiktig tillväxt.

Kompetenssparande är inte bara positivt ur ett individperspektiv. Sådant sparande bidrar till kompetenshöjning och därmed till att begränsa arbetslösheten. Landets förmåga att stå emot ekonomiska kriser förstärks (yrk. 1).

Systemet skall bygga på en möjlighet för fysiska personer att med skattemässig verkan göra insättningar på individuella kompetensparkonton. Det skall inte bara gälla för anställda, utan det är också viktigt att egenföretagare ges möjlighet att kompetensspara.

Medlen på kompetensparkontot är individens egna och skall kunna användas till sådan kompetensutveckling som den enskilde själv bestämmer. Kompetensutveckling bör ges en vid definition. Om sparmedlen inte kommer till användning för kompetensutveckling bör de kunna användas för att förstärka pensionen (yrk. 2).

Den av regeringen i proposition 2001/02:175 föreslagna avdragsrätten är otillräcklig för att nå reformens syfte. Avdragsrätten bör gälla för insättningar upp till ett prisbasbelopp per år.

För låginkomsttagare bör det införas någon form av extra skattekredit eller bidrag.

Arbetsgivarnas medverkan är viktig för att stödja och utveckla individernas kontinuerliga vidareutbildning. Det är angeläget att få deras medverkan bl.a. därför att kapitalet i systemet då kan byggas upp i en snabbare takt. I syfte att stimulera arbetsgivare att bidra till den anställdes eget utbildnings-sparande bör det införas en rätt till avdrag för sociala avgifter vid avsättningar till den anställdes kompetensparkonto (yrk. 3).

Partierna avvisar regeringens förslag att medlen skall förvaltas av en myndighet. I stället anser de att medlen bör förvaltas av banker och andra finansiella institut. Kostnaderna minskar eftersom det redan finns en "infrastruktur". Det är viktigt att kompetenssparandet blir attraktivt genom att det råder stor valfrihet för spararna vad gäller både olika typer av sparande och sparinstitut.

Avkastningen skall inte beskattas som kapitalinkomst. I stället skall avkastningen beskattas på samma sätt som gäller för det individuella pensions-sparandet. Det innebär att avkastningen bör beskattas med 15 % (yrk. 4).

De fyra partierna lägger dessutom i egna parti- och kommittémotioner fram förslag av motsvarande eller liknande innehåll, *Moderaterna* i motion A305 (yrk. 14), *Folkpartiet* i motionerna A307 (yrk. 6) och Ub396 (yrk. 11), *Kristdemokraterna* i motionerna A308 (yrk. 6), A309 (yrk. 3) och A329 (yrk. 15) samt *Centerpartiet* i motion A263 (yrk. 12).

Ulla Wester (s) ser i motion A232 införande av individuella kompetenskonton som en av många metoder att nå målet att kvinnor och män på lika villkor skall kunna satsa på både arbete och familj. Motionären anser det viktigt att beakta jämställdhetsaspekter när kompetenskontona utformas.

Utskottets ställningstagande

Som framgått har regeringen i 2003 års ekonomiska vårproposition uttalat att den avser att under mandatperioden återkomma till riksdagen med förslag om kompetensutveckling. Riksdagen har tidigare godkänt ett förslag till grundelement i ett system för individuell kompetensutveckling som regeringen dragit upp (prop. 2001/02:175, bet. 2001/02:AU10, rskr. 2001/02:232).

Arbetsmarknadsutskottet har redan vid två tillfällen, i betänkandena 2001/02:AU10 och 2002/03:AU2, avstyrkt motionsförslag som i allt väsentligt motsvarar de förslag som nu lagts fram i motioner från Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet. Utskottet finner inte anledning att ändra uppfattning utan avstyrker nu aktuella förslag. Vad gäller motion A232 (s) anser utskottet att jämställdhetsaspekter bör genomsyra alla förslag som läggs fram av regeringen.

Motionerna A227 yrkandena 1–4 (m, fp, kd och c), A232 (s), A263 yrkande 12 (c), A305 yrkande 14 (m), A307 yrkande 6 (fp), A308 yrkande 6 (kd), A309 yrkande 3 (kd), A329 (yrk. 15) och Ub396 yrkande 11 (fp) avstyrks av utskottet.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i propositionen (utg.omr. 14 prop. punkt 5).

3.2 Ändring i arbetsmiljölagen

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160).

Propositionen innehåller förslag till lag om ändring i 6 kap. 2 § arbetsmiljölagen (1977:1160). I samband med att regeringen i proposition Sjösäkerhet (prop. 2002/03:109) lämnade förslag till ändringar i arbetsmiljölagen ändrades 6 kap. 2 § arbetsmiljölagen. Ändringen trädde i kraft den 21 juli 2003. Lagen bör ändras tillbaka till den lydelse som den hade före den 21 juli 2003.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i propositionen under utgiftsområde 14 punkt 1 till ändring i 6 kap. 2 § arbetsmiljölagen (1977:1160) och föreslår att riksdagen antar den lagändring som framgår av *bilaga 3*.

4 Anslagsfrågor

4.1 Anslag på utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	4 438 025	Anslags- sparande	77 077
2003	Anslag	4 621 614	Utgifts- prognos	4 506 072
2004	Förslag	4 742 879		
2005	Beräknat	4 850 863 ¹		
2006	Beräknat	4 931 337 ²		

¹Motsvarar 4 739 tkr i 2004 års prisnivå.

²Motsvarar 4 737 tkr i 2004 års prisnivå.

Från anslaget finansieras kostnader för personal och lokaler samt andra förvaltningskostnader vid AMS, länsarbetsnämnderna, arbetsförmedlingarna och de avgiftsfinansierade verksamheterna vid Arbetslivstjänst (ALT) och Aske kursgård.

Under anslaget redovisas också IAESTE-praktik (The International Association for Exchange of Students for Technical Experience). Anslaget får även användas för viss medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 22:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006*. En ny myndighet, Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, inrättas fr.o.m. den 1 januari 2004. Myndigheten kommer att överta de flesta av AMS tillsynsuppgifter som avser arbetslöshetsförsäkringen. Med anledning av denna övergång minskar regeringen anslaget med 46 miljoner kronor samtidigt som anslaget 22:12 *Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen* ökas med motsvarande belopp. Anslag 22:1 minskas med 1 550 000 kr för att finansiera det utökade resursbehovet för Arbetsdomstolen. Beloppet överförs till anslaget 23:4 *Arbetsdomstolen*. En ökning sker av anslag 22:1 med 8 miljoner kronor för 2004 för delfinansiering av AMS kostnader inom ramen för projektet Work Life Development Programme (WLDP) som bedrivs i EU:s kandidatländer. Projektet är en fortsättning på det pågående projektet Work Life and EU Enlargement (WLE) som pågått under tre år.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 4 742 879 000 kr för budgetåret 2004.

*Motionerna**Tusental kronor*

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
4 742 879	-256 115	-1 400 000	-410 000	-700 000

Moderaterna förordar i kommittémotion A339 att en ny effektiv arbetsmarknadsmyndighet skall ersätta AMS (yrk. 5 i denna del). Den nya myndigheten skall ansvara för att godtagbara förmedlingstjänster erbjuds över hela landet, administrera de arbetsmarknadspolitiska stöden och bedriva den myndighetsutövning som är nödvändig. Den nya myndigheten föreslås bli verksam helt och fullt 2006. En mer individuell och effektiv arbetsförmedling skall införas (yrk. 3). Arbetsförmedling skall vara kostnadsfri för den som är arbetslös. Arbetsförmedling som kan skötas bättre eller lika bra av andra aktörer än staten skall ges möjlighet att i fri konkurrens göra detta. Rekryteringsföretag kan hjälpa nya grupper av arbetssökande, specialistförmedlingar kan växa fram och bemanningsföretag vidga sina verksamhetsfält. För budgetåret 2004 beräknar *Moderaterna* anslaget till 4 486 764 000 kr, vilket innebär en minskning med 256 115 000 kr i förhållande till regeringens förslag (yrk. 8).

Folkpartiet anser i kommittémotion A310 (yrk. 2 i denna del) att AMS i sin nuvarande form skall läggas ned. AMS skall på central nivå ersättas av en förhållandevis liten organisation för rena myndighetsuppgifter och tillsyn. Syftet är att AMS serviceuppgifter, arbetsförmedling och arbetsmarknadsåtgärder skall kunna utföras av en rad olika aktörer, både privata och ideella. Hanteringen av arbetslöshetsförsäkringen bör lyftas bort från platsförmedlingsverksamheten. Sammantaget räknar *Folkpartiet* med att anslaget kan minskas med 1 400 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag (yrk. 14 i denna del). Motsvarande anslagsförslag återfinns i partimotion Fi240 (yrk. 21 i denna del).

För att verkställa en ny arbetsmarknadspolitik vill *Kristdemokraterna* i kommittémotion A329 (yrk. 25 i denna del) att den nuvarande myndighetsstrukturen ersätts med en ny arbetsmarknadsmyndighet. Den nya myndigheten har att inom de mål för arbetsmarknadspolitiken som riksdagen fastställer ansvara för bl.a. följande uppgifter: Myndigheten skall vara expertorgan till regeringen, ombesörja driften av servicekontor runt om i landet, fördela anslag mellan servicekontoren, auktorisera aktörerna som fått rätt att bedriva förmedlings- och utbildningsverksamhet för arbetslösa och ansvara för att alla arbetssökande får tillgång till enkel och effektiv information om lediga platser. Ambitionen med den nya myndigheten skall vara att den skall medverka till att så många som möjligt så snabbt som möjligt, inom tre månader, kan lösa sin arbetslöshetsproblematik själva. Den nya myndigheten blir betydligt mindre än nuvarande AMV. Förvaltningskostnaderna kan därför reduceras kraftigt. Minskad byråkrati och kortare söktider för arbetssökande frigör resurser som kan satsas på dem som har allra svårast att få arbete. Innan den nya arbetsmarknadspolitiken är sjösatt fullt ut skall AMS som central myndighet få en

tydligare stabskaraktär med möjlighet till ytterligare rationaliseringar. För budgetåret 2004 beräknar Kristdemokraterna anslaget till ett 410 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår (yrk. 34 i denna del).

Centerpartiet ser i motion A363 (i denna del) en möjlighet att minska Arbetsmarknadsverket och Arbetsmarknadsstyrelsen till förmån för ett mer decentraliserat system. Både makt och resurser behöver decentraliseras till länsarbetsnämnder, arbetsförmedlingar och ytterst till de personer som är arbetslösa. Beslut och resurser skall läggas där kunskapen om de lokala förhållandena finns.

För budgetåret 2004 beräknar Centerpartiet anslaget till ett 700 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår, som ett engångsanslagssparande.

Utskottets ställningstagande

Med hänvisning till utskottets ställningstagande i avsnitt 1 Allmänna frågor rörande oppositionens förslag om AMV:s roll och decentralisering av arbetsmarknadspolitiken och 2.3 Arbetsförmedling m.m. avstyrker utskottet motionerna A310 yrkandena 2 och 14 båda i denna del (fp), A329 yrkandena 25 och 34 båda i denna del (kd), A339 yrkandena 3, 5 i denna del och 8 (m) samt A363 i denna del (c) och tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	36 728 378	Anslags- sparande	1 149 033
2003	Anslag	40 159 000 ¹	Utgifts- prognos	40 081 000
2004	Förslag	39 253 000		
2005	Beräknat	35 676 000		
2006	Beräknat	33 893 000		

¹Inklusive en minskning med 104 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2003 samt förslag om en ökning med 3 900 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

Ändamålen för anslaget är i huvudsak bidrag till arbetslöshetsersättning vid öppen arbetslöshet och aktivitetsstöd för personer som deltar i arbetsmarknadspolitiska program. Aktivitetsstöd får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 22:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006*. Likaså får aktivitetsstödet användas för medfinansiering av regionala tillväxtprogram för insatser som rymms

inom ramen för de arbetsmarknadspolitiska reglerna och med utgångspunkt i de mål och prioriteringar som finns uppsatta för arbetsmarknadspolitiken. Av medlen får högst 400 miljoner kronor användas för utgifter enligt ändamålet för anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader*. Syftet är att AMV skall kunna ha viss flexibilitet i medelsanvändningen i avvägningen mellan programplatser med aktivitetsstöd och upphandling av arbetsmarknadsutbildning m.m. Utgifterna påverkas främst av den öppna arbetslösheten, omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen och ersättningsnivåerna. Aktivitetsstödet motsvarar den arbetslöshetsersättning som deltagarna skulle ha fått om de varit öppet arbetslösa. De som inte är berättigade till arbetslöshetsersättning får 223 kr per dag i aktivitetsstöd.

Det föreslagna budgeterade beloppet minskar i förhållande till det som anvisats år 2003. Det anvisade beloppet för 2003 inkluderar två förändringar som beslutats i tilläggsbudgetarna med en total ökning med 3 796 miljoner kronor. Den huvudsakliga förändringen jämfört med 2003 års budget härrör från de åtgärder som vidtagits för att bl.a. förbättra matchningen och därmed förkorta arbetslöshetsetiderna genom att säkerställa effekterna av regelförändringarna inom arbetslöshetsförsäkringen. Den högre arbetslöshetsnivån har lett till att antagandet för den öppna arbetslösheten 2004 reviderats upp. Regeringen beräknar att i genomsnitt 213 000 personer per månad kommer att vara öppet arbetslösa under budgetåret 2004.

Försöksverksamheten med det s.k. friåret kommer att pågå även under 2004. Utgifterna för försöksverksamheten under utgiftsområdet beräknas till 65 miljoner kronor per år. För att friår skall kunna genomföras i hela landet fr.o.m. den 1 januari 2005 kommer ansvariga myndigheter nu att påbörja planeringen och förberedelsearbetet för detta.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 39 253 miljoner kronor för budgetåret 2004. Av detta belopp beräknas 28 022 miljoner kronor för bidrag till arbetslöshetsersättning, 8 294 miljoner kronor för aktivitetsstöd och 2 937 miljoner kronor för statliga ålderspensionsavgifter.

Motionerna

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
39 253 000	-2 257 048	-9 100 000	-8 665 000	-9 165 000

Moderaterna förespråkar i kommittémotion A339 att en allmän arbetslöshetsförsäkring införs som är utformad som en omställningsförsäkring. Försäkringen skall administreras av staten och skall ha ett bättre försäkringsmässigt samband än vad dagens försäkring har. Ersättningsnivån skall vara 75 % och ersättningsperioden begränsas till 300 dagar. Det skall inte vara möjligt att kvalificera sig till en ny ersättningsperiod annat än med arbete. Försäkringen skall vara egenfinansierad (yrk. 2). Premien skall relateras till lönen och utgöra 2 % på sådana inkomster som är ersättningsberättigade. Någon premie

på den del av lönen som överstiger ersättningsnivån på 75 % upp till nuvarande tak skall alltså inte tas ut. Premien skall vara avdragsgill vid inkomstbeskattning. För budgetåret 2004 beräknar Moderaterna anslaget till 36 995 952 000 kr, vilket är ett 2 257 048 000 kr lägre belopp än vad regeringen föreslår (yrk. 9).

Folkpartiet förordar en arbetslöshetsförsäkring som omfattar alla på arbetsmarknaden. Den skall utformas som en omställningsförsäkring och ge ett bra tidsbegränsat skydd när den arbetslöse söker nytt arbete. Ersättningen bör inledningsvis motsvara 80 % av den förlorade lönen för att sedan successivt trappas ned. Folkpartiet anser i kommittémotion A310 (yrk. 4) att ingen som är arbetsför skall behöva leva på socialbidrag och föreslår att en dagpenning införs för arbetssökande som inte är kvalificerade för arbetslöshetsersättning. Dagpenningen skall vara något högre än socialbidraget, under förutsättning att den arbetslöse deltar i någon form av åtgärd. Även i Folkpartiets kommittémotion Sf326 (yrk. 10) finns förslaget om dagpenning med förtydligandet att rätten till dagpenning även skall omfatta t.ex. nyanlända invandrare som är arbetsföra och som söker arbete. Folkpartiet vill vidare i kommittémotion A370 (yrk. 7 i denna del) att riksdagen beslutar att detta anslag fr.o.m. budgetåret 2004 inte får användas för att nybevilja aktivitetsstöd för tjänstledighet med s.k. friår eller liknande ledighetsarrangemang. Politiken måste vara konsekvent i att arbete och företagande skall löna sig. Förmåner som innebär betalning vid frånvaro från arbetet skall ha hållbar social grund, som t.ex. föräldrapenningen och sjukpenningen. Förmåner som inte fyller dessa krav sänder signaler som står i strid med strävan att bevara och stärka den ekonomiska grunden för välfärden. Friårsförmånen står i särklass i detta avseende. Den går ut på att friska, arbetsföra och annars arbetande människor får betalt av staten för en lång tjänstledighet. Att bidraget till den som inte är yrkesaktiv kallas aktivitetsstöd är stötande. Det är ett missbruk av arbetsmarknadspolitiken och det undergräver arbetslinjen. Friårsförmånen bör avbrytas omgående, och inga andra nya sådana ledighetsbidrag skall beviljas. För budgetåret 2004 beräknar Folkpartiet i kommittémotion A310 (yrk. 14 i denna del) anslaget till ett 9 100 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår. Motsvarande anslagsförslag återfinns i partimotion Fi240 (yrk. 21 i denna del).

Kristdemokraterna vill enligt kommittémotion A330 införa en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring fr.o.m. den 1 januari 2004 (yrk. 1). Den nya arbetslöshetsförsäkringen skall ge grundläggande ekonomisk trygghet så länge som den arbetslöse står till arbetsmarknadens förfogande. Arbetslöshetens kostnader skall synliggöras genom en högre avgift. Egenfinansieringen bör höjas till en tredjedel i försäkringen (yrk. 2 i denna del). Den enskilde skall kompenseras genom ett höjt grundavdrag och därmed sänkt inkomstskatt. Kraven som ställs på den arbetssökande måste bli tydligare och mera strukturerade än i dag. Målet är att söktiderna på sikt förkortas och därmed också den totala omfattningen på antalet ersatta dagar. Det föreslås ingen ändring när det gäller ersättningens tak- och golvnivåer. Ersättningen skall grunda sig på inkomster man faktiskt haft och betalat avgifter på, inte den

inkomst man har när man blir arbetslös. Det bör inte finnas någon bortre parentes i arbetslöshetsförsäkringen. Systemet skall ge den arbetslöse starka incitament att aktivt söka arbete. Allt arbete, oavsett anställningsform, skall löna sig. Det krävs också enkla och överblickbara regelverk. Systemet måste avvägas så att alla människor får en rimlig grundläggande försörjning och så att det inte leder till att de skickas över till kommunernas socialbidragssystem. Kristdemokraterna avstyrker det extra anslaget på 65 miljoner kronor till friårsförsöket. Idén bygger på att a-kassemedel skall utnyttjas. Kostnader för administration för projektet bör i stället tas inom de befintliga ramarna. För budgetåret 2004 beräknar Kristdemokraterna i kommittémotion A329 (yrk. 34 i denna del) anslaget till ett 8 665 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår.

Centerpartiet poängterar i kommittémotion A363 (i denna del) att en viktig strukturreform är att öka finansieringsgraden i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen och synliggöra kostnaden för arbetslösheten. Finansieringsgraden bör öka till en tredjedel av kostnaderna. Statens kostnader kan minskas genom en rad olika åtgärder. Egenavgiftens storlek kan variera; de som har arbete kan betala full avgift medan de utan arbete kan betala halv avgift. En annan åtgärd är att sänka ersättningsnivån till 78 % och att beräkna de arbetslösas inkomster historiskt. Det är också viktigt att sätta in extra insatser på övergångsmarknader för de personer som riskerar att bli långtidsarbetslösa. Arbetsgivarna bildar regionala partnerskap där de arbetslösa kan prova på olika arbeten och arbetsplatser. Arbetsgivarna kan få en nedsättning på arbetsgivaravgiften för att ta emot en arbetslös. Dessa åtgärder leder till en minskad arbetslöshet och därmed sänkta utgifter för staten. Centerpartiet avstyrker dessutom regeringens försök med friår och sparar därmed ytterligare 65 miljoner kronor. Trots hög arbetslöshet har flera företag svårt att hitta rätt kompetens och avstår därför från att anställa. Centerpartiet vill att arbetsmarknadspolitiken ändras från stora utbildningsprogram till mer av kvalificerad yrkesutbildning. Alla arbetslösa som har kort utbildning skall erbjudas en kompletterande utbildning motsvarande gymnasienivå. Det är dessutom nödvändigt att det finns möjlighet för den enskilde att vidareutbilda och omskola sig under hela det yrkesverksamma livet. Från anslaget förs 700 miljoner kronor till utgiftsområde 15 Studiestöd och 25:4 *Rekryteringsbidrag*. Rekryteringsbidraget används för studier för personer som är 25 år eller äldre med kort utbildning. För budgetåret 2004 beräknar Centerpartiet anslaget till ett 9 165 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av vad utskottet anfört i avsnitt 1 Allmänna frågor om alternativ till inriktningen av arbetsmarknads- och arbetslivspolitiken avstyrker utskottet motionerna A310 yrkandena 4 och 14 i denna del (fp), A329 yrkande 34 i denna del (kd), A330 yrkandena 1 och 2 i denna del (kd), A339 yrkandena 2 och 9 (m), A363 i denna del (c), A370 yrkande 7 i denna del (fp)

och Sf326 yrkande 10 (fp) och tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	4 837 532	Anslags- sparande	22 967
2003	Anslag	4 668 812 ¹	Utgifts- prognos	4 513 215
2004	Förslag	3 986 573		
2005	Beräknat	3 725 208		
2006	Beräknat	3 773 268		

¹Inklusive en minskning med 40 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2003.

Ändamålet med anslaget avser huvudsakligen köp av arbetsmarknadsutbildning, flyttningsbidrag och övriga kringkostnader vid arbetsmarknadspolitiska program. Anslaget får användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 22:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006*. Det får även användas för medfinansiering av de regionala tillväxtprogrammen och lokala utvecklingsavtal inom storstadspolitiken. Utgiften för försöksverksamheten med arbetsplatsintroduktion för vissa invandrare ingår i anslaget. För försöksperioden (1 september 2003–31 december 2005) beräknas utgifterna att sammanlagt uppgå till 300 miljoner kronor. Regeringen har avsatt totalt 150 miljoner kronor under perioden 2003–2005 för insatser för att minska deltidsarbetslösheten. Av anslaget får högst 400 miljoner kronor användas för ändamål enligt anslaget 22:2 *Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd*. Syftet är att AMV skall kunna ha viss flexibilitet i medelsanvändningen i avvägningen mellan programplatser med aktivitetsstöd och upphandling av arbetsmarknadsutbildning m.m.

I anslagsnivån för 2003 ingår en minskning av anslaget med 1 484 miljoner kronor med anledning av att anställningsstöden lämnas som en kreditering av arbetsgivarens skattekonto och därmed belastar budgetens inkomstsida. Förslaget att det utökade förstärkta anställningsstödet skall upphöra från den 1 februari 2004 beräknas inte påverka statsbudgeten. Utgifterna beräknas minska med 59 miljoner kronor med anledning av förslaget att avskaffa insatsen stöd till utbildning av anställda samt ytterligare 33 miljoner kronor. Utgiftsminskningar med sammanlagt 92 miljoner kronor på detta anslag finansierar ökningen av anslaget 22:9 *Bidrag till Samhall AB* med motsvarande belopp. Vidare beräknas anslaget 22:3 minska med 8 miljoner kronor för

2004 för delfinansiering av AMS kostnader inom ramen för projektet WLDP. Utgiftsminskningen finansierar motsvarande ökning av anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget 22:3 under 2004 åta sig ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter om högst 3 miljarder kronor under 2005–2007. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 3 986 573 000 kr för budgetåret 2004.

Motionerna

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
3 986 573	-846 748		-900 000	-3 500 000

Moderaterna hävdar att flera av de traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, exempelvis aktivitetsgarantin, bör slopas till förmån för mer individuellt inriktade insatser. Insatserna måste få variera beroende på individens bakgrund, behov och motivation. Utbildning måste utgöra ett grundläggande inslag för att kunna ge alla arbetslösa som vill arbeta bra förutsättningar att finna ett nytt arbete. Ansvar och valmöjligheter måste flyttas till den arbetslöse så att denne får ett eget inflytande. För budgetåret 2004 beräknar Moderaterna i kommittémotion A339 (yrk. 10) anslaget till 3 139 825 000 kr, vilket innebär en minskning med 846 748 000 kr i förhållande till regeringens förslag.

Kristdemokraterna förordar, som framgår under avsnitt 1 Allmänna frågor, en helt ny arbetsmarknadspolitik som sätter individen i centrum och öppnar för mångfald och valfrihet. Genom en ökad mångfald av aktörer som tillhandahåller tjänster till den arbetslöse anpassas dessa till individen och arbetsmarknaden. På detta sätt blir arbetsmarknadspolitiken mer effektiv. Med konkurrensen ökar kvaliteten på arbetsmarknadsåtgärderna. Genom Kristdemokraternas satsning på en bättre småföretagarpolitik, sänkt skatt för hushållstjänster och andra reformer inom den ekonomiska politiken kan resurser frigöras från aktivitetsstödet och arbetsmarknadsutbildningen. Flyttbidraget har ingen avgörande betydelse för människors benägenhet att byta bostadsort för ett arbete. Flyttbidraget kan därför avskaffas enligt motion A329 (yrk. 26). För budgetåret 2004 beräknar Kristdemokraterna enligt kommittémotion A329 (yrk. 34 i denna del) anslaget till ett 900 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår.

Centerpartiet betonar i kommittémotion A363 (i denna del) vikten av att sätta in extra insatser för dem personer som riskerar att bli långtidsarbetslösa för att de skall kunna komma tillbaka till arbetsmarknaden. Prioriteringen av de långtidsarbetslösa leder till minskad arbetslöshet. En satsning på övergångsmarknader för dem som riskerar att bli långtidsarbetslösa leder till att inköp av arbetsmarknadsutbildning kan minskas och därigenom även kostnaderna

för dessa. Flyttningsbidraget minskas med 200 miljoner kronor. För budgetåret 2004 beräknar Centerpartiet anslaget till ett 3 500 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår.

Utskottets ställningstagande

Med hänvisning till utskottets synpunkter i avsnitt 1 Allmänna frågor avstyrker utskottet motionerna A329 yrkandena 26 och 34 i denna del (kd), A339 yrkande 10 (m) samt A363 i denna del (c) och tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i fråga om *bemyndigande* för år 2004 (prop. utg.omr. 13 punkt 3).

Anslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	6 939 135	Anslags- sparande	144 208
2003	Anslag	6 904 857 ¹	Utgifts- prognos	6 907 557
2004	Förslag	6 579 607		
2005	Beräknat	6 640 844		
2006	Beräknat	6 702 589		

¹ Inklusivt en minskning med 281 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2003.

Anslaget används huvudsakligen till statsbidrag till anställningar med lönebidrag, särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS), projektmedel för personer med arbetshandikapp och stöd till hjälpmedel på arbetsplatsen m.m. Anslaget får även användas för viss nationell medfinansiering som svarar mot utbetalningar från anslaget 22:6 *Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006*. Utgifterna under anslaget påverkas främst av omfattningen av lönebidrag och av den genomsnittliga bidragsnivån för denna stödform. Syftet med stöden är att arbetssökande personer med arbetshandikapp skall ges samma möjligheter att delta i arbetslivet som personer utan arbetshandikapp. Beslutet att skyddat arbete hos offentlig arbetsgivare (OSA) lämnas i form av en skattekreditering av arbetsgivarens skattekonto innebär att utgifterna för anslaget minskat. Det genomsnittliga antalet anställningar med lönebidrag och OSA fortsätter att öka. Första halvåret under 2003 fanns det närmare 62 300 anställda med lönebidrag eller OSA i genomsnitt per månad. AMS har kraftigt ökat antalet platser. En förutsättning för att den givna medelsramen inte skall överskridas är att styckekostnaden för bidragen hålls på en rimlig nivå. Antalet arbetslösa med arbetshandikapp som är anmälda till arbetsför-

medlingen har åter börjat öka efter en minskning under 2002. Under första halvåret 2003 uppgick siffran till i genomsnitt 18 000 arbetslösa per månad. Antalet långtidsinskrivna med arbetshandikapp har fortsatt att minska under 2003 men något mindre än för övriga långtidsinskrivna. AMS prioriterar personer med arbetshandikapp bland de sökande till arbetsmarknadsutbildning. AMS har genomfört en del insatser för att öka andelen arbetsgivare som är beredda att anställa personer med funktionshinder. Inriktningen har varit att åstadkomma anställningar med lönebidrag. Samhall AB har haft svårt att sysselsätta lika många personer med funktionshinder som tidigare. Det är därför nödvändigt att öka andra insatser för dem som har något arbetshandikapp. Anslaget ökas för 2004 med 119 miljoner kronor, vilket motsvarar omkring 1 000 fler lönebidragsplatser. Anslaget 22:9 *Bidrag till Samhall AB* minskas med motsvarande belopp. Anslaget minskas också med 785 miljoner kronor som en effekt av att OSA lämnas som en kreditering av arbetsgivarnas skattekonto och belastar därmed statsbudgetens inkomstsida.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget 22:4 under 2004 åta sig ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter om högst 6 miljarder kronor under 2005–2007. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 6 579 607 000 kr för budgetåret 2004.

Motionerna

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
6 579 607	+100 000	+200 000	+785 000	+100 000

Moderaterna understryker i kommittémotion A339 (yrk. 11) att arbetshandikappade har rätt till ett aktivt arbetsliv och att de skall ges ökade möjligheter till valfrihet. Det krävs tydligare föreskrifter och regelverk för stöden till arbetshandikappade. Som ett första steg föreslår *Moderaterna* att ytterligare 100 miljoner kronor tillförs anslaget. En del av dessa medel kommer att användas under utgiftsområdet för Kultur, medier, trossamfund och fritid. För budgetåret 2004 beräknar *Moderaterna* anslaget till ett 100 miljoner kronor högre belopp än vad regeringen föreslår.

Folkpartiet vill i kommittémotion A310 (yrk.10 i denna del) stärka de arbetshandikappades ställning. Oavsett om konjunkturen är bra eller dålig har de handikappade alltid en svår situation på arbetsmarknaden. De statliga insatserna för att stärka de handikappades ställning måste alltid prioriteras. Arbetslinjen måste gälla även för handikappade. Förtidspensionering skall undvikas i största möjliga utsträckning. Lönebidragsanställningar skall vara en åtgärd som främst är till för de arbetshandikappade. Antalet lönebidragsanställningar måste öka. Det måste också finnas större möjligheter att inte trappa av eller upphöra med bidraget om detta i praktiken skulle innebära att anställningen upphör. *Folkpartiet* anser att taket för lönebidragsanställningar skall höjas.

För budgetåret 2004 beräknar Folkpartiet anslaget till ett 200 miljoner kronor högre belopp än vad regeringen föreslår (yrk. 14 i denna del). Motsvarande anslagsförslag återfinns i partimotion Fi240 (yrk. 21 i denna del).

Kristdemokraterna hävdar i kommittémotion A329 att det är nödvändigt att tillförsäkra de arbetshandikappade möjligheten till ett fortsatt aktivt arbetsliv. Lönebidragen är ett effektivt sätt att slussa in de arbetshandikappade på arbetsmarknaden. Finns det risk för att en lönebidragsanställd blir uppsagd om en sänkning sker av lönebidraget skall sänkningen inte göras. Möjligheten för ideella organisationer att få ersättning med upp till 90 % skall återinföras (yrk. 27). Anslaget för OSA har ändrats från ett kontantbidrag till en kreditering av arbetsgivarens skattekonto. *Kristdemokraterna* motsätter sig detta ”budgettrixande” och återinför OSA under anslaget (yrk. 32). För budgetåret 2004 beräknar *Kristdemokraterna* anslaget till ett 785 miljoner kronor högre belopp än vad regeringen föreslår (yrk. 34 i denna del).

Centerpartiet understryker i kommittémotion A363 (i denna del) att samhället har ett stort och viktigt ansvar för personer som är arbetshandikappade. *Centerpartiet* anser i kommittémotion A263 (yrk. 16) att den bidragsgrundade lönekostnaden vid nyanställningar och vid omförhandling av lönebidragen omförhandlas måste höjas från dagens 13 700 kr till 15 000 kr. För budgetåret 2004 beräknar *Centerpartiet* anslaget till ett 100 miljoner kronor högre belopp än vad regeringen föreslår.

Utskottets ställningstagande

Med hänvisning till utskottets ställningstagande i avsnitt 2.1 angående arbetshandikappade och 2.2 angående lönebidrag avstyrker utskottet motionerna A263 yrkande 16 (c), A310 yrkandena 10 och 14 båda i denna del (fp), A329 yrkandena 27, 32 och 34 i denna del (kd), A339 yrkande 11 (m) och A363 i denna del (c) samt tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i fråga om *bemyndigande* för år 2004 (prop. utg.omr. 13 punkt 4).

Anslaget 22:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	92 307	Anslags- sparande	2 361
2003	Anslag	94 133	Utgifts- prognos	92 791
2004	Förslag	97 996		
2005	Beräknat	100 262 ¹		
2006	Beräknat	101 882 ²		

¹ Motsvarar 97 996 tkr i 2004 års prisnivå.² Motsvarar 97 996 tkr i 2004 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är förvaltningskostnader vid Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) och kostnader för medfinansiering av s.k. tekniskt stöd inom de berörda programmen. Svenska ESF-rådet är förvaltningsmyndighet för Europeiska socialfondens mål 3 och gemenskapsinitiativet Equal under programperioden 2000–2006.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 97 996 000 kr för budgetåret 2004.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget. Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	1 870 794	Anslags- sparande	1 470 568
2003	Anslag	1 533 000	Utgifts- prognos	2 091 028
2004	Förslag	1 538 000		
2005	Beräknat	1 538 000		
2006	Beräknat	1 538 000		

Under detta anslag redovisas utbetalningarna av stöd från Europeiska socialfonden för programperioden 2000–2006. Utbetalningarna avser delfinansiering av insatser inom strukturfondsmålen 1, 2 och 3 samt gemenskapsinitiativet Equal. Från anslaget bekostas även den statliga medfinansieringen av insatsområdena Kompetensutveckling för sysselsatta och Lokal utveckling i mål 3 och motsvarande åtgärder i mål 1 AMS är utbetalande myndighet för mål 3 och Equal. Anslaget ökas med 5 miljoner kronor för en anpassning av

anslagnivån till de totala tillgängliga socialfondsmedlen för programperioden. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget 22:6 under 2004 åta sig ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter om högst 4 600 miljoner kronor under 2005–2008.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 1 538 miljoner kronor för budgetåret 2004.

Motionerna

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
1 538 000				-60 000

Centerpartiet vill i kommittémotion A363 (i denna del) göra ett engångsanslagssparande om 60 miljoner kronor. För budgetåret 2004 beräknar Centerpartiet anslaget till ett 60 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår.

Eva Arvidsson och Maria Hassan (båda s) anser i motion A337 att man måste undanröja de byråkratiska och administrativa hinder som i dag förhindrar att ett socialt entreprenörskap fullt ut kan utvecklas avseende Europeiska socialfondens programområde Equal i Sverige.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som konstaterar att Centerpartiet inte närmare motiverat sitt förslag till anslagsbesparing, finner regeringens förslag till medelsanvisning väl avvägt. Ansvarsfördelningen vid hanteringen av frågor som berör gemenskapsinitiativet Equal är fastlagd i förordningen (1999:1424) om förvaltning av EG:s strukturfonder. Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (EFS-rådet) är förvaltningsmyndighet och prövar frågor om stöd. AMS är den utbetalande myndigheten. Förordningen reglerar också frågor om tillsyn och kontroll. Dessa funktioner är delvis dubbla och överlappande mellan EFS-rådet och AMS. Utskottet kan konstatera att liknande bestämmelser om separata funktioner för förvaltning och utbetalning gäller för övriga EG:s strukturfonder i Sverige. Utskottet utgår från att de berörda myndigheterna, inom de ramar som ges i förordningen, förhindrar administrativa problem av det slag som motionärerna åsyftar. Utskottet ser ingen anledning att för närvarande föreslå något tillkännagivande i frågan. Utskottet avstyrker därför motionerna A337 (s) och A363 i denna del (c) och biträder regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i fråga om *bemyndigande* för år 2004 (prop. utg.omr. 13 punkt 5).

Anslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	21 652	Anslags- sparande	5 043
2003	Anslag	20 903	Utgifts- prognos	20 978
2004	Förslag	21 437		
2005	Beräknat	21 935 ¹		
2006	Beräknat	22 295 ²		

¹ Motsvarar 21 437 tkr i 2004 års prisnivå.² Motsvarar 21 437 tkr i 2004 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget avser kostnader för projekt, personal, lokaler och andra förvaltningskostnader vid Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU). IFAU:s uppgift är att främja, stödja och genomföra utvärderingsstudier av arbetsmarknadspolitiskt motiverade åtgärder och arbetsmarknadens funktionssätt och att bedriva utvärdering av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet. Regeringen anger att det arbete som IFAU bedrivit under 2002 ligger väl i linje med de behov av utvärdering som riksdagen påvisat för att öka kunskapen om arbetsmarknadspolitikens effekter.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget 22:7 under 2004 åta sig ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter om högst 7 miljoner kronor under 2005–2007. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 21 437 000 kr för budgetåret 2004.

Motionen

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
21 437	+3 563			

Moderaterna vill i kommittémotion A339 (yrk. 6) ge ett utökat uppdrag till IFAU. Riksdag och regering behöver bättre beslutsunderlag. IFAU skall årligen utvärdera de resultat som de vidtagna arbetsmarknadspolitiska åtgärderna leder till. Dessa utvärderingar skall vara offentliga och årligen återkommande. För budgetåret 2004 beräknar *Moderaterna* anslaget till ett 3 563 000 kr högre belopp än vad regeringen föreslår (yrk. 12).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i tidigare budgetbetänkanden (2001/02:AU1 och 2002/03:AU1) närmare behandlat ett i allt väsentligt likalydande yrkande från *Moderaterna* om ett vidgat uppdrag för IFAU. I betänkandena framhöll utskottet vikten av

att fortlöpande och noggrant undersöka effektiviteten i de arbetsmarknadspolitiska insatserna samt att en fortlöpande utvärdering också sker inom ramen för IFAU:s nuvarande uppdrag, men även inom ramen för AMS och en rad högskolors verksamhet. Utskottet pekade också på att resultaten från IFAU:s utvärderingsverksamhet finns allmänt tillgängliga bl.a. genom institutets hemsida. Sammanfattningsvis finner utskottet inte skäl till något annat ställningstagande än i fjolårets budgetbetänkande utan anser att behovet av en fortlöpande utvärdering av resultaten av de arbetsmarknadspolitiska insatserna är väl tillgodosett inom ramen för IFAU:s nuvarande uppdrag.

Utskottet finner regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget väl avvägt och tillstyrker detta. Därmed avstyrks motion A339 yrkandena 6 och 12 (m).

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i fråga om *bemyndigande* för år 2004 (prop. utg.omr. 13 punkt 6).

Anslaget 22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	62 497	Anslags- sparande	6 520
2003	Anslag	54 427 ¹	Utgifts- prognos	58 494
2004	Förslag	59 459		
2005	Beräknat	60 618 ²		
2006	Beräknat	61 303 ³		

¹ Inklusivt en minskning med 3 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2003.

² Motsvarar 59 459 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 59 459 tkr i 2004 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget är vissa förvaltningskostnader i den kompletterande arbetslöshetskassan Alfa. Utgifterna avser administrationen av grundbeloppet för de icke anslutna. Anslaget ökas med kompensation för pris- och lönepåslag. Regeringskansliet har utarbetat en PM om avgifter till Alfa-kassan (Ds 2003:39) med förslag att Alfa-kassan skall ta ut en avgift för administration av grundförsäkringen från arbetslösa som inte är anslutna till kassan men får grundbelopp från kassan. PM:en är föremål för remissbehandling.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 59 459 000 kr för budgetåret 2004.

*Motionen**Tusental kronor*

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
59 459	-59 459			

Moderaterna tar i kommittémotion A339 (yrk. 13) bort anslaget till bidrag till administration av grundbeloppet som följd av partiets förslag om att införa en allmän arbetslöshetsförsäkring. För budgetåret 2004 beräknar *Moderaterna* anslaget till ett 59 459 000 kr lägre belopp än vad regeringen föreslår.

Utskottets ställningstagande

Med hänvisning till utskottets ställningstagande under anslag 22:2 avstyrker utskottet motion A339 yrkande 13 (m) och tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:9 Bidrag till Samhall AB*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	4 262 419	Anslags- sparande	0
2003	Anslag	4 137 419 ¹	Utgifts- prognos	4 137 419
2004	Förslag	4 235 419		
2005	Beräknat	4 235 419		
2006	Beräknat	4 235 419		

¹ Inklusiv en minskning med 125 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2003.

Samhall AB har som uppgift att producera efterfrågade varor och tjänster och härigenom skapa meningsfulla och utvecklande arbeten med god arbetsmiljö åt personer med arbetshandikapp. Verksamheten skall anpassas till de arbetshandikappades förutsättningar och bedrivs enligt affärsmässiga principer utan att övrigt näringsliv utsätts för osund konkurrens. Staten ersätter Samhall AB för de merkostnader som bolaget har. Denna merkostnadsersättning skall bl.a. täcka kostnader för anpassad arbetstakt, geografisk spridning, diversifierad verksamhet och stödinsatser för arbetsanpassning. Uppdraget för Samhall AB fastställs genom avtal mellan staten och bolaget. Bidragets storlek grundas främst på antalet anställda med arbetshandikapp och antalet timmar som dessa arbetar. Samhall har under 2002 fått fortsatt avsevärt minskad försäljning och har därmed svårt att garantera den nödvändiga beläggningen. Regeringen har för 2003 sänkt sysselsättningskravet och kommer att sänka det

ytterligare för 2004. Anslaget ökas med 92 miljoner kronor för att täcka de merkostnader bolaget har för sina anställda med funktionshinder i form av anpassad arbetstakt m.m. Finansiering sker genom en minskning av anslaget 22:3 *Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader* med motsvarande belopp. För att kompensera ökade kostnader för lönebidrag föreslår regeringen även att anslaget minskas med 119 miljoner kronor som överförs till anslag 22:4 *Särskilda insatser för arbetshandikappade*. Regeringen har i juni 2003 mottagit betänkandet *Inte bara Samhall* (SOU 2003:56) som behandlat styrningen och inriktningen av Samhall AB.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 4 235 419 000 kr för budgetåret 2004.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	7 229	Anslags- sparande	0
2003	Anslag	7 750	Utgifts- prognos	7 750
2004	Förslag	7 750		
2005	Beräknat	7 750		
2006	Beräknat	7 750		

Stiftelsen Utbildning Nordkalotten drivs av Sverige, Finland och Norge enligt en överenskommelse från 1990. Stiftelsens uppdrag är att till konkurrenskraftiga priser och rätt kvalitet anordna och utveckla utbildningar för arbetsmarknadens särskilda behov för i första hand de nordligaste delarna av Sverige, Finland och Norge. Stiftelsen skall också medverka till större rörlighet av arbetskraften på den nordiska arbetsmarknaden. Anslagets ändamål avser ersättning till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten för de åtaganden svenska staten har för verksamheten och kompensation för de kostnadsökningar som uppstår för Finland och Norge till följd av att utbildningstjänsterna är mervärdeskattepliktiga i Sverige.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett obetecknat anslag på 7 750 000 kr för budgetåret 2004.

*Motionen**Tusental kronor*

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
7 750	-7 750			

Moderaterna föreslår i kommittémotion A339 (yrk. 14) att statens finansiering av Stiftelsen Utbildning Nordkalotten avvecklas. Anslaget utgår därmed. För budgetåret 2004 beräknar *Moderaterna* anslaget till ett 7 750 000 kr lägre belopp än vad regeringen föreslår.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer inte i *Moderaternas* uppfattning att stiftelsens statliga finansiering bör avvecklas utan biträder regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget. Därmed avstyrks motion A339 yrkande 14 (m).

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:11 Bidrag till lönegarantiersättning*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	1 709 589	Anslags- sparande	390 411
2003	Anslag	1 647 000 ¹	Utgifts- prognos	1 647 000
2004	Förslag	1 416 000		
2005	Beräknat	1 348 000		
2006	Beräknat	1 453 000		

¹ Inklusivt förslag om en ökning med 200 000 tkr på tilläggsbudget i samband med budgetpropositionen för 2004.

Anslaget avser ersättningar till arbetstagare för lönefordringar vid konkurs enligt lönegarantilagen (1992:497). Anslaget skall även täcka administrativa kostnader för Kammarkollegiets förvaltning av anslaget. Från anslaget ersätts också länsstyrelserna för arbetet med att betala ut ersättning för lönefordringar. Från och med 2001 nettobudgeteras anslaget. Det innebär att belopp som återvinns från konkurser förs till anslaget och får användas till utgifter under anslaget. De viktigaste utgiftsstyrande faktorerna för anslaget är utvecklingen av antalet anställda som är berörda av företagskonkurser och de lönenivåer som de anställda som uppbär lönegarantiersättning har. Utgifterna har ökat stadigt sedan budgetåret 1999.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 1 416 miljoner kronor för budgetåret 2004.

Utskottet biträder regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Anslaget 22:12 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

			Utgifts- prognos	
2003	Anslag	7 774 ¹		7 774
2004	Förslag	50 943		
2005	Beräknat	52 148 ²		
2006	Beräknat	53 027 ³		

¹ Nytt anslag från 2003, varav 3 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2003.

² Motsvarar 50 943 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 50 943 tkr i 2004 års prisnivå.

Ändamålet för anslaget avser kostnader för personal, lokaler och andra förvaltningskostnader vid den nya myndigheten Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen vars verksamhet skall sätta i gång den 1 januari 2004. Myndigheten är lokaliserad till Katrineholm. Inspektionen skall, med undantag för utbetalning av statsbidrag, överta samtliga AMS nuvarande tillsynsuppgifter i förhållande till arbetslöshetskassorna. Inspektionen skall granska rutiner för hanteringen och handläggningen av ärenden om arbetslöshetsersättning och återkallande av anvisningar från arbetsmarknadspolitiska program hos myndigheter inom AMV. Vidare skall inspektionen till AMS påtala brister som framkommit vid granskningen inom AMV varefter AMS till inspektionen och regeringen skall redovisa vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas för att åtgärda bristerna. Från och med 2004 beräknas utgifterna för inspektionen uppgå till 51 miljoner kronor. Anslaget ökas därför med 46 miljoner kronor. Ökningen av anslaget finansieras genom en minskning av anslaget 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 50 943 000 kr för budgetåret 2004.

Motionen

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
50 943			-5 000	

Kristdemokraterna konstaterar i kommittémotion A329 (yrk. 31) att inspektionen skall ta över AMS tillsynsansvar i förhållande till arbetslöshetskassorna. AMS kostnader för denna verksamhet uppgår i dag till 46 miljoner kronor medan regeringen föreslår att den nya myndigheten skall ha ett anslag på 51 miljoner kronor budgetåret 2004. *Kristdemokraterna* anser att en ny myndighet i mindre skala och med lägre lokalkostnader bör kunna sköta sin verksamhet med samma anslag som AMS skött den.

För budgetåret 2004 beräknar Kristdemokraterna anslaget till ett 5 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår (yrk. 34 i denna del).

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner regeringens förslag till medelsanvisning väl avvägt och biträder regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget samt avstyrker motion A329 yrkandena 31 och 34 i denna del (kd).

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 13.

Föreslaget nytt anslag: Ny arbetsmarknadsmyndighet (m)

Motionen

Som redovisats under anslaget 22:1 *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* förordar Moderaterna i motion A339 inrättandet av en ny effektiv arbetsmarknadsmyndighet som skall ersätta AMS. Den nya myndigheten skall ansvara för att godtagbara förmedlingstjänster erbjuds över hela landet, administrera arbetsmarknadspolitiska stöd och bedriva den yttersta myndighetsutövning som fordras för att fördela de medel som anslås över statsbudgeten för övriga insatser. Myndigheten kan bli verksam helt och fullt 2006. För att finansiera uppbyggnaden av den nya myndigheten föreslås att 25 miljoner kronor anvisas på detta nya anslag för 2004 (yrk. 5 i denna del).

Utskottets ställningstagande

I konsekvens med utskottets ställningstagande i avsnitt 1 Allmänna frågor och tidigare behandling av ett mycket snarlikt yrkande i betänkande 2002/03:AU1, avstyrks Moderaternas förslag om en ny arbetsmarknadsmyndighet i motion A339 yrkande 5 i denna del (m).

Föreslaget nytt anslag: Jobb- och utvecklingsgaranti (fp)

Motionerna

Folkpartiet föreslår i kommittémotion A310 (yrk. 8) att en ny jobb- och utvecklingsgaranti skall införas för långtidsarbetslösa och i kommittémotion Sf326 (yrk. 7 i denna del) också för invandrare som har fått uppehållstillstånd. Garantin består av två delar, samhällsnyttigt arbete och utbildning. Garantin skall upphandlas av bemanningsföretag och uthyrningsföretag; även frivilligorganisationer kan delta. Syftet med garantin är att stärka den arbetslöses ställning och att han eller hon snarast skall kunna övergå till den öppna arbetsmarknaden. Ersättningen skall ligga något högre än socialbidraget, men den som utan goda skäl vägrar att medverka får en lägre ersättning. För den föreslagna garantin avsätter Folkpartiet 300 miljoner kronor enligt motion A310 (yrk. 14 i denna del). Motsvarande förslag återfinns i partimotion Fi240 (yrk. 21 i denna del).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i avsnitt 1 Allmänna frågor avstyrkt Folkpartiets förslag om en jobb- och utvecklingsgaranti och avstyrker till följd därav även motion A310 yrkandena 8 och 14 i denna del (fp) och Sf326 yrkande 7 i denna del (fp).

Sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen m.m. på utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Av nedanstående tabell framgår regeringens och oppositionspartiernas förslag och fördelning av anslag på utgiftsområde 13. Från och med den 1 januari 2004 skall i princip all årlig revision avgiftsbeläggas. Anslagen under utgiftsområdet har i aktuella delar ökats som kompensation för denna avgiftsbeläggning.

Belopp i tusental kronor

Anslag	Anslags- typ	Regeringens förslag	(m)	(fp)	(kd)	(c)
22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	(ram)	4 742 879	-256 115	-1 400 000	-410 000	-700 000
22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	(ram)	39 253 000	-2 257 048	-9 100 000	-8 665 000	-9 165 000
22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	(ram)	3 986 573	-846 748		-900 000	-3 500 000
22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade	(ram)	6 579 607	+100 000	+200 000	+785 000	+100 000
22:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	(ram)	97 996				
22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006	(ram)	1 538 000				-60 000
22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	(ram)	21 437	+3 563			
22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet	(ram)	59 459	-59 459			
22:9 Bidrag till Samhall AB	(ram)	4 235 419				
22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	(obet.)	7 750	-7 750			
22:11 Bidrag till lönegarantiersättning	(ram)	1 416 000				
22:12 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	(ram)	50 943			-5 000	
22:13 Jobbgaranti (nytt anslag)	(ram)			+300 000		
22:14 Ny arbetsmarknadsmyndighet (nytt anslag)	(ram)		+25 000			
Summa		61 989 063	-3 298 557	-10 000 000	-9 195 000	-13 325 000

Av avsnitt 4.1 framgår att utskottet har anslutit sig till regeringens förslag om fördelning på anslag av utgifterna på utgiftsområde 13. Detta innebär att propositionen tillstyrks i motsvarande del (prop. utg.omr. 13 punkt 9) och att motionerna A263, A310, A329, A330, A339, A363, A370, Fi240 och Sf326 avstyrks i berörda delar. Utskottet avstyrker därmed även motion A339 yrkande 7 (m).

4.2 Anslag på utgiftsområde 14 Arbetsliv

Anslaget 23:1 Arbetsmiljöverket

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	569 372	Anslags- sparande	27 201
2003	Anslag	650 578	Utgifts- prognos	650 667
2004	Förslag	639 919		
2005	Beräknat	659 695 ¹		
2006	Beräknat	670 234 ²		

¹ Motsvarar 644 907 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 644 910 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget avser kostnader för personal, lokaler samt övriga förvaltningskostnader vid Arbetsmiljöverket. Anslaget omfattar även kostnader för den regionala skyddsombudsverksamheten. Arbetsmiljöverket har under 2001–2003 anställt 127 personer, varav 97 arbetsmiljöinspektörer. Utbildningen har huvudsakligen genomförts i verkets egen regi och har i ett kort perspektiv belastat tillsynsverksamheten. Denna satsning har bidragit till att antalet förelägganden och förbud minskat under denna period. Även den fortgående utvecklingen av tillsynen från detaljtillsyn mot en organisatorisk tillsyn har påverkat verksamheten i samma riktning. Organisatorisk tillsyn syftar till att ändra förhållandena på arbetsplatsen varaktigt medan detaljtillsyn ofta har en mera begränsad och kortsiktig effekt. Med anledning av den kraftiga ökningen av arbetsrelaterad ohälsa inom vård, skola och omsorg har Arbetsmiljöverkets tillsyn särskilt uppmärksammat dessa områden. En fortgående organisationsförändring till följd av ombildningen till ett samlat verk sker fortfarande. Regeringen påpekar att det är viktigt att verket långsiktigt utvecklar samspelet mellan central och lokal nivå i tillsynen. Regeringen föreslår att anslaget tillförs 29 miljoner kronor för att förstärka tillsynsverksamheten och 30 miljoner kronor för den regionala skyddsombudsverksamheten. Båda beloppen är permanent nivåhöjande för anslaget. För att finansiera flyttningen av Belastningsskadecentrum till Högskolan i Gävle föreslår regeringen att anslaget minskas med 5 miljoner kronor för 2004. Det innebär att anslaget 25:74

Forskning och konstnärligt utvecklingsarbete vid vissa högskolor m.m. tillförs motsvarande belopp. För att finansiera en höjning av anslaget 23:4 *Arbetsdomstolen* minskas anslaget med 1 550 000 kr. Anslaget minskas slutligen med 9 miljoner kronor med anledning av att bidraget till tidningen *Du & jobbet* upphör.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för anslaget 23:1 under 2004 besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 16 602 000 kr under budgetåret 2005. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 639 919 000 kr för budgetåret 2004.

Motionerna

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
639 919	-28 156	-100 000	-150 000	

Moderaterna anser i kommittémotionerna A339 (yrk. 17) att Arbetsmiljöverkets uppdrag är omfattande och verksamheten betydelsefull. För budgetåret 2004 beräknar Moderaterna anslaget till 611 763 000 kr, vilket är 28 156 000 kr mindre än regeringens förslag.

Folkpartiet lägger i kommittémotion A310 (yrk. 14 i denna del) sparbetning på Arbetsmiljöverket och räknar med att anslaget kan minskas med 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motsvarande anslagsförslag återfinns i partimotion Fi240 (yrk. 21 i denna del).

Kristdemokraterna menar i kommittémotion A329 (yrk. 29 och 34 i denna del) att Arbetsmiljöverket under de senare åren fått kraftigt ökade anslag, vilket bl.a. fått till följd att alla medel inte kunnat förbrukas. Med tanke på de ökade anslagen under senare år och den rationaliseringspotential som bör finnas efter sammanslagningen av Arbetarskyddsstyrelsen och de regionala yrkesinspektionerna bedöms att en besparing på 150 miljoner kronor är möjlig. Kristdemokraterna vill införa en ny och samordnad rehabiliteringsförsäkring i linje med förslaget i utredningen *Rehabilitering till arbete* (SOU 2000:78). Denna försäkring skulle avlasta Arbetsmiljöverket från en del arbetsuppgifter som myndigheten fått. Rehabiliteringsförsäkringen föreslås gälla fr.o.m. den 1 januari 2004. Den totala helårseffekten skulle bli en satsning på totalt omkring 3,4 miljarder kronor. Kristdemokraterna vill satsa 2,8 miljarder kronor under 2004, året därefter är den samordnade försäkringen fullt utbyggd. Kristdemokraterna delar regeringens bedömning att bidraget till tidningen *Du & jobbet* kan avslutas. För budgetåret 2004 beräknar Kristdemokraterna anslaget till ett 150 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som anser att anslaget är väl avvägt, tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget och avstyrker motionerna A310 yrkande 14 i denna del (fp), A329 yrkandena 29 och 34 i denna del (kd) och A339 yrkande 17 (m).

I slutet av detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 14.

Utskottet biträder även förslaget i fråga om *bemyndigande* (prop. utg.omr. 14 punkt 2).

Anslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	317 486	Anslags- sparande	1 091
2003	Anslag	317 952	Utgifts- prognos	303 016
2004	Förslag	309 420		
2005	Beräknat	313 414 ¹		
2006	Beräknat	318 270 ²		

¹ Motsvarar 306 486 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 306 486 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget avser kostnader för Arbetslivsinstitutets (ALI) forsknings- och utvecklingsverksamhet, inklusive samarbetsavtal med externa parter samt utbildningsverksamhet och annan kunskapsförmedling. Anslaget omfattar även kostnader för personal och lokaler samt övriga förvaltningskostnader vid ALI. Regeringens bedömning är att ALI under 2002 har gjort värdefulla insatser inom arbetslivsområdet. ALI har bidragit till att kunskaper om betydelsefulla faktorer och samband inom området har ökat och att viktig kunskap och erfarenhet förmedlas till praktiker och arbetsplatser. Det omfattande arbetet för att uppnå en budget i balans har givit resultat. ALI bör fortlöpande utvärdera och pröva sin verksamhet för att åstadkomma en effektiv resursanvändning och ökat nyttiggörande av forskningsresultaten. En fortsatt samverkan med högskola och universitet är också viktig. Arbetslivsforskningen bör även fortsättningsvis bedrivas i aktiv samverkan med lokala och regionala aktörer och då eftersträva samfinansiering. Utbildningsverksamheten som riktas till företagshälsovårdens personal utgör en viktig del av den kunskapsförmedlande verksamheten. Regeringen föreslår att 3 miljoner kronor tillförs detta anslag för metodutveckling av företagshälsovården för 2004. Anslaget ökas med 5 miljoner kronor för att täcka de engångskostnader som kommer att uppstå med anledning av att Belastningsskadecentrum i Umeå har bytt huvudman från ALI till Högskolan i Gävle.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för anslaget 23:2 besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 100 miljoner kronor under 2005–2008. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 309 420 000 kr för budgetåret 2004.

Motionerna

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
309 420	-15 162	-75 000	-53 000	-230 000

Moderaterna betonar i kommittémotion A339 (yrk. 18) att ALI:s uppdrag är omfattande och att verksamheten är betydelsefull. För budgetåret 2004 beräknar Moderaterna anslaget till 294 258 000 kr, vilket är 15 162 000 kr mindre än vad regeringen föreslår.

Folkpartiet lägger i kommittémotion A310 (yrk. 14 i denna del) sparbetning på ALI och beräknar för budgetåret 2004 anslaget till ett 75 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår. Motsvarande anslagsförslag återfinns i partimotion Fi240 (yrk. 21 i denna del).

Kristdemokraterna pekar i partimotion A329 (yrk. 30 och 34 i denna del) på att allvarliga brister har konstaterats i styrningen av ALI. Det krävs därför att en rejäl översyn genomförs av ALI och dess relationer till andra myndigheter. Översynen skall vara grundlig och förutsättningslös. Mycket talar för att ALI:s forskningsresurser kommer till effektivare användning om de finansierar forskning på universitet, högskolor och andra organ. Informationspridningen och utbildningsverksamheten kan tas över av Arbetsmiljöverket. ALI bör omedelbart kunna genomföra en del rationaliseringar och fokusera sin verksamhet, bl.a. minska en del av sin bidragsgivning. Kristdemokraterna menar att arbetslivsinriktad forskning på organisationsområdet bör prioriteras. På tre års sikt bör ALI kunna avvecklas och dess uppgifter fördelas på Arbetsmiljöverket, universitet, högskolor och andra aktörer. Anslaget till ALI kan minskas med 50 miljoner kronor. Kristdemokraterna stöder inte regeringens förslag till metodutveckling inom företagshälsovården och därför kan anslaget minskas med ytterligare 3 miljoner kronor. För budgetåret 2004 beräknar Kristdemokraterna anslaget till ett 53 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår.

Centerpartiet tydliggör i kommittémotion A364 att partiet vill satsa på en decentraliserad forskningsstruktur. Det är viktigt att bygga upp livskraftiga forskningsmiljöer runt om i landet. Därför bör en del av det forskningsarbete som i dag utförs på ALI finnas ute på landets universitet och högskolor. För budgetåret 2004 beräknar Centerpartiet anslaget till ett 230 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka betydelsen av att det finns en fungerande organisation för forskning och utveckling som rör de snabba och djupgående förändringar som pågår inom arbetslivet. ALI, vars uppgift är att forska, utveckla, utbilda och förmedla kunskap om och i arbetslivet, har en viktig roll i detta arbete. Utskottet ser positivt på ALI:s ansträngningar och förbättringar avseende verksamhetens inriktning och organisation och anpassningen av verksamheten till de budgeterade medlen. Utskottet vill framhålla företagshälsovården som en betydelsefull tillgång i det förebyggande arbetsmiljöarbetet och i samband med rehabilitering. Förslaget om att tillföra 3 miljoner kronor för metodutveckling inom företagshälsovården välkomnas därför av utskottet. Utskottet anser också att arbetslivsforskningen även i fortsättningen bör bedrivas i aktiv samverkan med lokala och regionala aktörer. Med hänvisning till det ovan framförda avstyrker utskottet motionerna A310 yrkande 14 i denna del (fp), A329 yrkandena 30 och 34 i denna del (kd), A339 yrkande 18 (m) och A364 (c) samt tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 14.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i fråga om *bemyndigande* för år 2004 (prop. utg.omr. 14 punkt 3).

Anslaget 23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m.*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	45 872	Anslags- sparande	34 230
2003	Anslag	46 000	Utgifts- prognos	46 000
2004	Förslag	46 000		
2005	Beräknat	46 000		
2006	Beräknat	46 000		

Anslaget administreras av ALI och avser bidrag till arbetsmarknadens parter. Främst går anslaget till arbetsmiljöutbildningar för fackliga förtroendemän och viss EU-bevakning.

Regeringen har givit ALI i uppdrag att under 2004 närmare redovisa användningen av medlen. Regeringen har i år dragit in det anslagssparande som fanns vid ingången av 2003. Det har ersatts av ett bemyndigandesystem i enlighet med förslaget i 2003 års budgetproposition.

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 23:3 besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtagan-

den medför utgifter på högst 33 300 000 kr under 2005. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 46 miljoner kronor för budgetåret 2004.

Motionerna

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
46 000	-23 000	-10 000	-23 000	

Moderaterna menar i kommittémotion A 339 (yrk. 19) att anslaget successivt skall reduceras, och för budgetåret 2004 beräknar Moderaterna anslaget till 23 miljoner kronor, vilket innebär en halvering i förhållande till regeringens förslag.

Folkpartiet anser i kommittémotion A310 (yrk. 14 i denna del) att ett sparande kan ske på anslaget och föreslår en minskning med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Motsvarande anslagsförslag återfinns i partimotion Fi240 (yrk. 21 i denna del).

Kristdemokraterna förordar i kommittémotion A329 (yrk. 34 i denna del) att anslaget halveras för 2004 för att sedan helt tas bort. Bidrag till regionala skyddsombud, informationsinsatser och standardiseringsverksamhet har sedan 2001 förts över från detta anslag till Arbetsmiljöverket och förvaltningskostnaderna till ALI. Kvar är medel som ALI skall dela ut främst till fackliga förtroendemäns arbetsmiljöutbildningar och viss EU-bevakning. Eftersom stödet till de regionala skyddsombuden numera finns på Arbetsmiljöverkets anslag är det tveksamt om statliga bidrag i all evighet skall gå till utbildning av övriga fackliga förtroendevalda. De fackliga organisationerna bör klara sådan utbildning själva eller i samarbete med arbetsgivarna. För budgetåret 2004 beräknar Kristdemokraterna anslaget till ett 23 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening finns det inte skäl att nu göra någon förändring av de bidrag som lämnas inom ramen för detta anslag. Utskottet, som ställer sig bakom regeringens förslag till *medelsanvisning*, avstyrker motionerna A310 yrkande 14 i denna del (fp), A329 yrkande 34 i denna del (kd) och A339 yrkande 19 (m).

I slutet av detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 14.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i fråga om *bemyndigande* för år 2004 (prop. utg.omr. 14 punkt 4).

Anslaget 23:4 Arbetsdomstolen*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	21 066	Anslags- sparande	-1 458
2003	Anslag	25 971 ¹	Utgifts- prognos	21 788
2004	Förslag	23 940		
2005	Beräknat	24 513 ²		
2006	Beräknat	24 935 ³		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutad ökning med 6 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2003.

² Motsvarar 23 940 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 23 940 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget avser kostnader för personal, lokaler och övriga förvaltningskostnader vid Arbetsdomstolen. Regeringen bedömer att verksamheten har fungerat väl vid Arbetsdomstolen. Domstolen har lyckats med att hålla nere ärendebalanserna.

För att Arbetsdomstolen skall kunna säkerställa kvaliteten på sin verksamhet bör anslaget förstärkas med 3 100 000 kr. Utgiftsökningen finansieras genom att dels anslaget 22:1 *Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader* minskas med 1 550 000 kr, dels anslaget 23:1 *Arbetsmiljöverket* minskas med 1 550 000 kr för 2004.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 23 940 000 kr för budgetåret 2004.

Motionerna

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
23 940	-23 940	-23 900		

Moderaterna, som är principiella motståndare till specialdomstolar och partsammansatta domstolar, anser i kommittémotionerna A339 (yrk. 20) och A258 (yrk. 10) att Arbetsdomstolen skall läggas ned och dess uppgifter överförs till det allmänna domstolsväsendet. Som en följd av detta ställningstagande kan anslaget utgå.

Folkpartiet menar i kommittémotion A310 (yrk. 14 i denna del) att Arbetsdomstolen skall läggas ned och målen föras över till de allmänna domstolarna. Medlen på anslaget för Arbetsdomstolen skall därför flyttas till utgiftsområde 4 *Rättsväsendet*. Motsvarande förslag återfinns i partimotion Fi240 (yrk. 21 i denna del).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat liknande förslag från Moderaterna som nu också förs fram av Folkpartiet. Utskottet anser liksom tidigare att Arbetsdomstolen skall finnas kvar och avstyrker därför motionerna A258 yrkande 10 (m), A310 yrkande 14 i denna del (fp) och A339 yrkande 20 (m). Utskottet tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 14.

Anslaget 23:5 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	57	Anslags- sparande	2
2003	Anslag	61	Utgifts- prognos	59
2004	Förslag	71		
2005	Beräknat	73 ¹		
2006	Beräknat	74 ²		

¹ Motsvarar 71 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 71 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget avser kostnader för nämndens verksamhet, som huvudsakligen består av arvodes- och ersättningskostnader. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 71 000 kr för budgetåret 2004.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 14.

Anslaget 23:6 Internationella arbetsorganisationen (ILO)*Propositionen*

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	21 526	Anslags- sparande	499
2003	Anslag	26 681	Utgifts- prognos	23 467
2004	Förslag	23 022		
2005	Beräknat	23 022		
2006	Beräknat	23 022		

Anslaget avser huvudsakligen kostnader för Sveriges medlemsavgift till Internationella arbetsorganisationen (ILO). En del av anslaget avser kostnader för deltagande i ILO:s verksamhet och för ILO-kommittén. ILO:s beslutande församling, Internationella arbetskonferensen, justerade under 2003 skalan för medlemsländernas bidrag till organisationen. Sveriges andel utgör drygt 1 %. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 23 022 000 kr för budgetåret 2004.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 14.

Anslaget 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	4 980	Anslags- sparande	35
2003	Anslag	6 493	Utgifts- prognos	6 366
2004	Förslag	8 098		
2005	Beräknat	7 587 ¹		
2006	Beräknat	7 713 ²		

¹ Motsvarar 6 493 tkr i 2004 års prisnivå.

² Motsvarar 6 493 tkr i 2004 års prisnivå

Från anslaget finansieras kostnader för personal, lokaler och andra förvaltningskostnader för Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO). En ny lag om förbud mot diskriminering trädde i kraft den 1 juli 2003. Syftet med lagen är att motverka diskriminering som har samband med ett antal diskrimineringsgrunder, bl.a. sexuell läggning inom t.ex. arbetsmarknadspolitisk verksamhet och vid yrkesmässigt tillhandahållande av varor, tjänster och bostäder. Flera myndigheter, däribland HomO, har tillsynsansvar enligt denna lag. Vidare framgår det nu av instruktionen för HomO att myndigheten även skall förebygga och motverka homofobi. HomO har fått utökade uppgifter på grund av ny lagstiftning och tilläggsuppdraget att förebygga och motverka homofobi. Regeringen föreslår därför att anslaget förstärks med 3 400 000 kr för 2004. Större delen av ökningen finansieras genom medel från anslaget *30:1 Stöd till idrotten*.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 8 098 000 kr för budgetåret 2004.

*Motionerna**Tusental kronor*

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
8 098	-8 098		-1 000	

Moderaterna vill i kommittémotionerna A258 (yrk. 9 i denna del) och A339 (yrk. 21) att de fyra ombudsmännen som har i uppdrag att utöva tillsyn enligt de olika lagarna mot diskriminering i arbetslivet slås ihop till en gemensam myndighet. Till följd därav sammanläggs också Jämställdhetsnämnden och Nämnden mot diskriminering. Moderaterna anser att anslaget för HomO skall utgå. I motionen föreslås att det under utgiftsområde 14 i stället inrättas en ny myndighet och att det skapas ett nytt anslag för Ombudsmannen mot diskriminering, som tillförs drygt 66 miljoner kronor för 2004.

Kristdemokraterna ser i kommittémotion A329 (yrk. 33 och 34 i denna del) med hänvisning till det redovisade antalet ärenden ingen anledning att öka resurserna till HomO på det sätt som regeringen föreslår. För budgetåret 2004 beräknar Kristdemokraterna anslaget till 1 miljon kronor lägre belopp än regeringen.

Utskottets ställningstagande

Frågan om en samlad ombudsmannamyndighet behandlades hösten 2000 (bet. 2000/01:KU3). Enligt *konstitutionsutskottet* borde bl.a. en utredning tillsättas med uppgift att undersöka om det fanns förutsättningar för att slå samman några av eller samtliga ombudsmannainstitutioner till en institution. Detta gavs regeringen till känna. Regeringen beslutade den 31 januari 2002 att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppdrag att bl.a. överväga en gemensam lagstiftning mot diskriminering som omfattar alla eller flertalet diskrimineringsgrunder och samhällsområden. Kommittén fick också i uppdrag att se över ansvarsområden och uppgifter för Jämställdhetsombudsmannen, HomO, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering och Handikappombudsmannen samt att överväga en samordning eller sammanslagning av samtliga dessa ombudsmän. Kommittén skall också överväga om den eller de framtida ombudsmannainstitutionerna som föreslås skall vara underställda regeringen eller riksdagen. Kommittén skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 december 2004. Konstitutionsutskottet behandlade frågan på nytt hösten 2002 (bet. 2002/03:KU1) och hänvisade då till kommittén. Konstitutionsutskottet ansåg att resultatet av det utredningsarbetet borde avvaktas. *Arbetsmarknadsutskottet* gör inte någon annan bedömning i frågan än konstitutionsutskottet.

Utskottet, som finner regeringens förslag till medelsanvisning väl avvägt med tanke på HomO:s nya uppgifter, och som hänvisar till vad som anförts ovan avstyrker motionerna A258 yrkande 9 i denna del (m), A329 yrkandena 33 och 34 i denna del (kd) och A339 yrkande 21 (m) samt tillstyrker regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 14.

Anslaget 23:8 Medlingsinstitutet

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	47 177	Anslags- sparande	2 460
2003	Anslag	48 141 ¹	Utgifts- prognos	47 128
2004	Förslag	49 103		
2005	Beräknat	50 118 ²		
2006	Beräknat	50 765 ³		

¹ Inklusivt av riksdagen redan beslutad ökning med 1 250 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2003.

² Motsvarar 49 103 tkr i 2004 års prisnivå.

³ Motsvarar 49 103 tkr i 2004 års prisnivå.

Anslaget avser kostnader för personal, lokaler, lönestatistik och andra förvaltningskostnader för Medlingsinstitutet. Ansvaret för lönestatistiken fördes 2001 över från Statistiska centralbyrån (SCB) till Medlingsinstitutet. Anslaget ökades för 2003 med 1 250 000 kr i och med en slutlig reglering av finansieringen av statistikansvaret. Finansieringen skedde genom att det under utgiftsområde 2 *Samhällsekonomi och finansförvaltning* uppförda anslaget 1:5 *Statistiska centralbyrån* minskades med 1 250 000 kr. Ökningen av Medlingsinstitutets anslag permanentas genom en nivåhöjning av anslaget fr.o.m. 2004. Finansieringen skall även fortsättningsvis ske från SCB.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 49 103 000 kr för budgetåret 2004.

Motionerna

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
49 103	-24 552		-3 000	

Moderaterna förordar i kommittémotion A339 (yrk. 22) att Medlingsinstitutets uppdrag begränsas. För budgetåret 2004 föreslår *Moderaterna* ett 24 552 000 kr lägre belopp i anslag än regeringen.

Kristdemokraterna anser i kommittémotion A329 (yrk. 34 i denna del) att det bör övervägas om inte Medlingsinstitutet kan samverka eller samlokalisera med någon annan befintlig myndighet, t.ex. Kammarkollegiet, för att på så sätt minska bl.a. de administrativa kostnaderna. Detta och den rationaliseringspotential som bör finnas gör att partiet avvisar de höjda anslag som rege-

ringen föreslår och anvisar ett anslag som sammantaget är 3 miljoner kronor lägre än regeringens.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som biträder regeringens förslag till *medelsanvisning*, avvisar besparingsförslagen som framförs i ovanstående motioner. Utskottet avstyrker därför motionerna A329 yrkande 34 i denna del (kd) och A339 yrkande 22 (m).

I slutet av detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 14.

Anslaget 24:1 Jämställdhetsombudsmannen

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	20 316	Anslags- sparande	1 075
2003	Anslag	21 294	Utgifts- prognos	21 368
2004	Förslag	22 145		
2005	Beräknat	22 662		
2006	Beräknat	23 036		

Anslaget avser kostnader för Jämställdhetsombudsmannen (JämO) med kansli och för Jämställdhetsnämnden. De huvudsakliga faktorer som styr utgifterna på området är antalet anmälningar om könsdiskriminering respektive arbetsgivares bristande förmåga att leva upp till jämställdhetslagens krav på aktiva åtgärder. Vidare styrs utgifterna av JämO:s insatser för att följa upp lagens krav på aktiva åtgärder och för att fullgöra det informationsansvar som åläggs myndigheten. Regeringen anser att JämO:s uppgift fortsatt skall vara att motverka könsdiskriminering på arbetsmarknaden och i högskolan. Myndigheten skall i detta syfte utöva tillsyn enligt jämställdhetslagen och se till att metoder för att motverka könsdiskriminering finns tillgängliga och sprida dem.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 22 145 000 kr för budgetåret 2004.

Motionerna

Tusental kronor

Regeringens förslag	Oppositionens förslag i förhållande till regeringens förslag			
	m	fp	kd	c
22 145	-22 145			

Moderaterna vill i kommittémotionerna A258 (yrk. 9 i denna del) och A339 (yrk. 23) att de fyra ombudsmännen som har i uppdrag att utöva tillsyn enligt jämställdhetslagen slås ihop till en gemensam myndighet. Till följd därav

sammanläggs också Jämställdhetsnämnden och Nämnden mot diskriminering. Moderaterna anser att anslaget för JämO skall utgå. I motionen föreslås att det under utgiftsområde 14 i stället inrättas en ny myndighet och att det skapas ett anslag, Ombudsmannen mot diskriminering, som tillförs drygt 66 miljoner kronor för 2004.

Utskottets ställningstagande

Med hänvisning till utskottets ställningstagande under anslag 23:7 tillstyrker utskottet regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget och avstyrker därför motionerna A258 yrkande 9 i denna del (m) och A339 yrkande 23 (m).

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 14.

Anslaget 24:2 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Propositionen

Anslagsutveckling

Tusental kronor

2002	Utfall	18 402	Anslags- sparande	6 859
2003	Anslag	13 706	Utgifts- prognos	19 657
2004	Förslag	13 706		
2005	Beräknat	13 706		
2006	Beräknat	13 706		

Anslaget avser kostnader för jämställdhetsåtgärder som syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Anslaget skall användas för att stödja verksamheter som syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män samt organisationer som driver projekt med detta syfte. Anslaget kan även användas för att pröva nya metoder inom jämställdhetsarbetet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar ett ramanslag på 13 706 000 kr under budgetåret 2004.

Utskottet biträder regeringens förslag till *medelsanvisning* under anslaget.

Sist i detta avsnitt finns en sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen på utgiftsområde 14.

Föreslaget nytt anslag: 23: Ombudsmannen mot diskriminering (m)

Som framgår under anslaget 23:7 *Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)* och anslaget 24:1 *Jämställdhetsombudsmannen* förordar Moderaterna i kommittémotionerna A339 (yrk. 24) och A258 (yrk. 9 i denna del) att de fyra ombudsmännen som har till uppgift att utöva tillsyn över diskriminering i arbetslivet slås ihop till en gemensam

myndighet. Till följd därav sammanläggs även Jämställdhetsnämnden och Nämnden mot diskriminering. All diskriminering kan och skall behandlas på samma sätt. Det finns inget hållbart motiv till att dela upp lagstiftningen i olika kategorier och därmed märka ut människor beroende på av vilket skäl de blivit diskriminerade.

För att finansiera den nya myndigheten föreslås att 66 200 000 kr anvisas på detta nya anslag för 2004.

Utskottets ställningstagande

Med hänvisning till utskottets ställningstagande under anslaget 23:7 avstyrker utskottet motionerna A258 yrkande 9 i denna del och A339 yrkande 24.

Sammanställning av utskottets ställningstagande i fråga om anslagen m.m. på utgiftsområde 14 Arbetsliv

Av nedanstående tabell framgår regeringens och oppositionspartiernas förslag och fördelning av anslag på utgiftsområde 14. Från och med den 1 januari 2004 skall i princip all årlig revision avgiftsbeläggas. Anslagen under utgiftsområdet har i aktuella delar ökats som kompensation för denna avgiftsbeläggning.

Belopp i tusental kronor

Anslag	Anslags typ	Regeringens förslag	(m)	(fp)	(kd)	(c)
23:1 Arbetsmiljöverket	(ram)	639 919	-28 156	-100 000	-150 000	
23:2 Arbetslivsinstitutet	(ram)	309 420	-15 162	-75 000	-53 000	-230 000
23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m.	(ram)	46 000	-23 000	-10 000	-23 000	
23:4 Arbetsdomstolen	(ram)	23 940	-23 940	-23 900		
23:5 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	(ram)	71				
23:6 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	(ram)	23 022				
23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)	(ram)	8 098	-8 098		-1 000	
23:8 Medlingsinstitutet	(ram)	49 103	-24 552		-3 000	
24:1 Jämställdhetsombudsmannen	(ram)	22 145	-22 145			
24:2 Särskilda jämställdhetsåtgärder	(ram)	13 706				
23: Ombudsmannen mot diskriminering (nytt anslag)	(ram)		+66 200			
Summa		1 135 424	-78 853	-208 900	-230 000	-230 000

Av avsnitt 4.2 framgår att utskottet har anslutit sig till regeringens förslag om fördelning på anslag av utgifterna på utgiftsområde 14. Detta innebär att

propositionen tillstyrks i motsvarande del (prop. utg.omr. 14 punkt 6) och att motionerna A258, A310, A329, A339, A364 och Fi240 avstyrks i berörda delar. Utskottet avstyrker därmed även motion A339 yrkande 16.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik (punkt 1) (m)
av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse: Riksdagen *dels* avslår regeringens förslag till mål för politikområdet arbetsmarknadspolitik (proposition 2003/04:1 utgiftsområde 13 punkt 1), *dels* tillkännager för regeringen sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 1. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A339 yrkande 15.

Ställningstagande

Vi anser det angeläget att målen för arbetsmarknadspolitiken formuleras på ett sådant sätt att det går att följa upp och att det går att utvärdera graden av måluppfyllelse.

Regeringens förslag till nya mål för arbetsmarknadspolitiken lever inte fullt upp till detta och bör därför avvisas av riksdagen. Vi förordar därför att det övergripande målet för denna politik än tydligare knyts till den enskilda arbetstagarens möjligheter att få arbete och att arbetskraftssökande företag får sina behov tillgodosedda. Moderata samlingspartiet förordar en politik som bättre skapar förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. En sådan politik skulle ge goda förutsättningar för att förverkliga arbetsmarknadspolitikens väl definierade mål.

Den nya politiken skall utformas på ett sådant sätt att den arbetslöse sätts i centrum. Arbetsmarknadspolitiken måste utgå från att alla människor är olika och därmed har olika behov, intressen och förutsättningar men samma rätt till det stöd hon eller han behöver för att snabbt kunna få ett nytt arbete. Vi utvecklar vår syn på arbetsmarknadspolitiken närmare i motionerna A227 Individuell kompetensutveckling (m, fp, kd, c), A241 Arbetshandikappade, A257 En rörlig och individuell yrkesutbildning, A258 En verklig jämställdhetspolitik, A305 Arbetsmarknaden och Sf289 Ett friskare Sverige, (de fem sistnämnda alla m-motioner). Med hänsyn till det anförda bör motion A339 yrkande 15 (m) bifallas.

2. Mål för politikområdet Arbetslivspolitik (punkt 2) (m)

av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen *dels* avslår förslaget till mål för politikområdet arbetslivspolitik, *dels* tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 2. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A339 yrkande 25.

Ställningstagande

Vi kan inte ställa oss bakom regeringens mål för politikområdet Arbetslivspolitik. I stället anser vi att arbetslivspolitiken bör utformas i enlighet med de förslag vi presenterar i motionerna A305 Arbetsmarknaden och A258 En verklig jämställdhetspolitik och som innebär en lång rad politiska förändringar. Vi förordar en politik som ökar flexibiliteten och tryggheten i arbetslivet. Arbetsmarknaden måste bli mer öppen och rörligheten öka, både yrkesmässigt och geografiskt. Därtill krävs en mängd reformer, bl.a. sänkta skatter och minskat regelkrångel för företagande. I de reformer vi förespråkar ingår också en rad förändringar av arbetsrätten liksom möjligheter till betydligt flexibla arbetstider än i dag. Med hänsyn till det anförda bör motion A339 yrkande 25 (m) bifallas.

3. Mål för politikområdet Jämställdhetspolitik (punkt 3) (m)

av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 3. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A339 yrkande 26.

Ställningstagande

Vi motsätter oss regeringens mål för politikområdet Jämställdhetspolitik. I stället förordar vi en politik som utformas så att den bidrar till att självständiga kvinnor och män kan forma sin tillvaro enligt egna önskemål och behov. I sammanhanget har familjepolitik och skattepolitik stor betydelse liksom ett avskaffande av den offentliga sektorns monopol inom många kvinnodominerade yrken. Vi utvecklar vår syn på jämställdhetspolitiken närmare i motionerna A305 Arbetsmarknaden och A258 En verklig jämställdhetspolitik. Motion A339 yrkande 26 (m) bör därför bifallas.

4. Allmän inriktning (punkt 4) (m, fp, kd, c)

av Anders G Högmark (m), Erik Ullenhag (fp), Patrik Norinder (m), Henrik Westman (m), Annelie Enochson (kd), Claes Västerteg (c) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 4. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:A247 yrkandena 1, 2 och 13, 2003/04:A257 yrkandena 1, 3 och 4, 2003/04:A263 yrkandena 1, 2, 4–8, 19, 21 och 22, 2003/04:A305 yrkandena 1–4, 8, 9, 11 och 16, 2003/04:A309 yrkandena 2, 5, 8 och 9, 2003/04:A310 yrkandena 1, 2 i denna del, 3, 6 och 7, 2003/04:A329 yrkandena 1–4, 6, 12 i denna del, 13, 16, 17, 24 och 25 i denna del, 2003/04:A330 yrkandena 2 i denna del, 3 och 4, 2003/04:A339 yrkandena 1 och 4, 2003/04:A370 yrkande 7 i denna del, 2003/04:A371 yrkande 12, 2003/04:Sf289 yrkande 18, 2003/04:Sf325 yrkande 6, 2003/04:Sf326 yrkandena 7 i denna del, 8, 9 och 11, 2003/04:Sf327 yrkande 13, 2003/04:Sf400 yrkande 4, 2003/04:Sf402 yrkandena 10 och 11, 2003/04:Sf404 yrkandena 12 och 13, 2003/04:So409 yrkande 3 samt 2003/04:N412 yrkande 19 och avslår motionerna 2003/04:A226 yrkandena 1–5, 2003/04:A243, 2003/04:A249, 2003/04:A270, 2003/04:A276, 2003/04:A290, 2003/04:A326 yrkande 3, 2003/04:A336, 2003/04:A340, 2003/04:A341 yrkandena 1, 3 och 4, 2003/04:A354, 2003/04:Sf355 yrkandena 3 och 5, 2003/04:So569 yrkande 3 samt 2003/04:N416 yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Inledning

Vi anser att den ekonomiska politiken måste inriktas på att få fart på svensk ekonomi och uppnå högre långsiktig tillväxt. För att detta skall bli möjligt krävs strukturreformer och betydande omläggningar av politiken på en rad områden.

Arbetsmarknadens funktionssätt uppvisar kraftiga störningar och måste därför förbättras. Ett tecken på störningarna är att det vid en och samma tidpunkt råder brist på arbetskraft på vissa områden samtidigt som det finns ett stort utbud av arbetskraft som inte tas till vara. Totalt rör det sig enligt senaste arbetskraftsundersökningen (AKU) från SCB om 8,6 miljoner arbetstimmar per vecka som inte utnyttjas.

Vi anser att ett nytt realistiskt, väldefinierat sysselsättningsmål bör fastställas. Om tillväxten skall kunna förbättras krävs ett ökat arbetsutbud i ekonomin. Det behövs fler individer i arbete och antalet arbetade timmar måste öka. Detta måste återspeglas i ett nytt sysselsättningsmål. Arbetet måste utföras på bästa sätt både i ekonomisk bemärkelse och med hänsyn till de människor

som är verksamma i arbetslivet. Ambitionen vad beträffar sysselsättningen måste vara hög i alla delar av landet.

En förutsättning för långsiktig tillväxt är att arbetsmarknadspolitiken reformeras och får en ny inriktning. En arbetsmarknad för alla måste skapas. Individen skall stå i centrum för den förnyade arbetsmarknadspolitiken.

Regering och riksdag kan påverka utvecklingen genom reformer för bättre hälsa och bättre fungerande arbetsmarknad, strategiska skattesänkningar på arbete och företagande samt förenklade regelverk. Nedan redovisar vi närmare vilka åtgärder vi vill prioritera för att få en väl fungerande arbetsmarknad. Vi efterlyser åtgärder på de områden vi anger nedan.

Fler i arbete och fler arbetade timmar

De demografiska förändringarna, den ökade sjukfrånvaron, förtidspensioneringarna och svårigheter för stora grupper att få fotfäste på arbetsmarknaden har lett till en negativ utveckling av antalet arbetade timmar. Detta är allvarligt.

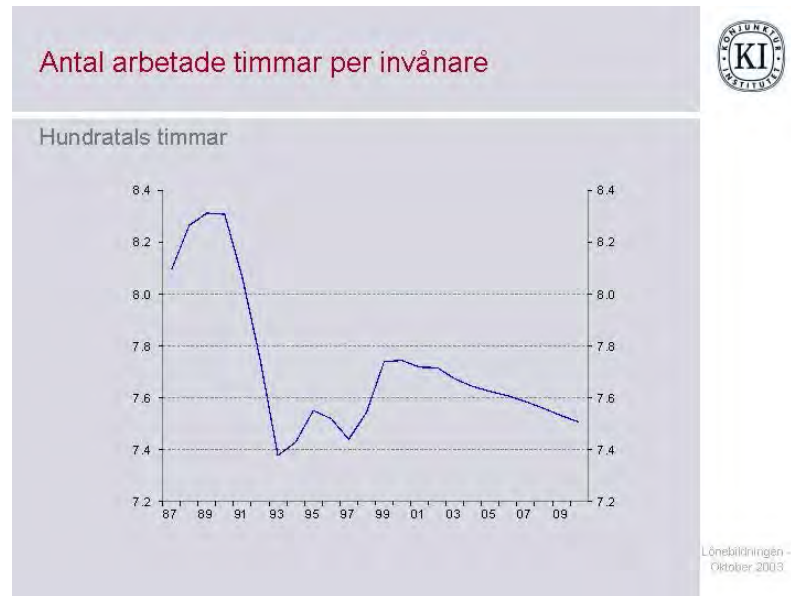
Som Konjunkturinstitutet (KI) påpekar i sin nyligen publicerade rapport om lönebildningen (oktober 2003) finns det några faktorer som är särskilt viktiga för befolkningens materiella levnadsstandard, mätt t.ex. som summan av privat och offentlig konsumtion per invånare. Förutom en låg arbetslöshet och jämn inkomstfördelning är det framför allt antalet arbetade timmar per invånare samt produktiviteten, dvs. produktionen per timme, som bestämmer invånarnas materiella levnadsstandard. Fler arbetade timmar liksom högre produktivitet innebär att mer produceras, och den sammantagna konsumtionen kan då bli motsvarande högre.

Den ekonomiska tillväxten är således starkt beroende av det totala antalet arbetade timmar och produktivitetsutvecklingen i stort, vilket vi tar fasta på i vår politik. Vi vill också framhålla arbetets värde och betydelse för människor. Detta gäller inte minst ungdomar, en grupp där arbetslösheten på senare tid nått mycket höga nivåer.

I den ekonomisk-politiska reservation som företrädare för våra partier nyligen lagt fram i finansutskottet (bet. 2003/04:FiU1 reservation 1) pekar vi på huvudfaktorerna i vår tillväxtpolitik inklusive åtgärder för att höja produktiviteten. I detta sammanhang vill vi särskilt peka på vikten av att öka antalet arbetade timmar i ekonomin, vilket också innebär att fler människor kommer i arbete.

Följande tre diagram illustrerar enligt vår uppfattning den kraftiga nedgång av antalet arbetade timmar, medelarbetstid och sysselsättning som skett under ett flertal år.

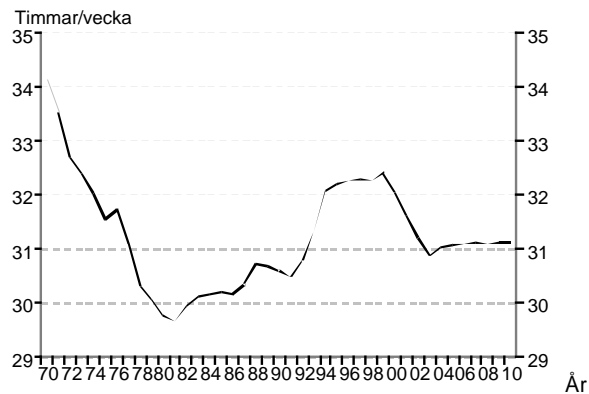
Antalet arbetade timmar per invånare och år har reducerats från i runda tal 830 i slutet av 1980-talet till ungefär 770 timmar per år nu i början av 2000-talet, och minskningen väntas fortsätta, enligt KI.

Källa: KI

Också medelarbetstiden per vecka har under ett antal år utvecklats negativt, och då inte minst i slutet av 1990-talet, vilket framgår av diagrammet nedan.

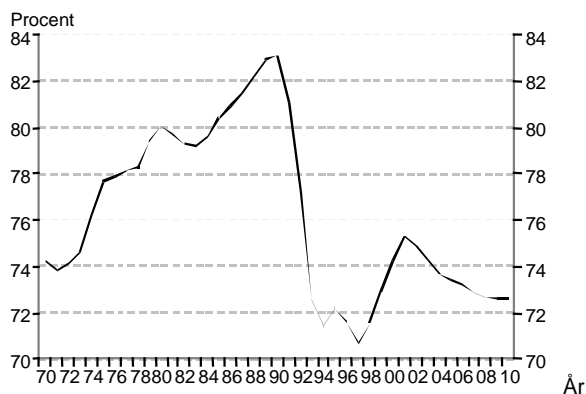
Medelarbetstid

Källa: KI

Sysselsättningsgraden föll, som framgår av nedanstående diagram, dramatiskt under konjunkturedgången i början av 1990-talet. Efter en kortare period av återhämtning kring millennieskiftet räknar KI med låga nivåer på sysselsättningsgraden ett antal år framöver.

Sysselsättningsgrad

Källa: KI

Vi menar att den ekonomiska politiken måste utformas så att *fler människor kommer i arbete* och så att *antalet arbetade timmar ökar*. Vi vill föra en politik med följande huvudpunkter.

- Det måste bli mer lönande att arbeta. Bidragssystemen måste reformeras bl.a. vad avser ersättningsnivåer och villkor i övrigt. Människor måste snabbare än i dag komma ut på arbetsmarknaden, och det skall löna sig att stanna där längre än i dag. Äldres vilja att arbeta längre skall stimuleras och underlättas.
- Människor måste komma tillbaka i arbete igen. Frånvaron måste minskas och inflödet i förtidspensionering stoppas. Detta kräver åtgärder på en rad områden alltifrån arbetsplatsfrågor till fungerande system för rehabilitering och bättre villkor för barnfamiljerna.
- Mäns och kvinnors möjligheter måste tas till vara. Villkoren på arbetsmarknaden och i samhällslivet i stort måste förändras så att jämställda villkor för kvinnor och män kan uppnås.
- Regler och skatter måste utformas så att de främjar förvärvsarbete och hälsa. Ett mer arbets- och tillväxtstimulerande skattesystem måste skapas.
- Företagandet måste stimuleras genom åtgärder på en rad samhällsområden. De offentliga monopolen skall brytas.
- Gör regler bättre och enklare så att de underlättar för invandrare att snabbt komma in på arbetsmarknaden.
- Förbättra familjepolitiken, öka flexibiliteten och tryggheten i arbetslivet så att det blir lättare att förena förvärvsarbete med ansvar för barn.
- Satsa på kompetens i arbetslivet, utbildning och forskning. Effektivisera arbetsmarknadsutbildningen.

- Effektivisera arbetsmarknadspolitiken så att fler kommer i arbete snabbare.

Utöver åtgärderna för att fler skall komma i arbete och att antalet arbetade timmar skall öka så behövs bl.a. produktivitetsfrämjande insatser liksom sunda offentliga finanser. Vi vill i detta sammanhang särskilt betona vikten av att stärka det direkta sambandet mellan lönebildning och höjda reallöner. Arbetsmarknadens parter har ansvar för löneförhandlingarna, men staten bör bl.a. tydliggöra kopplingen mellan arbetslösheten och avgiften till arbetslöshetsförsäkringen.

Den *totala arbetslösheten*, som den officiellt redovisas inklusive arbetsmarknadspolitiska åtgärder, har stigit till 7 % av arbetskraften, vilket framgår av tabellen nedan. Utöver detta är ett stort antal individer *latent arbetssökande*, dvs. de har velat och kunnat arbeta men inte sökt arbete. I denna grupp ingår också 37 000 heltidsstuderande som sökt arbete. Dessutom är många människor *undersysselsatta*, dvs. de arbetar av arbetsmarknadsskäl mindre än de skulle vilja.

Tabell 1 Öppet arbetslösa, i arbetsmarknadsåtgärder, latent arbetssökande och undersysselsatta, antal respektive andel i %

	Antal individer	I % av arbetskraften
Öppet arbetslösa	226 000	5,1
I arbetsmarknadsåtgärder	86 000	1,9
Sammanlagd total officiell arbetslöshet	312 000	7,0
Latent arbetssökande	120 000	2,7
Undersysselsatta	234 000	5,3
Antal människor i arbetsför ålder som inte har ett riktigt arbete eller som vill arbeta mer	666 000	15,0

Källa: SCB:s översikt över arbetsmarknadsläget avseende oktober 2003

Vi kan konstatera att t.o.m. och med regeringen själv är pessimistisk när det gäller möjligheterna att nå de egna målen om att 80 % av befolkningen i åldern 20–64 år skall vara sysselsatta på den reguljära arbetsmarknaden år 2004 och att halvera socialbidragsberoendet. Det är osannolikt att dessa mål skall kunna nås, vilket regeringen också erkänner i budgetpropositionen.

SCB:s senaste statistik visar att andelen reguljärt sysselsatta i åldern 20–64 år *minskade* mellan oktober 2001 och oktober 2002 från 78,2 % till 77,6 % och att den fortfarande ligger kvar på samma nivå som för ett år sedan.

Brister i dagens arbetsmarknadspolitik

Den nuvarande arbetsmarknadspolitik har misslyckats. Som vi framhållit ovan är det uppenbart att arbetsmarknadens funktionssätt har stora brister.

Vår *kritik mot nuvarande system* kan sammanfattas i följande punkter:

- Den förda politiken ger inte tillräcklig hjälp till dem som är mest utsatta på arbetsmarknaden.
- Dagens politik ger ingen valfrihet för den enskilde.
- Arbetsförmedlarna har dubbla och motsägelsefulla roller gentemot de arbetslösa genom att de både skall hjälpa och kontrollera.
- Förmedlingsverksamheten är organiserad på ett byråkratiskt och ineffektivt sätt – det leder till att alldeles för få jobb förmedlas.
- Arbetsmarknadspolitik saknar förmåga att ta till vara olika förutsättningar i skilda delar av landet.
- Matchningen är ineffektiv – arbetslösheten är hög samtidigt som det förekommer brist på arbetskraft på vissa delar av arbetsmarknaden.
- Dagens arbetsmarknadsåtgärder leder till betydande undanträngningseffekter – beräkningar visar att för varje hundratal personer som deltar i arbetsmarknadsåtgärder som innebär subventionerad sysselsättning försvinner mellan 60 och 70 riktiga arbeten.
- Arbetsmarknadspolitik har misslyckats i fråga om samarbete med företag och näringsliv.
- Arbetsmarknadspolitik förefaller att motverka snarare än att främja rörligheten på arbetsmarknaden.
- Arbetslöshetsförsäkringen har tappat sin funktion som omställningsförsäkring – i stället för att erbjuda ett tillfälligt ekonomiskt stöd mellan två arbeten används den för att försörja människor under långa perioder.

Det finns ytterligare ett antal strukturproblem på arbetsmarknaden varav tre skall nämnas här:

- Utanförskapet och svårigheterna för invandrare att få tillträde dit innebär ett stort slöseri med resurser och orsakar stort lidande.
- Monopolen på de traditionella offentliga arbetsmarknaderna utestänger kvinnor från karriärvägar, bra löneutveckling och arbetstider som tillgodoser deras önskemål.
- Ökningen på senare år av sjukskrivningar och förtidspensioneringar tyder på att sjukskrivningar och förtidspensioneringar används för att avlasta arbetsmarknadspolitik.

Några huvudpunkter i en reformerad arbetsmarknadspolitik

Sverige måste få en arbetsmarknad som är rörlig och öppen – en arbetsmarknad som är tillgänglig för alla. Den geografiska och sociala rörligheten behö-

ver öka. Som framgått anser vi att den stora arbetskraftsreserv som finns också måste tas till vara, både med tanke på dem som ingår i den och för samhällets skull. Avgörande för möjligheten att få en radikal ökning av sysselsättningen är ett dynamiskt företagsklimat där gamla och nya företag har möjlighet att anställa fler medarbetare.

Den arbetslöse skall inte längre få vara en klient hos en arbetsmarknadsmyndighet utan en medborgare med rätt att få kvalificerad service. Platsförmedlingen måste läggas om och inriktas på den enskildes behov och förutsättningar.

Vi vill därför slå fast att den som blivit arbetslös har ett antal rättigheter som staten måste uppfylla. Samtidigt har den som blivit arbetslös ett antal skyldigheter som hon eller han i sin tur måste uppfylla gentemot det övriga samhället. Det handlar om att etablera klara och tydliga spelregler:

Alla arbetslösa skall ha rätt att själva välja kostnadsfri arbetsförmedling oavsett vem som utför förmedlingstjänsten. Samtidigt skall det finnas en skyldighet att anmäla sig till ett servicekontor i samband med att man förlorat sitt jobb.

Alla arbetslösa skall ha rätt att få stöd efter sina behov, förutsättningar och intressen. Åtgärderna skall vara individuellt utformade med det enda övergripande syftet att så snart som möjligt ge de arbetslösa möjlighet att finna ett nytt arbete. Samtidigt skall alla arbetslösa som uppbär arbetslöshetsersättning eller annat ekonomiskt stöd från samhället ha skyldighet att aktivt söka jobb och delta i de åtgärder som är relevanta. Alla arbetslösa skall ha rätt att ha ett avgörande inflytande över vilken åtgärd som skall vidtas.

En allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring skall införas. Samtidigt måste alla arbetstagare uppfylla ett antal grundläggande villkor för att bli berättigade till ersättning. Den som blivit arbetslös skall inte kunna tacka nej till anvisade arbeten utan att ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen påverkas.

Utöver dessa åtgärder på det arbetsmarknadspolitiska området vill vi ta krafttag mot de höga ohälsotalen. Det gäller exempelvis förbättrad företagshälsovård, högre prioritet för förebyggande insatser på arbetsplatserna, effektivare rehabiliteringsinsatser vid långa sjukfall, fler alternativa arbetsgivare inom offentligt finansierad verksamhet, finansiell samordning mellan försäkringskassor och sjukvård där också bl.a. arbetsförmedlingen skall kunna medverka vid behov och ökade möjligheter för den enskilde att påverka arbetstidens förläggning.

Instrument för en effektivare arbetsmarknadspolitik

Sverige måste ha en aktiv och effektiv arbetsmarknadspolitik som syftar till att snabbt och smidigt bidra till att matcha den arbetssökande med de arbeten som finns tillgängliga och rusta den arbetslöse för att kunna ta de arbeten som står till förfogande. Arbetslinjen skall hävdas, det vill säga att den arbetssökande i första hand skall erbjudas arbete eller arbetsmarknadspolitiska åtgär-

der. Först när sådana åtgärder inte finns tillgängliga skall arbetslöshetsunderstöd lämnas. Aktivitet skall alltid prioriteras framför passivt bidragsberoende.

Servicekontor

Dagens arbetsförmedling fungerar dåligt och ersätts enligt vårt förslag med ett servicekontor som inte är en traditionell arbetsförmedling. Servicekontor skall finnas i varje kommun och skall framför allt fungera som guide för arbetslösa och för företag som söker arbetskraft.

För att få ersättning från arbetslöshetsförsäkringen anmäler man sig till servicekontoret.

Flera olika aktörer

Vi vill se många konkurrerande aktörer inom arbetsmarknadspolitikens område. Konkurrens och mångfald ökar kvaliteten och valfriheten för den arbetslöse. Vi räknar med att en rad nya aktörer såsom privata arbetsförmedlingar, branschförmedlingar – exempelvis i fackföreningsregi, privata utbildningsföretag, ideella föreningar och bemanningsföretag växer fram. Aktörerna kommer att kunna erbjuda en mängd olika alternativ med olika specialinriktningar till den arbetslöse.

I glest befolkade områden finns det inte alltid underlag för privata bemanningsföretag. Om det inte finns privata aktörer skall myndigheten upphandla sådana tjänster eller i sista hand driva egna.

Omställningspeng

Den som inte inom en viss tid har hittat ett nytt jobb på egen hand eller via den service som erbjuds på servicekontoren behöver åtgärder som kan kräva en ekonomisk insats som vi kallar omställningspeng.

Ny myndighet ersätter AMV/AMS

Riksdagens revisorer har i en rapport riktat skarp kritik mot styrningen av Arbetsmarknadsverket. Av revisorernas genomgång som behandlades av riksdagen våren 2003 (förslag 2002/03:RR10) framgick att nyttan av verksamheten är minst sagt tveksam.

Vi anser att nuvarande myndighetsstrukturer på arbetsmarknadsområdet skall ersättas av en ny arbetsmarknadsmyndighet med de uppgifter som angivits ovan. Den nya myndigheten skall också ha till uppgift att garantera att det finns jobbkontor/bemanningsföretag inom rimligt avstånd från alla jobbsökande i hela landet. Om det inte finns privata aktörer bör myndigheten upphandla sådana tjänster eller i sista hand driva verksamheten i egen regi.

Slutsats

Som framgått förordar vi en helt annan politik än regeringens för att komma till rätta med strukturproblemen på arbetsmarknaden, öka arbetsutbudet och få en väl fungerande arbetsmarknad.

5. Allmän inriktning (punkt 4) (mp)

av Ulf Holm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 5. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A270 och avslår motionerna 2003/04:A226 yrkandena 1–5, 2003/04:A243, 2003/04:A247 yrkandena 1, 2 och 13, 2003/04:A249, 2003/04:A257 yrkandena 1, 3 och 4, 2003/04:A263 yrkandena 1, 2, 4–8, 19, 21 och 22, 2003/04:A276, 2003/04:A290, 2003/04:A305 yrkandena 1–4, 8, 9, 11 och 16, 2003/04:A309 yrkandena 2, 5, 8 och 9, 2003/04:A310 yrkandena 1, 2 i denna del, 3, 6 och 7, 2003/04:A326 yrkande 3, 2003/04:A329 yrkandena 1–4, 6, 12 i denna del, 13, 16, 17, 24 och 25 i denna del, 2003/04:A330 yrkandena 2 i denna del, 3 och 4, 2003/04:A336, 2003/04:A339 yrkandena 1 och 4, 2003/04:A340, 2003/04:A341 yrkandena 1, 3 och 4, 2003/04:A354, 2003/04:A370 yrkande 7 i denna del, 2003/04:A371 yrkande 12, 2003/04:Sf289 yrkande 18, 2003/04:Sf325 yrkande 6, 2003/04:Sf326 yrkandena 7 i denna del, 8, 9 och 11, 2003/04:Sf327 yrkande 13, 2003/04:Sf355 yrkandena 3 och 5, 2003/04:Sf400 yrkande 4, 2003/04:Sf402 yrkandena 10 och 11, 2003/04:Sf404 yrkandena 12 och 13, 2003/04:So409 yrkande 3, 2003/04:So569 yrkande 3, 2003/04:N412 yrkande 19 samt 2003/04:N416 yrkandena 2–4.

Ställningstagande

Personer som arbetar i branscher som är beroende av årstid, klimat eller säsong tvingas regelmässigt ut i arbetslöshet. Dessa perioder skulle i stället kunna användas för utbildning av de anställda. Möjligheterna att omdisponera arbetsmarknadsmedel från arbetslöshetsförsäkringen till företagsförlagd utbildning när berörda arbetsmarknadsparter är överens om detta måste därför ses över.

Vad jag anfört i denna reservation bör ges regeringen till känna. Med hänvisning till det anförda anser jag att riksdagen bör bifalla motion A270 (mp).

6. Ungdomar (punkt 5) (m)

av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 6. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Kr232 yrkande 4 samt avslår motionerna 2003/04:A279, 2003/04:A329 yrkande 10 och 2003/04:Kr361 yrkande 8.

Ställningstagande

Regeringens politik på ungdomsområdet bygger på tre övergripande mål som i korthet handlar om att ungdomar skall ges goda förutsättningar att leva självständiga liv, ha möjlighet till inflytande samt att ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande skall tas till vara som en resurs. Vi instämmer i dessa grundläggande målsättningar, men unga människor är individer med olika krav, behov och önskemål. Inom många områden har politiken en inriktning som drabbar just unga människor särskilt hårt. Arbetsmarknadspolitiken är ett sådant exempel. Den höga ungdomsarbetslösheten – och den dåliga rörligheten på arbetsmarknaden – är ett hot mot ungdomars möjlighet till självständighet och inflytande. Kampen mot ungdomsarbetslösheten måste prioriteras. För att få fram riktiga jobb krävs bl.a. lägre arbetsgivaravgifter, flexibla regler på arbetsmarknaden, kvalificerade utbildningar och lärlingsplatser. Strävan efter att ge olika grupper en skenbar ”trygghet” riskerar snarare att skapa murar för andra. Till exempel får den lagstiftning som skapats för att ge anställda trygghet rakt motsatt verkan för unga människor. Företag har sällan möjlighet att anställa ungdomar på riktiga jobb till lägre ingångslöner än äldre, etablerade vuxna. Det påverkar givetvis arbetsgivares ”vilja” att satsa på en ung person som inte har så mycket arbetslivserfarenhet, i stället för att lita till en äldre och mer erfaren person. Problemet med all arbetslöshet – inte bara för ungdomar – har självklart sin grund i ett dåligt näringslivsklimat. I Sverige startas för få nya företag och för få överlever. Den skattepolitik som förs har givetvis betydelse även för unga människor. Skatterna har en väsentligt djupare dimension än att enbart fungera som inkomstkälla för det offentliga samhället. Skattesystemets utformning får konsekvenser för människors vilja att arbeta och för de livsval som görs. Detta blir särskilt tydligt för unga människor som står i begrepp att välja väg i livet. Unga människor har i regel lägre inkomster än äldre. En höjning av grundavdraget ökar möjligheterna att försörja sig själv, även på en relativt låg lön.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion Kr232 yrkande 4 (m). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

7. Ungdomar (punkt 5) (kd)

av Annelie Enochson (kd) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 7. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:A329 yrkande 10 och 2003/04:Kr361 yrkande 8 samt avslår motionerna 2003/04:A279 och 2003/04:Kr232 yrkande 4.

Ställningstagande

Frågan om att lösa ungdomsarbetslösheten är inte bara ekonomisk utan det handlar också om ungdomarnas möjligheter att komma in och etablera sig i vuxenlivet.

Ungdomspolitikerna på arbetsmarknadsområdet bör styras av följande principer: Alla ungdomar mellan 18 och 24 år skall erbjudas jobb på den reguljära arbetsmarknaden eller meningsfulla studier.

Utbildning skall uppmuntras och premieras då morgondagens arbetsmarknad ställer allt större krav på arbetstagarens formella kompetens. Utbildningssystemet måste vara konstruerat på ett sätt som gör att även de ungdomar som är mer praktiskt inriktade upplever att möjligheten att utvecklas inom skolan finns. Olika former av lärlings- och praktikersystem är en positiv del av utbildningssystemet. De ungdomar som är yngre än 20 år och som inte går i gymnasieskolan bör ges möjligheter att få någon form av kommunal praktiktjänst. Praktikplatserna bör vara utformade på ett sätt som ger reell arbetslivserfarenhet. Den lön som betalas ut bör kallas för praktiklön. De problem som ligger till grund för den enskildes arbetslöshet måste åtgärdas på ett tidigt stadium så att dessa ungdomar inte hamnar i särskilda program som ”stämpelar” dem för livet. Det är viktigt att man även fortsättningsvis följer olika ungdomsgrupper så att förändringar som kräver extra åtgärder för att komma in på arbetsmarknaden kan upptäckas i tid.

En bättre lönebildning ger ungdomar större möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Det handlar inte enbart om ingångslöner, utan även om att högre utbildning skall löna sig. Börjar man sitt yrkesverksamma liv med ett lärlingsjobb eller låglönejobb så kanske ingångslönen är relativt låg. Har man däremot studerat flera år på universitet bör lönen självfallet motsvara den formella kompetens man har.

Inga ungdomar skall behöva leva på socialbidrag. De snåriga ersättningsreglerna för arbetslösa och svårigheten att kvalificera sig för a-kassa kombinerat med låga ersättningsnivåer innebär att många ungdomar måste söka socialbidrag för sin dagliga överlevnad. Det finns även en risk för att många ungdomar fastnar i ett evigt kretslopp av arbetsmarknadspolitiska åtgärder och ersättningsperioder i öppen arbetslöshet.

Ungdomar skall uppmuntras att starta eget företag. Det är viktigt att samhället förmedlar en bredare syn på arbete än att det alltid innebär en anställning hos någon annan. Kristdemokraterna har föreslagit att ett nationellt program med speciell inriktning på företagande och entreprenörskap införs i gymnasieskolan.

Om samhället inte lyckas med att ge ungdomar meningsfull utbildning eller möjlighet till sysselsättning blir det risk för ett utanförskap där ungdomar känner att de inte är en del av samhället och att de inte fyller någon funktion i vardagen. Denna frustration leder lätt till förakt för vuxenvärden och de normer och värderingar som är grundläggande för demokratin. Rasism, våld och utanförskap hänger ofta ihop.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motionerna A329 yrkande 10 (kd) och Kr361 yrkande 8 (kd). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

8. Invandrare (punkt 6) (m, c)

av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m), Henrik Westman (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 8. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:N329 yrkande 7 och avslår motionerna 2003/04:A235, 2003/04:A268, 2003/04:A281 yrkandena 1 och 2, 2003/04:A329 yrkande 12 i denna del samt 2003/04:Sf402 yrkandena 5, 9, 13 och 15.

Ställningstagande

Vart femte företag som startas i landet drivs av en person med invandrabakgrund. Det innebär att företagsamheten bland nya svenskar är något högre än bland dem som är födda och uppvuxna här. Invandrares företag är ett viktigt och välkommet tillskott till den svenska ekonomin.

Tillväxten i invandrares företag är lägre än hos svenska egenföretagare. Kartläggningar visar samtidigt att gapet i tillväxttakten mellan svenska företag och invandrarföretag ökar. Trots invandrarföretagens lägre tillväxt har det visat sig att de är mer benägna att expandera än svenska företag. I vissa invandrargrupper har start av företag dessutom blivit det enda sättet att ta sig ur arbetslöshet.

Vi anser att situationen för invandrare som vill driva företag måste förbättras. Ett sätt att underlätta för de invandrare som vill starta företag är att deras kompetens valideras och deras möjligheter på arbetsmarknaden jämföras med infödda svenskar.

Vad vi anfört här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att vi anser att motion N329 yrkande 7 (c) bör bifallas medan motionerna A235 (s), A268 (s), A281 yrkandena 1 och 2 (mp), A329 yrkande 12 i denna del (kd) samt Sf402 yrkandena 5, 9, 13 och 15 (kd) bör avslås.

9. Invandrare (punkt 6) (kd)

av Annelie Enochson (kd) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 9. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:A329 yrkande 12 i denna del och 2003/04:Sf402 yrkandena 5, 9,

13 och 15 samt avslår motionerna 2003/04:A235, 2003/04:A268, 2003/04:A281 yrkandena 1 och 2 samt 2003/04:N329 yrkande 7.

Ställningstagande

Den absolut viktigaste integrationsfaktorn är att arbetslösa invandrare får snabb tillgång till arbetsmarknaden och ett arbete. Undersökningar visar att den som inte snabbt hamnar i arbetslivet ofta fastnar i långt bidragsberoende. Därför måste insatser påbörjas redan vid en asylansökan, oavsett om personen i fråga får uppehållstillstånd eller ej. Det är fortfarande en relativt hög arbetslöshet bland olika invandrargrupper trots att många är högutbildade. Det är endast fyra av tio akademiker födda utomlands som har ett arbete som motsvarar deras utbildningsnivå. Orsakerna är flera, bl.a. brister i arbetsmarknadspolitiken, dålig svenskundervisning, ett "omhändertagandeperspektiv", diskriminering och onödiga byråkratiska regler, vilket allt hör samman med den socialdemokratiska regeringens havererade integrationspolitik.

Dessutom har arbetsförmedlingarna utvecklat en praxis som innebär att bara de som klarat sfi-språktestet anses stå till arbetsmarknadens förfogande. Det innebär att asylsökande inte har en chans eftersom de ännu inte omfattas av sfi-undervisningen. Andra invandrade personer kan ha svårt att lära sig svenska och tvingas att gå kurs efter kurs utan att uppnå godkänd nivå. Att kunna språket är av avgörande betydelse för att komma ut på arbetsmarknaden, men ett arbete kan också vara ett sätt att lära sig språket. Särskilt för dem som saknar tidigare studievana kan ett arbete där språket lockas fram i en vardagssituation vara betydligt mer effektivt än skolbänken. Kristdemokraterna tror på en modell som innebär svenskundervisning kombinerad med en praktik- eller lärlingsplats. Arbetet skall inte enbart främja språkinläringen utan även underlätta det fortsatta steget ut på arbetsmarknaden. Svenskundervisning bör även kunna ha en mera yrkesspecifik inriktning. Den bör kunna anpassas både till hög- och lågutbildade i form av korta branschriktade kurser varvade med yrkesarbete. Varje kurs skulle innehålla svenska med yrkesterminologi. Efter avslutad kurs och en tids arbete skulle det vara möjligt att återkomma till en fortsättningskurs för att sedan eventuellt avancera inom yrket. Det är oerhört angeläget att kunskapsvalideringen förbättras så att exempelvis invandrare med akademisk utbildning snabbt kan komma in på arbetsmarknaden.

Det är även viktigt att invandrarkvinnornas kompetens tas till vara. De hamnar i dag ofta sist i kön till arbete. I vårt land finns mycket språkkompetens samlad genom alla de personer som kommit hit från andra länder. Den specifika kännedomen om olika länders kulturer är en ovärderlig kunskap att använda inom olika branscher och industrier. En särskild insats behövs för att inventera invandrarkvinnors specifika kompetens som kan vara till stor nytta i arbetslivet. Dessa kvinnor bör sedan ges utbildning om svenskt arbetsliv.

Undersökningar visar att ungdomar med utländsk bakgrund har en högre arbetslöshet än andra ungdomar. Även de som är födda i Sverige eller som har invandrat till Sverige före sju års ålder har högre arbetslöshet. Skillnaden

består även om betygen, utbildningen och språkkunskaperna räknas med i jämförelsen med andra ungdomar. Detta är mycket oroväckande och tyder på stora brister i systemet.

För många med invandrabakgrund krävs det ibland specifika åtgärder eftersom de saknar ett socialt nätverk, kontakter och erfarenhet av att söka arbete i Sverige. Ett sätt att möta detta är införande av s.k. jobbguider för den invandrare som är ny på den svenska arbetsmarknaden. Funktionen behöver dock inte nödvändigtvis vara i offentlig regi utan kan t.ex. drivas ideellt. Jobbguidens uppgift blir att ha ett personligt ansvar för den arbetssökande och på olika sätt stödja, entusiasmera och lotsa denne fram till ett arbete. Det bör finnas jobbguider med invandrabakgrund eftersom de har en viktig erfarenhet av arbetsmarknaden ur sitt särskilda perspektiv.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motionerna A329 yrkande 12 i denna del (kd) och Sf402 yrkandena 5, 9, 13 och 15 (kd). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

10. Invandrare (punkt 6) (mp)

av Ulf Holm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 10. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A281 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2003/04:A235, 2003/04:A268, 2003/04:A329 yrkande 12 i denna del, 2003/04:Sf402 yrkandena 5, 9, 13 och 15 samt 2003/04:N329 yrkande 7.

Ställningstagande

Under många år har människor invandrat till Sverige. En del av dem har mindre än sex års teoretiska studier från sina hemländer, en del har ingen skolgång alls och somliga har genomgått hantverksutbildning. Väl i Sverige har många invandrade genomgått undervisning i svenska. Av olika skäl har alla inte, fullt ut, kunnat tillgodogöra sig sfi-undervisningen. Utan godkänd sfi-utbildning kommer man inte i fråga för service på arbetsförmedlingen eftersom det där ställs krav på detta. Det är av största vikt att arbetsförmedlingen ger service även till dem som ännu inte lyckats få godkänt i sin språkundervisning. Detta har lett till svårigheter för vissa invandrare att komma in på den svenska arbetsmarknaden och därmed få kontakt med svensktalande personer på ett naturligt sätt. Många av dem uppbär socialbidrag men skulle inget hellre vilja än att arbeta och försörja sig själva.

Det finns i dag en efterfrågan från designskolor, formgivare, arkitekter m.m. av småskalig produktion, prototyp tillverkning i utvecklingsprocesser samt specialtillverkning. Enligt uppgifter från Stockholms Hantverksförening kommer det inom 10 år att saknas omkring 100 000 hantverkare – en efterfrå-

gan som inte kommer att kunna mötas enbart genom rekrytering bland skoll ungdom. Vi behöver skapa förutsättningar för att tillvarata den unika hantverkskompetens som i dag finns men som inte nyttjas.

AMS och Integrationsverket m.fl. bör arbeta för att göra det möjligt för våra hantverkskunniga invandrare att bli verksamma i hantverksbranschen.

Detta bör ges regeringen till känna. Jag tillstyrker därför motion A281 yrkandena 1 och 2 (mp). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

11. Äldre (punkt 7) (m)

av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 11. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A257 yrkande 8 samt avslår motionerna 2003/04:A203, 2003/04:A308 yrkandena 4, 5 och 9, 2003/04:A329 yrkande 8 och 2003/04:A370 yrkande 1.

Ställningstagande

De äldres erfarenheter och kunnande måste bättre tas till vara på arbetsmarknaden. Det kräver ett generellt förbättrat klimat för arbete och företagande med inslag av nya och okonventionella metoder för att bryta arbetslösheten i allmänhet och långtidsarbetslösheten i synnerhet. Det måste också skapas möjlighet för äldre arbetslösa att genomgå kortare och mer specifikt inriktade yrkesutbildningar. Sådana kan arrangeras såväl av yrkeshögskolor som inom ramen för en företagsinriktad lärlingsutbildning.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion A257 yrkande 8 (m). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

12. Äldre (punkt 7) (fp)

av Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 12. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A370 yrkande 1 och avslår motionerna 2003/04:A203, 2003/04:A257 yrkande 8, 2003/04:A308 yrkandena 4, 5, och 9 samt 2003/04:A329 yrkande 8.

Ställningstagande

Från Folkpartiets sida anser vi att det är viktigt att undanröja ekonomiska och andra hinder mot att äldre är verksamma i arbetslivet.

Detta är inte nya frågor, och efter beslutet om pensionsreformen med dess stimulans till arbete har flera intressanta utredningar om hindren gjorts. Från regeringens sida har det dock inte hänt mycket efter utredningsarbetet.

Inte heller årets budgetförslag innehåller de initiativ som krävs för att underlätta för äldre i arbetslivet. Därför bör riksdagen göra ett tillkännagivande om vikten av att ta till vara den äldre arbetskraftens kunnande och erfarenhet om välfärden skall kunna säkras. Det krävs lagändringar och andra beslut som anger en tydlig färdriktning. När vägen röjts och hinder avlägsnats blir det lättare att få genomslag för en mer positiv inställning till att anställa äldre och till att vara yrkesverksam längre. Motion A370 yrkande 1 (fp) tillstyrks med det anförda. Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

13. Äldre (punkt 7) (kd)

av Annelie Enochson (kd) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 13. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:A308 yrkandena 4, 5 och 9 och 2003/04:A329 yrkande 8 samt avslår motionerna 2003/04:A203, 2003/04:A257 yrkande 8 och 2003/04:A370 yrkande 1.

Ställningstagande

För oss är det viktigt att frihet och trygghet präglar den svenska arbetsmarknaden. Äldre personer skall kunna anpassa sitt arbete utifrån sin egen unika situation. Vill man trappa ned sin arbetstid några år före pension skall man kunna göra det. Om man vill försätta att arbeta även efter ordinarie pensionsålder skall man kunna göra det. Befolkningsprognoserna visar dessutom på behovet av att fler arbetar för att klara framtidens välfärd, bl.a. därför är det viktigt att underlätta för äldre på arbetsmarknaden.

Kristdemokraterna föreslår 11 konkreta åtgärder för att underlätta för de äldre att orka och kunna arbeta så länge som de önskar och på de villkor som passar dem:

1. Diskrimineringslagstiftningen utökas till att också omfatta förbud mot diskriminering av äldre.
2. Lagstadgad rätt att gå ned i arbetstid efter 61 år införs.
3. Rätt och möjlighet ges att stanna kvar i arbetslivet längre.

4. Eget företagande uppmuntras genom att en F-skattsedel kan erhållas utan annan restriktion än näringsförbud. Den som bara har en uppdragsgivare skall kunna få F-skattsedel.
5. Ett mer hälsofrämjande arbetsliv.
6. Informationskampanj om äldre i arbetslivet.
7. Kompetenscentrum för god seniorpolitik.
8. Kontinuerlig kompetensutveckling via ett individuellt kompetenssparande.
9. Nej till den förlängda sjuklöneperioden.
10. En ny friskförsäkring och en samordnad rehabiliteringsförsäkring införs.
11. Ingripande mot sådana avtalspensionssystem som gör det betydligt dyrare för arbetsgivare att anställa äldre arbetskraft.

Vi vill att en informationskampanj genomförs om vinsten av äldre i arbetslivet och att ett seniorkompetenscentrum inrättas. Forskning som tydligt visar att äldres erfarenhet och förvärvat kompetens gör dem till skickliga yrkesutövare och att deras lojalitet och engagemang skapar stabilitet på arbetsplatsen bör marknadsföras. Det är också viktigt att vidta åtgärder i syfte att minska skillnaderna i kostnader som arbetsgivarna har för yngre jämfört med för äldre arbetskraft. Det är viktigt att de fackliga organisationerna också involveras i arbetet.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motionerna A308 yrkandena 4, 5 och 9 (kd) och A329 yrkande 8 (kd). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

14. Äldre (punkt 7) (c)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 14. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A203 och avslår motionerna 2003/04:A257 yrkande 8, 2003/04:A308 yrkandena 4, 5 och 9, 2003/04:A329 yrkande 8 och 2003/04:A370 yrkande 1.

Ställningstagande

Sverige har och kommer att få en ännu större brist på arbetskraft. Den kan lösas på olika sätt. Invandringen är ett sätt att lösa problemet. Ett annat sätt är att försöka att stimulera fler äldre att stanna kvar längre i arbetslivet. Andelen pensionärer av den samlade befolkningen blir allt större år från år – snart är var fjärde person pensionär. Bland dessa finns en samlad yrkeskompetens och livserfarenhet som skulle kunna tas till vara bättre än vad som nu sker. Många skulle kunna tänka sig att skjuta upp pensioneringen om detta vore möjligt

och attraktivt. Därför är det viktigt att se över bl.a. arbetsrätten för att arbetsgivare skall vara villiga att anställa äldre och för att pensionärerna skall finna det meningsfullt att fortsätta arbeta.

Vad jag anför här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att jag anser att motion A203 (c) bör bifallas medan motionerna A257 yrkande 8 (m), A308 yrkandena 4, 5 och 9 (kd), A329 yrkande 8 (kd) och A370 yrkande 1 (fp) bör avslås.

15. Arbetshandikappade m.m. (punkt 8) (m)

av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 15. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:A241 yrkandena 1–7 och 2003/04:A305 yrkande 15 samt avslår motionerna 2003/04:A263 yrkandena 13 och 14, 2003/04:A310 yrkande 10 i denna del, 2003/04:A316, 2003/04:A331 och 2003/04:So569 yrkande 2.

Ställningstagande

Personer med olika handikapp skall ges rimliga möjligheter till ett värdigt liv. Alla människor skall få möjlighet att uppleva arbetsgemenskap och tillhörighet. Arbetshandikappade människor måste få rimliga möjligheter till valfrihet. De skall ha rätt till ett liv i värdighet. De som kan och vill skall ha rätt till ett aktivt arbetsliv. Samhället måste skapa förutsättningar som mer ser till den enskilda individens behov och mindre till ett kollektivt generellt system. Det är många, inte minst unga, människor med arbetshandikapp som blir förtidspensionerade fastän de egentligen både vill och kan arbeta, åtminstone deltid. Denna utveckling är inte acceptabel. Moderaterna anser att regelverk och föreskrifter måste tydliggöra vem som anses vara arbetshandikappad och därmed i behov av stöd. De som är arbetshandikappade skall ges ett fullgott stöd. Två RRV-rapporter visar att det i mer än hälften av de ärenden som gällde lönebidrag inte var styrkt att det fanns ett funktionshinder som hade betydelse för det aktuella arbetet. I över en tredjedel av de granskade ärendena bedömde RRV att de egentliga skälen handlade om att dessa personer hade svårigheter att få arbete av andra skäl, som t.ex. hög ålder eller för låg utbildningsnivå. De som inte är arbetshandikappade skall inte kunna komma i fråga för lönebidrag och anställning inom verksamheter som exempelvis Samhall. Verksamheter som Samhall bedriver bör inte konkurrera med privat näringsverksamhet. Samhall skall se till att de allra mest utsatta individerna är de som först kommer i fråga när det gäller nya arbetstillfällen. Det skall klart framgå om en verksamhet bedrivs i vinstsyfte eller är av annan art. Gravyt arbetshandikappade skall inte behöva riskera att någon annan får deras rätt-

mätiga plats därför att verksamheten drivs delvis i syfte att sälja produkterna på den privata marknaden. Stöden måste göra en tydlig åtskillnad på om verksamheten drivs på kommersiella grunder eller inte. Stöden till de arbetshandikappade bör kontinuerligt utvärderas och redovisas offentligt.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motionerna A241 yrkandena 1–7 (m) och A305 yrkande 15 (m). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

16. Arbetshandikappade m.m. (punkt 8) (fp)

av Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 16. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A310 yrkande 10 i denna del samt avslår motionerna 2003/04:A241 yrkandena 1–7, 2003/04:A263 yrkandena 13 och 14, 2003/04:A305 yrkande 15, 2003/04:A316, 2003/04:A331 och 2003/04:So569 yrkande 2.

Ställningstagande

Oavsett om konjunkturen är bra eller dålig så har de handikappade alltid en svår situation på arbetsmarknaden. De statliga insatserna för att stärka handikappades ställning är därför mycket viktiga och måste alltid prioriteras. Arbetslinjen måste gälla även för handikappade. Förtidspensioneringar skall undvikas i största möjliga utsträckning. Både lönebidrag och anställningar inom Samhall har visat sig vara värdefulla lösningar för många handikappade.

Det är viktigt att påpeka att lönebidragsanställningar i största möjliga utsträckning måste vara en åtgärd för arbetshandikappade och inte för andra grupper. Allra svårast är situationen för dem som har någon form av psykiskt funktionshinder, men den är besvärlig också för t.ex. personer med hjärt- och kärlsjukdomar, rörelsehinder och dyslexi. Majoriteten av dem med nedsatt arbetsförmåga behöver någon form av hjälp eller anpassning för att kunna arbeta. Det kan handla om hjälpmedel, anpassad lokal, transporter till och från arbetsplatsen eller personligt biträde. Men allra vanligast är behov av anpassning av arbetstiden, arbetstempot eller arbetsuppgifterna. Så långt möjligt skall efterfrågan på arbete för dem med nedsatt arbetsförmåga mötas på den reguljära arbetsmarknaden. Arbetsgivare kan få stöd på olika sätt för att anpassa arbetsplatsen, men de utnyttjar dessa möjligheter alltför sällan. Det är därför angeläget att – gärna i samarbete med näringslivets organisationer – bedriva opinionsbildning riktad mot arbetsgivare för att undanröja fördomar och sprida kunskap om de möjligheter som står till buds.

Antalet lönebidragsanställningar måste öka för att de behov som finns skall kunna tillmötesgå. Det måste också finnas större möjligheter att inte trappa av eller upphöra med bidraget om detta i praktiken medför att anställ-

ningen därmed upphör. Ett alternativ kan vara att inrätta tjänster som inte kräver full arbetskapacitet, såsom vuxna rastvakter i skolan eller personer som kan ledsaga äldre, vid till exempel promenader eller teaterbesök. Arbetsgivarnas möjligheter att ta över anställningen när lönebidraget upphör är ofta små. En fortsatt anställning förutsätter därför i praktiken att lönebidraget permanentas. Jag anser att detta många gånger är det bästa alternativet för dem det berör, annars återstår ofta bara förtidspension.

Detta bör ges regeringen till känna. Jag tillstyrker därför motion A310 yrkande 10 i denna del (fp). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

17. Arbetshandikappade m.m. (punkt 8) (c)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 17. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A263 yrkandena 13 och 14 och avslår motionerna 2003/04:A241 yrkandena 1–7, 2003/04:A305 yrkande 15, 2003/04:A310 yrkande 10 i denna del, 2003/04:A316, 2003/04:A331 och 2003/04:So569 yrkande 2.

Ställningstagande

Utgångspunkten är att personer med funktionshinder skall delta på den öppna arbetsmarknaden på lika villkor som andra. För personer med funktionshinder som innebär nedsatt arbetsförmåga och dessutom utgör ett arbetshandikapp skall alternativ såsom Samhall och lönebidrag erbjudas. En arbetsgivare har ansvar för att arbetsplatsen till fullo skall vara tillgänglig och anpassad för anställda med funktionshinder. Situationen i dag är inte tillfredsställande när det t.ex. gäller arbetshjälpmedel.

Det är positivt att arbetslösheten bland de arbetshandikappade har minskat med 27 % under det senaste året. Men man får inte glömma att arbetslösheten bland funktionshindrade fortfarande är dubbelt så hög som för befolkningen som helhet. Regeringen bör därför återkomma med förslag på hur arbetslösheten bland personer med funktionshinder skall minska och hur tillgängligheten till arbetslivet för personer med funktionshinder skall öka.

Vad jag anför här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att jag anser att motion A263 yrkandena 13 och 14 (c) bör bifallas medan motionerna A241 yrkandena 1–7 (m), A305 yrkande 15 (m), A310 yrkande 10 i denna del (fp), A316 (s), A331 (s) och So569 yrkande 2 (v) bör avslås.

18. Långtidssjukskrivna (punkt 9) (fp)

av Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 18. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf358 yrkande 4 samt avslår motionerna 2003/04:A247 yrkande 7 och 2003/04:A352.

Ställningstagande

De som på grund av ohälsa är i behov av att byta yrke skall ha tillträde till arbetsmarknadspolitiska program. Siktet måste vara inställt på återställd arbetsförmåga och återgång i arbete, om så behövs genom byte av arbetsplats och yrke. Det är anmärkningsvärt att de som för sin hälsas skull behöver byta yrke inte är välkomna till de arbetsmarknadspolitiska programmen. Detta ligger bakom att RFV och AMS har begärt att regeringen med en ändring av en förordning skall "öppna" programmen för personer som efter sjukdom inte kan omplaceras hos nuvarande arbetsgivare. Regeringen bör vidta erforderliga ändringar av förordningen och se till att återgång i arbete genom byte av yrke inte i onödan försvåras av tillträdesregler för omskolning m.m.

Detta bör ges regeringen till känna. Jag tillstyrker därför motion Sf358 yrkande 4 (fp). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

19. Långtidssjukskrivna (punkt 9) (c)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 19. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A247 yrkande 7 och avslår motionerna 2003/04:A352 och 2003/04:Sf358 yrkande 4.

Ställningstagande

För att stärka den enskilda individen att komma tillbaka till arbetslivet efter sjukfrånvaro eller arbetslöshet, antingen till ett nytt arbete eller till sin gamla arbetsplats, anser Centerpartiet att det skall finnas lotsar som stöd för den enskilde. De som så önskar skall ha möjlighet att få hjälp av en person som tillsammans med arbetsgivaren, försäkringskassan etc. hjälper honom eller henne tillbaka till arbetslivet.

Vad jag anför här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att jag anser att motion A247 yrkande 7 (c) bör bifallas medan motionerna A352 (s) och Sf358 yrkande 4 (fp) bör avslås.

20. Kulturarbetare (punkt 10) (m)

av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 20. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Kr254 yrkandena 1 och 13.

Ställningstagande

Kulturarbetsmarknaden är problematisk och försörjningssituationen för många konstnärer försämrats. Antalet utbildningsplatser har ökat och därmed också konkurrensen om de få uppdragen. Därför måste konstnärskapet ges nya potentialer. Den brist på samstämmighet som råder mellan de konstnärliga högskolorna och arbetsmarknaden måste ses över och förändras och även samarbetet mellan övriga högskolor och universitet. Konstnärerna måste få bättre kunskaper om hur marknaden fungerar och en bättre grund att stå på. Dagens arbetsmarknadspolitik är oftast ett hinder för utvecklingen eftersom den inte i tillräckligt hög grad tar hänsyn till kulturskaparnas särskilda villkor, t.ex. gäller det arbetslöshetsförsäkringen. Under den tid konstnären uppbär arbetslöshetsersättning skall konstnären stå till arbetsmarknadens förfogande. Konstnären skall vara anmäld på arbetsförmedlingen och det skall upprättats en individuell handlingsplan för framtiden. Det är självklart att konstnärer bör kunna basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete och inte på bidrag. Nya ekonomiska stödinsatser är inte den enda och inte heller den viktigaste lösningen. I stället för att öka mängden arbetsmarknadsåtgärder måste de konstnärliga utövarna ges bra villkor som gör det möjligt att leva på sitt arbete i stället för att vara bidragsberoende. Det offentliga samhällets satsningar på konst skall ske genom direkt arbete för konstnärerna och inte genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion Kr254 yrkandena 1 och 13 (m).

21. Lönebidrag (punkt 14) (fp)

av Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 21. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A310 yrkande 10 i denna del samt avslår motionerna 2003/04:A214, 2003/04:A215, 2003/04:A233, 2003/04:A245, 2003/04:A272, 2003/04:A289,

2003/04:A295, 2003/04:A329 yrkande 28 i denna del, 2003/04:A333, 2003/04:A349 och 2003/04:So569 yrkande 1.

Ställningstagande

De arbetshandikappades ställning måste stärkas. Folkpartiet anser att taket för lönebidrag skall höjas. Att nivån har varit oförändrad i många år har gjort det svårare för funktionshindrade med kvalificerad utbildning att få ett lämpligt arbete.

Detta bör ges regeringen till känna. Jag tillstyrker därför motion A310 yrkande 10 i denna del (fp). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

22. Lönebidrag (punkt 14) (kd)

av Annelie Enochson (kd) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 22. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:A214 och 2003/04:A329 yrkande 28 i denna del samt avslår motionerna 2003/04:A215, 2003/04:A233, 2003/04:A245, 2003/04:A272, 2003/04:A289, 2003/04:A295, 2003/04:A310 yrkande 10 i denna del, 2003/04:A333, 2003/04:A349 och 2003/04:So569 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är nödvändigt att tillförsäkra arbetshandikappade möjligheten till ett fortsatt aktivt arbetsliv. Nu när det är dystrare tider på arbetsmarknaden är det stor risk att det är de arbetshandikappade som slås ut först. Lönebidragen är ett effektivt instrument att slussa in arbetshandikappade på arbetsmarknaden. Men regeringen har haft en ryckig politik på området med dålig kontroll av myndigheterna, panikbromsningar, satsningar som i praktiken blev minskningar, anställningsstopp på vissa håll och dessutom utredningar som ser över hela systemet. Osäkerheten är betydande om den långsiktiga inriktningen av regeringens politik. I förordningen för lönebidragsanställda bör det på nytt införas en paragraf som innebär att om risk för uppsägning föreligger skall en sänkning av lönebidrag ej genomföras. Möjlighet till en ersättning på 90 % vid anställning i ideella organisationer skall gälla såväl vid nyanställningar som för dem som innehade anställning efter 1 juli 1995. Den 1 januari 2003 trädde nya pensionsregler i kraft, som ger arbetstagare som så önskar möjligheten att vara kvar i arbetslivet till 67 års ålder.

Denna regel är bra för de personer som inte känner sig "klara" att gå i pension vid 65 års ålder utan mår bäst av att få fortsätta sitt yrkesliv några år till. Den ger också en trygghet för de grupper som under sina tjänsteår inte har lyckats

att få ihop pension som bedöms vara skäligen att leva på under åren som pensionärer.

När de nya pensionsreglerna träder i kraft har inte reglerna om lönebidrag omarbetats för att följa utvecklingen. Kommunerna får i dag statligt stöd för att kunna hjälpa personer med arbetshandikapp endast fram till dess att de fyller 65 år. Detta stöd borde kunna ges fram till 67 års ålder och överensstämma med de nya pensionsreglerna.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motionerna A214 (kd) och A329 yrkande 28 i denna del (kd). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

23. Samhall (punkt 16) (fp, kd, c)

av Erik Ullenhag (fp), Annelie Enochson (kd), Claes Västerteg (c) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 23. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:A263 yrkande 15, 2003/04:A310 yrkande 11 och 2003/04:A329 yrkande 28 i denna del.

Ställningstagande

För personer som inte kan beredas arbete på den reguljära arbetsmarknaden måste det finnas alternativ. Samhall är ett sådant alternativ vars verksamhet är avgörande för arbetshandikappade. Verksamheten bör renodlas och uteslutande rikta sig till personer med arbetshandikapp. Målet för Samhalls verksamhet är bl.a. att öka antalet arbetstillfällen för de arbetshandikappade, öka rekryteringen från grupper med svårare funktionshinder och nå ett rimligt ekonomiskt resultat. Affärsmässigheten dominerar för mycket, och rekryteringen från de prioriterade grupperna minskar. Även andelen övergångar från Samhall till ordinarie arbeten blir mindre. Det är inte lyckat att Samhall konkurrerar på den öppna marknaden. Samhall har bl.a. satsat på servicetjänster. Kraven inom den sektorn är höga både när det gäller stresstålighet och flexibilitet, vilket inte många arbetshandikappade personer förmår att leva upp till. Samhalls prioritering måste vara att ge meningsfulla arbeten till de arbetshandikappade i stället för att nå rimligt ekonomiskt resultat. Vi anser att Samhalls vinstkrav bör ses över.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motionerna A263 yrkande 15 (c), A310 yrkande 11 (fp) och A329 yrkande 28 i denna del (kd).

24. Lärlingsutbildning (punkt 17) (m)

av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 24. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:A305 yrkande 13 och 2003/04:Kr232 yrkande 7 samt avslår motionerna 2003/04:A329 yrkande 11 och 2003/04:Ub399 yrkande 2.

Ställningstagande

Flera av de nuvarande arbetsmarknadspolitiska åtgärderna bör slopas till förmån för mer individuellt inriktade insatser. Utbildning av olika slag kommer att utgöra den dominerande insatsen. En betydande del av denna utbildning kommer inte att betraktas som arbetsmarknadspolitik i traditionell mening. Vi vill exempelvis ersätta traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar under 25 år med en företagsinriktad lärlingsutbildning. Den kan bedrivas av olika aktörer, såsom gymnasieskolor, friskolor och utbildningsföretag. Arbetslösa ungdomar med bristfällig grundutbildning ges med denna lärlingsutbildning nya möjligheter att ta sig ut på arbetsmarknaden.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motionerna A305 yrkande 13 (m) och Kr232 yrkande 7 (m). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

25. Lärlingsutbildning (punkt 17) (kd)

av Annelie Enochson (kd) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 25. Riksdagen bifaller därmed motionerna 2003/04:A329 yrkande 11 och 2003/04:Ub399 yrkande 2 samt avslår motionerna 2003/04:A305 yrkande 13 och 2003/04:Kr232 yrkande 7.

Ställningstagande

Lärlingssystem kan utvecklas både inom den svenska gymnasieskolans ram och som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd för arbetslösa. Flera förhållanden talar för ett fungerande lärlingssystem. Skola och samhälle visar inte de praktiska färdigheterna den uppmärksamhet som är rimlig. Det är viktigt att varje elev får möjlighet att utveckla hela sin personlighet. Om skolan blir alltför teoretisk kan inläringen hämmas för många elever. Ungdomsarbetslösheten i Sverige är betydligt högre än den genomsnittliga arbetslösheten. Kraftiga insatser måste vidtas för att sänka trösklarna för ungdomars inträde i arbetsli-

vet. Omkring 300 hantverksyrken är på väg att dö ut på grund av att det inte finns någon utbildning. Hantverksyrken är en viktig del av vårt kulturarv. Det finns behov av kompetenta yrkesarbetare på områden som det reguljära utbildningssystemet har svårt att tillfredsställa. För att kunna svara upp till företagens olika behov av yrkeskunnande behövs en mängd olika utbildningsvägar. Det finns inte någon centralt sammanställd information om lärlingsutbildningar som bedrivs i projektform som arbetsmarknadspolitiska åtgärder runt om i landet. En kartläggning på central och regional nivå samt på lokalnivå och en samordning mellan länsarbetsnämnderna och kommunerna behövs. På olika platser i landet har projekt med lärlingsutbildning som arbetsmarknadspolitisk åtgärd slagit mycket väl ut. Med en väl fungerande lärlingsutbildning inom gymnasieskolans ram kommer på sikt behovet av lärlingsutbildning som arbetsmarknadspolitisk åtgärd att minska. I dagsläget föreligger dock ett stort behov.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion A329 yrkande 11 (kd) och Ub399 yrkande 2 (kd). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

26. Stöd till start av näringsverksamhet (punkt 18) (fp)

av Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 26. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A310 yrkande 9 samt avslår motion 2003/04:A327 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det är viktigt att det finns någon form av stöd till dem som har en idé och vill starta ett eget företag och inte har något eget kapital att sätta in. Folkpartiet anser att det system med mikrokredit som riksdagen beslutade att införa hösten 2001 i samband med behandlingen av den regionalpolitiska propositionen 2001/02:4 måste utvecklas. Detta är ett bättre alternativ än stöd till start av näringsverksamhet som skapar en falsk illusion av att det går att få i gång ett företag på mycket kort tid. Jag föreslår att den senare typen av stöd skall avskaffas.

Detta bör ges regeringen till känna. Jag tillstyrker därför motion A310 yrkande 9 (fp) och avslår motion A327 yrkandena 1 och 2 (s).

27. Aktivitetsgarantin (punkt 19) (kd)

av Annelie Enochson (kd) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 27. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A329 yrkande 5 samt avslår motionerna 2003/04:A263 yrkande 9 och 2003/04:A301.

Ställningstagande

Den insikt som måste prägla arbetsmarknadspolitiken är att det är nödvändigt att på ett tidigt stadium vidta relevanta åtgärder för att stödja den arbetslöse att snabbt få rätt utbildning, praktik och annan hjälp. Aktivitetsgarantin som riksdagen beslutade om våren 2000 drogs i gång den 1 augusti samma år för att inom några månader omfatta 30 000 personer. Eftersom försöksverksamheten som föregick aktivitetsgarantin bara varade några månader och förberedelsestiden var mycket kort är det inte konstigt att aktivitetsgarantin har haft grava inkörnings- och kvalitetsproblem. Själva grundidén är riktig, det vill säga att de långtidsinskrivna kommer in i ett mer aktivt och nära samarbete med arbetsförmedlingens personal och att varje individs särskilda behov beaktas i en individuell handlingsplan. Aktivitetsgarantin står dock och faller med den praktiska tillämpningen. Det räcker således inte med jobbsökaraktiviteter. Det behövs tydliga krav som går att leva upp till, stöd och hjälp att bryta arbetslöshetsmönstret och aktiva insatser att möta den enskilda personens konkreta behov och problem. Det är också viktigt med nära samverkan med föreningsliv, näringsliv, privata bemanningsföretag och förmedlare.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion A329 yrkande 5 (kd). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

28. Aktivitetsgarantin (punkt 19) (c)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 28. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A263 yrkande 9 och avslår motionerna 2003/04:A301 och 2003/04:A329 yrkande 5.

Ställningstagande

Alltför många av dagens utbildningsprogram som startats för att minska arbetslösheten har visat sig misslyckade. I en utvärdering av den svenska arbetsmarknadspolitiken har man funnit att de stora volymåtgärderna under

1990-talet inte ledde till att man fick fler nya jobb. Ett av de största programmen på senare år är aktivitetsgarantin, som infördes 2000. I AMS egen utvärdering sägs att åtgärden inte ökar deltagarnas chanser att få ett reguljärt jobb, däremot ökar chanserna att få ett jobb med stöd. Ett mål med aktivitetsgarantin är också att bryta rundgången i systemen. Rapporten visar dock att de som deltagit i programmet oftare återkommer i arbetslöshet än andra grupper.

Införandet av aktivitetsgarantin måste ses som ett led i regeringens försök att nå sitt eget mål om 4 % öppen arbetslöshet. Av många äldre arbetslösa uppfattas dock aktivitetsgarantin som kränkande och meningslös. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag om att tidsbegränsa aktivitetsgarantin till två år och i stället införa möjligheten för arbetslösa över 60 år att erhålla anställning med lönebidrag.

Vad jag anfört här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att jag anser att motion A263 yrkande 9 (c) bör bifallas medan motionerna A301 (s) och A329 yrkande 5 (kd) bör avslås.

29. Anställningsstöd (punkt 20) (kd)

av Annelie Enochson (kd) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 29. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A329 yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att det omfattande regelsystem som finns på anställningsstödet område inte är ändamålsenligt och är för komplicerat för dem som skall tillämpa det. Systemet ändras dessutom ofta av regeringen. Det är viktigt att en åtgärd får verka fullt ut och inte störs av ständiga regeländringar som minskar överskådligheten och ökar byråkratin. Det *särskilda anställningsstödet* innebär att den som fyllt 57 år och varit inskriven på arbetsförmedlingen i två år skulle få ett anställningsstöd under 24 månader omfattande 75 % av lönekostnaden. Vi menar att stödet innebär orimligt höga subventionsnivåer under två års tid. En privat arbetsgivare får cirka 11 000 kr i månaden under två år i subvention för att anställa en person. Anställningsstödet borde begränsas till ett allmänt anställningsstöd och ett förstärkt anställningsstöd.

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder finansieras genom anslag och medelstildelning från AMS ut till länsarbetsnämnderna som i sin tur fördelar anslagen vidare till de lokala arbetsförmedlingarna. Undantaget är anställningsstödet som är utformat som en skattereduktion utan budgetrestriktioner. Det lokala arbetsförmedlingskontoret har därför all anledning att i första hand nyttja anställningsstöden, eftersom det skapar större handlingsfrihet från budgetsynpunkt för kontoret. Det är inte sannolikt att detta i längden leder till

den mest optimala avvägningen sett utifrån de mål och anslag som riksdagen beslutat om. Det är också orimligt att regeringen själv beslutar om regeländringar när det gäller anställningsstödet – en åtgärd som beräknas belasta statens finanser med 2,3 miljarder kronor nästa år. Sådana regelförändringar skall i stället underställas riksdagens beslut och avvägningar.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion A329 yrkande 7 (kd).

30. Andra insatser för arbetslösa (punkt 21) (c)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 30. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A263 yrkande 11 och avslår motionerna 2003/04:A223, 2003/04:A365 yrkandena 1 och 2 samt 2003/04:A369.

Ställningstagande

Kraven på en hög utbildningsnivå hos både individer och befolkningen i sin helhet är större i dag än någonsin tidigare. Numera är det allt svårare att klara av arbetslivet utan en god utbildning. Både den nationella och internationella utvecklingen visar att arbetskraft med låg utbildningsnivå kommer att ersättas av individer med högre utbildning. Under hela 1990-talet har personer med kort utbildning varit de som först blivit arbetslösa och de som sist fått ett nytt arbete när konjunkturen vänt. Treårig gymnasieutbildning framställs allt oftare som ett minimikrav för alla som söker sig till arbetslivet i dag.

I dag har alla vuxna en lagstadgad rätt från 20 års ålder att delta i grundläggande vuxenutbildning motsvarande grundskola. Kommunerna har skyldighet att inte bara tillhandahålla utbildning utan också aktivt verka för att personer som bor i kommunen och som saknar grundskolekompetens deltar i utbildningen. Centerpartiet anser att det även bör finnas en liknande lagstadgad rätt att delta i gymnasial vuxenutbildning. Alla arbetslösa som har en kort utbildning sedan tidigare skall erbjudas en kompletterande utbildning motsvarande gymnasienivå.

Vad jag anfört här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att jag anser att motion A263 yrkande 11 (c) bör bifallas medan motionerna A223 (s), A365 yrkandena 1 och 2 (mp) samt A369 (fp) bör avslås.

31. Andra insatser för arbetslösa (punkt 21) (mp)

av Ulf Holm (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 31. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A365 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2003/04:A223, 2003/04:A263 yrkande 11 och 2003/04:A369.

Ställningstagande

Ett socialt arbetskooperativ har en viktig funktion i en rehabiliteringsprocess. Medlemmarna i de sociala arbetskooperativen befinner sig oftast längst bort från arbetsmarknaden. I sina kontakter med offentliga aktörer hamnar de ofta mellan stolarna därför att de utgör gränsfall i förhållande till olika regelverk och inte ses som rehabiliterbara.

Vad är då ett socialt arbetskooperativ? Någon exakt definition finns inte. Men kooperativet fungerar som en egen juridisk person och utgör en demokratiskt styrd ekonomisk förening som erhåller någon form av ekonomiskt stöd från den offentliga sektorn. Människor som arbetar i kooperativet står utanför den ordinarie arbetsmarknaden. De måste vara i majoritet i föreningen och i någon utsträckning producera varor eller tjänster på en marknad.

Vad skall då de här kooperatörerna leva av? Alla vill ju ha lön för det arbete de utför. Många av dessa människor kan inte arbeta heltid, och när de arbetar sker detta med nedsatt arbetskapacitet. Eftersom varken lönebidrag eller sjukbidrag kan ses som en lämplig ersättning i sammanhanget förespråkar jag en försöksverksamhet med ett statligt kooperatörsbidrag under tre år. Kooperatörsbidraget skulle kunna utges med hänsyn till arbetad tid och ligga på samma nivå som lönebidraget. Finansieringen skulle kunna ske med exempelvis lönebidragsmedel.

Kommunerna är ålagda att ha ansvaret för en meningsfull sysselsättning för funktionshindrade men det behövs en morot för detta. Ett stimulansbidrag om 50 % av kostnaderna för handledarlöner i sociala arbetskooperativ skulle kunna lämnas under den treåriga försöksperioden, vilket bör utredas av regeringen.

Detta bör ges regeringen till känna. Jag tillstyrker därför motion A365 yrkandena 1 och 2 (mp). Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

32. Förmedlingsverksamhet (punkt 22) (m)

av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 32. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A305 yrkande 10 samt avslår motion 2003/04:A310 yrkande 5.

Ställningstagande

Moderaterna anser att en individuell arbetsförmedling skall skapas. Alla arbetslösa skall ha rätt till kostnadsfri och valfri arbetsförmedling och en individuell behandling. Arbetsförmedlingstjänsten kan utföras av olika huvudmän, t.ex. bemanningsföretag. Konkurrens och mångfald inom arbetsförmedlingen leder till högre kvalitet och effektivare resultat. Det är självklart att förmedlingsverksamheten utformas utifrån lokala förhållanden. I glesbygd kommer få bemanningsföretag att etablera sig, åtminstone i ett inledande skede. Där inga alternativ växer fram har staten det slutliga ansvaret att se till att alla som är arbetslösa får den service de har rätt att kräva. Allt stöd från arbetsförmedlingen skall ha som enda syfte att ge den arbetslöse maximal möjlighet att kunna finna ett arbete. Det kräver att åtgärderna så långt det är möjligt är utformade efter den enskildes behov.

Detta bör ges regeringen till känna. Vi tillstyrker därför motion A305 yrkande 10 (m) och avslår motion A310 yrkande 5 (fp).

33. Förmedlingsverksamhet (punkt 22) (fp)

av Erik Ullenhag (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 33. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A310 yrkande 5 samt avslår motion 2003/04:A305 yrkande 10.

Ställningstagande

Folkpartiet vill reformera platsförmedlingsverksamheten för att stärka den arbetslöses ställning. Arbetsförmedlingen måste få konkurrens. Privata arbetsförmedlingar, branschvisa arbetsförmedlingar, privata utbildningsföretag, ideella föreningar, kooperativ, nätverk och nya bemanningsföretag skall kunna komplettera den statliga arbetsförmedlingen. I de delar av Sverige där det saknas underlag för privata aktörer får dock det offentliga träda in som platsförmedlare. Hanteringen av arbetslöshetsförsäkringen bör lyftas av från platsförmedlingsverksamheten.

En av de viktigaste liberaliseringarna på arbetsmarknaden under 1990-talet var avskaffandet av förbudet mot privat arbetsförmedling, vilket skedde under starkt motstånd från Socialdemokraterna. Det öppnade Sverige för personaluthyrningsföretag. Efter en trög start verkar nu en lång rad av privata arbetsförmedlingar och personaluthyrningsfirmor på arbetsmarknaden. Fristående aktivitetscentrum, produktions- och distributionsagenter, förmedlare av kunskaps tjänster samt stödgrupper för forskare och akademiker, mediefolk och konstnärer har vuxit fram. Dessa fristående organisationer har bidragit till att flytta initiativ och ansvar från stora offentliga system till människorna. Denna mångfald gynnar alla på arbetsmarknaden.

Uthyrningsföretagen har bidragit till att minska arbetslösheten och segregationen samt att höja låga kvinnolöner, bl.a. i vården. I ett internationellt perspektiv är uthyrningsföretagens andel av den svenska arbetsmarknaden ännu låg. Fortfarande arbetar mindre än 1 % av arbetskraften i ett uthyrningsföretag, även om andelen är högre i storstäderna. Ytterst har det offentliga ansvaret för förmedlingsverksamheten.

Detta bör ges regeringen till känna. Jag tillstyrker därför motion A310 yrkande 5 (fp) och avslår motion A305 yrkande 10 (m).

34. Arbetsmarknadsnämnder (punkt 23) (c)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 34. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A263 yrkandena 3 och 10 och avslår motion 2003/04:A221.

Ställningstagande

För att arbetsmarknadspolitiken skall bli mer dynamisk behövs lokal förankring och idéer från alla parter. I dag finns lokala arbetsförmedlingsnämnder där kommunerna nominerat representanter, som utgör majoriteten i nämnderna. Övriga representanter utgörs av företrädare för näringslivet, fackföreningsrörelsen, arbetsförmedlingarna och länsarbetsnämnderna. Genom denna ordning bli fler delaktiga och engagerade i den lokala arbetsmarknadspolitiken. De nya arbetsförmedlingsnämnderna har dock inte haft makten över resurserna, vilket gjort att nämnderna till stor del inneburit ett spel för gallerierna.

Eftersom arbetsmarknadspolitiken behöver förankras lokalt hos de människor som arbetar och berörs av den lokala arbetsmarknaden bör regelverk och organisationen för arbetsförmedlingsnämnderna utvärderas.

Anställningsstöd såsom offentligt skyddat arbete (OSA) och offentligt tillfälligt arbete (OTA) kan vara en sista utväg för personer som inte kommer in på den reguljära arbetsmarknaden och där aktivitetsgarantin upplevs som

meningslös. Därför bör det införas en lagstadgad möjlighet för arbetsmarknadsnämnderna att, i samråd med kommuner och landsting, införa liknande åtgärder.

Vad jag anfört här bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär att jag anser att motion A263 yrkandena 3 och 10 (c) bör bifallas medan motion A221 (fp) bör avslås.

35. Arbetskraftens rörlighet över gränserna (punkt 25) (m)

av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m) och Henrik Westman (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 35. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:Sf324 yrkandena 3 och 4 och avslår motionerna 2003/04:A240 yrkande 3, 2003/04:A259 samt 2003/04:N225 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att nuvarande utformning av systemen för arbetslöshetsersättning samt arbetsförmedling och arbetsmarknadspolitiska åtgärder sätter hinder i vägen för arbetskraftens rörlighet i Öresundsregionen. Dessa hinder måste undanröjas.

Om man exempelvis arbetar deltid eller har timvikariat i både Danmark och Sverige men inte arbetar i båda länderna samma vecka stöter man på problem. Detta beror på att man enligt AMS måste pendla mellan de båda ländernas system för arbetslöshetsersättning. Arbejdsdirektoratet i Danmark anser däremot att det är i det land där man under en längre period haft sin huvudsakliga sysselsättning som man också skall vara arbetslöshetsförsäkrad. Flera andra exempel kan lämnas på hinder mot arbetskraftens rörlighet som uppstår till följd av bristande överensstämmelse mellan de svenska och danska a-kassesystemen.

Vi anser att AMS borde vidta åtgärder för att undanröja de problem som den svenska regeltolkningen medför. Det gäller också de svårigheter som kan uppstå i samband med att personer söker arbete eller deltar i arbetsmarknadspolitiska program. Det går exempelvis inte att få ersättning för sökanderesor i grannlandet. Inte heller är det möjligt för en person med utbildningsbidrag från Sverige att praktisera i Danmark.

Vad som anförts här bör ges regeringen till känna, vilket innebär att motion Sf324 yrkandena 3 och 4 (m) tillstyrks. Övriga i sammanhanget behandlade motioner avstyrks.

36. Arbetskraftens rörlighet över gränserna (punkt 25) (v)

av Camilla Sköld Jansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 36. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A259 och avslår motionerna 2003/04:A240 yrkande 3, 2003/04:Sf324 yrkandena 3 och 4 samt 2003/04:N225 yrkande 4.

Ställningstagande

Från Vänsterpartiets sida anser vi att det i samband med EU:s utvidgning inte bör införas några övergångsregler avseende arbetskraftens fria rörlighet. Vi anser att sådana övergångsregler skulle vara diskriminerande och kan medföra risk för att EU indelas i A- och B-lag. Utgångspunkten måste vara att de nya medlemsländerna omfattas av samma rättigheter och skyldigheter som övriga EU-länder. Övergångsregler är ingen lösning vare sig på kort eller lång sikt.

Redan nu finns det exempel på att arbetskraft från andra länder utsätts för lönedumpning och social dumpning och får sämre villkor än inhemsk arbetskraft. Detta måste undvikas, och regeringen måste noga följa upp att kollektivavtal och rättigheter för löntagarna inte urholkas som en följd av den fria rörligheten.

De fackliga organisationerna bör t.ex. få ökade möjligheter att motverka social dumpning och att förhindra diskriminering av utländsk arbetskraft.

En särskild översyn bör göras bl.a. av bemanningsföretag som i vissa fall förefaller ha som målsättning att dumpa löner, av oklara ansvarsförhållanden vid system med underentreprenörer och av oseriös användning av F-skattsedlar.

Fri rörlighet och arbetskraftsinvandring får inte leda till arbetslöshetsinvandring, utnyttjande och social dumpning. Regler måste utformas från ett tydligt klass- och könsperspektiv för att skydda arbetskraften mot detta. Därvid skall erfarenheter från det arbete som redan pågår, till exempel inom LO och dess medlemsförbund, tas till vara. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till samlat program för insatser som syftar till att säkerställa tryggheten för alla grupper på arbetsmarknaden vid fri rörlighet.

Det anförda bör ges regeringen till känna, vilket innebär att motion A259 (v) tillstyrks medan övriga i sammanhanget behandlade förslag avstyrks.

37. System för individuell kompetensutveckling (punkt 27) (m, fp, kd, c)

av Anders G Högmark (m), Erik Ullenhag (fp), Patrik Norinder (m), Henrik Westman (m), Annelie Enochson (kd), Claes Västerteg (c) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs under Ställningstagande i reservation 37. Riksdagen bifaller därmed motion 2003/04:A227 yrkandena 1–4 och avslår motionerna 2003/04:A232, 2003/04:A263 yrkande 12, 2003/04:A305 yrkande 14, 2003/04:A307 yrkande 6, 2003/04:A308 yrkande 6, 2003/04:A309 yrkande 3, 2003/04:A329 yrkande 15 och 2003/04:Ub396 yrkande 11.

Ställningstagande

Inledning

Kompetensutveckling är en fråga som har strategisk betydelse. Trots detta har regeringen misskött frågan under en längre tid. Nödvändiga reformer har gång på gång skjutits på framtiden. Redan år 2000 var en utredning om individuellt kompetenssparande klar (SOU 2000:119). Längre var det oklart om regeringen över huvud taget skulle orka med att åstadkomma den aviserade propositionen. Till sist kom en proposition. Den innehöll dock inga lagförslag utan endast knapphändiga riktlinjer. Därmed har den viktiga reform som införandet av kompetenssparande innebär ännu en gång skjutits på en osäker framtid. Om regeringen hade agerat så att ett system med individuellt kompetenssparande hade kunnat införas under 2002 hade förutsättningar funnits för att en väsentlig del av de 36 miljarder kronor som under året återbetalas från SPP till svenska företag hade kunnat avsättas till kompetenssparande via lokala överenskommelser. Vi anser därför att regeringen förtjänar stark kritik för hela sin handläggning av frågan om individuell kompetensutveckling. I motion A227 lägger vi fram ett gemensamt förslag till riktlinjer för ett system för individuell kompetensutveckling.

Systemets utgångspunkter och syfte

Enligt vår uppfattning är det viktigt att Sverige återfår sin forna ställning i toppen av den s.k. välståndsligan. Det är nödvändigt om vi skall kunna skapa det goda samhället där alla har ett arbete och där sjuka, gamla och behövande får den vård och omsorg som de behöver.

I många kommuner är en tredjedel av den arbetsföra befolkningen arbetslös, deltagande i någon arbetsmarknadspolitisk insats eller förtidspensionerad. Särskilt prekär är situationen i de delar av landet som traditionellt styrts av Socialdemokraterna under lång tid. Där har enskilda initiativ, konkurrens med den offentliga sektorn och entreprenörsanda sällan eller aldrig uppmuntrats.

Arbetslivet genomgår en snabb förändring. Globalisering och teknikintensifiering leder till ökad rörlighet på arbetsmarknaden. Inom det privata näringslivet omsätts 25–30 % av alla arbetstillfällen varje år. Det blir allt vanligare att personer är anställda hos flera olika arbetsgivare och att personer växlar mellan utbildning och arbete.

Utbildning blir alltmer en färskvara, och många gamla yrken är på tillbakagång samtidigt som nya tillkommer. Länder som vill hävda sig i den internationella konkurrensen måste anpassa sina utbildningssystem till denna utveckling.

Enligt vår uppfattning är det viktigt att man understöder det livslånga lärandet och ökar människors möjligheter att förkovra sig och utvecklas. Utbildning och kompetens är nyckelord för framtidens arbetsmarknad. Därför anser vi att det skall införas ett system för sparande till kompetensutveckling. Systemet skall vara individuellt och frivilligt.

Individuellt kompetenssparande främjar möjligheterna för individen att utbilda sig vidare. När kompetensen stärks ökar den enskildes trygghet på arbetsmarknaden liksom benägenheten att pröva utmaningar i arbetslivet. Ökade möjligheter till kompetenssparande är därför en viktig komponent i en strategi för långsiktig tillväxt.

Kompetenssparande är inte bara positivt ur ett individperspektiv. Sådant sparande bidrar till kompetenshöjning och därmed till att begränsa arbetslösheten. Landets förmåga att stå emot ekonomiska kriser stärks.

Val av sparmodell

Vi anser att systemet skall bygga på en möjlighet för fysiska personer att med skattemässig verkan göra insättningar på individuella kompetenssparkonton. Det skall inte bara gälla för anställda, utan det är också viktigt att egenföretagare ges möjlighet att kompetensspara.

Avkastningen på sparandet skall inte beskattas som kapitalinkomst. I stället bör den skattemässiga behandlingen likställas med vad som gäller för det individuella pensionssparandet (IPS). Det innebär för närvarande att avkastningen beskattas med 15 % avkastningsskatt i stället för med 30 % kapitalinkomstskatt.

Medlen på kompetenssparkontot är individens egna och skall kunna användas till sådan kompetensutveckling som den enskilde själv bestämmer. Kompetensutveckling bör ges en vid definition. Om sparmedlen inte kommer till användning för kompetensutveckling bör de kunna användas för att förstärka pensionen.

Avsättningsmöjligheter m.m.

Vi föreslår en ordning där varje individ ges möjlighet att göra avdrag vid inkomstbeskattningen för insättningar på ett individuellt kompetenssparkonto. Avdragsrätten bör gälla för insättningar upp till ett prisbasbelopp per år.

Enligt det beslut som riksdagen fattade våren 2002 (bet. 2001/02:AU10, rskr. 322) skall en maximal årlig avsättning på endast en fjärdedels prisbas-

belopp tillåtas. Det är helt otillräckligt för att nå reformens syfte. I propositionen motiveras detta med att personer med höga inkomster har möjlighet att spara i större utsträckning. Enligt vår mening bör dock inte låginkomsttagarnas mer begränsade handlingsutrymme föranleda beloppsgränser som gör hela reformen meningslös. I stället förordar vi någon form av extra skattekredit eller bidrag till låginkomsttagare som börjar kompetensspara. Sänkta skatter för i första hand låg- och medelinkomsttagare skulle också öka deras självbestämmande. Det ökade ekonomiska utrymmet skulle exempelvis kunna användas till ett riktat sparande såsom kompetenssparande.

Enligt vår uppfattning är arbetsgivarnas medverkan viktig för att stödja och utveckla individernas kontinuerliga vidareutbildning. För det enskilda företaget är det av avgörande betydelse för dess överlevnad att ge anställda kontinuerlig utbildning. Denna typ av mer verksamhetsrelaterad kompetensutveckling är ett naturligt led i företagets vardag.

Det är angeläget att få deras medverkan bl.a. därför att kapitalet i systemet då kan byggas upp i en snabbare takt. Redan i dag tar företagen ett betydande ansvar för de anställdas kompetensutveckling. Här är det emellertid ofta fråga om en mer direkt verksamhetsrelaterad personalutbildning där företaget också har ett avgörande inflytande. Det är inte lika självklart med en aktiv arbetsgi- varmedverkan i ett kompetenssparande där medlen helt disponeras av den enskilde.

För att stimulera arbetsgivare att bidra till den anställdes eget utbildnings- sparande anser vi att det bör införas en rätt till avdrag för sociala avgifter vid avsättningar till den anställdes kompetenssparkonto. Detta kan jämföras med de villkor som gäller för arbetsgivares avsättningar till pensionssparande för anställda.

Förvaltning av medel på kompetenssparkonto m.m.

Enligt de riktlinjer för ett individuellt kompetenssparande som fastlogs av riksdagen förra våren skall sparandet ske hos en statlig myndighet i stället för – såsom föreslogs i IKS-utredningens betänkande – hos banker och andra finansiella institut. Vi motsatte oss detta i samband med beslutet och vidhåller denna inställning. Enligt vår mening bör medlen förvaltas av banker och andra finansiella institut.

I samband med beslutet anfördes som skäl för den valda lösningen dels att det finns problem i förhållande till EG-rätten, dels att det går fortare om man väljer en myndighetslösning i stället för en marknadslösning.

Den begränsade EG-rättsliga analys som regeringen presenterade i propositionen visar att det finns osäkerhet om förenligheten med EG-rätten både vad beträffar en marknadslösning och vad beträffar en myndighetslösning. Frågan måste analyseras vidare, men det finns naturligtvis inget skäl att välja den modell som långsiktigt blir sämst för spararna genom att ingen konkurrens över huvud taget tillåts förekomma.

Det är vidare helt orimligt att tro att utnyttjandet av en myndighet skulle innebära en snabbare introduktion av det individuella kompetenssparandet än

om man utnyttjar den befintliga infrastrukturen hos banker och andra finansiella institut. Erfarenheterna från Premiepensionsmyndigheten talar sitt tydliga språk och illustrerar hur lång tid det kan ta och hur kostsamt det kan bli att etablera en myndighetslösning.

Kostnaderna för att bygga upp en sparandeförvaltning inom ramen för en statlig myndighet är mycket stora i jämförelse med kostnaderna för att använda dagens infrastruktur, som försäkringsbolag, banker, värdepappersbolag etc. Genom att nyttja redan befintliga strukturer stimuleras också marknadsföringen av kompetenssparandet i och med att de olika aktörerna har ett företagsekonomiskt intresse av att göra systemet känt bland löntagare och arbetsgivare. Statens kostnader kan därmed hållas nere. Även den effekten går förlorad när sparandet sker inom ramen för en statlig myndighet.

Det är viktigt att det individuella kompetenssparandet blir attraktivt i förhållande till andra sparformer. Därför är det viktigt att det råder stor valfrihet för spararna både vad avser olika typer av sparande och vad avser olika sparinstitut. Konkurrens och valfrihet måste vara vägledande även för denna sparform.

Sammanfattande bedömning

Med hänsyn till det ovan anförda anser vi att riksdagen bör bifalla motion A227 yrkandena 1–4 (m, fp, kd, c) och godkänna motionens förslag till riktlinjer för ett system för individuell kompetensutveckling såvitt avser systemets utgångspunkter och syfte, val av sparmodell, avsättningsmöjligheter m.m. och förvaltning av medel på kompetenssparkonto m.m. Övriga motioner avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom vad som anförts.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Friåret (punkt 15) (m, fp, c)

av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m), Henrik Westman (m), Erik Ullenhag (fp) och Claes Västerteg (c).

Vi anser att politiken måste vara konsekvent i att arbete och företagande skall löna sig. Förmåner som innebär betalning vid frånvaro från arbetet skall ha hållbar social grund, t.ex. föräldrapenning och sjukpenning. Förmåner som inte fyller dessa krav sänder signaler som står i strid med strävan att bevara och stärka den ekonomiska grunden för välfärden. Friårsreformen går ut på att friska, arbetsföra och annars arbetande människor får betalt av staten för en lång tjänstledighet. Att bidraget till att inte vara yrkesaktiv kallas aktivitetsstöd är dessutom stötande. Friårsverksamheten är ett missbruk av arbetsmarknadspolitiken som undergräver arbetslinjen. Försöksverksamheten bör avbrytas omgående.

Friåret (punkt 15) (kd)

av Annelie Enochson (kd) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Kristdemokraterna menar att a-kassemedel skall kunna användas till arbetstagare som under ett år ersätts av en arbetslös person. Ett friår kan användas till mycket, till exempel till att bygga på sin kompetens eller till att starta eget företag. Det har visat sig att många av dem som utnyttjar möjligheten att ta ett friår är kvinnor mellan 35 och 55 år i den offentliga sektorn, en grupp med mycket höga ohälsotal. Ännu är det för tidigt att säga om friåret också kan minska ohälsan bland arbetslösa. Men om många arbetslösa får arbete under ett år borde det få effekt på hälsan, även om det inte omgående leder till att den arbetslöse får ett fast jobb. Den gemenskap man får på arbetsplatsen, en eventuell förbättrad ekonomi och brytande av invanda mönster kan vara en oerhört positiv effekt för den arbetslöse. Friåret innebär också att den arbetstagare som utnyttjar friåret återkommer mer stimulerad till sin gamla arbetsplats och många kan därmed undvika utbrändhet. Vi förordar att friårsförsöket fortsätter, gärna i utvidgad form, för att sedan grundligt utvärderas.

Moderaternas anslagsförslag för utgiftsområdena 13 och 14 (punkterna 29 och 30) (m)

av Anders G Högmark (m), Patrik Norinder (m), och Henrik Westman (m).

Inledning

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Ett övergripande mål för den ekonomiska politiken skall vara att möjliggöra ökad tillväxt, att kunna leva på sin lön och stärkt trygghet. Antalet sjukskrivna och förtidspensionerade måste minskas genom att sjukvård och rehabilitering förbättras. Detta kräver bl.a. en målmedveten politik för ett ökat arbetsutbud, rejäla satsningar på kunskap och forskning samt påtagliga förbättringar för klimatet för företagande. För att möjliggöra allt detta krävs en politik som innehåller lägre skatter för både löntagare och företagare, en skärpning av bidragssystemen, avreglering och ökad konkurrens och en ökad trygghet för att stärka självkänslan hos medborgarna.

Våra förslag skall vara trygga, väl sammanhållna och syfta till att skapa de bästa förutsättningarna för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Vi vill satsa på en utbildning som ger alla större möjligheter till ett rikare liv. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Vi vill att fler, inte färre, skall komma in på den ordinarie arbetsmarknaden. Den sociala tryggheten och självkänslan ökar också genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet. Friheten och rättigheten att välja bidrar både till mångfald, en bättre kvalitet och en större trygghet. De enskilda människorna får ett större inflytande över sina liv.

Vi har föreslagit en växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tryggt sätt kunna genomföra de uppgifter som skall vara gemensamma. Exempelvis tillförs betydande resurser för att bryta den ökade sjukfrånvaron och de ökande förtidspensioneringarna.

Vårt budgetalternativ – med våra förslag till utgiftstak, anslagsfördelning, skatteändringar samt finanspolitiska ramverk – präglas av ordning och reda och skall ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat från de andra. Eftersom riksdagens majoritet den 19 november 2003 har beslutat om ramar för de olika utgiftsområdena i enlighet med finansutskottets förslag och därmed valt en annan inriktning av politiken, deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområdena 13 och 14.

Som framgår av utskottets sammanställning av partiernas förslag och fördelning av anslag på utgiftsområdena 13 och 14 är Moderaterna noga med att

genomföra möjliga besparingar stegvis och i rimlig takt samtidigt som politiken läggs om i mer offensiv riktning. Den stora skillnaden gentemot regeringen utgörs dels av att arbetsmarknadspolitiken ges en annan mer individuell inriktning, dels genom att ett tydligare försäkringsmässigt samband införs i arbetslöshetsförsäkringen.

I det följande redovisar vi i korthet det moderata alternativet till politik inom utgiftsområdena 13 och 14.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Anslag 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

En ny effektiv arbetsmarknadsmyndighet skall inrättas som ersätter AMS. Den nya myndigheten skall ansvara för att godtagbara förmedlingstjänster erbjuds över hela landet, administrera de arbetsmarknadspolitiska stöden och bedriva den myndighetsutövning som är nödvändig. Den nya myndigheten föreslås bli verksam helt och fullt 2006. En mer individuell och effektiv arbetsförmedling skall införas. Arbetsförmedling skall vara kostnadsfri för den som är arbetslös. Arbetsförmedling som kan skötas bättre eller lika bra av andra aktörer än staten skall ges möjlighet att i fri konkurrens göra detta. Rekryteringsföretag kan hjälpa nya grupper av arbetssökande, specialistförmedlingar kan växa fram och bemanningsföretag vidga sina verksamhetsfält. Vi beräknar anslaget till 4 486 764 000 kr, vilket innebär en minskning med 256 115 000 kr i förhållande till regeringens förslag.

Anslag 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

En allmän arbetslöshetsförsäkring införs som är utformad som en omställningsförsäkring. Försäkringen skall administreras av staten och skall ha ett bättre försäkringsmässigt samband än vad dagens försäkring har. Ersättningsnivån skall vara 75 % och ersättningsperioden begränsas till 300 dagar. Det skall inte vara möjligt att kvalificera sig till en ny ersättningsperiod annat än med arbete. Försäkringen skall vara egenfinansierad. Premien skall relateras till lönen och utgöra 2 % på sådana inkomster som är ersättningsberättigade. Någon premie på den del av lönen som överstiger ersättningsnivån på 75 % upp till nuvarande tak skall alltså inte tas ut. Premien skall vara avdragsgill vid inkomstbeskattning. Vi beräknar anslaget till 36 995 952 000 kr, vilket är ett 2 257 048 000 kr lägre belopp än regeringens förslag.

Anslag 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Flera av de traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, exempelvis aktivitetsgarantin, bör slopas till förmån för mer individuellt inriktade insatser. Insatserna måste få variera beroende på individens bakgrund, behov och motivation. Utbildning måste utgöra ett grundläggande inslag för att kunna ge alla arbetslösa som vill arbeta bra förutsättningar att finna ett nytt arbete. Ansvar och valmöjligheter måste flyttas till den arbetslöse så att denne får ett

eget inflytande. Vi beräknar anslaget till 3 139 825 000 kr, vilket innebär en minskning med 846 748 000 kr i förhållande till regeringens förslag.

Anslag 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade

Arbetshandikappade personer har rätt till ett aktivt arbetsliv och de skall ges ökade möjligheter till valfrihet. Det krävs tydligare föreskrifter och regelverk för stöden till arbetshandikappade. Som ett första steg föreslår vi att ytterligare 100 miljoner kronor tillförs anslaget. En del av dessa medel kommer att användas under utgiftsområdet för Kultur, medier, trossamfund och fritid. Vi beräknar anslaget till ett 100 miljoner kronor högre belopp än regeringens förslag.

Anslag 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering

Vi vill ge ett utökat uppdrag till IFAU. Riksdag och regering behöver bättre beslutsunderlag. IFAU skall årligen utvärdera de resultat som de vidtagna arbetsmarknadspolitiska åtgärderna leder till. Dessa utvärderingar skall vara offentliga och årligen återkommande. För budgetåret 2004 beräknar vi anslaget till ett 3 563 000 kr högre belopp än regeringens förslag.

Anslag 22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet

Vi tar bort anslaget till bidrag till administration av grundbeloppet som följd av vårt förslag om att införa en allmän arbetslöshetsförsäkring.

Anslag 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten

Vi föreslår att statens finansiering av Stiftelsen Utbildning Nordkalotten avvecklas. Anslaget utgår därmed.

Anslag till ny arbetsmarknadsmyndighet

Vi förordar ett inrättande av en ny effektiv arbetsmarknadsmyndighet som skall ersätta AMS. Den nya myndigheten skall ansvara för att godtagbara förmedlingstjänster erbjuds över hela landet, administrera arbetsmarknadspolitiska stöd och bedriva den yttersta myndighetsutövning som fordras för att fördela de medel som anslås över statsbudgeten för övriga insatser. Myndigheten kan bli verksam helt och fullt 2006. För att finansiera uppbyggnaden av den nya myndigheten föreslås att 25 miljoner kronor anvisas på detta nya anslag för 2004.

Sammanställning av anslagen 22:1–22:4, 22:7, 22:8 och 22:10 samt nytt anslag

Tusental kronor

Anslag	Anslags- typ	Regering- ens förslag	(m)
22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	(ram)	4 742 879	–256 115
22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	(ram)	39 253 000	–2 257 048
22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	(ram)	3 986 573	–846 748
22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade	(ram)	6 579 607	+100 000
22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	(ram)	21 437	+3 563
22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet	(ram)	59 459	–59 459
22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	(obet.)	7 750	–7 750
22: Ny arbetsmarknadsmyndighet (nytt anslag)	(ram)		+25 000
Totalt för utgiftsområdet		61 989 063	–3 298 557

Utgiftsområde 14 Arbetsliv

Anslag 23:1 Arbetsmiljöverket

Vi anser att Arbetsmiljöverkets uppdrag är omfattande och verksamheten betydelsefull och vi beräknar anslaget till 611 763 000 kr.

Anslag 23:2 Arbetslivsinstitutet

I likhet med vad som gäller för Arbetsmiljöverket är ALI:s uppdrag omfattande och verksamheten betydelsefull. Vi beräknar anslaget till 294 258 000 kr.

Anslag 23:3 Särskilda utbildningsinsatser

Vi menar att anslaget successivt skall reduceras och för budgetåret 2004 beräknar vi anslaget till 23 miljoner kronor, vilket innebär en halvering i förhållande till regeringens förslag.

Anslag 23:4 Arbetsdomstolen

Vi är principiella motståndare till specialdomstolar och partssammansatta domstolar och anser att Arbetsdomstolen skall läggas ned och dess uppgifter överförs till det allmänna domstolsväsendet. Som en följd av detta ställningstagande kan anslaget utgå.

Anslag 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)

Vi vill att de fyra ombudsmännen som har i uppdrag att utöva tillsyn enligt de olika lagarna mot diskriminering i arbetslivet slås ihop till en gemensam myndighet. Till följd därav sammanläggs också Jämställdhetsnämnden och Nämnden mot diskriminering. Vi anser att anslaget för HomO skall utgå. Vi föreslår att det under utgiftsområde 14 i stället inrättas en ny myndighet och att det skapas ett nytt anslag för Ombudsmannen mot diskriminering, som tillförs drygt 66 miljoner kronor för 2004.

Anslag 23:8 Medlingsinstitutet

Vi menar att Medlingsinstitutets uppdrag skall begränsas. Det får återverkningar på anslaget som bör reduceras till ett 24 552 000 kr lägre belopp i förhållande till regeringens förslag.

Anslag 24:1 Jämställdhetsombudsmannen

Vi vill att de fyra ombudsmännen som har i uppdrag att utöva tillsyn enligt jämställdhetslagen slås ihop till en gemensam myndighet. Till följd därav sammanläggs också Jämställdhetsnämnden och Nämnden mot diskriminering. Moderaterna anser att anslaget för JämO skall utgå. Vi föreslår att det under utgiftsområde 14 i stället inrättas en ny myndighet och att det skapas ett anslag Ombudsmannen mot diskriminering, som tillförs drygt 66 miljoner kronor för 2004.

Anslag till Ombudsmannen mot diskriminering

Som framgått ovan vill vi att de fyra ombudsmän som har till uppgift att utöva tillsyn enligt diskrimineringslagstiftningen i arbetslivet slås ihop till en gemensam myndighet. Till följd därav sammanläggs även Jämställdhetsnämnden och Nämnden mot diskriminering. All diskriminering kan och skall behandlas på samma sätt. Det finns inget hållbart motiv till att dela upp lagstiftningen i olika kategorier och därmed märka ut människor beroende på av vilket skäl de blivit diskriminerade. För att finansiera den nya myndigheten föreslås att 66 200 000 kr anvisas på detta nya anslag för 2004.

Sammanställning över anslagen 23:1–23:4, 23:7, 23:8 och 24:1 samt nytt anslag

Tusental kronor

Anslag	Anslags- typ	Regering- ens förslag	(m)
23:1 Arbetsmiljöverket	(ram)	639 919	-28 156
23:2 Arbetstillsynsinstitutet	(ram)	309 420	-15 162
23:3 Särskilda utbildnings- insatser m.m.	(ram)	46 000	-23 000
23:4 Arbetsdomstolen	(ram)	23 940	-23 940
23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)	(ram)	8 098	-8 098
23:8 Medlingsinstitutet	(ram)	49 103	-24 552
24:1 Jämställdhetsombuds- mannen	(ram)	22 145	-22 145
23: Ombudsmannen mot diskriminering (nytt anslag)	(ram)		+66 200
Totalt för utgiftsområdet		1 135 424	-78 853

**Folkpartiets anslagsförslag för utgiftsområdena 13 och 14
(punkterna 29 och 30) (fp)**

av Erik Ullenhag (fp).

Folkpartiet liberalernas budgetförslag för år 2004 syftar till att förändra de ekonomiska förutsättningarna så att en högre tillväxt uppnås. Det är nödvändigt att fler arbetar och att statsskulden minskar. Ett viktigt verktyg för att uppnå detta är sänkta skatter på arbete och företagande. Våra utgiftsökningar avser främst bistånd, rättssäkerhet, utbildning, vård och omsorg samt förbättringar för handikappade. Folkpartiet får utrymme för detta bl.a. genom åtgärder mot ohälsan och en reformerad arbetsmarknadspolitik.

Vårt förslag till utgiftsram för utgiftsområdena 13 och 14 har emellertid avstyrkts av finansutskottet i budgetprocessens första steg. Då Folkpartiets budgetförslag är en helhet är det inte meningsfullt att delta i fördelningen på anslag inom utgiftsområdena. I det följande redovisas i sammanfattning innehållet i vårt budgetförslag för utgiftsområdena 13 och 14.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Anslag 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Folkpartiet anser att AMS i sin nuvarande form skall läggas ned. AMS skall på central nivå ersättas av en förhållandevis liten organisation för rena myndighetsuppgifter och tillsyn. Syftet är att AMS serviceuppgifter, arbetsförmedling och arbetsmarknadsåtgärder skall kunna utföras av en rad olika aktörer, både privata och ideella. Hanteringen av arbetslöshetsförsäkringen bör

lyftas bort från platsförmedlingsverksamheten. Sammantaget räknar Folkpartiet med att anslaget kan minskas med 1 400 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Anslag 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Folkpartiet förordar en arbetslöshetsförsäkring som omfattar alla på arbetsmarknaden. Den skall utformas som en omställningsförsäkring och ge ett bra tidsbegränsat skydd när den arbetslöse söker nytt arbete. Ersättningen bör inledningsvis motsvara 80 % av den förlorade lönen för att sedan successivt trappas ned. Ingen som är arbetsför skall behöva leva på socialbidrag. Folkpartiet föreslår att en dagpenning införs för arbetssökande som inte är kvalificerade för arbetslöshetsersättning. Dagpenningen skall vara något högre än socialbidraget, under förutsättning att den arbetslöse deltar i någon form av åtgärd. Förslaget om dagpenning skall även omfatta t.ex. nyanlända invandrare som är arbetsföra och som söker arbete. Detta anslag skall inte användas för att nybevilja aktivitetsstöd för tjänstledighet med s.k. friår eller liknande ledighetsarrangemang. Politiken måste vara konsekvent i att arbete och företagande skall löna sig. Förmåner som innebär betalning vid frånvaro från arbetet skall ha hållbar social grund, som t.ex. föräldrapenningen och sjukpenningen. Förmåner som inte fyller dessa krav sänder signaler som står i strid med strävan att bevara och stärka den ekonomiska grunden för välfärden. Friårsförmånen står i särklass i detta avseende. Den går ut på att friska, arbetsföra och annars arbetande människor får betalt av staten för en lång tjänstledighet. Att bidraget till den som inte är yrkesaktiv kallas aktivitetsstöd är stötande. Det är ett missbruk av arbetsmarknadspolitikerna och det undergräver arbetslinjen. Friårsförmånen bör avbrytas omgående och inga andra nya sådana ledighetsbidrag skall beviljas. Den omläggning och reformering av arbetsmarknadspolitikerna som Folkpartiet föreslår leder till bättre sysselsättning och lägre arbetslöshet varför bidragen till a-kassorna kan minska. Folkpartiet föreslår också en helt annan modell för finansiering av a-kassan med en högre avgift som blir avdragsgill. En högre egenavgift motsvaras av en skattelättnad för den enskilde. Sammantaget räknar Folkpartiet med att anslaget kan minskas med 9 100 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslag 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade

Folkpartiet vill stärka de arbetshandikappade människornas ställning. Oavsett om konjunkturen är bra eller dålig har de handikappade alltid en svår situation på arbetsmarknaden. De statliga insatserna för att stärka de handikappades ställning måste alltid prioriteras. Arbetslinjen måste gälla även för handikappade. Förtidspensionering skall undvikas i största möjliga utsträckning. Lönebidragsanställningar skall vara en åtgärd som främst är till för de arbetshandikappade. Antalet lönebidragsanställningar måste öka. Det skall också finnas större möjligheter att inte trappa av eller upphöra med bidraget om detta i praktiken skulle innebära att anställningen upphör. Folkpartiet anser att taket

för lönebidragsanställningar skall höjas. Folkpartiet beräknar anslaget till ett 200 miljoner kronor högre belopp än regeringens förslag.

Anslag till jobb- och utvecklingsgarantin

En ny jobb- och utvecklingsgaranti skall införas för långstidsarbetslösa och för invandrare som har fått uppehållstillstånd. Garantin består av två delar: samhällsnyttigt arbete och utbildning. Garantin skall upphandlas av bemaningsföretag och uthyrningsföretag; även frivilligorganisationer kan delta. Syftet med garantin är att stärka den arbetslöses ställning och att han eller hon snarast skall kunna övergå till den öppna arbetsmarknaden. Ersättningen skall ligga något högre än socialbidraget, men den som utan goda skäl vägrar att medverka får en lägre ersättning. För den föreslagna garantin avsätter Folkpartiet 300 miljoner kronor.

Sammanställning över anslagen 22:1, 22:2 och 22:4 samt nytt anslag

Tusental kronor

Anslag	Anslags- typ	Regering- ens förslag	(fp)
22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	(ram)	4 742 879	-1 400 000
22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	(ram)	39 253 000	-9 100 000
22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade	(ram)	6 579 607	+200 000
22: Jobbgaranti (nytt anslag)	(ram)		+300 000
Totalt för utgiftsområdet		61 989 063	-10 000 000

Utgiftsområde 14 Arbetsliv

Anslag 23:1 Arbetsmiljöverket

Folkpartiet lägger sparbetning på Arbetsmiljöverket och räknar med att anslaget kan minskas med 100 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

Anslag 23:2 Arbetslivsinstitutet

Sparbetning läggs även på ALI och Folkpartiet beräknar för budgetåret 2004 anslaget till ett 75 miljoner kronor lägre belopp än regeringens förslag.

Anslag 23:3 Särskilda utbildningsinsatser

Folkpartiet anser att ett sparande kan ske på anslaget och föreslår en minskning med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

Anslag 23:4 Arbetsdomstolen

Folkpartiet föreslår att Arbetsdomstolen läggs ned och att målen förs över till de allmänna domstolarna. Medlen på anslaget för Arbetsdomstolen skall därför flyttas till utgiftsområde 4 *Rättsväsendet*.

*Sammanställning av anslagen 23:1–4**Tusental kronor*

Anslag	Anslags- typ	Regering- ens förslag	(fp)
23:1 Arbetsmiljöverket	(ram)	639 919	-100 000
23:2 Arbetslivsinstitutet	(ram)	309 420	-75 000
23:3 Särskilda utbildnings- insatser m.m.	(ram)	46 000	-10 000
23:4 Arbetsdomstolen	(ram)	23 940	-23 900
Totalt för utgiftsområdet		1 135 424	-208 900

Kristdemokraternas anslagsförslag för utgiftsområdena 13 och 14 (punkterna 29 och 30) (kd)

av Annelie Enochson (kd) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken än den Socialdemokraterna och dess stödpartier föreslår.

Kristdemokraternas budgetalternativ tar sikte på att långsiktigt förbättra Sveriges tillväxtförutsättningar genom strukturella reformer för minskad ohälsa, förbättrad lönebildning och strategiska skattesänkningar på arbete och sparande. Därtill bör infrastrukturen och de långsiktiga förutsättningarna för ett ökat bostadsbyggande kraftigt förbättras. Därigenom skapas förutsättningar för att sysselsättningen skall kunna öka i en sådan utsträckning att välfärden tryggas för alla.

Det handlar bl.a. om arbetsmarknaden som måste göras mer flexibel och där de rekordhöga sjuktalen måste mötas med en kraftigt förbättrad rehabilitering, förebyggande åtgärder och en förbättrad arbetsmiljö. Det handlar om skatterna på arbete och företagande som måste sänkas och på sikt anpassas till omvärldens lägre skattetryck. Det handlar om det svenska konkurrenstrycket som måste förbättras. Vidare måste den offentliga sektorn förnyas för att bättre möta konsumenternas/brukarnas behov och bättre tillvarata personalens kompetens och idéer. Dessutom måste valfriheten inom familjepolitiken öka, rättsväsendet återupprättas, pensionärernas ekonomiska situation stärkas, och infrastrukturen förbättras. Kristdemokraternas ekonomiska politik sammanfattas i motion 2003/04:Fi241.

Målet med våra reformer på dessa områden är att skapa förutsättningar för en uthållig tillväxt på åtminstone 3 % per år över en konjunkturcykel, där sysselsättningen kan öka utan att inflationen tar fart, där den enskildes valfri-

het, personliga ansvar och välfärd kan öka utan politisk detaljstyrning, där den offentliga sektorn kan vitaliseras och möta ökande behov utan att jagas av krympande skattebaser och där statens finanser blir mindre konjunkturkänsliga. Den ”utveckling” som pågår under socialdemokratiskt styre är den omvända: sysselsättningen minskar, tillväxten väntas bli lägre än i omvärlden, statsskulden ökar, detaljstyrningen ökar och i stora delar av kommunsektorn erbjuds sämre vård och omsorg till högre skatt.

Riksdagsmajoriteten – bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister – har nu genom förslag till ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster ställt sig bakom en annan inriktning av politiken i det första rambeslutet om statsbudgeten. Därför redovisar vi i detta särskilda yttrande (i stället för i en reservation) den del av vår politik som rör utgiftsområdena 13 och 14 och som vi skulle ha yrkat bifall till om Kristdemokraternas förslag till ramar hade vunnit riksdagens bifall i den första beslutsomgången.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Anslag 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

För att verkställa en ny arbetsmarknadspolitik vill Kristdemokraterna att den nuvarande myndighetsstrukturen ersätts med en ny arbetsmarknadsmyndighet. Den nya myndigheten har att inom de mål för arbetsmarknadspolitik som riksdagen fastställer ansvara för bl.a. följande uppgifter: expertorgan till regeringen, drift av servicekontor runt om i landet, fördelning av anslag mellan servicekontoren, auktorisation av aktörerna som fått rätt att bedriva förmedlings- och utbildningsverksamhet för arbetslösa och ansvara för att alla arbetssökande får tillgång till enkel och effektiv information om lediga platser. Ambitionen med den nya myndigheten skall vara att den skall medverka till att så många som möjligt så snabbt som möjligt – inom tre månader – kan lösa sin arbetslöshetsproblematik själva. Den nya myndigheten blir betydligt mindre än nuvarande AMV. Förvaltningskostnaderna kan därför reduceras kraftigt. Minskad byråkrati och kortare söktider för arbetssökande frigör resurser som kan satsas på dem som har allra svårast att få arbete. Innan den nya arbetsmarknadspolitik är sjuösatt fullt ut skall AMS som central myndighet få en tydligare stabskaraktär med möjlighet till ytterligare rationaliseringar. Kristdemokraterna beräknar anslaget till ett 410 miljoner kronor lägre belopp än regeringens förslag.

Anslag 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Kristdemokraterna vill införa en allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring fr.o.m. den 1 januari 2004. Den nya arbetslöshetsförsäkringen skall ge grundläggande ekonomisk trygghet så länge som den arbetslöse står till arbetsmarknadens förfogande. Arbetslöshetens kostnader skall synliggöras genom en högre avgift. Egenfinansieringen bör höjas till en tredjedel i försäk-

ringen. Den enskilde skall kompenseras genom ett höjt grundavdrag och därmed sänkt inkomstskatt. Kraven som ställs på den arbetssökande måste bli tydligare och mera strukturerade än i dag. Målet är att söktiderna på sikt förkortas och därmed också den totala omfattningen av antalet ersatta dagar. Det föreslås ingen ändring när det gäller ersättningens tak- och golvnivåer. Ersättningen skall grunda sig på inkomster man faktiskt haft och betalat avgifter på, inte den inkomst man har när man blir arbetslös. Det bör inte finnas någon bortre parentes i arbetslöshetsförsäkringen. Systemet skall ge den arbetslöse starka incitament att aktivt söka arbete. Allt arbete, oavsett anställningsform, skall löna sig. Det krävs också enkla och överblickbara regelverk. Systemet måste avvägas så att alla människor får en rimlig grundläggande försörjning och så att det inte leder till att de skickas över till kommunernas socialbidragssystem. Kristdemokraterna avstyrker det extra anslaget på 65 miljoner kronor till friårsförsöket. Idén bygger på att a-kassemedel skall utnyttjas. Kostnader för administration för projektet bör i stället tas inom de befintliga ramarna. Kristdemokraterna beräknar anslaget till ett 8 665 miljoner kronor lägre belopp än regeringens förslag.

Anslag 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Kristdemokraterna förordar en helt ny arbetsmarknadspolitik som sätter individen i centrum och öppnar för mångfald och valfrihet. Genom en ökad mångfald av aktörer som tillhandahåller tjänster till den arbetslöse anpassas dessa till individen och arbetsmarknaden. På detta sätt blir arbetsmarknadspolitiken mer effektiv. Med konkurrensen ökar kvaliteten på arbetsmarknadsåtgärderna. Genom Kristdemokraternas satsning på en bättre småföretagarpolitik, sänkt skatt för hushållstjänster och andra reformer inom den ekonomiska politiken kan resurser frigöras från aktivitetsstödet och arbetsmarknadsutbildningen. Flyttbidraget har ingen avgörande betydelse för människors benägenhet att byta bostadsort för ett arbete. Flyttningsbidraget kan därför avskaffas. Kristdemokraterna beräknar anslaget till ett 900 miljoner kronor lägre belopp än regeringens förslag.

Anslag 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade

Det är nödvändigt att tillförsäkra de arbetshandikappade möjligheten till ett fortsatt aktivt arbetsliv. Lönebidragen är ett effektivt sätt att slussa in de arbetshandikappade på arbetsmarknaden. Finns det risk för att en lönebidragsanställd blir uppsagd om en sänkning sker av lönebidraget skall sänkningen inte göras. Möjligheten för ideella organisationer att få ersättning med upp till 90 % skall återinföras. Anslaget för OSA har ändrats från ett kontantbidrag till en kreditering av arbetsgivarens skattekonto. Kristdemokraterna motsätter sig detta "budgettrixande" och återinför OSA under anslaget. Kristdemokraterna beräknar anslaget till ett 785 miljoner kronor högre belopp än regeringens förslag.

Anslag 22:12 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen

Kristdemokraterna konstaterar att inspektionen skall ta över AMS tillsynsansvar i förhållande till arbetslöshetskassorna. AMS kostnader för denna verksamhet uppgår i dag till 46 miljoner kronor medan regeringen föreslår att den nya myndigheten skall ha ett anslag på 51 miljoner kronor budgetåret 2004. Kristdemokraterna anser att en ny myndighet i mindre skala och med lägre lokalkostnader bör kunna sköta sin verksamhet med samma anslag som AMS skött den. Kristdemokraterna beräknar anslaget till ett 5 miljoner kronor lägre belopp än regeringens förslag.

*Sammanställning över anslagen 22:1–22:4 och 22:12**Tusental kronor*

Anslag	Anslags- typ	Regering- ens förslag	(kd)
22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	(ram)	4 742 879	-410 000
22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	(ram)	39 253 000	-8 665 000
22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	(ram)	3 986 573	-900 000
22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade	(ram)	6 579 607	+785 000
22:12 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	(ram)	50 943	-5 000
Totalt för utgiftsområdet		61 989 063	-9 195 000

Utgiftsområde 14 Arbetsliv*Anslag 23:1 Arbetsmiljöverket*

Kristdemokraterna menar att Arbetsmiljöverket under de senare åren fått kraftigt ökade anslag, vilket bl.a. fått till följd att alla medel inte kunnat förbrukas. Med tanke på de ökade anslagen under senare år och den rationaliseringspotential som bör finnas efter sammanslagningen av Arbetarskyddsstyrelsen och de regionala yrkesinspektionerna bedöms att en besparing på 150 miljoner kronor är möjlig. Kristdemokraterna vill införa en ny och samordnad rehabiliteringsförsäkring i linje med förslaget i utredningen *Rehabilitering till arbete* (SOU 2000:78). Denna försäkring skulle avlasta Arbetsmiljöverket från en del arbetsuppgifter som myndigheten fått. Rehabiliteringsförsäkringen föreslås gälla fr.o.m. den 1 januari 2004. Den totala helårseffekten skulle bli en satsning på totalt omkring 3,4 miljarder kronor. Kristdemokraterna vill satsa 2,8 miljarder kronor under 2004, året därefter är den samordnade försäkringen fullt utbyggd. Kristdemokraterna delar regeringens bedömning att bidraget till tidningen *Du & jobbet* kan avslutas. Kristdemokraterna beräknar anslaget till ett 150 miljoner kronor lägre belopp än regeringens förslag.

Anslag 23:2 Arbetslivsinstitutet

Allvarliga brister har konstaterats i styrningen av ALI. Det krävs därför att en rejäl översyn genomförs av ALI och dess relationer till andra myndigheter. Översynen skall vara grundlig och förutsättningslös. Mycket talar för att ALI:s forskningsresurser kommer till effektivare användning om de finansierar forskning på universitet, högskolor och andra organ. Informationsspridningen och utbildningsverksamheten kan tas över av Arbetsmiljöverket. ALI bör omedelbart kunna genomföra en del rationaliseringar och fokusera sin verksamhet, bl.a. minska en del av sin bidragsgivning. Kristdemokraterna menar att arbetslivsinriktad forskning på organisationsområdet bör prioriteras. På tre års sikt bör ALI kunna avvecklas och dess uppgifter fördelas på Arbetsmiljöverket, universitet, högskolor och andra aktörer. Anslaget till ALI kan minskas med 50 miljoner kronor. Kristdemokraterna stöder inte regeringens förslag till metodutveckling inom företagshälsovården och därför kan anslaget minskas med ytterligare 3 miljoner kronor. Kristdemokraterna beräknar anslaget till ett 53 miljoner kronor lägre belopp än regeringens förslag.

Anslag 23:3 Särskilda utbildningsinsatser

Kristdemokraterna förordar att anslaget halveras för 2004 för att sedan helt tas bort. Bidrag till regionala skyddsombud, informationsinsatser och standardiseringsverksamhet har sedan 2001 förts över från detta anslag till Arbetsmiljöverket och förvaltningskostnaderna till ALI. Kvar är medel som ALI skall dela ut främst till fackliga förtroendemäns arbetsmiljöutbildningar och viss EU-bevakning. Eftersom stödet till de regionala skyddsombuden numera finns på Arbetsmiljöverkets anslag är det tveksamt om statliga bidrag i all evighet skall gå till utbildning av övriga fackliga förtroendevalda. De fackliga organisationerna bör klara sådan utbildning själva eller i samarbete med arbetsgivarna. Kristdemokraterna beräknar anslaget till ett 23 miljoner kronor lägre belopp än regeringens förslag.

Anslag 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)

Kristdemokraterna ser med hänvisning till det redovisade antalet ärenden ingen anledning att öka resurserna till HomO på det sätt som regeringen föreslår. För budgetåret 2004 beräknar Kristdemokraterna anslaget till ett 1 miljoner kronor lägre belopp än vad regeringen föreslår.

Anslag 23:8 Medlingsinstitutet

Kristdemokraterna anser att det bör övervägas om inte Medlingsinstitutet kan samverka eller samlokalisera med någon annan befintlig myndighet, t.ex. Kammarkollegiet, för att på så sätt minska bl.a. de administrativa kostnaderna. Detta och den rationaliseringspotential som bör finnas gör att partiet avvisar de höjda anslag som regeringen föreslår och anvisar ett anslag som sammantaget är 3 miljoner kronor lägre än regeringens förslag.

*Sammanställning över anslagen 23:1–23:3, 22:7 och 22:8**Tusental kronor*

Anslag	Anslags- typ	Regering- ens förslag	(kd)
23:1 Arbetsmiljöverket	(ram)	639 919	–150 000
23:2 Arbetslivsinstitutet	(ram)	309 420	–53 000
23:3 Särskilda utbildnings- insatser m.m.	(ram)	46 000	–23 000
23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO)	(ram)	8 098	–1 000
23:8 Medlingsinstitutet	(ram)	49 103	–3 000
Totalt för utgiftsområdet		1 135 424	–230 000

**Centerpartiets anslagsförslag för utgiftsområdena 13 och 14
(punkterna 29 och 30) (c)**

av Claes Västerteg (c).

Alltför många människor är arbetslösa i dag. För att fler arbetslösa skall kunna få ett jobb förordar Centerpartiet en förnyad, decentraliserad och flexibel arbetsmarknadspolitik inriktad på tre spår till arbete: rätt till grundläggande utbildning, högkvalitativa yrkesutbildningar och övergångsarbetsmarknader för långtidsarbetslösa. Det är viktigt att ha ett arbete, inte bara för försörjningen utan även för självkänslan och livskvaliteten. Det skall löna sig att jobba, och det är viktigt att våra försäkringssystem skapar incitament för arbete och inte bidrar till inlåsnings effekter. Centerpartiet vill att fler människor skall få ett arbete genom att göra det enklare att starta, driva och utveckla företag och genom att göra det billigare att anställa.

Vikten av en väl fungerande arbetsmarknad kan inte nog understrykas. På grund av arbetets stora betydelse både för individen och samhället i stort är det viktigt att vi ger förutsättningar för en väl fungerande arbetsmarknad. Hänsyn måste tas till lokala och regionala behov och förutsättningar. Vi måste, ännu tydligare än i dag, skapa förutsättningar för fler människor att vidareutbilda sig för att på så sätt öka möjligheterna för fler att komma tillbaka till arbetslivet men också för att tillgodose behovet av utbildad arbetskraft som är nödvändig för att företag skall kunna behålla eller öka produktionen.

Människor måste ges ökad makt över eget arbete och egen tid. Både kvinnor och män skall kunna förena arbete med ansvaret för familj och barn. Det handlar om lagar och regler men också om att förändra attityder och synsätt för att ge människor möjlighet att påverka sin vardag och skapa helhet och balans i livet.

Eftersom riksdagen har beslutat om ramarna för de olika utgiftsområdena i enlighet med finansutskottets förslag och därmed valt en annan inriktning av politiken deltar inte jag i beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområdena

13 och 14 utan redovisar i detta särskilda yttrande min uppfattning beträffande anslagen.

Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad

Anslag 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader

Centerpartiet ser en möjlighet att minska Arbetsmarknadsverket och Arbetsmarknadsstyrelsen till förmån för ett mer decentraliserat system. Både makt och resurser behöver decentraliseras till länsarbetsnämnder, arbetsförmedlingar och ytterst till de personer som är arbetslösa. Beslut och resurser skall läggas där kunskapen om de lokala förhållandena finns. Centerpartiet räknar med ett engångsanslagssparande på 700 miljoner kronor.

Anslag 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

Det är en viktig strukturreform att öka finansieringsgraden i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen och synliggöra kostnaden för arbetslösheten. Finansieringsgraden bör öka till en tredjedel av kostnaderna. Statens kostnader kan minskas genom en rad olika åtgärder. Egenavgiftens storlek kan variera, de som har arbete kan betala full avgift medan de utan arbete kan betala halv avgift. En annan åtgärd är att sänka ersättningsnivån till 78 % och att beräkna de arbetslösas inkomster historiskt. Det är också viktigt att sätta in extra insatser på övergångsarbetsmarknader för de personer som riskerar att bli långtidsarbetslösa. Arbetsgivarna bildar regionala partnerskap där de arbetslösa kan prova på olika arbeten och arbetsplatser. Arbetsgivarna kan få en nedsättning av arbetsgivaravgiften för att ta emot en arbetslös. Dessa åtgärder leder till en minskad arbetslöshet och därmed sänkta utgifter för staten. Jag avstyrker dessutom regeringens försök med friår och sparar därmed ytterligare 65 miljoner kronor. Trots hög arbetslöshet har flera företag svårt att hitta rätt kompetens och avstår därför från att anställa. Jag vill att arbetsmarknadspolitiken ändras från stora utbildningsprogram till mer av kvalificerad yrkesutbildning. Alla arbetslösa som har kort utbildning skall erbjudas en kompletterande utbildning motsvarande gymnasienivå. Det är dessutom nödvändigt att det finns möjlighet för den enskilde att vidareutbilda och omskola sig under hela det yrkesverksamma livet. Från anslaget förs 700 miljoner kronor till utgiftsområde 15 Studiestöd och 25:4 Rekryteringsbidrag. Rekryteringsbidraget används för studier för personer som är 25 år eller äldre med kort utbildning. Centerpartiet beräknar anslaget till ett 9 165 miljoner kronor lägre belopp än regeringens förslag.

Anslag 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Det är viktigt att sätta in extra insatser för de personer som riskerar att bli långtidsarbetslösa för att de skall kunna komma tillbaka till arbetsmarknaden. Prioriteringen av de långtidsarbetslösa leder till minskad arbetslöshet. En satsning på övergångsarbetsmarknader för dem som riskerar att bli långtids-

arbetslösa leder till att inköp av arbetsmarknadsutbildning kan minskas och därigenom även kostnaderna för dessa. Flyttningsbidraget minskas med 200 miljoner kronor. Centerpartiet beräknar anslaget till ett 3 500 miljoner kronor lägre belopp än regeringens förslag.

Anslag 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade

Centerpartiet menar att samhället har ett stort och viktigt ansvar för personer som är arbetshandikappade. Den bidragsgrundade lönekostnaden vid nyanställningar och vid omförhandling av lönebidragen måste höjas från dagens 13 700 kr till 15 000 kr. Centerpartiet beräknar anslaget till ett 100 miljoner kronor högre belopp än regeringens förslag.

Anslag 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006

Centerpartiet vill göra ett engångsanslagssparande om 60 miljoner kronor och beräknar anslaget till ett 60 miljoner kronor lägre belopp än regeringens förslag.

Sammanställning över anslagen 22:1–22:4 och 22:6

Tusental kronor

Anslag	Anslags- typ	Regering- ens förslag	(c)
22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader	(ram)	4 742 879	-700 000
22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	(ram)	39 253 000	-9 165 000
22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	(ram)	3 986 573	-3 500 000
22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade	(ram)	6 579 607	+100 000
22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006	(ram)	1 538 000	-60 000
Totalt för utgiftsområdet		61 989 063	-13 325 000

Utgiftsområde 14 Arbetsliv

Anslag 23:2 Arbetslivsinstitutet

Centerpartiet vill satsa på en decentraliserad forskningsstruktur. Det är viktigt att bygga upp livskraftiga forskningsmiljöer runt om i landet. Därför bör en del av det forskningsarbete som i dag utförs på ALI finnas ute på landets

universitet och högskolor. Centerpartiet beräknar anslaget till ett 230 miljoner kronor lägre belopp än regeringens förslag.

Anslaget 23:2

Tusental kronor

Anslag	Anslags- typ	Regering- ens förslag	(c)
23:2 Arbetslivsinstitutet	(ram)	309 420	-230 000
Totalt för utgiftsområdet		1 135 424	-230 000

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2003/04:1

I propositionen 2003/04:1 föreslår regeringen

dels för utgiftsområde 13 Arbetsmarknad att riksdagen

1. antar regeringens förslag till mål för politikområdet Arbetsmarknadspolitik (avsnitt 4.3),

2. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program (avsnitt 2.1),

3. bemyndigar regeringen att under 2004 i fråga om ramanslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 3 000 000 000 kronor under 2005-2007 (avsnitt 4.9.3),

4. bemyndigar regeringen att under 2004 i fråga om ramanslaget 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 6 000 000 000 kronor under 2005-2007 (avsnitt 4.9.4),

5. bemyndigar regeringen att under 2004 i fråga om ramanslaget 22:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006 ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 4 600 000 000 kronor under 2005-2008 (avsnitt 4.9.6),

6. bemyndigar regeringen att under 2004 i fråga om ramanslaget 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering ingå ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 7 000 000 kronor under 2005-2007 (avsnitt 4.9.7),

7. godkänner regeringens förslag om att avskaffa det utökade förstärkta anställningsstödet (avsnitt 4.8),

8. godkänner regeringens förslag om att avskaffa stöd till utbildning av anställda (avsnitt 4.8),

9. för budgetåret 2004 anvisar anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad enligt uppställningen i propositionen.

dels för utgiftsområde 14 Arbetsliv att riksdagen

1. antar regeringens förslag till lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160) (avsnitt 2.1 och 8.9),

2. bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 23:1 Arbetsmiljöverket besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 16 602 000 kronor under 2005 (avsnitt 8.1),

3. bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 23:2 Arbetslivsinstitutet besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 100 000 000 kronor under 2005-2008 (avsnitt 8.2),

4. bemyndigar regeringen att under 2004 för ramanslaget 23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m. besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter på högst 33 300 000 kronor under 2005 (avsnitt 8.3),

5. godkänner att 1 150 000 000 kronor från inkomsttitel 1428 Energiskatt förs till Riksgäldskontoret för tillfällig förvaltning (avsnitt 8.9),

6. för budgetåret 2004 anvisar anslagen under utgiftsområde 14 Arbetsliv enligt uppställningen i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden

2003/04:Fi240 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

21. Riksdagen anvisar för 2004 anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad samt utgiftsområde 14 Arbetsliv enligt uppställningen i motionen.

2003/04:Sf289 av Bo Lundgren m.fl. (m):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reformerad arbetsmarknad.

2003/04: Sf324 av Tobias Billström m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hinder för rörlighet av arbetskraft i Öresundsregionen på grund av nuvarande utformning av a-kassesystemet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hinder för rörlighet av arbetskraft i Öresundsregionen på grund av nuvarande utformning av arbetsförmedlingssystemet.

2003/04:Sf325 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur arbetsmarknadens stelhet och reglering drabbar människor som är nya på arbetsmarknaden.

2003/04:Sf326 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att införa en jobb- och utvecklingsgaranti för långtidsarbetslösa och invandrare som har fått uppehållstillstånd men står utanför arbetsmarknaden.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nytt sysselsättningsmål.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda frågan om att alla arbetssökande skall omfattas av arbetsmarknadspolitiken och således vara ett statligt ansvar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en dagpenning för arbetssökande som inte är kvalificerade till arbetslöshetsersättning.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fortsatt reformering av arbetsmarknaden.

2003/04:Sf327 av Birgitta Carlsson m.fl. (c):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att involvera arbetsmarknadens parter i arbetet för att minska sjukfrånvaron.

2003/04:Sf355 av Mia Franzén (fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ökad försiktighet under denna mandatperiod vad gäller stora omorganisationer så att vi inte omorganiserar fram fler långtidssjuk-skrivna.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de kommun-, landstings- eller statsanställda som utsätts för stark psykisk påfrestning.

2003/04:Sf358 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillträde till arbetsmarknadspolitiska program för personer som till följd av ohälsa är i behov av att byta yrke.

2003/04:Sf400 av Inger Davidson m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre förutsättningar att kombinera föräldraskap och arbetsliv.

2003/04:Sf402 av Sven Brus m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att snabb tillgång till arbetsmarknaden är den viktigaste integrationsåtgärden.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten att stå till arbetsmarknadens förfogande även om man inte klarat av sfi-testet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upprätta små servicekontor med jobbguider.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillvarata det arbete som görs i många kommuner där sysselsättningsgraden bland invandrare är högre än i andra.

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en inventering av invandrarkvinnornas specifika kompetens.
15. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att se över orsakerna till att ungdomar med utländsk bakgrund i högre grad är arbetslösa än andra ungdomar, i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:Sf404 av Alf Svensson m.fl. (kd):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell kampanj för ett barnvänligt arbetsliv.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att villkoren för att kombinera föräldraskap och arbetsliv måste vara goda.

2003/04:So409 av Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbete och hälsa.

2003/04:So569 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om flexibla lönebidrag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tilläggsdirektiv till den arbetsmarknadspolitiska utredningen avseende taket för bidrag till arbetsbiträde.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tilläggsdirektiv till den arbetsmarknadspolitiska utredningen avseende möjlighet att arbeta till 67 år.

2003/04:Kr232 av Kent Olsson m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ungdomar på arbetsmarknaden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärlings- och arbetsmarknadsutbildning.

2003/04:Kr254 av Kent Olsson m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknaden för kulturarbetare.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konstnärerna och arbetsmarknadsstödet.

2003/04:Kr361 av Helena Höij m.fl. (kd):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknad och entreprenörskap.

2003/04:Ub396 av Ulf Nilsson m.fl. (fp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den anställda själv skall få disponera behållningen på sitt kompetenskonto till de studier han eller hon vill ägna sig åt.

2003/04:Ub399 av Stefan Attefall m.fl. (kd):

2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om införande av en lärlingsutbildning som arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

2003/04:N225 av Christer Nylander m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regeländringar för att underlätta för en gemensam arbetsmarknad i Sverige och Danmark.

2003/04:N329 av Maud Olofsson m.fl. (c):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att invandrades kompetens skall valideras och att deras chanser på arbetsmarknaden skall jämföras med infödda svenskers.

2003/04:N412 av Alf Svensson m.fl. (kd):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om framtidens arbetsmarknad.

2003/04:N416 av Per Erik Granström m.fl. (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om kompetensförsörjning av arbetskraft för offentlig sektor och näringsliv.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om utbildning av arbetskraften.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att stärka förutsättningarna för dem som står utanför arbetskraften att komma in på arbetsmarknaden.

2003/04:A201 av Magdalena Andersson och Bengt-Anders Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av lagen (1976:157) om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen.

2003/04:A203 av Lars-Ivar Ericson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta till vara de äldre på arbetsmarknaden.

2003/04:A214 av Annelie Enochson och Stefan Attefall (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rätten till lönebidrag förlängs till 67 år.

2003/04:A215 av Lars Wegedal och Carina Adolfsson Elgestam (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebidragstaket.

2003/04:A216 av Tuve Skånberg och Holger Gustafsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett friår.

2003/04:A221 av Linnéa Darell (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad samverkan mellan akademiskt utbildade och små och medelstora företag.

2003/04:A222 av Anita Sidén och Cecilia Magnusson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lagen om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till den offentliga arbetsförmedlingen.

2003/04:A223 av Alf Eriksson och Ann-Kristine Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om naturvårdsarbeten och reglerna inom arbetsmarknadspolitiken.

2003/04:A226 av Göran Lindblad (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lägga ned AMS.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kommunerna i Sverige åläggs att införa jobbgaranti för arbetslösa.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att merparten av AMS anslag överförs till kommunerna för att hantera jobbgarantin.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en kompetenspeng.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att privata entreprenörer i huvudsak skall sköta den kommunala jobbgarantin.

2003/04:A227 av Anders G Högmark m.fl. (m, fp, kd, c):

1. Riksdagen beslutar godkänna motionens förslag till riktlinjer för ett system för individuell kompetensutveckling såvitt avser systemets utgångspunkter och syfte i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen beslutar godkänna motionens förslag till riktlinjer för ett system för individuell kompetensutveckling såvitt avser val av sparmodell i enlighet med vad som anförs i motionen.

3. Riksdagen beslutar godkänna motionens förslag till riktlinjer för ett system för individuell kompetensutveckling såvitt avser avsättningsmöjligheter m.m. i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen beslutar godkänna motionens förslag till riktlinjer för ett system för individuell kompetensutveckling såvitt avser förvaltning av medel på kompetenssparkonto m.m. i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:A232 av Ulla Wester (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jämställdhetsaspekter i utformandet av s.k. kompetenskonton.

2003/04:A233 av Rezene Tesfazion och Tone Tingsgård (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebidragstaket.

2003/04:A235 av Tone Tingsgård och Agneta Gille (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheterna för invandrare med svensk examen att praktisera inom sina utbildnings- och yrkesområden vid statliga och kommunala myndigheter.

2003/04:A240 av Viviann Gerdin (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Gränstjänsten Morokulien ses som en nationell resurs som erhåller nationell finansiering.

2003/04:A241 av Anders G Högmark m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att arbetshandikappade behandlas med respekt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade möjligheter till valfrihet också för arbetshandikappade.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tydligare regelverk och föreskrifter avseende stöden till arbetshandikappade.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka de arbetshandikappades möjligheter till rehabilitering och arbete på den reguljära arbetsmarknaden.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att incitamenten ändras för rehabilitering och nyanställningar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stöden till arbetshandikappade kontinuerligt skall utvärderas och offentligt redovisas.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de grundläggande riktlinjerna för stöden till arbetshandikappade.

2003/04:A243 av Per Erik Granström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av särskilda åtgärder för personer som har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

2003/04:A245 av Solveig Hellquist (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föreningar och organisationer får tillgång till personal med lönebidrag.

2003/04:A247 av Margareta Andersson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en kartläggning bör göras kring vilka faktorer som bidrar till skillnader i sjukfrånvaro mellan olika regioner.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en undersökning bör göras av vilka faktorer som bidrar till att vissa yrkesgrupper och regioner är mer långtidsfriska än andra.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av lotsar.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om överläggningar mellan arbetsmarknadens parter kring frågor om ett barnvänligt arbetsliv.

2003/04:A249 av Margareta Sandgren m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Samhall och allas rätt till ett arbete.

2003/04:A256 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om så kallade friår.

2003/04:A257 av Anders G Högmark m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknadspolitikens konsekvenser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av yrkeskunnande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det växande utanförskapet på arbetsmarknaden.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om yrkesutbildning för äldre arbetslösa.

2003/04:A258 av Anders G Högmark m.fl. (m):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de fyra ombudsmännen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Arbetsdomstolen och att resurser överförs till allmänna domstolsväsendet.

2003/04:A259 av Camilla Sköld Jansson m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram ett samlat program av insatser som syftar till att säkerställa tryggheten för alla grupper på arbetsmarknaden vid fri rörlighet.

2003/04:A263 av Margareta Andersson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att flytta fler beslut från statlig och regional nivå till lokal nivå.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en reformering av Arbetsmarknadsstyrelsen samt Arbetsmarknadsverket.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om utvärdering av regelverk för och organisationen av arbetsförmedlingsnämnderna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att utreda hur den arbetssökandes självbestämmande kan ökas med inriktning mot att införa en omställningspeng.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om övergångsarbetsmarknader.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att tydliggöra arbetslösas rättigheter och skyldigheter.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en mer individinriktad arbetsmarknadspolitik.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa auktoriserade aktörer inom arbetsmarknadsområdet.
9. Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om att tidsbegränsa aktivitetsgarantin till två år och i stället införa möjligheten för arbetslösa över 60 år att erhålla anställning med lönebidrag.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en lagstiftning som gör det möjligt för arbetsmarknadsnämnderna att i samråd med kommuner och landsting införa anställningsstöd såsom offentligt skyddat arbete och offentligt tillfälligt arbete.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om rätt till utbildning motsvarande gymnasienivå.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om justeringar av systemet för individuellt kompetenssparande.
13. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag för att minska arbetslöshet bland personer med funktionshinder.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att öka arbetslivets tillgänglighet för personer med funktionshinder.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Samhalls verksamhetsmål skall gå före Samhalls lönsamhetsmål.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den bidragsgrundande lönekostnaden vid nyanställningar och när lönebidragen omförhandlas höjs från dagens 13 700 kr per månad till 15 000 kr per månad.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att framtidens välfärd kan, genom den sociala ekonomin, utvecklas utifrån ett underifrånperspektiv.
21. Riksdagen begär att regeringen låter utreda förutsättningarna för att ge ett lärosäte ett nationellt uppdrag att forska om social ekonomi.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad forskning om personalkooperativ och deras inverkan på arbetslivet.

2003/04:A268 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om invandrades möjligheter till kvalificerat arbete.

2003/04:A270 av Ingegerd Saarinen (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en utredning av företagsanpassat arbetsmarknadsstöd.

2003/04: A272 av Barbro Hietala Nordlund m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om taket i lönebidraget.

2003/04:A276 av Birgitta Sellén (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten att överföra pengar från arbetsmarknadspolitiska utgiftsområdet till kulturpolitiska utgiftsområdet, anslag 28:22 Bidrag till regional arkivverksamhet.

2003/04:A279 av Chatrine Pålsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att överväga ett initiativ för arbetslösa ungdomar i enligt med motionens intentioner.

2003/04:A281 av Mona Jönsson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att arbetsförmedlingen även ger service till personer som inte fått godkänd sfi-utbildning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppmana AMS, Integrationsverket m.fl. att arbeta för att möjliggöra motionens intentioner vad gäller hantverksutbildade.

2003/04:A289 av Peter Pedersen (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att den bör överväga en höjning av lönebidragstaket i enlighet med vad i motionen anförs.

2003/04:A290 av Owe Hellberg (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fastställa regionala mål för arbetslösheten.

2003/04:A295 av Lars U Granberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebidrag.

2003/04:A301 av Jan Björkman och Kerstin Andersson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ledighet i samband med aktivitetsgarantin.

2003/04:A305 av Anders G Högmark m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att bryta det växande utanförskapet i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att kunna skapa en arbetsmarknad för alla.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebildningens betydelse.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbete i stället för bidrag.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sätta den arbetslöse i centrum.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att mångfald ger fler jobb.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa en individuell arbetsförmedling.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mer utbildning och mindre traditionell arbetsmarknadspolitik.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en företagsinriktad lärlingsutbildning.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett individuellt kompetenssparande.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge arbetshandikappade makten över sina liv.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa en ny effektiv myndighet.

2003/04:A307 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett system med individuella kompetenskonton.

2003/04:A308 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en informationskampanj om vinsten av äldre i arbetslivet.
5. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om att inrätta ett seniorkompetenscentrum.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kontinuerlig kompetensutveckling och individuellt kompetenssparande.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att vidta åtgärder i syfte att minska skillnader beträffande kostnader som arbetsgivarna har för yngre och äldre arbetskraft.

2003/04:A309 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad rörlighet på arbetsmarknaden.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om individuellt kompetenssparande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om s.k. friår.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det gemensamma ansvaret för hälsa som åligger både den enskilde, arbetsgivaren och den offentliga sektorn.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barnvänligt arbetsliv och föräldrarnas möjlighet att forma sin egen vardag.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Arbetsmiljöverkets roll.

2003/04:A310 av Erik Ullenhag m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målet om lägst 60 % sysselsättning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lägga ned AMS.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda frågan om att alla arbetssökande skall omfattas av arbetsmarknadspolitiken och således vara statens ansvar.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en dagpenning för arbetssökande som inte är kvalificerade för arbetslöshetsersättning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reformerad platsförmedling.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en individuell omställningspeng.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om valfrihet inom arbetsmarknadsutbildningen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en jobb- och utvecklingsgaranti.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utveckla mikrokrediterna och avskaffa starta-eget-bidraget.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka de arbetshandikappades ställning.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över Samhalls vinstkrav.
14. Riksdagen anvisar, för budgetåret 2004, med ändring av regeringens förslag, på anslag under utgiftsområdena 13 och 14, enligt uppställning i motionen.

2003/04:A316 av Eva Arvidsson och Inger Nordlander (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordning av medel till personer med funktionsnedsättningar.

2003/04:A326 av Inger Jarl Beck och Anita Jönsson (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning kring kopplingen återhämtning, näring, stress och ohälsa på arbetsplatserna.

2003/04:A327 av Christer Adelsbo och Göran Persson i Simrishamn (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett flexiblare starta-eget-bidrag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om projekt liknande "Bromöllumodellen".

2003/04:A329 av Stefan Attefall m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknadspolitiken inriktning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett nytt mål för sysselsättningen som utgår från antalet arbetade timmar, och vad som i övrigt anförs om målen för arbetsmarknadspolitiken.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny arbetsmarknadspolitik med individen i centrum.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om omställningspeng, mångfald och valfrihet inom arbetsmarknadspolitiken.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om långtidsarbetslösa och aktivitetsgarantin.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en s.k. övergångsarbetsmarknad.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om anställningsstödet storlek och regelverk.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de äldres situation på arbetsmarknaden.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ungdomsarbetslösheten.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lärlingsutbildning som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jobbguidar och att ta till vara invandrades kompetens.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetskraftsinvandring.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om individuellt kompetenssparande.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebildningen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om medlingsinstitutets arbetsuppgifter och roll i lönebildningen.

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en svensk handlingsplan för att genomföra de åtgärder mot arbetslöshet vilka EU-länderna gemensamt kommit fram till.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om besparingar och verksamhetsinriktning inom AMS/AMV.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av flyttningsbidraget.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebidrag i ideella organisationer.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Samhall AB och lönebidragen.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Arbetsmiljöverket.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Arbetslivsinstitutet och dess utbildningsinsatser.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att offentligt skyddat arbete (OSA) skall utgå i form av kontantbidrag.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning.
34. Riksdagen beslutar att för budgetåret 2004 anvisa anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad och utgiftsområde 14 Arbetsliv med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag, enligt uppställning:

2003/04:A330 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

1. Riksdagen beslutar om en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring att gälla fr.o.m. den 1 januari 2004.
2. Riksdagen beslutar att höja egenfinansieringen av arbetslöshetsförsäkringen enligt vad i motionen anförs fr.o.m. den 1 januari 2004.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att underlätta inträde i arbetslöshetsförsäkringen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att skapa en ny arbetslöshetsförsäkring.

2003/04:A331 av Eva Arvidsson och Inger Nordlander (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsmarknadsutbildning för personer med funktionshinder.

2003/04:A333 av Britta Rådström och Carin Lundberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebidrag.

2003/04:A336 av Eva Arvidsson och Inger Nordlander (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om risken att funktionshindrade försvinner ur arbetslöshetsstatistiken.

2003/04:A337 av Eva Arvidsson och Maria Hassan (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Equalprogrammets tillämpning i Sverige.

2003/04:A339 av Anders G Högmark m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en allmän arbetslöshetsförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om egenfinansiering i den allmänna arbetslöshetsförsäkringen och dess ekonomiska konsekvenser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en individuell och effektiv arbetsförmedling.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny arbetsmarknadspolitik.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny arbetsmarknadsmyndighet samt anvisar för år 2004 25 000 000 kr under ett nytt anslag.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett vidgat uppdrag för Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de totala utgiftsramarna gällande utgiftsområde 13 Arbetsmarknad.
8. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 13 anslag 22:1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för år 2004 4 486 764 000 kr.
9. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 13 anslag 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd för år 2004 36 995 952 000 kr.
10. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 13 anslag 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader för år 2004 3 139 825 000 kr.

11. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 13 anslag 22:4 Särskilda insatser för arbetshandikappade för år 2004 100 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 6 679 607 000 kr.
12. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 13 anslag 22:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering för år 2004 3 563 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 25 000 000 kr.
13. Riksdagen beslutar att låta anslaget till utgiftsområde 13 anslag 22:8 Bidrag till administration av grundbeloppet för år 2004 utgå i enlighet med vad som anförs i motionen.
14. Riksdagen beslutar att låta anslaget till utgiftsområde 13 anslag 22:10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten för år 2004 utgå i enlighet med vad som anförs i motionen.
15. Riksdagen avslår regeringens förslag till mål för politikområdet Arbetsmarknad i enlighet med vad som anförs i motionen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om de totala utgiftsramarna gällande utgiftsområde 14 Arbetsliv.
17. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 14 anslag 23:1 Arbetsmiljöverket för år 2004 611 763 000 kr.
18. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 14 anslag 23:2 Arbetslivsinstitutet för år 2004 294 258 000 kr.
19. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 14 anslag 23:3 Särskilda utbildningsinsatser m.m. för år 2004 23 000 000 kr.
20. Riksdagen beslutar att låta anslaget till utgiftsområde 14 anslag 23:4 Arbetsdomstolen för år 2004 utgå i enlighet med vad som anförs i motionen.
21. Riksdagen beslutar att låta anslaget till utgiftsområde 14 anslag 23:7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning för år 2004 utgå i enlighet med vad som anförs i motionen.
22. Riksdagen anvisar i enlighet med vad som anförs i motionen till utgiftsområde 14 anslag 23:8 Medlingsinstitutet för år 2004 24 551 000 kr.
23. Riksdagen beslutar att låta anslaget till utgiftsområde 14 anslag 24:1 Jämställdhetsombudsmannen för år 2004 utgå i enlighet med vad som anförs i motionen.
24. Riksdagen beslutar att uppföra ett nytt anslag till utgiftsområde 14 anslag 23: Ny Ombudsmannen mot diskriminering och anvisar för år 2004 66 200 000 kr i enlighet med vad som anförs i motionen.
25. Riksdagen avslår regeringens förslag till mål för politikområdet Arbetsliv i enlighet med vad som anförs i motionen.

26. Riksdagen avslår regeringens förslag till mål för politikområdet Jämställdhetspolitik i enlighet med vad som anförs i motionen.

2003/04:A340 av Monica Green m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att hindra social dumpning på arbetsmarknaden.

2003/04:A341 av Carina Ohlsson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att tillgodose efterfrågan på arbetskraft under kommande år.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om personalrekrytering till offentlig sektor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att säkra tillväxt och sysselsättning i hela Västsverige.

2003/04:A349 av Göte Wahlström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lönebidraget.

2003/04:A352 av Lennart Axelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att pröva nya former för att underlätta långtidssjukskrivnas återinträde på arbetsmarknaden.

2003/04:A354 av Agneta Gille m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett mänskligare arbetsliv.

2003/04:A363 av Margareta Andersson m.fl. (c):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 13 Arbetsmarknad enligt uppställningen i motionen.

2003/04:A364 av Margareta Andersson m.fl. (c):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 14 Arbetsliv enligt uppställningen i motionen.

2003/04:A365 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda om ett kooperatörsbidrag bör utgå vid arbete i sociala arbetskooperativ.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten till ett stimulansbidrag för handledarlöner i sociala arbetskooperativ.

2003/04:A369 av Lennart Kollmats (fp):

Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder så att Hallandsmodellen kan fortsätta i enlighet med vad som i motionen anføres.

2003/04:A370 av Bo Könberg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om betydelsen för välfärdens hållfasthet av att ta till vara den äldre arbetskraftens kunnande och erfarenhet.
7. Riksdagen beslutar att anslaget 22:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd, under utgiftsområde 13, fr.o.m. budgetåret 2004 inte får användas för att nybevilja aktivitetsstöd till tjänstledighet med s.k. friår eller liknande ledighetsarrangemang.

2003/04:A371 av Alf Svensson m.fl. (kd):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att initiera en nationell kampanj för ett barnvänligt arbetsliv.

BILAGA 2Förslag till beslut om anslag inom
utgiftsområdena 13 och 14**Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad**

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Tusental kronor

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
22 Arbetsmarknadspolitik	
1 Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader (<i>ram</i>)	4 742 879
2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd (<i>ram</i>)	39 253 000
3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader (<i>ram</i>)	3 986 573
4 Särskilda insatser för arbetshandikappade (<i>ram</i>)	6 579 607
5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (<i>ram</i>)	97 996
6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006 (<i>ram</i>)	1 538 000
7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (<i>ram</i>)	21 437
8 Bidrag till administration av grundbeloppet (<i>ram</i>)	59 459
9 Bidrag till Samhall AB (<i>ram</i>)	4 235 419
10 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten (<i>obet.</i>)	7 750
11 Bidrag till lönegarantiersättning (<i>ram</i>)	1 416 000
12 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (<i>ram</i>)	50 943
Summa för utgiftsområdet	61 989 063

Utgiftsområde 14 Arbetsliv

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Tusental kronor

Politikområde Anslag	Utskottets förslag
23 Arbetslivspolitik	
1 Arbetsmiljöverket (<i>ram</i>)	639 919
2 Arbetslivsinstitutet (<i>ram</i>)	309 420
3 Särskilda utbildningsinsatser m.m. (<i>ram</i>)	46 000
4 Arbetsdomstolen (<i>ram</i>)	23 940
5 Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar (<i>ram</i>)	71
6 Internationella arbetsorganisationen (ILO) (<i>ram</i>)	23 022
7 Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (HomO) (<i>ram</i>)	8 098
8 Medlingsinstitutet (<i>ram</i>)	49 103
24 Jämställdhetspolitik	
1 Jämställdhetsombudsmannen (<i>ram</i>)	22 145
2 Särskilda jämställdhetsåtgärder (<i>ram</i>)	13 706
Summa för utgiftsområdet	1 135 424

BILAGA 3

Regeringens lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Utgiftsområde 13

Lag om ändring i lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (2000:625) om arbetsmarknadspolitiska program skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som tar del av ett arbetsmarknadspolitiskt program skall inte anses som arbetstagare om inte programmet gäller en anställning med anställningsstöd eller lönebidrag eller skyddat arbete.

Föreslagen lydelse

7 §

Den som tar del av ett arbetsmarknadspolitiskt program skall inte anses som arbetstagare om inte programmet gäller en anställning med anställningsstöd eller lönebidrag, skyddat arbete, *reguljärt arbete inom ramen för aktivitetsgarantin eller en anställning med särskilt stöd för introduktion och uppföljning (SIUS)*.

När ett program bedrivs på en arbetsplats skall den som tar del av programmet dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av följande regler i arbetsmiljölagen (1977:1160):

- 2 kap. 1–9 §§ om arbetsmiljöns beskaffenhet,
- 3 kap. 1–4 och 7–14 §§ om allmänna skyldigheter,
- 4 kap. 1–4 och 8–10 §§ om bemyndiganden,
- 5 kap. 1 och 3 §§ om minderåriga,
- 7 kap. om tillsyn,
- 8 kap. om påföljder, och
- 9 kap. om överklagande.

Vad som i arbetsmiljölagen sägs om arbetsgivare skall gälla den som har upplåtit en arbetsplats för programverksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2004.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

Utgiftsområde 14

Lag om ändring i arbetsmiljölagen (1977:1160)

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 2 § arbetsmiljölagen (1977:1160) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

2 §¹

På arbetsställe, där minst fem arbetstagare regelbundet sysselsättes, skall bland arbetstagarna utses ett eller flera skyddsombud. Skyddsombud skall utses även på annat arbetsställe, om arbetsförhållandena påkallar det. För skyddsombud bör ersättare utses.

Skyddsombud utses av lokal arbetstagarorganisation som är eller brukar vara bunden av kollektivavtal i förhållande till *arbetstagarna*.

Skyddsombud utses av lokal arbetstagarorganisation som är eller brukar vara bunden av kollektivavtal i förhållande till *arbetsgivaren*. *Finns inte sådan organisation, utses skyddsombud av arbetstagarna.*

För arbetsställe där skyddskommitté som avses i 8 § inte har tillsatts får lokal avdelning av förbund eller med sådan avdelning jämförlig sammanslutning av arbetstagare utse skyddsombud utanför kretsen av arbetstagarna på arbetsstället (regionalt skyddsombud). Rätten att utse regionalt skyddsombud gäller endast om avdelningen eller sammanslutningen har någon medlem på arbetsstället.

Bestämmelser om hur skyddsombud på fartyg skall utses finns i fartygssäkerhetslagen (2003:364).

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2004.

¹ Senaste lydelse 2003:365